

**QUAN ELS IMMIGRANTS
VENIEN DEL NORD**

**L'ALLAU FRANCESA A LA
COMARCA DEL MARESME
ALS SEGLES XVI I XVII**

Alexandra Capdevila Muntadas
II Beca d'investigació i recerca local del Masnou

ÍNDIX

. INTRODUCCIÓ	4
. 1. FONTS DOCUMENTALS	12
- LA DOCUMENTACIÓ ECLESIASTICA	
- LA DOCUMENTACIÓ NOTARIAL	
- LA DOCUMENTACIÓ D'ORIGEN DIVERS	
- RELACIÓ DE LES FONTS PRIMÀRIES EMPRADES	
. 2. EVOLUCIÓ DEMOGRÀFICA	21
. 3. CRONOLOGIA DE LES ARRIBADES	31
- LA CRONOLOGIA DE LES ARRIBADES I L'ABAST DE LA IMMIGRACIÓ FRANCESA A PARTIR DE LES ACTES DE CASAMENT	
- LA CRONOLOGIA DE LES ARRIBADES I L'ABAST DE LA IMMIGRACIÓ FRANCESA A PARTIR DE LES ACTES DE DEFUNCIÓ	
- LA CRONOLOGIA DE LES ARRIBADES I L'ABAST DE LA IMMIGRACIÓ FRANCESA SEGONS LA MATRÍCULA DE FRANCESOS DE 1637	
- EL PAPER DE LA IMMIGRACIÓ FRANCESA EN LA RECUPERACIÓ DEMOGRÀFICA DEL MARESME	

·	4. ZONES DE PROCEDÈNCIA	46
	- ELS BISBATS DE PROCEDÈNCIA DELS FRANCESOS CASATS	
	- ELS BISBATS DE PROCEDÈNCIA DELS FRANCESOS MATRICULATS AL 1637	
·	5. CAUSES DE LA IMMIGRACIÓ	54
	- ELS FACTORS D'ATRACCIÓ	
	- ELS FACTORS DE REPULSIÓ	
·	6. EL PERFIL PROFESSIONAL DELS NOUINGUTS	65
	- EDAT DELS IMMIGRANTS EN ARRIBAR A CATALUNYA	
	- L'ESTRUCTURA PROFESSIONAL DELS CÒNJUGES FRANCESOS	
	- L'ESTRUCTURA PROFESSIONAL DELS FRANCESOS MATRICULATS	
	- EL PERFIL PROFESSIONAL DE LA POBLACIÓ D'ACOLLIDA	
·	7. ÀMBITS DE SOCIABILITAT DELS IMMIGRANTS	82
	- EL GRAU D'ARRELAMENT	
	- LES XARXES DE SOCIABILITAT	
	- L'ACTITUD DE LES AUTORITATS I DE LA SOCIETAT DAVANT ELS NOUINGUTS	
·	8. NIVELLS DE RIQUESA DELS FORASTERS	99

·	9. TIPUS DE CORRENT IMMIGRATÒRIA.	
	TEMPORAL I/O PERMANENT	106
	- LA IMMIGRACIÓ TEMPORAL	
	- LA IMMIGRACIÓ PERMANENT	
·	10. L'ORIGEN FRANCÈS DEL BARRI DE L'OCATA	130
·	11. ALTRES MOVIMENTS MIGRATORIS	136
	- EL PES DE LA IMMIGRACIÓ FRANCESA EN RELACIÓ AMB ELS ALTRES CORRENTS IMMIGRATORIS	
	- ELS ALTRES MOVIMENTS IMMIGRATORIS	
·	CONCLUSIONS	147
·	BIBLIOGRAFIA	153
·	APÈNDIXS	159
	- NÒMINA DE VEÏNS CENSATS	
	- NÒMINA DE FRANCESOS CASATS	
	- NÒMINA DE FRANCESOS MATRICULATS	
	- QUADRES ESTADÍSTICS	

INTRODUCCIÓ

De bell antuvi, Catalunya ha estat un país receptor d'immigrants. Abans de les actuals onades immigratòries procedents de sud d'Amèrica i el nord d'Àfrica, de les allaus de murcians dels anys vint del segle XX i dels fluxos migratoris dels anys seixanta del segle XX provinents de la resta de l'Estat espanyol, el Principat va rebre altres corrents migratòries, una d'aquestes fou la immigració francesa.

Si ens atenem a la informació subministrada per les fonts coetànies, tot sembla apuntar que en el decurs dels segles XVI i XVII el flux immigratori francès va assolir unes dimensions inusitades. Així, per exemple hom calcula que a la segona meitat del segle XVI una cinquena part dels homes catalans havia nascut a l'altra banda dels Pirineus. L'esclat de les guerres de religió a França, que enfrontaven a catòlics i protestants, va tenir uns efectes immediats al Principat. Així, al juny de 1568, el virrei de Catalunya, Diego Hurtado de Mendoza, va comunicar als bisbats catalans l'ordre del rei Felip II segons la qual "*por conservación de la fe católica, prohibimos que ningún natural francés, de cualquier condición que sea, pueda enseñar ni doctrinar muchachos en ninguna manera de letras en esos principados y condados*".¹

Sens dubte, una mesura com aquesta palesava fins a quin punt aquest degoteig d'immigrants havia adquirit unes dimensions extraordinàries. L'existència d'una colònia de francesos a l'interior del país inquietava a les autoritats pel risc que esdevingués una quinta columna del protestantisme. Tanmateix aquest corrent migratori de gent del sud de França cap a terres peninsulars es remuntava als temps de la Reconquesta.² De fet, es considera que la primera i més antiga onada migratòria cal situar-la entre les acaballes del segle VIII i els inicis del segle IX. En els anys 778 i 781, se sap que pagesos del Llenguadoc es van instal·lar a la Marca Hispànica.

¹Bourret, C., *Les Pyrénées centrales du IX au XIX siècle. La formation progressive d'une frontière*, 1995, p. 103.

²No han estat pocs els historiadors que s'han referit a la multitud de francesos de ben diversa condició i ofici, que des de l'Edat Mitjana i fins al segle XIX, es poden documentar en tantes poblacions de Catalunya i d'Espanya. Per una visió de conjunt i abundants referències a la bibliografia Amalric, J. P. "Les migrations françaises en Espagne à l'époque moderne" Eiras Roel, A.,; Rey Castelao, O., *Les migrations internes et à moyenne distance en Europe, 1500-1900*, pp. 413-430. VVAA *Les Français en Espagne à l'époque moderne*, 1990. Sales, N., "Els segles de la decadència" Vilar, P., *Història de Catalunya*, T. IV, García Espuche, A., *Barcelona y Cataluña. Un siglo decisivo*, Madrid, 1999. Moreu-Rey, E., "Els immigrants francesos a Barcelona" *Institut d'Estudis Catalans* (1959).

Un nou moviment migratori iniciat a les darreries del segle X es va intensificar en el decurs del segle XIII. En contrast amb el primer flux migratori aquest corrent es va distingir per ser molt més nombrós. Els immigrants provenien de Bearn, Gascunya, Tolosa, Agen, Rouergue, Quercy i Llemotges i es van dirigir cap a Somport i Jaca. Als segles X i XI van penetrar a Astúries, Galícia, Lleó, Castella i Navarra i al segle XII a Aragó i, en menor mesura, a Catalunya. Tanmateix, la guerra dels Cent anys i les epidèmies de pesta de mitjan segle XIV van estroncar aquest moviment de població.

A inicis del Cinc-cents va sorgir un nou flux migratori en direcció a la península. Malgrat la interrupció provocada pel contagi de 1580 i especialment de 1589, aquesta nova immigració va adquirir unes dimensions destacades. Així des de finals del segle XV i al llarg d'uns cent cinquanta anys "*des de la capital fins al llogarret més petit, passant per les ciutats, viles i llocs, cap zona del Principat i Comtats (mentre foren espanyols) sembla haver-se lliurat de l'allau de pobladors vinguts de l'altra banda dels Pirineus.*"³

Jordi Nadal⁴ ha definit aquests immigrants francesos com els "murcians" dels segles XVI i XVII, els quals van arribar a terres catalanes, però també a terres peninsulars, per guanyar-se un jornal que a casa seva era incert i escàs. Des del vessant francès, Bartolomé Bennassar⁵ ha qualificat l'Espanya del Segle d'Or (1525-1648) com "*le pays de travailleur immigrés*", especialment, occitans.

Sens dubte, la publicació a l'any 1960⁶ d'un llibre sobre la immigració francesa a Catalunya i un altre a l'any 1966⁷ sobre la immigració francesa a Mataró per part dels professors Emili Giralt i Jordi Nadal no solament va marcar una fita historiogràfica, sinó que també va obrir una nova línia d'investigació. En aquest sentit, els seus estudis han destacat per oferir una metodologia de treball per aproximar-se a la realitat social del flux migratori francès. De fet, una bona part dels articles i monografies locals que s'han aproximat a aquesta temàtica han resseguit les directrius metodològiques establertes per Giralt i Nadal.

Precisament, per mitjà de les seves recerques aquests historiadors van considerar que l'espectacular recuperació demogràfica del Principat després de la crisi

³ Nadal, J; Giralt, E, *La population catalane de 1553 a 1717. L'emigration française et les autres facteurs de son développement*, Paris, 1960. p. 31.

⁴ Nadal, J; Giralt, E., *La immigració francesa a Mataró durant el segle XV.*, Mataró, 1966.

⁵ Bourret, C., *Les Pyrénées centrales du IX au XIX siècle. La formation progressive d'une frontière*, p. 239.

⁶ Nadal, J; Giralt, E, *La population catalane de 1553 a 1717. L'emigration française et les autres facteurs de son développement*, Paris, 1960.

⁷ Nadal, J; Giralt, E., *La immigració francesa a Mataró durant el segle XVI.* Mataró, 1966.

baixmedieval seria atribuïble al flux migratori francès. Segons aquest principi, sense el traspàs de sang francesa “*el Principat no hauria pogut tancar la ferida, tan profunda, oberta per les pestes del segle XIV i la crisi del segle XV*”.⁸

Posteriorment, les aportacions de Jaume Aguadé⁹ a Vilabella, Jaume Codina¹⁰ al Delta del Llobregat, Jaume Dantí¹¹ al Vallès Oriental, F. Xabier Gual i Carles Millàs¹² al Baix Llobregat, Valentí Gual¹³ a la Conca de Barberà, J M Llobet¹⁴ a Cervera i Josep Maria Torras Ribé¹⁵ a Igualada entre molts d'altres han contribuït a enriquir amb matisos i contrastos el paper d'aquest col·lectiu en la recuperació demogràfica del Principat. Malgrat tot, manquen encara nombrosos enclavaments de la geografia catalana per cobrir, tal com han remarcat Jaume Codina¹⁶ i Albert Manent.¹⁷

A la comarca del Maresme, el paper desfermat per aquest flux migratori hauria d'haver estat destacat. En bona mesura, diversos treballs¹⁸ han mostrat com en el decurs dels segles moderns aquest territori es va configurar en una de les regions econòmicament més actives del Principat gràcies a l'arrelament de la vinya, a la intensificació de l'activitat comercial i a la seva proximitat amb Barcelona. Les tasques preparatòries per a la introducció del cultiu de la vinya, la construcció de nous habitatges i vaixells ocasionava que hi hagués una gran demanda de mà d'obra.

⁸ Nadal, J; Giralt, E, *La population catalane de 1553 a 1717. L'emigration française et les autres facteurs de son développement*, Paris, 1960.

⁹ Aguadé, J., “La població de Vilabella als segles XVI i XVII (1566-1640). La immigració francesa” *Actes de la XXXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos*, Valls, 1988, Vol. II, pp. 11-27.

¹⁰ Codina, J., “La immigració francesa al Delta del Llobregat (1400-1700)” *Actes de la XXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos*, El Prat, 1985, pp. 226-371. Codina, J., *El Delta del Llobregat i Barcelona*, Esplugues de Llobregat, 1971.

¹¹ Dantí Riu, J., *Terra i població al Vallès Oriental a l'època moderna. Creixement demogràfic i econòmic als segles XVI i XVII*, Santa Eulàlia de Ronçana, 1988.

¹² Gual, F. X.; Gual, V.; Millàs, C., “La immigració francesa a Catalunya. El cas del Baix Llobregat (segles XVI i XVII)” *Actes del IV Congrés d'Història Moderna de Catalunya.*, Barcelona, 1998, Vol.I, pp. 133-147.

¹³ Gual Vila, V., “*Gavatxos*”, *gascons i francesos. La immigració occitana a la Catalunya Moderna. El cas de la Conca de Barberà*, Barcelona, 1991.

¹⁴ Llobet, J.M., “La immigració francesa a Cervera segons els capitols matrimonials conservats a l'Arxiu Històric Comarcal a la ciutat (1501-1700)” *Espacio, tiempo y forma*, Sèrie IV, Història Moderna, Vol. 2 (1989), p. 49.

¹⁵ Torras Ribé, J. M., “Demografia i societat a Igualada durant els segles XVI i XVII” *Miscel·lània Aqualatensia*, 4 (1987), p. 87-109.

¹⁶ Codina, J., “Un projecte nacional urgent. L'estudi de l'abast de la immigració francesa a Catalunya durant l'Edat Moderna” *Revista de Catalunya*, 59 (1992), pp. 46-56.

¹⁷ Manent, A., “Les onades d'occitans a Catalunya” <http://www.avui.com/avui/diari/03/oct/14/c2021htm>

¹⁸ Molas Ribalta, P., *Societat i poder polític a Mataró. 1718-1808*, Mataró, 1973; García Espuche, A., *Un siglo decisivo. Barcelona y Cataluña. 1550-1640*, Madrid, 1998; Llovet, J., *Mataró dels orígens de la vila a la ciutat contemporània*, Mataró, 2000; Giménez Blasco, J., *Mataró en la Catalunya del segle XVII. Un microcosmos en moviment*, Mataró, 2001; Capdevila, A., *Pagesos, mariners y comerciants a la Catalunya litoral. El Maresme a l'època moderna*. Tesi Doctoral. Universitat de Barcelona, 2004; Capdevila, A., “Pagesos, mariners y comerciants a la Catalunya litoral. El Maresme a l'època moderna” *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, núm. XV (2004), pp. 193-203.

Des del punt de vista demogràfic, el Maresme va esdevenir un dels territoris que va experimentar un major creixement demogràfic al llarg dels segles moderns. Per tot plegat, aquest territori hauria d'haver-se erigit en un dels principals nuclis receptors d'immigrants francesos. Malgrat tot, els treballs que disposem sobre Arenys de Munt¹⁹, Malgrat²⁰ i Mataró²¹ així com d'altres poblacions que hem tingut ocasió d'analitzar nosaltres mateixos en altres ocasions, és el cas d'Arenys de Mar²², Cabrera²³, Canet²⁴, Llavanes²⁵ i Vilassar²⁶ semblen indicar que aquest flux migratori hauria arrelat, preferentment, en aquells nuclis més agrícoles essent més residual en aquelles àrees més mercantils.

Així doncs, tenint present aquests aspectes la nostra investigació consistirà en aprofundir en la immigració francesa a quatre localitats de la comarca: Alella, Argentona, Premià i Teià. Precisament, la totalitat de les poblacions seleccionades es van caracteritzar per estar abocades al conreu de la terra, per la qual cosa caldrà valorar el paper d'aquest col·lectiu en l'evolució demogràfica d'aquestes viles més agrícoles i contrastar-ho amb les dades obtingudes en aquelles viles més mercantils de la comarca.

En contrast amb el Masnou que en aquella època depenia de la parròquia de Teià, les primeres referències documentals d'Alella, Argentona, Premià i Teià són molt reculades. Així, segons dades extretes del rectorologi conservat a l'Arxiu Diocesà de Barcelona, les primeres mencions d'aquestes localitats se situen als segles X i XI. Així, en el cas d'Alella²⁷ la primera notícia documental correspon a una venda d'una peça de

¹⁹ Torrent, P. "La immigració occitana a Arenys de Munt (1566-1700)" *Arennios*, 25 (1994), pp. 22-23. Forn Salvà, F., "La llavor nordpirinenca" *Arennios*, 26 (1995), pp. 12-14

²⁰ Pla, C., "La immigració occitana a Malgrat de Mar, 1589-1700", treball inèdit, 1995.

²¹ Nadal, J.; Giralt, E., *La population catalane de 1553 a 1717. L'emigration française et les autres facteurs de son développement*, Paris, 1960.

²² Capdevila Muntadas, A., "Gavatxos, gascons i francesos. L'allau francesa a la comarca del Maresme als segles XVI i XVII" *XVII Sessió d'Estudis Mataronins*, Mataró, 2001, pp. 107-114. Capdevila, A., *Pagesos, mariners y comerciants a la Catalunya litoral. El Maresme a l'època moderna*. Tesi Doctoral. Universitat de Barcelona, 2004.

²³ Capdevila, A., *Pagesos, mariners y comerciants a la Catalunya litoral. El Maresme a l'època moderna*. Tesi Doctoral. Universitat de Barcelona, 2004.

²⁴ Capdevila Muntadas, A., "Gavatxos, gascons i francesos. L'allau francesa a la comarca del Maresme als segles XVI i XVII" *XVII Sessió d'Estudis Mataronins*, Mataró, 2001, pp. 107-114. Capdevila, A., *Pagesos, mariners y comerciants a la Catalunya litoral. El Maresme a l'època moderna*. Tesi Doctoral. Universitat de Barcelona, 2004.

²⁵ *Ibidem*. Nadal, J; Giralt, E, *La population catalane de 1553 a 1717. L'emigration française et les autres facteurs de son développement*, Paris, 1960.

²⁶ Capdevila Muntadas, A., "Gavatxos, gascons i francesos. L'allau francesa a la comarca del Maresme als segles XVI i XVII" *XVII Sessió d'Estudis Mataronins*, Mataró, 2001, pp. 107-114. Capdevila, A., *Pagesos, mariners y comerciants a la Catalunya litoral. El Maresme a l'època moderna*. Tesi Doctoral. Universitat de Barcelona, 2004. Capdevila Muntadas, A., "A la recerca d'Eldorado català. La immigració francesa a Vilassar s. XVI-XVII" *Ipsa Arca*, 6 (2004), p. 30-46.

²⁷ ADB. Rectorologi d'Alella, p. 51.

terra situada al terme d'aquesta població a l'any 980. En relació a Premià²⁸, trobem referenciat el nom d'aquesta localitat en una donació realitzada pels almoners de Mir a l'any 966. Per mitjà d'aquesta entrega es lliurava a la Santa Creu de la Seu de Barcelona l'església de Primiliano (Premià) amb la seva parròquia delmes, primícies i les demás esglésies amb les seves parròquies, delmes i primícies que tenia. Respecte a Teià²⁹, les fonts indiquen que la primera menció cal situar-la en la venda d'una peça de vinya enclavada al terme de la vila de Taliano a l'any 961. Finalment, per Argentona³⁰ la primera referència és més tardana i pertany a la venda de l'església de la població a l'any 1023.

Tot i que el Masnou no va assolir la seva independència civil i eclesiàstica fins al segle XIX, la primera menció cal situar-la al 26 de gener de 1466.³¹ En aquesta data va tenir lloc la venda d'un terreny a favor de Joan Martí Fontanills del Masnou. Tot i que el document original es trobava a l'Arxiu Parroquial de Teià, l'incendi de la rectoria a l'any 1936 va provocar la seva pèrdua. Sortosament les notes de mossèn Mas dipositades a l'Arxiu Municipal de Barcelona conserven la referència del document.

Malgrat que a inicis del segle XVI el veïnat del Masnou destacava per ser molt poc poblat, l'activitat marítima i el pas del camí ral va afavorir el seu desenvolupament tal com ho testimonien els Privilegis de Teià de l'any 1505 conservats a l'Arxiu Municipal de Teià.³² Aquest document va ser signat pel rei Ferran el catòlic i els veïns de Teià, Pere Noguera, Gerald Antich, Bernat Famades, Gabriel Antich i Martí i Salvador Romaguera. Per mitjà d'aquests privilegis el monarca va concedir de tot un reguitzell de prerrogatives a la Universitat de Teià: inseparabilitat perpètua del terme respecte de la jurisdicció reial, instauració i regulació de funcions dels càrrecs de batlle, sotsbatlle, conseller, síndic, clavari i escrivà, regulació de competències en matèria de justícia respecte del veguer de Barcelona i potestat administrativa en matèria de fixació

²⁸ ADB. Rectorologi de Premià, p. 50.

²⁹ ADB. Rectorologi de Teià, p. 53.

³⁰ ADB. Rectorologi d'Argentona, p. 65.

³¹ ADB. Rectorologi del Masnou, p. 57. AAVV, "175è aniversari de la independència del Masnou"

Programa de Festa Major de Teià, 2000.

³² Vam tenir ocasió de poder accedir a l'arxiu municipal de Teià, on vam poder apreciar que la documentació estava emmagatzemada amb caixes i sense una catalogació que facilités la seva consulta. Tanmateix, agraïm al Sr Jordi Balada les facilitats per poder-lo visitar. Disposem d'un breu article elaborat per en Jordi i Josep M^a Balada on es fa un breu recull de la documentació relativa a l'Arxiu Municipal de Teià. Respecte a l'època moderna únicament es conserven els llibres de clavariat (documentació comptable) i els privilegis de Teià de 1505. En cap cas aquestes fonts resultaven útils per a la nostra investigació sobre l'allau francesa als segles XVI i XVII. Balada, Jordi; Balada, Josep M^a, "L'arxiu Municipal d'història de Teià" *Bulletí d'arxius i museus del Maresme*, núm. 1 (1993), pp. 3-4.

d'impostos municipals. Per a la història del Masnou aquest document resulta, també, molt rellevant atès que s'hi fa explícita referència:

(...) i per quan el Mas Nou i tres o quatre cases juntes amb ell, que són del terme de dita parròquia, estant junts amb el mar i hi havent-hi moltes barraques de pescadors on de continu hi conflueixen moltes persones, i si, el Batlle elegit ara de la dita parròquia, la qual dista del Masnou més de mitja llegua; seguint-se algun cas, el dit Batlle abans no hi arribés hi podia haver hagut alguna novetat. Supliquem per això els dits prohoms a Vostre Altesa vulgui proveir que el dit Batlle elegit o legidor de la parròquia de Teià pugui tenir Lloctinent al Mas Nou qui en la seva absència regeixi el dit ofici, dels defectes i culpes del qual, el dit Batlle sia tingut. I viceversa, si el Batlle elegit o legidor és del Mas Nou, pugui tenir son Lloctinent en la parroquia de Teià, a fi que per defecte de l'oficial, els crimosos o delictes no restessin impunes, i la Justícia no fós administrada. El qual tingui per salari deu lliures cada any com emoluments del seu ofici, segons a Mataró i en altres parròquies circumveïnes s'acostuma fer.³³

Més tard, a l'any 1521 consignem una venda d'una peça de terra situada a la parròquia de Teià i en concret al lloc anomenat del Mas Nou. Aquesta transacció va ser realitzada per Rafael Botey i Joan Antich, ambdós de Teià.³⁴

En el decurs de la segona meitat del divuitè el veïnat del Masnou ja va començar a manifestar els seus desigs d'emancipació. Així segons dades proporcionades pel Rectorologi del Masnou³⁵ al 18 de juny de 1769 va tenir lloc una reunió de la Marina del Masnou amb assistència de Miquel Bernat Marco i Espex, ministre principal de la Marina de la província de Mataró, a la sala de l'hostal del Masnou per tal tractar de la construcció de l'església del Masnou. En aquesta trobada es va acordar la constitució d'una Junta d'obra i Francesc Fontanilles va donar un solar per edificar el nou temple.

Vuit mesos més tard, al 18 de febrer de 1770, el bisbe Josep Climent va atorgar llicència per edificar una església al Masnou, ja que hi havia unes 110 cases i aproximadament unes 70 famílies i els resultava molt difícil desplaçar-se a la parròquia

³³ AMT. Privilegis de Teià (1505). Aquesta informació l'hem extreta d'una transcripció d'aquest document que ens ha proporcionat el Sr Jordi Balada, ja que actualment els Privilegis de Teià de 1505 es troben en procés de restauració. Properament ha de sortir publicat una transcripció d'aquest document.

³⁴ ADB. Rectorologi del Masnou, p. 57.

³⁵ *Ibidem*.

de Teià per complir els deures de cristià. Tanmateix la consagració de l'església no va tenir lloc fins al 13 d'abril de 1818.³⁶

Una vegada assolida la independència eclesiàstica només restava aconseguir la segregació civil. A l'any 1825 es va constituir el primer consistori masnoví. Aquest esdeveniment tan significatiu per a la història del Masnou també ho és per la de Teià³⁷, atès que a partir d'aquell any aquesta localitat de l'interior va veure reduïda ostensiblement la superfície del seu terme municipal. Així, aquesta vila va perdre la línia costanera i el pas del camí Ral i el que és més important va perdre una part considerable de població i per tant de contribuents a les arques municipals. Tanmateix la configuració del Masnou actual no va concloure fins a l'any 1846, quan es va incorporar el nucli d'Alella de Mar o Cases de Mar a la vila del Masnou.

Així doncs, davant l'absència del Masnou com a entitat eclesiàstica i municipal independent durant el període que ens ocupa, és a dir en els segles XVI i XVII, en el decurs del nostre estudi focalitzarem la nostra atenció amb la immigració francesa vers les viles ja assenyalades anteriorment. Precisament la totalitat de les poblacions objecte d'anàlisi, Alella, Argentona, Premià i Teià, destaquen per delimitar amb el Masnou.

Hom s'adona de la rellevància del degoteig francès a la comarca, quan consulta els llibres parroquials i la documentació notarial. Sovintegen a les partides de casament i als capítols matrimonials maridant amb donzelles maresmenques, o bé a les actes de defunció, sovint per causes violentes o enmig de la més absoluta misèria. Però també proliferen a les deixes testamentàries tot nomenant marmessors a familiars, al rector de la parròquia o fins i tot a francesos de la mateixa població. Per tant, és de suposar que quan un francès immigrava a una determinada població ho feia, perquè ja hi tenia parents o coneguts que li facilitarien una feina o un allotjament. Això explicaria l'abundància de forasters d'una determinada vila a un poble.

Hi hauria dos grans prototipus d'immigrant francès. Per una banda, la documentació permet detectar el treballador temporer que any rere any travessava els Pirineus a la recerca de feina i que retornava al seu país d'origen, una vegada finalitzada la collita, ja que tenia esposa i fills a França. Malauradament han deixat poc rastre a la documentació; només disposem de dades d'aquells forasters als quals la mort va sorprendre mentre treballaven en aquestes localitats maresmenques. Els localitzem als

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ AAVV, "175è aniversari de la independència del Masnou" *Programa de Festa Major de Teià*, 2000.

testaments i als llibres d'òbits. Però, per altra banda, consignem l'assalariat permanent que o bé perquè s'havia casat a Catalunya o bé perquè no tenia lligams familiars a França, s'havia afincat al Principat.

Alguns d'ells van romandre solters, però d'altres maridaren i tingueren fills, i fundaren per tant noves nissagues que temps a venir exercirien un paper cabdal en la marina masnovina. Cal esmentar Bernat Maristany, Bernat Roses, Pere Duran i Joan Millet, dels qual procediran un nombre elevat de capitans de vaixells. En altres casos, els cognoms d'aquests francesos s'han incorporat als llinatges de la comarca, com Clos, Dardinyà, Guasch, Lafarga, Pujol i Vergés entre molts d'altres.

Al llarg d'aquest treball aprofundirem en la realitat social i econòmica d'ambdós tipus de forasters, els temporers i els permanents, a partir d'uns determinats ítems, com la cronologia de les arribades, la procedència geogràfica, les causes d'aquest flux migratori, l'estructura professional d'aquests nouvinguts, els seus àmbits de sociabilitat, el seu nivell de riquesa i finalment el tipus d'immigrant més destacat. Tot plegat ens permetrà conèixer una mica millor la història dels nostres avantpassats i comprendre les dificultats que han d'afrontar els immigrants del segle XXI quan arriben a les nostres terres.

1. FONTS DOCUMENTALS EMPRADES

A diferència d'altres recerques que s'han centrat, preferentment, en la informació subministrada pels llibres de matrimonis o capítols matrimonials per aproximar-se al flux migratori francès, en la nostra investigació hem recorregut a l'anàlisi de tot un conglomerat de fonts diverses. Així, si el buidatge dels llibres de casaments i dels capítols matrimonials ens proporcionava dades sobre aquella proporció d'immigrants que van arrelar al país i van contraure esposalles amb donzelles de la comarca, l'estudi de les partides de defunció, dels testaments i de la Matrícula de francesos de 1637 ens permetia aprofundir en la realitat socioeconòmica d'aquell col·lectiu que va romandre solter o que es va erigir en un treballador temporer que any rere any venia a la comarca a la recerca de feina i bons sous. D'aquesta manera, el recurs a un conglomerat de fonts tan heterogènies ha de contribuir a ampliar el nostre camp visual i a poder extreure unes conclusions més sòlides.

Respecte a la seva gènesi, la procedència de la documentació objecte d'anàlisi ha destacat per la seva extraordinària diversitat: eclesiàstica (llibres parroquials i visites pastorals), notarial (testaments, capítols matrimonials, deutoris, censals morts, violaris, vendes a carta de gràcia i compravendes per deutes) i d'origen divers (fogatges, censos de població i matrícula de francesos de 1637).

La ubicació de les fonts emprades s'ha caracteritzat per la seva disgregació actual. Així doncs, cal diferenciar els arxius eclesiàstics (Arxiu Diocesà de Barcelona³⁸), els arxius municipals (Arxiu Històric Municipal del Masnou i Arxiu Històric Municipal de Teià) i els arxius d'abast nacional (Arxiu de la Corona d'Aragó³⁹).

Tot seguit realitzarem una breu descripció i crítica documental de les fonts objecte d'estudi en aquesta investigació.

1.- La documentació eclesiàstica:

El buidatge sistemàtics dels diferents sacramentaris corresponents als segles XVI i XVII (llibres de matrimonis i defuncions) ha esdevingut un dels pilars d'aquest

³⁸ L'Arxiu Diocesà de Barcelona conserva microfilmats els llibres parroquials de les localitats d'Alella, Argentona, Premià i Teià i disposa d'un fons parroquial, on hom pot trobar documentació relacionada amb la parròquia.

³⁹ L'Arxiu de la Corona d'Aragó té dipositat la documentació relativa a la Notaria de Mataró.

estudi, ja que ens ha permès localitzar tant aquells forasters que es van casar a la parròquia com aquells en què la mort els va sorprendre mentre treballaven a la localitat. L'origen d'aquesta documentació prové de la vint-i-quatrena sessió del concili de Trento (11 de novembre de 1563). En aquella jornada, es va estipular l'obligatorietat d'elaborar uns registres acurats dels baptismes i casaments celebrats a la parròquia. En canvi, la necessitat de disposar d'un llistat de defuncions no va ésser reglamentada fins temps després. Concretament, Robert Mols⁴⁰ afirma que no seria fins a l'any 1614 que s'instaria als rectors a inscriure als feligresos morts, segons el *Rituale Romanum*, imposat per la constitució *Apostolicae Sedi de Pau V*.

Les actes de defunció⁴¹ es distingeixen pel seu caràcter aleatori. Sens dubte, la posició econòmica del difunt propiciava que les partides fossin més extenses, ja que pagaven la "novena y cap d'any", "lo ters dia" o "oficis dobles". En canvi, quan el finat procedia d'un medi més humil, el rector feia constar únicament que havia estat enterrat per "*amore Dei*". Aquesta expressió sovinteja, especialment, en les partides dels immigrants francesos. A tall d'exemple, en el llibre de defuncions de la població de Teià de l'any 1647 consignem la mort d'un francès anomenat Sebastià que "*per ser pobre fou enterrat per amor de Déu*".⁴²

El document s'inicia sota el concepte de "*obit de...*" que introduïa el nom i cognom del mort. Semblantment al què succeeix amb les partides de baptismes, en el cas de les dones casades s'acostuma a feminitzar el cognom de l'espòs. De bell antuvi, cospem com la documentació diferencia molt clarament les morts adultes de les infantils, les quals apareixen sota el concepte d'albat. Aquesta denominació al·ludeix a una criatura menor de dotze anys aproximadament. En línies generals, hom identifica l'albat amb un infant que no ha rebut encara la Primera Comunió. Amb tot, aquesta és una decisió arriscada, atès que durant l'Antic Règim aquest sagrament no depenia d'una edat determinada.

Després d'assenyalar el nom i cognom del difunt, s'anota la data del decés i el nom i càrrec del rector. En ocasions, es fa esment als pares del mort i el lloc de procedència, malgrat que aquesta darrera informació no sempre hi és present. Sospitem que el rector al·ludeix a l'origen ultrapirinenc del difunt quan es tracta d'un

⁴⁰ Mols, Roger S. L., *Introduction à la démographie historique des villes d'Europe du XIV^e au XVIII^e siècle*, Louvain, 1954, II vol., pp. 88-89. També a Gual Remírez, F Xabier; Millàs Castellví, Carles, *La població al Baix Llobregat a l'època dels Àustria*, Barcelona, 1999, pp. 17-20.

⁴¹ Gual Remírez, F Xabier; Millàs Castellví, Carles, *Olesa de Montserrat en època dels Àustria. Demografia i Economia*, Olesa de Montserrat, 2002, p. 18.

⁴² ADB. Llibre de defuncions de Teià (1581-1700).

passavolant que ha mort a la parròquia mentre estava treballant. En canvi, en aquells casos en què el nouvingut ha establert lligams familiars i porta anys i fins i tot decennis residint a la localitat s'omet el seu origen francès. Així, per exemple, Bernat Maristany, pescador francès de la diòcesi de Rius, consta en casar-se a l'any 1654 que és oriünd de França. En canvi, a la seva partida de defunció de l'any 1695 ja és considerat de la parròquia. Tot plegat ens porta a plantejar-nos si a diferència de les partides de casament els llibres de defuncions no constituïrien un reflex dels immigrants temporers. D'aquí la necessitat de l'entrecruament de fonts documentals com el mitjà més idoni per aprofundir en la realitat d'ambdós col·lectius: el permanent i el temporer.

A continuació s'informa sobre l'estat civil, el nom del cònjuge, l'edat i l'ofici, tot i que no sempre s'hi fa al·lusió. La causa de la mort és ressenyada, únicament, en aquells casos, en què el rector no ha pogut administrar alguns dels sacraments eclesiàstics (penitència, eucaristia i unció dels malalts) a causa d'una mort sobtada, violenta o per epidèmia. Aquesta darrera informació esdevé molt il·lustrativa per copsar el grau d'integració d'aquests forasters a la societat maresmenca. La localització d'un nombre elevat d'òbits de francesos víctimes d'un assassinat o d'una baralla palesarà que no van aconseguir un arrelament satisfactori.

Aquestes partides poden precisar, també, els drets que cobraven els rectors, el lloc del sepeli o si el difunt havia deixat testament. Finament cal ressaltar tot el reguitzell d'oficis religiosos que se celebraven després del decés, els quals aporten informació interessant per conèixer la religiositat popular.

Els llibres de casament es caracteritzen per la seva heterogeneïtat, malgrat la pervivència d'uns criteris comuns. La partida s'inicia per la data, el nom de la parròquia i/o sufragània; nom i cognom del rector; nom i cognoms del nuvi, estat civil, professió, lloc de naturalitat i/o residència, noms i cognoms dels pares, si són vius o morts, i la mateixa informació en el cas de la núvia, tret de l'ofici. Amb tot a mesura que es retrocedeix en el temps, la informació subministrada per la partida s'escurça: manca l'ofici del nuvi, l'estat civil dels cònjuges o la procedència geogràfica. Tanmateix, cal considerar que el rector no especificava l'estat civil i la procedència dels contraents quan aquests eren fadrins i provenien de la mateixa parròquia.⁴³

Al marge d'aquesta informació, les actes de casament fan esment a d'altres aspectes complementaris com ara: les dates de publicació de les amonestacions,

⁴³ Gual Vilà, Valentí, *La família moderna a la Conca de Barberà*, pp. 27-28.

dispenses per grau de consanguinitat massa proper o per estrangeria d'un dels nuvis; data dels capítols matrimonials, així com la missa de benedicció i testimonis particulars i generals. Aquesta darrera informació esdevé molt significativa. Així, la presència de testimonis d'origen francès en un enllaç d'un nuvi francès ens revela fins a quin punt aquest col·lectiu havia traçat una xarxa de sociabilitat amb els seus compatriotes, malgrat que en molts casos no procedissin de la mateixa diòcesi.

Les visites pastorals⁴⁴ constitueixen una font molt valuosa per aproximar-se a la quotidianitat de la vida parroquial. El seu origen radica en la visita, que el bisbe de la diòcesi havia de fer periòdicament a les diferents parròquies del seu bisbat, per tal de supervisar la tasca dels rectors. Una vegada examinada l'església, la rectoria i els llibres parroquials, el bisbe redactava l'informe, conegut com visita pastoral. Al llarg d'aquest escrit es menciona els diferents altars de l'església, les petites ermites de la localitat visitada i fins i tot es fa un acurat inventari dels béns de la parròquia: reliquiariis, crucifixos, creus i casulles entre d'altres béns. D'aquesta manera la lectura d'aquest document aporta un coneixement directe de les parròquies des del punt de vista material (edificis, objectes de culte, economia), espiritual (tasca pastoral del clergat, catequesi) i moral, alhora que possibilita un contacte directe entre els eclesiàstics i el poble.⁴⁵

Tanmateix, la rellevància d'aquesta documentació rau en la informació de tipus complementari, que se'n pot extreure. Les visites pastorals ressenyen les diferents confraries existents a la parròquia (algunes d'aquestes a mans franceses), els beneficis eclesiàstics, el nivell de sanejament de les finances eclesiàstiques, el grau de moralitat de la comunitat i l'estat dels sacramentaris. L'escrit del bisbe sobre els llibres parroquials revela fins a quin punt el rector era meticulós en l'anotació de les partides. Cal advertir, però, que majoritàriament els informes consultats destaquen per ser favorables.

Finalment, el rectorologi, que és el llistat de tots els rectors de cada parròquia i que es troba a l'Arxiu Diocesà, ens ha subministrat, bàsicament, dades sobre l'antiguitat de cadascuna de les parròquies objecte d'anàlisi.

⁴⁴ Cal ressenyar dos treballs fonamentats en la informació aportada per les visites pastorals corresponents a Pere Benito Monclús i a Maria Soler. Benito Monclús, Pere, *Les parròquies del Maresme a la Baixa Edat Mitjana. Una aproximació des de les visites pastorals*, Mataró, 1992, Premi Iluro 1991. Soler, Maria, *L'església de Sant Pere d'Abdera. Estudi sobre la seva evolució històrica*, Abdera, 2000.

⁴⁵ Cárcel Ortí, M^a Milagros, "Las visitas pastorales" *Boletín de la Asociación Castellonense de Cultura* núm. 58, pp. 313-726. Cárcel Ortí, M^a Milagros; Codina, José Vicente, *Visitas pastorales de Valencia. S. XIV-XV*, València, 1996.

Davant tota la informació susceptible de poder ésser analitzada, hem focalitzat el nostre estudi en l'ofici, procedència i estat vital del nuvi, en la procedència i estat vital de la núvia, en la data de celebració del casament i en la presència de testimonis d'origen francès en el cas de les partides d'esposalles. Respecte a les actes de defunció hem prioritzat l'estudi de la data, l'ofici, la procedència i la causa de la mort del finat ultrapirinenc. Finalment, en quant a les visites pastorals hem centrat la nostra atenció en l'existència o no de confraries gestionades per francesos a les poblacions seleccionades.

2.- La documentació notarial:

A diferència del bloc anterior que hem recorregut a un buidatge sistemàtic de les dades subministrades per les actes de matrimonis i defuncions, en aquest cas hem establert un estudi de caire més selectiu. Hem cercat dins tota aquesta amalgama de fonts tots aquells documents (testaments, capítols matrimonials, debitoris, censals morts, violaris, vendes a carta de gràcia i compravendes per deutes) que referenciaven francesos. D'aquesta manera hem pogut aprofundir en el nivell de riquesa i el grau de sociabilitat d'aquests nousvinguts.

Les deixes testamentàries dels francesos difunts a les nostres contrades esdevenen uns documents molt interessants per a analitzar aspectes socials i socioculturals de la seva estructura familiar i de les seves relacions socioeconòmiques. Entre el gruix d'informació fornida per aquesta documentació, cal ressaltar la institució de l'usufructuari, l'hereu i els marmessors. Però resulta, també, rellevant per conèixer la institució de misses i aniversaris a determinats altars i l'elecció de la sepultura. En relació amb la immigració francesa ha resultat interessant detectar a qui nomenem com a marmessors, qui els devia diners i quin patrimoni immobiliari posseïen a Catalunya i al seu lloc d'origen. Cal advertir, però, que la proporció de nousvinguts que feien testament hauria estat molt reduïda.

Els capítols matrimonials són els pactes convinguts per a determinar l'organització de la família i s'expressen per escrit. En els capítols, al costat dels nuvis, hi participen els pares d'ambdós cònjuges, si estan vius, i se n'especifica en ocasions el seu estatus socioprofessional; els avis, si disposen dels béns referits als capítols, i els parents i altres persones que tinguin incidència econòmica en el contracte estipulat. Un dels elements més característics que hom percep en aquesta documentació és la voluntat

paterna de controlar la família.⁴⁶ Parafraçant a Pere Gifre⁴⁷ els capítols matrimonials regulen el patrimoni immobiliari, el prestigi social i el poder local.

La importància dels contractes matrimonials, en l'ordenament del dret de la família catalana, és inqüestionable, tal com ho han demostrat Joan Pere Fontanella al segle XVII, Josep Comes al segle XVIII, Víctor Santamaría al segle XIX o Jesús Lalinde al segle XX. Tanmateix, un dels aspectes més rellevants d'aquesta documentació rau en el seu caràcter universal. Tal com ha pogut apreciar Jaume Codina⁴⁸ per a la comarca del Baix Llobregat, en el decurs dels segles moderns totes les parelles passaven per la notaria a signar un o més dels actes d'esposalles abans de contraure matrimoni. D'aquesta manera, el recurs a aquesta font documental ens ha permès completar aquelles dades que s'ometien en algunes partides de casament, com per exemple l'ofici del nuvi o el bisbat de procedència.

Finalment, els debitoris, els censals morts, els violaris, les vendes a carta de gràcia i les compravendes per deutes associats a francesos subministren informació sobre l'endeutament popular i la desviació de capital. Al marge de les singularitats de cada tipus d'endeutament, aquestes fonts ens poden aportar dades de caire social (ofici del deutor i creditor, posseïdors i sol·licitants de capital, situació econòmica dels grups socials, nòmina dels elements parasitaris), conjuntural o causal (motivacions explícites per recórrer al deute, declaració de projectes i finalitats, estructura de motivacions socials, esquema de prioritats), econòmic des del punt de vista financer (capital contractat, tipus d'interès, moneda, preus, altres instruments de crèdit contractats) i des del punt de vista patrimonial (cases, peces de terra, barques, molins), jurídic-institucional (legislació de contractes, procediment de resolució de contractes, clàusules jurídiques d'incidència econòmica) i finalment històriques (informació referent al context històric general, incidències aleatòries als contractes, transcripció de documents registrats anteriorment).

En relació a l'endeutament francès ha resultat interessant apreciar si sobresurten com a deutors o com a creditors, per quines causes s'esmenten a la documentació i si es deixen diners entre ells entre molts d'altres aspectes.

⁴⁶ García Cárcel, R., *Historia de Cataluña, s. XVI-XVII*, Barcelona, 1985, pp. 191-192.

⁴⁷ Gual, X; Millàs, C., *Olesa de Montserrat en època dels Àustria. Demografia i societat*, Barcelona, 2002, p. 24.

⁴⁸ Codina, J., *Contractes de matrimoni al Delta del Llobregat (segles XVI a XIX)*, Barcelona, 1997, p. 20.

3.- La documentació d'origen divers:

Sota aquest epígraf, hem aplegat tota aquella documentació difícil d'encabir en els anteriors blocs temàtics; aquest és el cas de la sèrie del Mestre Racional, corresponent als recomptes de població i la Matrícula de francesos de 1637.

La sèrie del Mestre Racional aglutina el conjunt de fogatges de població elaborats en el decurs de la Baixa Edat Mitjana i l'època moderna. Tot i les reserves que aquesta documentació suscita, hem treballat amb les dades aportades pels fogatges dels anys 1378, 1497, 1515, 1553 i els censos de població de 1708 i 1719, al marge dels recomptes de caire local esmentats per la bibliografia. Gràcies a aquest reguitzell de recomptes, hem pogut disposar d'una aproximació a la distribució i evolució de la població en les diferents localitats objecte d'anàlisi. En cap cas l'objectiu d'aquest estudi ha pretès revisar la informació continguda en aquesta documentació, atès que ja es disposa d'un treball referit a la comarca elaborat per Josep Iglésies.⁴⁹ Amb tot, en determinats casos hem realitzat algunes lleugeres modificacions, amb l'objectiu de disposar d'una sèrie el més completa possible corresponent a cadascuna de les poblacions analitzades: Alella, Argentona, Premià i Teià.

Precisament, Josep Iglésies ha ressenyat alguns dels esculls més rellevants d'aquesta font: omissions o la dificultat de la conversió de focs en habitants, especialment, en el cas dels focs eclesiàstics. Així el fogatge de 1515 ha estat definit de poc rigorós i no massa fiable per aquest mateix historiador, en contrast amb el de 1553. L'escassa fiabilitat d'aquesta font és atribuïble al seu origen de caire fiscal. En general, tots aquests recomptes responien a imposicions extraordinàries acordades per les Corts per a subvenir campanyes bèl·liques, donatius a reis o subvencions i tributs per satisfer determinades despeses.

Finalment altra documentació consultada ha estat la Matrícula de francesos de 1637. En el context de les hostilitats amb França, es va ordenar la confecció d'una minuciosa matrícula. En aquest document, hom havia de fer constar tots els francesos establerts a la costa catalana des de Salses fins a Tortosa, els quals havien de declarar llurs noms, edat, procedència, nivell de riquesa, professió, anys de residència a Catalunya i a la localitat, estat civil, nacionalitat de l'esposa, nombre de fills i parents ubicats en el territori català. El funcionari encarregat d'elaborar l'enquesta des de

⁴⁹ Iglésies Fort, Josep, *La població del Maresme a la llum dels censos generals*, Mataró, 1971.

Malgrat a Tarragona, exclosa Barcelona, va ésser el doctor Josep Eva, assessor de la Capitania General de Catalunya, i va comptar amb el suport d'un notari de cada municipi.

La informació aportada per aquesta font ha estat de gran utilitat. Per una banda, ens ha permès quantificar el nombre de francesos matriculats a cada localitat, conèixer el seu ofici, la seva procedència geogràfica, l'edat d'arribada a terres catalanes, els anys de residència al país, l'estat civil, el nivell de riquesa, així com l'existència o no de lligams familiars a Catalunya i el tipus d'immigració. Per altra banda, gràcies a la informació fornida per aquesta documentació hem pogut contextualitzar millor les dades extretes dels llibres de matrimonis i reduir la nòmina de francesos sense procedència assenyalada.

4.- Relació de les fonts primàries emprades:

Arxiu Corona d'Aragó (=ACA)

- Consell d'Aragó: Lligall 551, quadern 1.
- Mestre Racional: T. 2.968, 2.969, 2.595, 2.598.
- Notaria de Mataró: T. 1258, 1275, 1353, 1380, 1381, 1398, 1402, 1453, 1454, 1455, 1456, 1479, 1480, 1481, 1512, 1513, 1514, 1556, 1557, 1567.

Arxiu Diocesà de Barcelona (=ADB)

- Fons parroquial
 - Sacramentaris:
 - Alella: Matrimonis (1567-1700) i Defuncions (1608-1700).
 - Argentona: Matrimonis (1567-1700) i Defuncions (1574-1700).
 - Premià: Matrimonis (1571-1700) i Defuncions (1519-1700).
 - Teià: Matrimonis (1583-1700) i Defuncions (1580-1700).
 - Caixa núm. 271 (Alella), 275 (Argentona), 493 (El Masnou), 583 (Premià) i 724 (Teià).

-Visites Pastorals: T.27, 29, 32, 34, 40, 42, 44, 45,46, 48, 49, 50, 53, 54, 58, 58^a, 62, 63, 64, 71, 72, 74, 75, 76, 77, 79, 82, 84, 86, 88 i 88bis.

-Rectorologi d'Alella, Argentona, El Masnou, Premià i Teià.

-Elenchus del Masnou T. 17, p. 173.

Arxiu Municipal del Masnou (=AMM)

-Fons Bassegoda: Caixes I, II, III, IV i V.

Arxiu Municipal de Teià (=AHMT)

-Privilegis de Teià de l'any 1505

2. EVOLUCIÓ DEMOGRÀFICA

L'anàlisi del comportament demogràfic constitueix un element imprescindible per conèixer quin era el volum poblacional de les localitats analitzades abans i després de la gran onada ultrapirinenca dels segles XVI i XVII. Tanmateix, en la comarca que ens ocupa, aquest component adquireix una rellevància especial, si es té present que aquesta demarcació va destacar per ésser una de les regions catalanes amb un major creixement demogràfic i amb una densitat de població més elevada durant l'època moderna. Però el Maresme exemplifica, també, el procés de desdoblament de localitats, denominades unes de munt i altres de mar, que es va produir al litoral català.

Aquesta especificitat de la Marina va ser ressenyada per Francisco de Zamora⁵⁰ en el seu primer viatge per la comarca a l'any 1786:

(...) Pasamos por debajo del castillo de Mongat, cuya situación sobre la misma orilla del mar, y en una grande eminencia, le hace muy seguro. Desde aquí empieza ya el Corregimiento de Mataró, habiéndose concluido el de Barcelona, y desde aquí a Mataró se pasa por los términos de Tiana, Alella, Tayá, Premiá, Vilassar, Cabrera, cuyos pueblos distan media legua de la marina; algunos de los cuales tienen su vecindario a la orilla del mar tan crecido como los mismos pueblos. El vecindario de Tiana se llama las Casas de Montgat; el de Alella, las Casas de Mar, el de Tayá, Masnou; el de Premiá, el Vecindario de Mar, y el de Vilasar tiene su solicitud de erigirse en pueblo separado de la matriz bajo el nombre de San Juan de Vilasar de Mar. Estos mismos vecindarios todos son de esta centuria; o, por mejor decir, desde el año 30 de ella, pudiéndose formar iguales vecindarios en la misma orilla en los términos de los pueblos que ahora no los tienen.

De bell antuvi, hom havia fixat el poblament al rere país davant el perill d'atacs piràtics. Tanmateix en el decurs del temps, els veïnats costaners d'algunes d'aquestes poblacions van començar a ser progressivament habitats. Inicialment, els pescadors i els mariners van edificar a les platges petites barraques, on guardaven la barca i els estris per poder anar a pescar. A mesura que el perill piràtic i corsari es va

⁵⁰ Zamora, F, *Diario de los viajes hechos en Cataluña*, Barcelona, 1973.

anar esvaint i a causa d'altres factors específics de cada localitat, la població es va anar desplaçant cap als veïnats mariners d'Arenys de Munt, Sant Iscle de Vallalta, Teià, Palafolls, Tiana, Premià, Sant Cebrià de Vallalta i Vilassar. Tanmateix la cronologia de la formació d'aquests barris costaners no va ésser homogènia a la comarca: Arenys de Mar al segle XIV, Canet, Masnou i Sant Pol de Mar al segle XV i més tard Montgat, Premià de Mar i Vilassar de Mar al segle XVII.

Tanmateix, les dues fonts, que ens poden aportar dades sobre el comportament demogràfic d'un determinat lloc, plantegen algunes problemàtiques. Així, els censos, talls, capbreus, fogatges i cadastres havien estat creats seguint uns criteris de tipus fiscal, per la qual cosa s'amagava, sovint, béns, propietats i persones, amb el desig de contribuir al mínim. Per la seva banda, les fonts parroquials destacaven per patir determinats buits en els registres a causa dels períodes de canvi de rector o de malaltia d'aquest.⁵¹

La trajectòria del poblament català al llarg dels segles XVI i XVII ha estat perfilada en diferents treballs per Jordi Nadal i Emili Giralt⁵². En línies generals es considera que l'evolució demogràfica del Principat es va caracteritzar per una etapa de davallada durant els segles XIV i XV, seguit d'una altra de recuperació espectacular en el transcurs del segle XVI, una altra d'estagnament al llarg del sis-cents i finalment una darrera d'expansió en el set-cents.

La cronologia establerta per Nadal ha estat, lleugerament, modificada per Antoni Simon.⁵³ Segons aquest historiador, s'hauria de qüestionar el creixement moderat d'un 20% de la primera meitat del cinc-cents i pensar més aviat en un balanç neutre. Així mateix la valoració global del sis-cents, com una etapa d'estancament, s'hauria, també, de matisar. Així els anys crítics del període 1630-1660 es veurien compensats amb escreix pels saldos positius de les dècades anteriors i posteriors.

⁵¹ Gual Remírez, Xabier; Millàs Castellví, Carles, *Olesa de Montserrat en l'època dels Àustria*, p. 35

⁵² Cal esmentar els treballs Nadal, Jordi; Giralt, Emili, *La population catalane de 1553 à 1717. L'emigration française et les autres facteurs de son développement*, Paris, 1960. Recentment editada en català per l'editorial Eumo. També dels mateixos autors *La immigració francesa a Mataró durant el segle XVII*, Mataró, 1966. Nadal, J., "La última pandèmia de pesta a Catalunya, 1650-1654, *II Congrès...*, T.IV, 1975, pp. 19-38; "La població catalana als segles XVI i XVII" Balcells, Albert i altres, *Història de Catalunya*, T. IV, 1978, pp. 48-63.; "La població" Nadal, Joaquim; Wolff, Phillipe, *Història...*, 1982, pp. 65-94; *La población española (siglos XVI al XX)*, Barcelona, 1984; "La evolución demogràfica bajo los Austrias" *Actas del II Congreso de la Asociación de Demografía Histórica*, Alacant, 1991; *Bautismos, desposorios y entierros. Estudios de historia demográfica*, Barcelona, 1992.

⁵³ Simon Tarrés, Antoni, "La població catalana a l'època moderna. Síntesi i actualització" *Manuscrits* núm. 10, pp. 219 i ss.

En la mateixa línia s'expressa Albert García Espuche⁵⁴ que emmarca la veritable recuperació demogràfica catalana en el període 1553-1626. En aquest sentit aquest historiador es planteja, si es pot parlar de crisi econòmica a inicis del sis-cents després de localitzar la proliferació de fundacions i reformes conventuals, així com la construcció o millora de determinades esglésies parroquials. Finalment situa la gran embranzida demogràfica dels segles XVI i XVII en el gran triangle, delimitat per les comarques del Penedès, el Ripollès i el Maresme.

Així doncs, tenint presents aquestes afirmacions, un dels objectius d'aquest capítol consistirà en examinar la trajectòria demogràfica de les poblacions objecte d'anàlisi a partir de les dades subministrades pels recomptes de població existents.

Sens dubte, l'estudi dels fogatges, corresponents als anys 1378, 1497, 1515 i 1553⁵⁵, així com dels censos dels anys 1708 i 1719⁵⁶ ens han de permetre obtenir una seqüenciació de més de tres segles sobre l'evolució del poblament a aquestes contrades. Amb tot, no s'ha menystingut els recomptes de caire local detectats a Argentera i les dades proporcionades per les llibretes de comunió d'Allella.

Cal anar amb precaució a l'hora d'utilitzar els fogatges i els recomptes locals, ja que presenten una problemàtica especial que es deu, fonamentalment, a diferents aspectes. Així, destaquen per ser confeccionats de manera rudimentària i poc fiable, però, també, per ser elaborats per motius de caire fiscal. En aquest cas, l'objectiu era que la població pagués impostos, per la qual cosa devia ser habitual l'ocultació. Així mateix, els exemplars conservats són còpies que evidencien, sovint, procediments contradictoris, a més de presentar buits o llacunes i mancar-hi relacions, pobles i zones senceres. Finalment aquesta documentació quantifica focs o cases. Per tant, cal trobar un índex multiplicador adient per a calcular el nombre d'habitants. Respecte a aquest darrer punt, sense entrar en cap tipus de polèmica, s'ha pres el determini de validar el nombre de focs, que presenten els documents i aplicar el coeficient multiplicador cinc.

Una primera aproximació als recomptes de població del conjunt comarcal ens revela que entre 1378 i 1497 la comarca va perdre gairebé un 25% d'habitants. En canvi, entre 1497 i 1553 va recuperar un 44% de la seva població, tot i que la represa més espectacular va tenir lloc al llarg dels segles XVI i XVII. Així, entre 1553 i 1708 es

⁵⁴ García Espuche, Albert, *Un siglo decisivo*, p. 48.

⁵⁵ ACA. Reial Patrimoni, T.2.969, 2.968, 2.595 i 2.598. Iglésies, Josep, *El fogatge de 1497*, Barcelona, 1991. Iglésies, Josep, *El fogatge de 1553*, Barcelona, 1979.

⁵⁶ Iglésies, Josep, *Estadísticas de población de Catalunya el primer vicenni del siglo XVIII*, Barcelona, 194, III Vol.

van produir uns guanys demogràfics de l'ordre del 166%. Tanmateix la tendència ascendent es va mantenir en el decurs del set-cents, segons es desprèn dels censos dels anys de 1708 i 1719. Ara bé, cal plantejar-se en quina mesura els guanys apreciats al llarg de l'època moderna són atribuïbles exclusivament a la capital de la comarca o bé es va produir un ascens demogràfic més o menys uniforme a tota la regió.

Josep Iglésies⁵⁷ s'aproxima a aquest aspecte en el seu llibre sobre els fogatges i censos del Maresme. En concret entre 1553 i 1708, Mataró va experimentar un augment de més del 330%, una xifra notablement superior a la resta de poblacions de la comarca. Amb tot li segueix de prop Vilassar i Canet amb un 271 i 263% respectivament.

Els fogatges de 1378 i 1497 permeten mesurar l'impacte de les pandèmies baixmedievals. Totes les poblacions seleccionades van patir uns descensos demogràfics moderats, atès que no van ultrapassar el 40%. Dins aquests context recessiu, cal ressaltar els efectes d'aquesta crisi a Teià que va perdre 21 focs, és a dir aproximadament un centenar d'habitants. En canvi, Premià va ser la localitat de la mostra on la crisi va ser menys colpidora. Tant a Alella com a Argentona els recomptes palesen que van patir una reducció percentual d'entorn el 20%.

Tal vegada, el major o menor impacte d'aquestes mortaldats al conjunt de la comarca s'hauria de posar en relació amb el volum demogràfic de cada localitat.⁵⁸ Així per exemple, Cabrera, Dosrius, Canyamars i Caldes d'Estrac, que es van distingir per aplegar un nombre més petit d'habitants, van patir uns descensos percentuals de més del 70%. Amb tot, al Maresme cap de les localitats ni les que van patir un descens més intens, ni les que van sofrir una minva més discreta, no van aconseguir recuperar els nivells demogràfic de mitjan segle XIV fins després de la segona meitat del segle XVI.

El contrast dels recomptes de 1515 i 1553 ens revela un comportament desigual a les localitats de la mostra. Així si a Alella apreciem un estancament, a la resta de poblacions (Argentona, Premià i Teià) constatem un increment que se situa entre els cinc i els onze focs. D'aquesta manera, tot semblava indicar que la societat començava a recuperar-se de les pandèmies baixmedievals. Aquesta tendència ascendent hauria estat més notòria a partir de la segona meitat del segle XVI. Precisament en aquestes dates sovintegen a la comarca la construcció de noves esglésies. Sens dubte, la substitució

⁵⁷ Iglésies, Josep, *La població del Maresme a la llum dels censos generals*, Mataró, 1971.

⁵⁸ Aquest principi ha estat també plantejat per Jaume Dantí en el seu estudi sobre el Vallès Oriental. Dantí Riu, Jaume, *Terra i població*, pp. 78-79.

**POBLACIÓ DE LES LOCALITATS ANALITZADES SEGONS ELS
FOGATGES, RECOMPTE LOCALS I CENSOS A L'ÈPOCA
MODERNA**

ALELLA

DATES	FOCS	CASES	PREVISIÓ DE PERSONES (x5)	HABITANTS	DIFERENCIA	OBSERVACIONS
1378	56		280			
1497	44		220		(-) 12 focs	
1515	49		245		5 focs	
1553	49		245			
1625		61		353	12 focs	Llibretes Compliment Pasqual
1650		61		317		Llibretes Compliment Pasqual
1678		69		358	5 cases	Llibretes Compliment Pasqual
1701		79		404	10 cases	Llibretes Compliment Pasqual
1708		68	340		(-) 11 cases	
1719		68		511		

*FONTS: ACA. Mestre Racional, T. 2.968, 2.969, 2.595, 2598.

ARGENTONA

DATES	FOCS	CASES	PREVISIÓ DE PERSONES (x5)	HABITANTS	DIFERENCIA	OBSERVACIONS
1378	76		380			
1497	63		315		(-) 13 focs	
1515	68		340		5 focs	
1553	75		375		(-) 7 focs	
1596	136		680		61 cases	Recompte local
1630	130		650		(-) 6 cases	Recompte local
1708		144	720		14 cases	
1719		144		642		

*FONTS: ACA. Mestre Racional, T. 2.968, 2.969, 2.595, 2598.

PREMIÀ

DATES	FOCS	CASES	PREVISIÓ DE PERSONES (x5)	HABITANTS	DIFERENCIA	OBSERVACIONS
1378	49		245			
1497	41		205		(-) 8 focs	
1515	40		200		(-) 1 foc	
1553	51		255		11 focs	
1708		80	400		29 cases	
1719		80		559		

*FONTS: ACA. Mestre Racional, T. 2.968, 2.969, 2.595, 2598.

TEIÀ

DATES	FOCS	CASES	PREVISIÓ DE PERSONES (x5)	HABITANTS	DIFERENCIA	OBSERVACIONS
1378	56		280			
1497	34		170		(-) 22 focs	
1515	38		190		4 focs	
1553	43		215		5 focs	
1708		104	520		61 cases	
1719		104		689		

*FONTS: ACA. Mestre Racional, T. 2.968, 2.969, 2.595, 2598.

dels antics temples per uns de nous seria un símptoma evident de què l'edifici havia quedat petit per acollir a tota la comunitat. Així, a Teià documentem⁵⁹ l'erecció d'una nova parròquia a l'any 1574, a Premià a l'any 1588 i a Alella el 1613. Significativament, a Argentona el reemplaçament de l'església havia tingut lloc a l'any 1515.

Al llarg del sis-cents no es va confeccionar cap fogatge de caràcter general. Precisament aquesta mancança planteja problemes per fer un acurat seguiment demogràfic durant el segle XVII. Malgrat el buit documental existent, disposem d'una talla local corresponent a Argentona i de les dades proporcionades per les llibretes de compliment pasqual d'Alella.

Segons el Llibre memorial dels confessants i combregats de l'Arxiu Parroquial d'Argentona, el 1596 hi havia 136 focs a la vila, distribuïts en 16 cases al veïnat de Plaça, 14 al carrer de Lladó i 22 al de Sant Sebastià o Gran. Si prenem aquesta xifra com a certa, això significaria que en el decurs del segle XVI Argentona hauria experimentat un guany de 116%. Amb tot, Subiñà⁶⁰ considera que aquestes dades estarien inflades, atès que un tall de l'any 1630 revela que Argentona tenia 130 focs. El contrast entre ambdós recomptes, el de 1596 i el de 1630, evidencia que aquesta localitat hauria perdut població durant el primer terç del segle XVII. Aquesta davallada resulta inversemblant si ens atenem a l'evolució seguida per Catalunya i el Maresme. En canvi, si confrontem els censos de 1553 i 1630 constatem que Argentona hauria augmentat gairebé un 75% la seva població en un espai de 80 anys. Aquest creixement s'assimila força a l'assolit per Catalunya entre 1553 i 1626 que se situava en un 76% i s'enquadra amb les interpretacions de García Espuche que situen la gran embranzida demogràfica en aquestes dates cronològiques.

Malgrat l'absència de recomptes de població, cal fer esment, per la localitat d'Alella, de la informació proporcionada per les llibretes de compliment pasqual.⁶¹ Disposem de dades relatives als anys 1625, 1650, 1678 i 1701⁶², fet que ens permet fer

⁵⁹ Almerich, P., *Una història diferent: les parròquies del Maresme*, Vallgorguina, 1996, pp. 42-43.

⁶⁰ Subiñà, E., *Argentona de la sagrera a la vila (1295-1900)*, Argentona, 2002, pp.33-34.

⁶¹ Aquest document és fruit de l'obligatorietat que tot cristià tenia de combregar com a mínim al dia de Pasqua. En aquella festivitat, el rector havia de registrar tots els feligresos, que respectaven dit precepte. El sistema emprat pel rector destacava, sovint, per la seva diversitat. En ocasions, podia assenyalar que tothom havia complet amb aquesta disposició eclesiàstica. En d'altres casos, la font és, sortosament, més rica en detalls i assenyala un per un tots els membres de la comunitat que participaven de la celebració eucarística.

⁶² Dades extretes de Galera Isern, Ll.; Artes Llovet, S., *Notes històriques de la parròquia de Sant Feliu d'Alella. Segons dades de l'arxiu parroquial i altres fonts, amb un estudi sobre els orígens de la població*, Alella, 1975.

el seguiment de l'evolució demogràfica de la vila al llarg del segle XVII. Així, tot sembla apuntar que el creixement poblacional hauria estat força moderat a Alella. Apreciem un lleugera acceleració demogràfica al llarg del període comprès entre 1553 i 1625, posteriorment un estancament entre 1625 i 1650 i finalment un lleuger increment a partir de la segona meitat del segle XVII. Sens dubte, si confrontem els guanys assolits per Argentona i per Alella entre 1553 i 1625/1626, ens adonarem de fins a quin punt ambdues localitats no van resseguir la mateixa línia evolutiva. Així, si Argentona va experimentar un guany de gairebé un 75%, Alella va concentrar un moderat creixement de l'ordre del 24%.

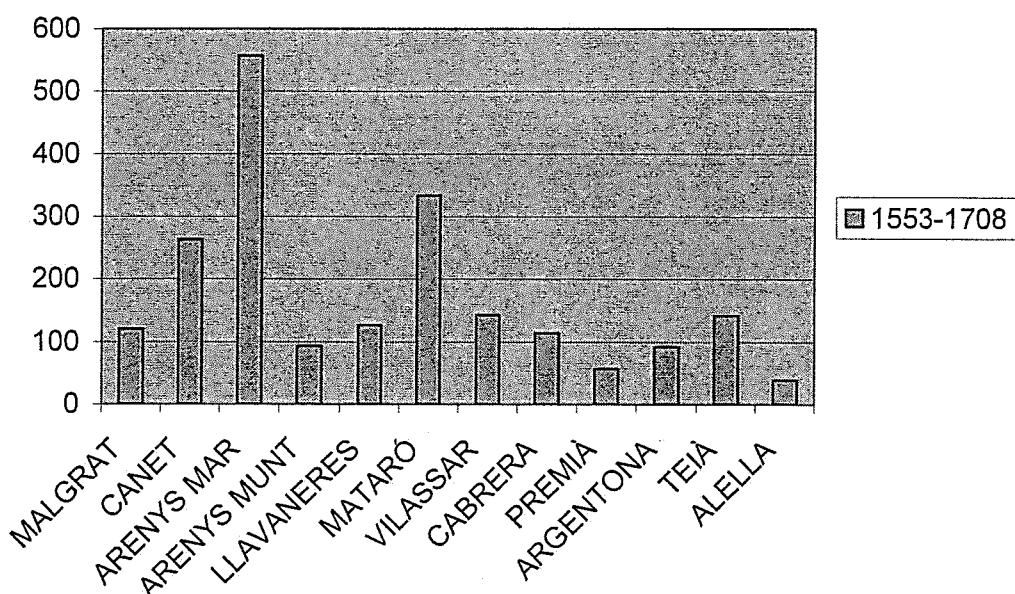
Anteriorment, ja hem fet al·lusió a l'espectacular ascens que va experimentar aquesta comarca entre 1553 i 1708. Aquesta xifra adquireix una significació més especial, si hom té en compte els increments que es van donar al conjunt de l'anomenada Catalunya estricta -exclusió de la Catalunya Nord-. Així, entre aquestes dues dates cronològiques, el Principat va obtenir uns guanys de l'ordre del 38%. La comparació d'aquest índex amb el que ofereix el Maresme, un 166,60%, esdevé, sens dubte, prou reveladora.⁶³

El contrast d'ambdós recomptes, el de 1553 i el de 1708, palesa que totes les localitats seleccionades van resseguir una tendència positiva. Teià sobresurt amb un increment del 142%, seguit d'Argentona amb un 92%. En canvi, Alella i Premià van assolir un augment més modest, ja que es van situar en un 39 i en 57% respectivament. L'evolució d'Argentona i Alella confirma la tendència que havíem apreciat en analitzar els recomptes i les llibretes de compliment pasqual del segle XVII: una acceleració a Argentona i un estancament a Alella.

L'estudi de l'evolució resseguida a d'altres localitats de la comarca confirma que en el decurs d'aquest segle i mig el Maresme va experimentar una important recuperació demogràfica. Tanmateix, en determinades zones els guanys obtinguts van ser espectaculars. Per exemple, Arenys de Mar va créixer més d'un 560%, Mataró un 334% i Canet un 263%. Així doncs, en el transcurs d'aquest espai de temps la totalitat de les poblacions de la comarca van experimentar un creixement positiu. Però en el marc d'aquesta tendència alcista, les localitats de l'Alt Maresme situades arran de mar van començar a despuntar. Precisament es tractava, en alguns casos, de poblacions de nova creació, ja que no superaven els dos segles d'existència.

⁶³ Iglésies, Josep, *La població del Maresme a la llum dels censos generals*.

Creixement demogràfic del Maresme entre 1553-1708



Fonts: ACA. Mestre Racional, T. 2585. 2598 (Surten a la gràfica únicament aquelles poblacions on també hi ha estudis sobre la immigració francesa).

Tanmateix, resta plantejar-nos quines haurien estat les causes que haurien possibilitat aquesta espectacular recuperació demogràfica a la comarca. L'anàlisi dels cognoms ressenyats als diferents recomptes palesa que en el decurs dels segles es van anar introduint nous llinatges. Al costat de cognoms tan arrelats a la comarca com els Fontanills, Gili, Lentiscla, Colell, Altafulla, Famades, Colomer, Sayol, Dauder, Comalada, Sala, Noguera, Aroles, Isern, Portella, Tió, Pi, Manent, Fornells i Rosselló documentats ja des de les darreries del segle XV, en consignem de nous que es van anar incorporant al llarg dels segles XVI i XVII, com ara els Millet, Maristany, Aymeric, Clos, Calvet, Casanoves, Pujol, Rosés, Lafarga, Forment, Viader o Casals. La introducció de nous cognoms permet pensar en l'existència d'un flux migratori cap a la comarca.

Corroborar aquesta hipòtesi els treballs de Jordi Nadal i Emili Giralt. Així, per mitjà de les seves recerques, aquests historiadors van considerar que l'espectacular recuperació demogràfica del Principat després de la crisi baixmedieval seria atribuïble al flux migratori francès. Segons aquest principi, Catalunya no hauria aconseguit superar la davallada demogràfica sense el traspàs de sang ultrapirinènca. Al llarg

dels capítols següents tractarem de valorar la contribució del flux immigratori francès en la recuperació demogràfica de les localitats seleccionades i en el conjunt de la comarca.

3. CRONOLOGIA DE LES ARRIBADES

A l'any 1767, Mateu Aymerich⁶⁴ constatava que "*los Franceses no gustan de establecerse en Cataluña quando otras provincias de España, Italia y Alemania abundan tanto de comerciantes Franceses*". Sens dubte, tal com assenyalava Jaume Torras⁶⁵ el comentari d'aquest jesuïta hauria estat impensable poc més d'un segle abans, a l'any 1635, quan la declaració de guerra per part de Lluís XIII feia que el govern espanyol s'interessés pels francesos que vivien aquí. Aquesta referència hauria estat, també, inimaginable en el decurs del segle XVI, quan a causa de l'intens flux immigratori ultrapirinenc cap a terres catalanes, el bisbe de Barcelona va ordenar la incoació d'expedients d'informació sobre l'estat civil de tots els nuvis que no fossin naturals de la parròquia on es volien casar per tal d'evitar possibles bigàmies.⁶⁶

Disposem de nombrosos testimonis que es fan ressò de la rellevància i de la intensitat d'aquest degoteig d'immigrants cap a "Eldorado Català". Per exemple, a l'any 1620, Francesc Soler afirmava, en referir-se a les cases estrangeres establertes al Principat que "*de franceses hay a millares y no hay parte alguna de Cataluña donde no se encuentren.*"⁶⁷ Uns anys més tard, les declaracions de les autoritats barcelonines corroboraven les impressions de Soler. Així, al 1639 s'estimava que al Principat hi vivien "*moltissims milenars de francesos*" disseminats per tot el país.⁶⁸

Una bona part dels coetanis es van fer ressò de la importància d'aquest corrent immigratori cap a terres catalanes. L'anàlisi d'aquests escrits ens subministra dades sobre la cronologia de les seves arribades i la seva distribució per al país. Així, tot sembla indicar que el període de màxima afluença de francesos hauria correspost als segles XVI i XVII i que s'haurien establert per tota la geografia catalana.

Per aproximar-nos a la cronologia d'aquests flux immigratori disposem de tres fonts documentals susceptibles de poder ser analitzades: les partides de casament, les actes de defunció i la Matrícula de francesos de 1637. A continuació tractarem de

⁶⁴ Iglésies, J., "Mateu Aymerich, S. I. (1715-1799) i la seva "Història Geogràfica y Natural de Cataluña" seguit de la transcripció del volum dedicat al regne Animal segons el manuscrit inèdit del Palau Reial de Madrid " *Quaderns de Geografia*, II, 1949.

⁶⁵ Nadal, J.; Giralt, E., *La immigració francesa*, p. 12.

⁶⁶ Codina, J., *Contractes de matrimoni al Delta del Llobregat (segles XVI a XIX)*, p. 47

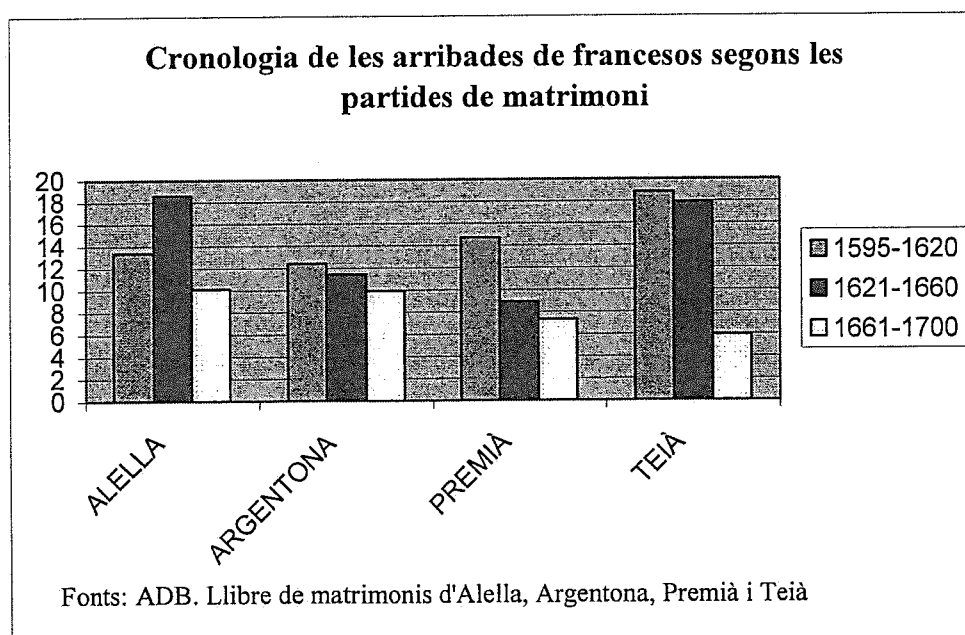
⁶⁷ Carrera Pujal, J., *Historia Política y Económica de Cataluña*, Barcelona, 1946, Vol I, p. 386.

⁶⁸ Nadal, J.; Giralt, E., *La immigració*, p. 100.

mesurar l'impacte i l'evolució temporal d'aquest corrent a les poblacions d'Alella, Argentona, Premià i Teià.

1.- La cronologia de les arribades i l'abast de la immigració francesa a partir de les actes de casament:

Resseguint, l'esquema traçat per Jordi Nadal i Emili Giralt, hem establert tres etapes cronològiques: finals del segle XVI-1620; 1621-1660 i 1661-1700. Així, a partir de les dades subministrades pels llibres de casament d'Alella, Argentona, Premià i Teià constatem que entre un 12 i un 19% de les noces celebrades entre finals del segle XVI i principis del segle XVII estaven integrades per un nuvi d'origen francès. Tant a Alella com a Argentona i Premià els percentatges de nuvis ultrapirinencs es caracteritzen per ser força homogenis, atès que es van situar entre un 13 i un 15%. En canvi, a Teià la proporció de forasters que passaven per la vicaria semblava haver estat més intensa, ja que representava un 19% de les esposalles celebrades a la contrada.



A la segona fase (1621-1660) els percentatges van ser més desiguals. Si a Teià i a Alella s'estima que un 18-19% dels cònjuges procedia de l'altra banda dels Pirineus, a Premià se situava en un 8%. L'evolució de la cronologia d'immigrants maridats a les parròquies sembla haver estat força divergent a les localitats estudiades. Així, si Premià

ressegueix la pauta recessiva mencionada per la bibliografia, a Alella augmenta la presència d'aquests forasters. En canvi, a Argentona i a Teià parlariem més aviat d'un cert estancament a la baixa.

En la darrera etapa (1661-1700) la presència francesa va esdevenir molt marginal, atès que el percentatge d'unions conformades per un nuvi francès es va situar entre un 6 i un 10%. A la totalitat de les poblacions la proporció de nuvis francesos va decaure, essent més acusada a Teià, ja que va passar d'un 17,9 a un 5,9% a la segona meitat del disset.

Tot i que el percentatge de francesos en les diferents etapes seleccionades difícilment va ultrapassar el 20%, en determinats anys hem pogut constatar com la presència de ultrapirineus va assolir unes dimensions extraordinàries. Per exemple, tant a l'any 1625 com a l'any 1634 la meitat dels enllaços celebrats a Alella van estar integrats per un home de l'altra banda dels Pirineus. En altres casos, tots els enllaços celebrats van estar protagonitzats per nuvis estrangers. Aquest va ser el cas d'Alella a l'any 1631 i a l'any 1641, de Premià a l'any 1614 i de Teià a l'any 1617 i 1647. Tanmateix, en aquests casos cal advertir del poc nombre d'esposalles celebrades en aquests anys, la qual cosa hauria ocasionat que el resultat final quedés distorsionat.

Des d'una perspectiva de llarga durada, l'anàlisi de la presència francesa en les partides de matrimonis ens revela que si Argentona, Premià i Teià van resseguir una tendència decreixent, tot i que en determinats períodes i en determinades poblacions va ser més moderada, Alella va experimentar un augment significatiu de les esposalles amb nuvi francès entre 1621-1660.

Si confrontem aquests resultats amb els obtinguts en d'altres localitats de la comarca copsem que a grans trets tant Arenys de Mar, com Canet, Llanerers i Cabrera⁶⁹ van compartir la mateixa línia descendent que havíem apreciat a Premià, Teià i Argentona. En canvi semblantment amb el què va succeir a Alella, tant a Arenys de Munt⁷⁰ com a Vilassar⁷¹ constatem un increment del percentatge de nuvis francesos a partir dels anys vint del segle XVII.

⁶⁹ Totes aquestes poblacions han estat analitzades a Capdevila, A., *Pagesos, mariners i comerciants a la Catalunya litoral. El Maresme a l'època moderna*, Tesi Doctoral, pp. 119-128

⁷⁰ Torrent, P., "La immigració occitana a Arenys de Munt (1566-1799)" *Arenys*, 25 (1994), pp. 22-23.

⁷¹ Capdevila, A., *Pagesos, mariners i comerciants a la Catalunya litoral. El Maresme a l'època moderna*, Tesi Doctoral, pp. 119-128. Capdevila, A., "A la recerca d'Eldorado català. La immigració francesa a Vilassar s. XVI-XVII" *Ipsa Arca*, 6 (2004), pp. 30-45.

Amb tot, tal com assenyalaven Nadal i Giralt⁷² cal preguntar-nos quin valor podia tenir l'índex de marits francesos com a expressió del contingent d'immigrants d'aquest origen establert a la localitat. Tractant-se de persones arribades al país en una edat infantil creiem que la relació entre l'un i l'altre seria d'identitat, de manera que al percentatge de contraents francesos en devia correspondre un de similar d'homes francesos establerts a la parròquia. D'aquesta manera podríem atribuir als registres matrimonials el valor extraordinari d'única font capaç de xifrar numèricament la quantitat de francesos incorporats a la demografia de Catalunya. Per consegüent, d'acord amb els percentatges assolits en els llibres de matrimonis, la proporció de gent ultrapirinenca instal·lada al conjunt de la comarca entre finals del segle XVI i el 1620 devia oscil·lar entre el 6 i el 19% de la població total masculina. Aquesta proporció degué ser força més elevada en el període immediatament anterior, si considerem que aparentment tot indica que en els vint anys transcorreguts entre 1540 i 1600 la immigració francesa va assolir els nivells més elevats.

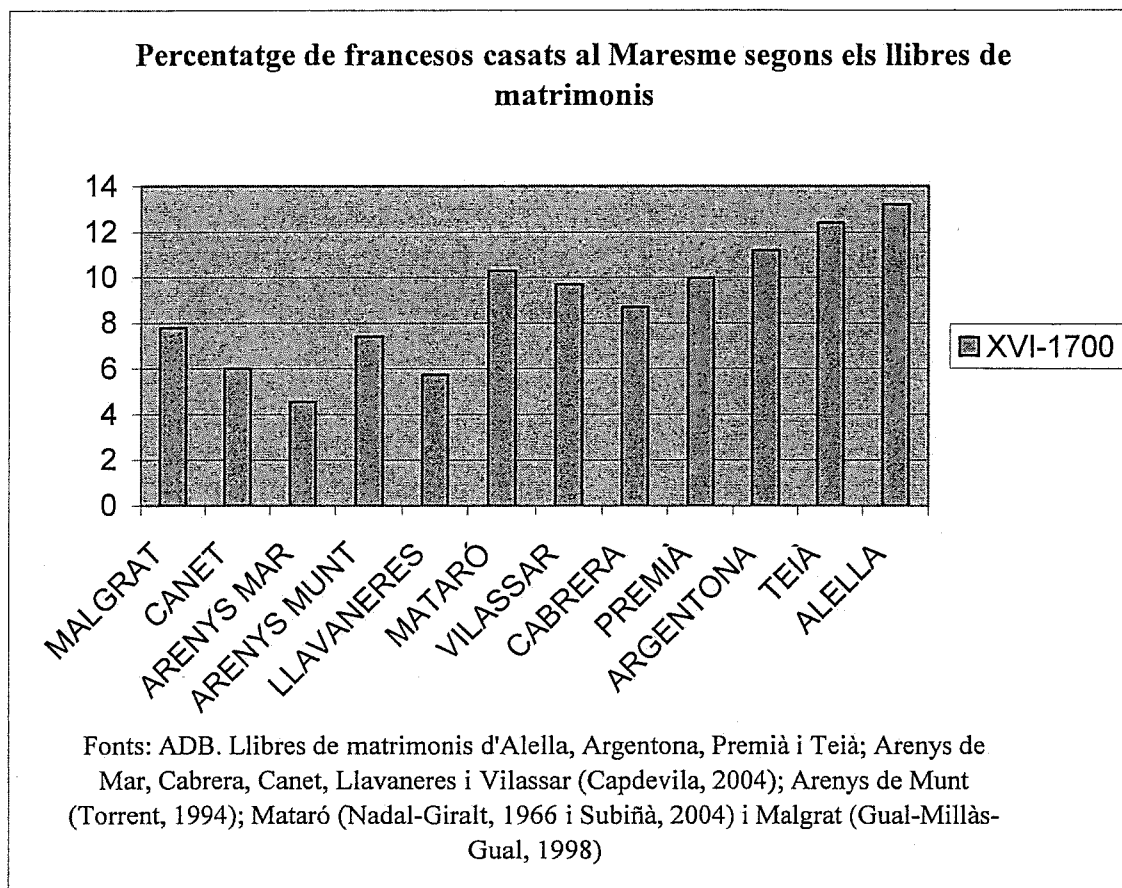
En quant al percentatge global de nuvis d'origen francès en el conjunt de la mostra al llarg dels segles XVI i XVII, tot sembla apuntar que aquest col·lectiu va arrelar preferentment a Alella i a Argentona. Amb tot, els resultats destaquen per ser força homogenis, ja que oscil·len des del 10% de Premià al 14% d'Alella. El contrast d'aquestes dades amb els ressenyades per la bibliografia d'abast comarcal palesa un lleuger predomini de les poblacions més agràries i d'aquelles ubicades en l'anomenat Baix Maresme respecte a les més mercantils i a les enclavades a l'Alt Maresme.

Així, per exemple, les poblacions que sobrepassen el 10% de nuvis d'origen francès corresponen a viles profundament agràries, com Alella, Argentona o Premià. En canvi, en aquelles zones més mercantils el percentatge es va situar entre un 6 i un 4,5%; aquest és el cas de Canet i Arenys de Mar. A causa de la seva condició de capital de la seva àrea d'influència i de l'existència d'un destacat nucli menestral i comercial, la influència francesa hauria estat més rellevant a Mataró. Així i tot, determinades poblacions com Alella, Argentona i Teià van sobrepassar els nivells mataronins.

El càlcul del percentatge de francesos referenciats a les actes d'esposalles de les poblacions de l'Alt i Baix Maresme ens revela un major arrelament de francesos a l'anomenat Baix Maresme a causa de la seva proximitat amb Barcelona. Així, si la mitjana de la proporció de nuvis d'origen ultrapirinenc a les poblacions del Baix

⁷² Nadal, J.; Giralt, E., *La immigració*, p. 101-102

Maresme era d'un 10,1%, a l'Alt Maresme se situava en un 6,8%. Dins el Baix Maresme, apreciem, però, una preferència per part dels nouvinguts per instal·lar-se en aquelles localitats més pròximes a Barcelona; aquest és el cas d'Alella i Teià.



L'entrecruament del percentatge de casaments amb nuvi francès i el nombre de focs o cases enregistrats en els recomptes de població palesa que els francesos van establir-se, preferentment, en aquelles localitats més agràries (Alella, Teià, Argentona i Premià) i amb menys volum de població. De totes les dades que disposem de la comarca, les localitats que acaparen un major percentatge de francesos són fonamentalment Alella i Teià. Precisament, aquestes van ser les localitats que en el fogatge de 1553 i en el cens de 1708 menys població posseïen. Així doncs, aquests nouvinguts buscaven viles demogràficament petites, d'economia agrícola i properes a Barcelona.

Tanmateix aquesta predilecció dels francesos vers aquells nuclis menys poblats i d'economia agrària contrasta amb la tendència descrita per la bibliografia. Així, en una comunicació presentada al IV congrés d'Història Moderna, Valentí Gual, Carles

Millàs i F Xabier Gual⁷³ van reunir tots els estudis fets sobre la immigració francesa a Catalunya. El contrast dels diferents treballs va evidenciar que els percentatges més elevats de francesos es van situar a Barcelona, Igualada, Lleida, Sant Sadurní d'Anoia, Valls i el Delta del Llobregat.

Si confrontem els resultats obtinguts al Maresme amb d'altres comarques agrícoles i properes geogràficament apreciem que al Vallès Oriental la proporció de sang francesa hauria estat més petita. Jaume Danti⁷⁴ obté un percentatge del 8,8% de mitjana entre el 1575 i el 1629, per a set poblacions del Vallès Oriental (Cànoves, Sant Celoni, Santa Agnès, Bigues, l'Ametlla, Vilamajor i Lliçà d'Amunt) i un 4,8 des del 1630 al 1700 a les localitats de Cànoves, Campins, Vallgorguina, Santa Agnès, Bigues, L'Ametlla i Vilamajor. En canvi, al Maresme entre finals del segle XVI i el 1620 els francesos van representar un 12,4% del total de casaments celebrats i entre 1620 i 1700 un 8%.

Al Baix Llobregat, Gual i Millàs⁷⁵ localitzen un 11% de francesos entre 1565 i 1699. Al Maresme el percentatge hauria estat sensiblement inferior, atès que es va situar entorn al 9%. Quant a la distribució dels immigrants al conjunt de la comarca, Gual i Millàs van detectar una major presència d'aquests nousvinguts a les viles més grans, a les localitats emplaçades a l'àrea litoral i pròximes a Barcelona i amb una economia més diversificada. Aquests criteris contrasten amb els apreciats al Maresme. Tot i compartir amb la nostra comarca l'atracció per localitats properes a Barcelona, els francesos del Delta del Llobregat haurien resseguit unes pautes diferents de les del Maresme.

2.- La cronologia de les arribades i l'abast de la immigració francesa a partir de les actes de defunció:

Amb l'objectiu de mitigar el risc de subenregistrament del llibre de noces, hem procedit a calcular el nombre de francesos presents a les partides de defunció. En aquest cas, la documentació hauria de caracteritzar-se per ressenyar tant els forasters casats com els solters. Amb tot, sospitem que el rector anotaria l'origen francès del

⁷³ Gual Remírez, F. Xabier; Gual Vilà, Valentí; Millàs Castellví, Carles, "La immigració francesa a Catalunya. El cas del Baix Llobregat (segles XVI i XVII)" *Actes IV Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, Vol. I, p. 143.

⁷⁴ Danti Riu, Jaume, *Terra i població*, pp. 137-141.

⁷⁵ Gual Remírez, F. Xabier; Gual Vilà, Valentí; Millàs Castellví, Carles *Olesa de Montserrat en època dels Àustria*, pp. 162-186.

difunt únicament en aquells casos en què es tractés d'un passavolant o d'un immigrant solter. De fet, en el transcurs del buidatge ha estat freqüent localitzar partides de defunció de treballadors temporers i de rodamons que van morir a les pallisses de les contrades. Així, en un acta de defunció de l'any 1680 es referencia la mort d'un pobre francès a la pallissa d'en Pere Valls de Teià.⁷⁶

En canvi, tot sembla apuntar que el rector no acostumava a fer constar l'origen forà del difunt, quan aquest havia establert lligams familiars a la contrada. Un dels exemples més significatius correspon a Bernat Maristany, pescador francès de Teià. Si en el llibre de casaments⁷⁷ de l'any 1654 s'assenyalava que era oriünd del bisbat pirinenc de Rius, a la partida de defunció⁷⁸ de l'any 1695 no es fa esment a la seva procedència estrangera i se'l considera de la localitat. D'aquesta manera el fet d'haver contret esposalles amb un dona catalana esdevindria un dels principals mecanismes per acabar essent considerat del país.

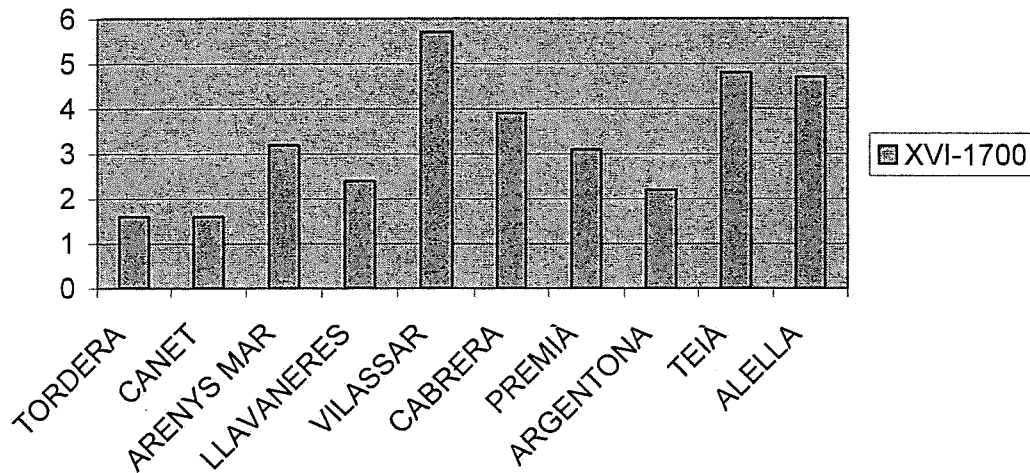
A l'hora de calcular la presència francesa en els llibres d'òbits hem resseguit la mateixa cronologia de les partides de casament; és a dir: finals del segle XVI-1620; 1621-1660 i 1661-1700. Malauradament, aquesta documentació presenta llacunes importants en algunes poblacions. Per exemple, a Argenton disposem de registre des de l'any 1574 fins al 1624, posteriorment consignem importants buits documentals. Tot i disposar de llibres de defuncions des de l'any 1607 a Premià, durant el període comprès entre 1646 i 1654 no localitzem cap defunció. Aquestes mancances ocasionades no solament per manca de dades sinó també pel mal estat del document plantegen en algunes localitats serioses dificultats per fer un acurat seguiment de la proporció de francesos morts a la contrada.

⁷⁶ ADB. Llibre de defuncions de Teia (1580-1700).

⁷⁷ ADB. Llibre de matrimonis de Teià (1583-1700)

⁷⁸ ADB. Llibre de defuncions de Teia (1580-1700).

Proporció de francesos morts segons els llibres de defuncions

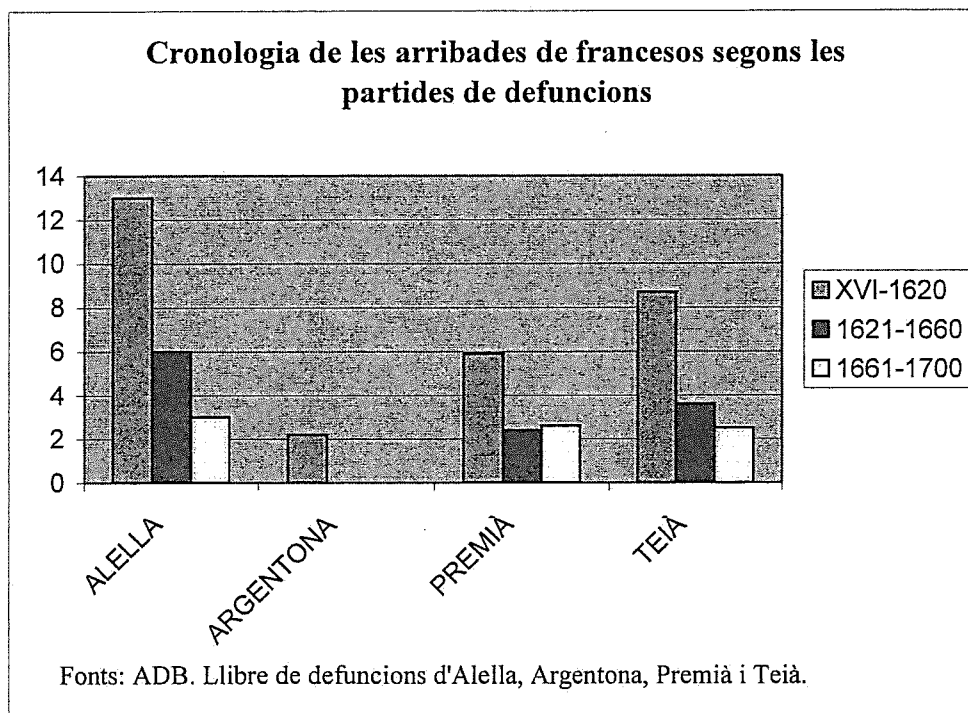


Fonts: ADB. Llibres de defuncions d'Alella, Argentona (XVI-1620), Premià i Teià. Arenys de Mar, Cabrera, Canet, Llavaneres, Vilassar i Tordera (Capdevila, 2004)

Malgrat aquests esculls l'anàlisi de la proporció de francesos difunts en els segles XVI i XVII confirma que Alella i Teià es van erigir en un dels principals nuclis d'atracció dels immigrants francesos. Així, el percentatge de francesos registrats al llibre de defuncions d'Alella i Teià va ésser de gairebé un 5%. En canvi, tant a Argentona com a Premià es van situar entorn un 2 i un 3% respectivament.

El contrast d'aquests resultats amb d'altres enclavaments de la comarca corrobora els resultats consignats a les actes de casament. Així, els francesos van sovintejar preferentment en aquelles demarcacions més agrícoles i pròximes a Barcelona, com Alella i Teià. Del conjunt de dades disponibles en altres enclavaments de la comarca⁷⁹ (Tordera, Arenys de Mar, Canet, Llavaneres, Vilassar i Cabrera) constatem que la presència francesa va esdevenir, especialment, important a Teià, Alella i Vilassar, on la proporció d'estrangers es va situar entorn a un 5 i un 6%. En canvi, va esdevenir més residual a Tordera i a Canet, atès que no va arribar al 2%. Així doncs, la presència de difunts d'origen ultrapirineu a la comarca va bascular entre un 2 i un 6%.

⁷⁹ Capdevila, A., *Pagesos, mariners i comerciants*, pp. 119-128.



Finalment, l'anàlisi de l'evolució dels francesos anotats a les partides de defuncions s'enquadra a grans trets amb la tendència decreixent consignada a les partides de casoris. En una bona part de les poblacions de la mostra la presència francesa va decaure progressivament a mesura que hom es va aproximar al 1700. Així i tot, a Premià va preponderar un estancament des de l'any 1621 fins al 1700. En altres localitats de la comarca, constatem que determinades demarcacions no van resseguir aquesta pauta recessiva. Així, per exemple a Cabrera, a Vilassar i a Llavaneres copsem un lleuger ascens en el període 1621 i 1660 i a Arenys de Mar consignem un estancament al llarg de tot el període.⁸⁰

3.- La cronologia de les arribades i l'abast de la immigració francesa segons la Matricula de francesos de 1637:

Si en els apartats anteriors analitzàvem la proporció de francesos en les partides de casament i de defunció d'Alella, Argentona, Premià i Teià, en aquest cas ens aproximarem a les dades subministrades per la Matricula de 1637. Possiblement, la informació subministrada per aquesta nòmina sobre la cronologia de les arribades d'aquests forasters sigui la més ajustada a la realitat. No hem d'oblidar que en aquest

⁸⁰ *Ibidem*.

qüestionari els francesos residents a la costa catalana se'ls va preguntar quants anys feia que vivien al Principat.

Des de Blanes fins al camp tarragoní la matrícula de 1637 va comptabilitzar 1.592 forasters francesos dels quals un 67% estaven concentrats a la nostra comarca. Aquest predomini s'explicaria, perquè el recompte va ser confeccionat en els mesos de major feina al camp i per tant era l'època en què els immigrants temporers acostumaven a baixar per treballar el camp i recollir la collita. Lògicament, Mataró va esdevenir la població que va aplegar un major nombre d'estrangers, uns 233. La intensa activitat econòmica que s'hi desenvolupava hauria estat un focus d'atracció pels treballadors ultrapirinenecs. Al marge del predomini mataroní cal mencionar la importància de la colònia francesa a Argentona, Alella i Arenys de Mar.

El contrast d'aquests resultats amb les dades extretes dels sacramentaris confirma que tant Alella com Argentona es van erigir en un important focus d'atracció. Així, a Alella la proporció de francesos casats, morts i matriculats va ser netament superior al de la resta de poblacions. En el cas d'Argentona l'existència d'un buit documental en les partides de defunció impedeix que puguem calibrar el pes dels estrangers morts a la contrada. Malgrat tot, tant les partides de casament com la Matrícula de 1637 palesa un predomini d'aquest contingent d'immigrants en aquesta població. Per Argentona disposem d'un tall de població de l'any 1630. Si procedim a calcular la proporció de francesos matriculats sobre el conjunt de la població, obtenim que a Argentona un 15,6% dels seus habitants era natural de l'altra banda dels Pirineus.

L'anàlisi de la distribució dels francesos matriculats corrobora els resultats obtinguts en les partides de casament. Tot sembla apuntar que aquests forasters van arrelar preferentment en aquelles demarcacions més agràries i pròximes a Barcelona. De fet, el càlcul de la proporció de francesos a l'Alt i Baix Maresme mostra un predomini de les poblacions situades des de Caldes d'Estrac cap a avall. Així i tot, hem de destacar el percentatge de francesos a Arenys de Mar⁸¹ que aplega gairebé un 8% dels forasters de la comarca. La importància d'aquest col·lectiu resulta significativa, si tenim en compte que els llibres de matrimonis no van mostrar uns nivells massa importants. Amb tot, tal vegada la poca rellevància de francesos esposats a Arenys de Mar caldria atribuir-la a l'existència d'un buit documental en el registre de matrimonis.

⁸¹ Capdevila, A., "La Matrícula de 1637. Una radiografia dels francesos residents al Maresme" *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, Vol. XLIV (2003), pp. 233-246. Capdevila, A., *Pagesos, mariners i comerciants*, pp. 119-128.

Tanmateix, hom es planteja fins a quin punt la Matricula de 1637 va aplegar la totalitat dels treballadors francesos residents a la costa catalana. Cal recordar que el temps que va transcórrer entre la cèdula que ordenava portar a terme la Matricula i la confecció efectiva d'aquest cens podria haver possibilitat la fugida d'aquells francesos que volguessin fer-ho. Parafraçant a Nadal i a Giralt⁸² en enfrontar-nos en aquest punt amb la necessitat de ponderar exactament el volum d'omissions del document, les notícies esdevenen contradictòries. Hem de creure l'opinió expressada pel virrei pel maig de 1637, segons la qual "*ha causado esto en los franceses tal cuydado que se van la mayor parte dellos a Francia*" o, val més atènyer-nos a les dades incloses en el mateix cens, que redueixen l'abast de la regressió a proporcions mínimes?

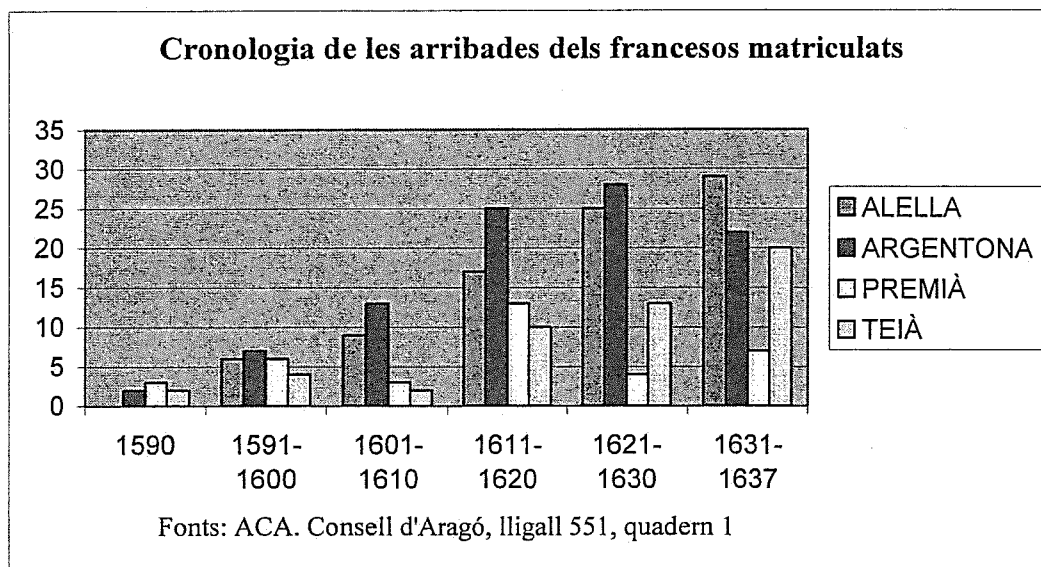
Davant aquest desacord, Nadal i Giralt⁸³ van estimar que la sortida s'hauria produït de manera real i considerable només entre els francesos solters, afectats efectivament per l'embargament de béns i no arrelats al territori. Amb tot, cal recordar que a més dels fugitius hi va haver una altra categoria d'immigrants francesos que es va escapar de figurar al cens. Concretament ens estem referint a l'elit, és a dir als grans negociants amb influència i prou diners perquè no els embarguessin.

Malgrat tot, el temps esmerçat a confeccionar aquest registre, el sistema emprat i l'aptitud de les persones seleccionades per a aplicar-lo constitueixen el millor aval d'aquesta tasca efectuada tant a consciència. Per guanyar en rapidesa, atès el temps que havien perdut en els preàmbuls, don Guerau de Guardiola, delegat general del comte de Santa Coloma, va dividir la franja costanera catalana en cinc sectors, el mateix nombre de quaderns en què es divideix la Matricula, per als quals foren comissionats sengles "*personas de inteligencia, platica y experiencia*"⁸⁴. En el cas que ens ocupa fou confiada aquesta tasca al doctor Josep Eva, assessor de la capitania general Catalunya.

⁸² Nadal, J.; i Giralt, E., *Immigració i redreç*, p. 89.

⁸³ *Ibidem*.

⁸⁴ *Ibidem*, p. 92.



L'anàlisi de la cronologia de les arribades dels francesos matriculats ens revela una tendència ascendent a mesura que hom s'aproxima al 1637. La menor presència de nous arribats a les darreries del segle XVI s'explicaria perquè si eren temporers ho haurien deixat i si eren permanents haurien amagat el seu origen en considerar-se del país. Malgrat tot, en la matrícula sovintegen els forasters que portaven més de mig segle de residència al Principat. A tall d'exemple esmentem a Joan Viader, oriünd del bisbat de Llobregat i veí de Premià, que sobresurt per ser el francès que portava més anys vivint al Principat. Havia travessat els Pirineus a l'edat de catorze anys i en el decurs d'aquesta seixantena d'anys de residència a Catalunya s'havia casat amb una catalana, havia tingut descendència i fins i tot havia aconseguit la tinença d'una casa i de quatre peces de terra. Sens dubte, Viader⁸⁵ constituïa l'exemple més significatiu d'immigrant perfectament arrelat al país d'acollida.

En contrast amb Viader, n'hi havia que feia menys d'un any que vivien al Principat. Per exemple, el comengès Bertran Manent⁸⁶ portava set mesos de residència a terres catalanes. Tot i estar casat a França, s'havia desplaçat a Teià, on tenia un germà, per poder col·laborar en les tasques del camp. La importància quantitativa dels nous arribats feia pocs mesos, cal atribuir-la al període de l'any en què la Matrícula va ésser confeccionada al Maresme. Així a diferència d'altres zones, a la nostra comarca el registre de francesos va ser elaborat entre el 26 d'abril i el 16 de maig.

⁸⁵ ACA. Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1, f. 158 i ss.

⁸⁶ *Ibidem*, f. 149 i ss.

En el decurs d'aquests mesos els treballadors temporers acostumaven a baixar a terres catalanes per participar en les feines agrícoles.

En definitiva, segons les dades aportades per la Matrícula de 1637, la màxima aflluència de francesos cap a terres catalanes hauria tingut lloc entre 1611 i 1637. Aquesta cronologia contrasta amb la ressenyada per la bibliografia que va fixar a l'any 1620 l'inici de la davallada del degoteig francès. Així doncs, tot sembla indicar que en el cas d'aquest document l'aflluència de sang ultrapirinenca hauria prosseguit durant un cert temps amb un volum encara important.

4.- El paper de la immigració francesa en la recuperació demogràfica del Maresme:

En els seus treballs Jordi Nadal i Emili Giralt van considerar que sense l'arribada de sang francesa Catalunya no hauria aconseguit recuperar-se de les importants pèrdues humanes ocasionades per les pestes de la Baixa Edat Mitjana. Quan vam analitzar l'evolució demogràfica de la comarca vam tenir ocasió de comprovar que el Maresme s'havia distingit per ser una de les demarcacions catalanes que més havia crescut entre 1553 i 1708. Restava plantejar-nos si el degoteig francès havia estat el responsable d'aquest creixement tan espectacular.

Sens dubte, les partides de casament constitueixen la millor font documental per calibrar la influència dels immigrants francesos en la represa demogràfica d'una àrea determinada. No cal perdre de vista que en aquestes partides únicament es ressenyava aquella proporció de forasters que s'havien desposat a la parròquia i que conseqüentment contribuïen al creixement demogràfic de la població.

L'entrecruament de la proporció de francesos casats a la comarca amb el creixement percentual dels anys 1553-1700 esdevé molt significatiu. Així Alella, Teià, Argentona i Mataró van ser les poblacions que van aplegar una major proporció de nuvis ultrapirinenecs. En canvi, una bona part d'aquestes localitats van tenir una recuperació més moderada. Aquest fenomen és especialment evident a Alella. Malgrat que aquesta localitat va aglutinar el percentatge més important de francesos de la comarca, va sobresortir per ser la localitat que menys havia crescut als segles XVI i XVII. Des d'un altre punt de vista, Arenys de Mar i Canet que havien crescut de manera notable durant els segles XVI i XVII es van caracteritzar per concentrar el nombre més baix d'immigrants ultrapirinenecs..

Al marge de la influència de Mataró, tot sembla indicar que els francesos van optar per arrelar en aquelles localitats agrícoles, demogràficament més petites i més properes a la capital del Principal. En relació a la seva aportació a la recuperació demogràfica la mitjana de francesos casats al conjunt de la comarca se situava en un 9,2%; és a dir gairebé un de cada deu nuvis maresmencs havia nascut a l'altra banda dels Pirineus. Cal ressenyar, però, l'aportació decisiva de les localitats de Premià, Teià, Argentona i Alella que van aplegar uns nivells força elevats. Només tres poblacions, Mataró, Argentona i Vilassar, van destacar per experimentar un recuperació demogràfica i per aplegar un percentatge de nuvis francesos que sobrepassava en ambdós casos la mitjana comarcal. En aquests casos ens atreviríem a concloure que aquest flux hauria pogut incidir en la seva recuperació demogràfica..

Amb tot, sospitem que l'espectacular recuperació demogràfica del Maresme caldria atribuir-la a una multiplicitat de factors: una natalitat elevada, unes crisis de mortalitat moderades i poc recurrents i l'arribada d'immigrants d'altres demarcacions. Com veurem més endavant, al llarg de l'època moderna van arribar a la comarca immigrants d'altres procedències, fonamentalment d'altres punts de la geografia catalana. Malgrat la possible influència d'aquest reguitzell d'elements, no hem de menystenir, tampoc, l'aportació de sang ultrapirinenca.

Tanmateix, un dubte plana a l'hora d'intentar comptabilitzar el nombre de francesos establerts en una localitat. Fins a quin punt les partides de casament van aplegar la totalitat de nuvis francesos maridats a les parròquies. Probablement aquests forasters establirien lligams a la població després d'anys de residència al Principat.. No cal perdre de vista que una bona part dels immigrants arribats a Catalunya destacaven per la seva extraordinària joventut. En molts casos quan s'afincaven a una localitat, ja feia molt de temps que havien marxat de França. Per aquest motiu, quan aquests nouvinguts s'esposaven amb catalanes, el rector ja no feia constar el seu origen estranger, ja que o bé se l'acabava considerant de la localitat si feia anys que hi residia o bé s'anotava que provenia de la darrera localitat catalana on havia viscut darrerament.

Corroborava aquesta impressió la fundació de confraries gestionades per francesos, la proliferació de carrers amb el topònim de França o la creació de cementiris destinats a aquest col·lectiu. García Espuche⁸⁷ va localitzar a Vilanova un cementiri anomenat dels "gavatxos" a la segona meitat del segle XVI i la fundació d'una confraria anomenada

⁸⁷ García Espuche, A., *Un siglo decisivo*, p. 64.

“dels forasters” al 1575. Al Maresme, tenim notícia de l’existència de confraries gestionades per francesos a Canet i a Vilassar i de vasos reservats a francesos a Llavanes i Cabrera. Per tant, l’allau francesa podria haver estat quantitativament més rellevant del que les fonts ens assenyalen.

4. ZONES DE PROCEDÈNCIA

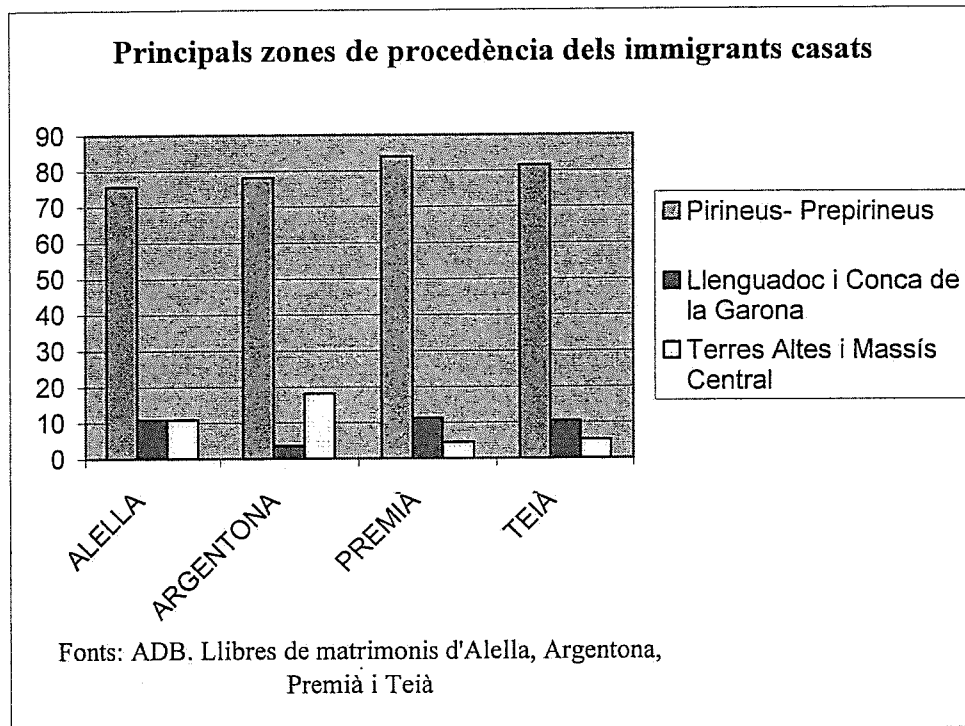
L'anàlisi de la distribució dels francesos a l'interior de la comarca palesava que aquest contingent tendia a establir-se en aquelles localitats demogràficament petites, econòmicament agrícoles i enclavades a l'interior. Davant aquesta apreciació ens plantejem fins a quin punt quan un foraster arribava a Catalunya no prioritzava a l'hora d'assentar-se aquelles poblacions que més s'assemblessin o més recordessin al medi d'on provenia. Així, atès que majoritàriament procedien de poblacions pageses i de bisbats de l'interior de França, aquests forasters se sentirien més còmodes en aquelles demarcacions que més recordessin el seu lloc de naixença. Malgrat aquest possible condicionament, les ofertes de treball i l'existència de vincles efectius esdevindrien altres factors decisius a l'hora d'afavorir l'arrelament en un o altre poble.

Jordi Nadal i Emili Giralt⁸⁸ van distingir tres grans àrees immigratòries: Pirineus i Prepirineus, Terres Altes i Massís Central i Llenguadoc i Conca de la Garona. Tot seguit analitzarem d'on procedien els immigrants francesos arribats a les nostres terres a partir de la informació subministrada per les partides de casament i la Matrícula de 1637.

1.- Els bisbats de procedència dels francesos casats:

A l'hora d'aproximar-nos a la procedència dels cònjuges francesos d'Alella, Argentona, Premià i Teià ens trobem que malauradament la font no és sempre massa generosa en les dades. En ocasions, sovintegen les partides on se'ns diu que el nuvi és del "Reialme de França", "estranger" o "francès". Sortosament, l'entrecruament de la informació dels llibres de casament amb la de la Matrícula de 1637 ha estat de gran ajut per poder conèixer la diòcesi d'alguns forasters. Malgrat tot, en tres de cada deu partides desconeixem el bisbat de naixença del nuvi. Alella i Argentona són les poblacions on el registre planteja més dificultats, ja que la proporció de francesos sense filiació coneguda se situa en un 37 i un 45% respectivament. En canvi, a Teià i a Premià la nòmina de forasters sense procedència assenyalada es redueix a un 25 i un 28% respectivament.

⁸⁸ Nadal, J.; Giralt, E., *Immigració i redreç*.



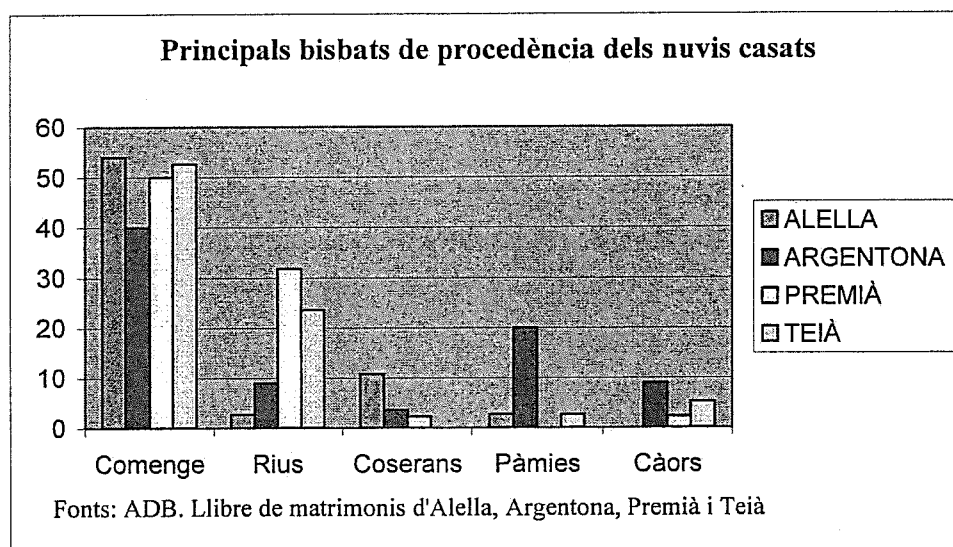
Malgrat aquests esculls, l'anàlisi de les diferents zones d'origen d'aquest col·lectiu ens revela que gairebé vuit de cada deu marits venien dels Pirineus i dels Prepirineus. Aquest predomini dels immigrants pirinencs va ser comú a totes les localitats de la mostra. Possiblement a Premià i a Teià va ser on van tenir un major arrelament. En contrast amb el pes dels oriünds d'aquesta demarcació, tot sembla indicar que les altres regions van tenir una menor influència. Així, a Premià i a Teià la segona demarcació de procedència dels forasters va ser el Languedoc i la Conca de la Garona. En canvi, a Alella va preponderar un equilibri entre el Languedoc i la Conca de la Garona i les Terres Altes i el Massís Central. Finalment, a Argentona van prevaldre els naturals de les Terres Altes i el Massís Central.

El contrast amb els resultats obtinguts a d'altres localitats del Maresme⁸⁹ ens confirma que la zona pirinenca va esdevenir la principal regió subministradora d'immigrants francesos de la comarca. El pes d'aquesta demarcació sembla haver estat absolut, també, a totes les poblacions, ja que entre un 50 i un 78% en procedien. Amb tot, cal destacar que a les poblacions de la mostra el percentatge de forasters naturals d'aquesta zona hauria estat sensiblement superior. Així, si a Premià i a Teià la presència de nuvis dels Pirineus superava el 80%, a Canet es situava en un 50%.

⁸⁹ Capdevila, A., *Pagesos, mariners i comerciants*, pp. 119-128.

En relació a la segona demarcació de provinença constatem un equilibri entre el Llenguadoc i la Conca de la Garona i les Terres Altes i el Massís Central a Canet, Llavaneres i Vilassar, tal com succeïa a Alella. Com a Argentona, a Arenys de Mar van dominar els naturals de les Terres Altes i el Massís Central. Finalment, de la mateixa manera que havíem constatat a Teià i a Premià, a Cabrera el Llenguadoc i la Conca de la Garona es va erigir en la segona demarcació d'on venien els immigrants.

Així doncs, si els Pirineus es van configurar en la principal regió subministradora d'immigrants al conjunt de les localitats del Maresme, les altres dues regions van exercir un paper desigual a cada població.



L'estudi de la diòcesi d'origen ens permet delimitar encara més la principal zona de procedència d'aquest flux migratori. A totes les poblacions de la mostra la diòcesi més ressenyada en les partides de casament va ser Comenge. En realitat, aquest bisbat és assenyalat en gairebé el 50% de les partides de casament, on s'esmentava l'origen geogràfic del contraient. En relació al segon bisbat de provinença constatem algunes diferències. Per exemple, a Teià i a Premià una bona part dels francesos casats eren de Rius, a Argentona de Pàmies i a Alella de Coserans.

Si ens fixem en el mapa de les diòcesis del Migdia de França, que es troba a l'apèndix d'aquest treball, ens adonarem de dos aspectes. Un primer element és que majoritàriament totes les diòcesis més ressenyades (Comenge, Coserans, Rius i Pàmies) delimitaven amb Catalunya. Un altre element que cal retenir és que en alguns casos que el segon bisbat d'origen limita amb Comenge. Així, per exemple, a Premià i a Teià els

immigrants haurien marxat d'aquells pobles situats entre Rius i Comenge. En alguns casos, la documentació permet traçar quina hauria estat la via de penetració resseguida per alguns d'aquests forasters per arribar a terres catalanes. A Premià una possible ruta hauria estat aquella que sortia de Lomers, es dirigia a Tolosa, baixava per Rius i posteriorment s'endinsava cap a terres comengeses.

A les altres localitats de la comarca⁹⁰ apreciem també un predomini dels bisbats pirinencs de Comenge, Rius i Pàmies. Per tant, una bona part dels francesos que van passar per la vicària al Maresme havien nascut en aquella extensa franja que s'estenia des de Tarba a Pàmies i des de Rius a Coserans. Aquesta regió destacava per la seva extraordinària proximitat amb Catalunya, per la seva superpoblació i per tenir una economia fonamentalment agrícola i pastoril.

El predomini de francesos dels Prineus i Prepirineus al Maresme ens revelaria la importància del peonatge agrícola en aquesta regió i la menor incidència de l'especialització professional. Tradicionalment s'ha considerat aquesta zona com la principal proveïdora de bracers de la Catalunya del segle XVII. L'anàlisi de l'estructura professional d'aquests forasters ens permetrà acabar de precisar l'aportació d'aquest contingent d'immigrants a l'economia maresmenca del segle XVII.

Tanmateix el predomini de cònjuges comengesos no és privatiu del Maresme, així tant al Baix Llobregat⁹¹, com a Lleida⁹² i a Tarragona⁹³ aquesta va esdevenir, també, la principal diòcesi de procedència. Els francesos casats al Llobregat provenien de la mateixa àrea que els francesos establerts al Maresme; és a dir de Comenge, de Coserans i de Rius. En canvi, els forasters de la Conca de Barberà⁹⁴ procedien de Tarba, Comenge i Tula. Així doncs, tot sembla apuntar que a l'hora de disseminar-se per la geografia catalana, els francesos arrelarien en una o altra comarca en funció de la seva zona d'origen.

⁹⁰ *Ibidem*.

⁹¹ Gual, F. X.; Gual, V.; MILLÀS, C., "La immigració francesa a Catalunya. El cas del Baix Llobregat (segles XVI i XVII)" *Actes del IV Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, Barcelona, 1998, Vol.I, pp. 133-147.

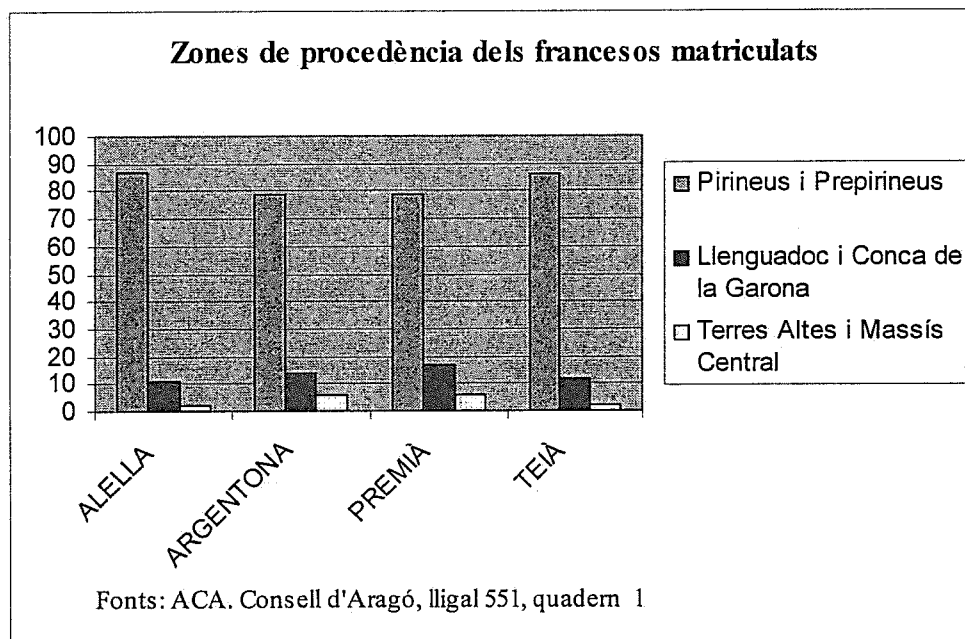
⁹² Vilalta, María J, *Població, família i treball a la Lleida del segle XVI*, Barcelona, Tesi Doctoral, 1992, p. 308-313.

⁹³ Recasens, Josep M., "Datos para el estudio de la inmigración en Tarragona entre 1575 y 1639" *Revista Técnica de la Propiedad Urbana*, 19 (1969), pp. 47-56.

⁹⁴ Gual Vila, V., "Gavatxos", *gascons i francesos. La immigració occitana a la Catalunya Moderna. El cas de la Conca de Barberà*,

2.- Els bisbats de procedència dels francesos matriculats al 1637:

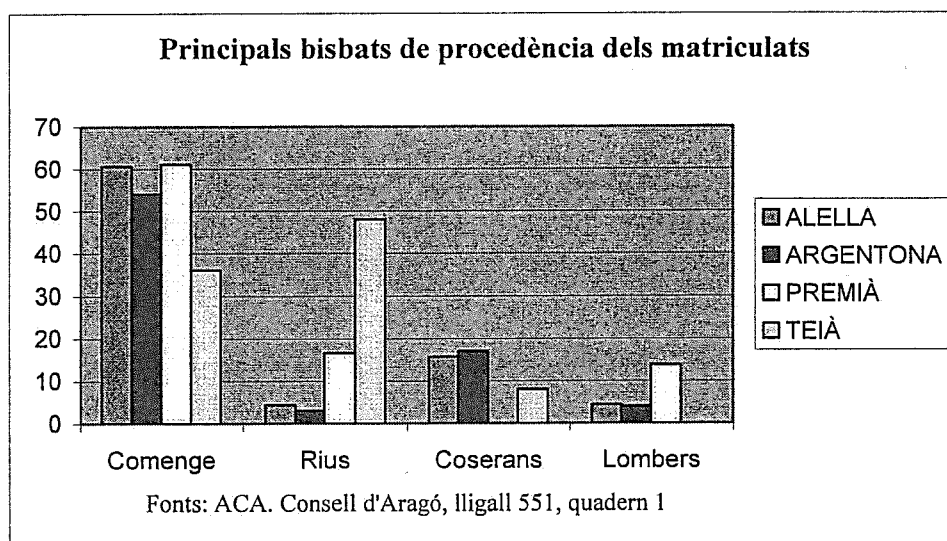
Si la informació aportada pels llibres de casament ens permet conèixer d'on procedien alguns dels immigrants que van aconseguir casar-se amb donzelles maresmenques, arrelar al país i fundar nous llinatges, la Matricula de 1637 ens aporta informació sobre la filiació d'aquells treballadors temporers que any rere any van creuar els Pirineus a la recerca de feina i bons sous. Per aquest motiu, sospitem que els resultats que obtinguem d'aquesta font seran lleugerament diferents dels extrets dels sacramentaris. A diferència de les partides d'esposalles, la informació aportada per aquesta nòmina es caracteritza per la seva extraordinària precisió. En aquest cas, desconexim la naturalitat dels immigrants, únicament, en un 3,8% de les confessions.



L'anàlisi de la Matricula de 1637 ens confirma que la zona pirinenca va esdevenir la principal àrea subministradora d'immigrants al Maresme dels segles XVI i XVII. Després de l'hegemonia absoluta d'aquesta demarcació, segueix a més llarga distància la regió del Llenguadoc i la Conca de la Garona i finalment de manera gairebé testimonial les Terres Altes i el Massís Central. Així doncs, a diferència de les partides de casament que reflectien un equilibri entre el Llenguadoc i la Conca de la Garona i les Terres Altes i el Massís Central, la Matricula referma el Llenguadoc i la Conca de la Garona com la segona gran àrea de procedència.

A les altres poblacions de la comarca⁹⁵ constatem la mateixa gradació: Pirineus i Prepirineus, Llenguadoc i Conca de la Garona i Terres Altes i Massís Central. Amb tot, a Arenys de Mar i a Cabrera la presència de forasters de les Terres Altes va ser notable. Així doncs, tot sembla indicar que aquest èxode de població va estar protagonitzat per immigrants que vivien en zones molt pròximes a Catalunya. La Matrícula mostra molt bé com a mesura que ens allunyem dels Pirineus el percentatge de nousvinguts decau progressivament.

Al marge de la proximitat geogràfica, altres factors haurien afavorit la major o menor presència de determinades zones franceses en el territori català. Bourret⁹⁶ assenyala que *“amb els habitants dels Pirineus centrals, nombrosos Auvergnats, Rouergats, Quercynois ... prenent també massivament el camí cap a Espanya. Per contra, al Llenguadoc i al país de Foix, les migracions cap a Espanya van ser més limitades a causa de l'adhesió d'una bona part dels habitants al Protestantisme”*. Per tant, la religió hauria determinat la menor afluència de determinats bisbats llenguadocians al Maresme.



En relació a les principals diòcesis d'origen, la Matrícula corrobora la importància de Comenge com a principal nucli proveïdor de treballadors. Els altres bisbats més ressenyats van ser Rius a Teià i a Premià i Coserans a Alella i Argenton.

⁹⁵ Capdevila, A., "La Matrícula de 1637. Una radiografia dels francesos residents al Maresme" *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, Vol. XLIV (2003), pp. 233-246. Capdevila, A., *Pagesos, mariners i comerciants*, pp. 119-128.

⁹⁶ Bourret, C., *Les Pyrénées centrales du IX au XIX siècle. La formation progressive d'une frontière*, p. 241.

Precisament, tots aquests bisbats delimitaven entre ells, per la qual cosa podem afirmar que una bona part dels francesos matriculats al Maresme havien nascut majoritàriament en una extensa zona que s'estenia des de Lombers a Coserans i des de Comenge a Pàmies.

Els Pirineus centrals francesos no solament van constituir una de les principals zones de procedència d'immigrants, sinó que també es van configurar en una àrea de pas cap a Catalunya. Això va ser especialment evident en aquells episodis de les guerres de Religió de major virulència al Midi occità (1566-1569 o 1586-1589), quan nombrosos francesos llenguadocians van penetrar per terres pirinenques per poder entrar a Catalunya.

El seguiment de les localitats de procedència dels matriculats ens revela la prevalença de determinades poblacions en un mateix poble: Arandorta a Argentona, Marinyac a Teià, Montoliu a Argentona i Alella, Montdebasan a Teià, Aurinyach a Premià, Alella, Vilassar⁹⁷ i Cabrera⁹⁸, Arnauguillem a Sant Andreu de Llavaneres⁹⁹ i Mataró¹⁰⁰, Boxalet a Arenys de Mar¹⁰¹ i Arenys de Munt¹⁰² i Rochafrissada a Canet.¹⁰³ Significativament, a les actes de maridatge no trobem consignats tot aquest glossari de pobles. Tal vegada, la manca de precisió d'aquest tipus de document en podria ser la causa. Tanmateix, sospitem que una part important dels matriculats d'aquestes poblacions correspondria a treballadors temporers que únicament restarien al Principat durant els mesos de major feina al camp i posteriorment retornarien als seus llocs d'origen. D'aquesta manera, el predomini de determinades viles s'explicaria per aquest flux immigratori que any rere any creuava els Pirineus a la recerca de feina i que difícilment deixava rastre en els sacramentaris.

Tot plegat demostraria, al nostre entendre, fins a quin punt aquest flux immigratori va ser de caràcter col·lectiu, on familiars i veïns de la mateixa vila o de localitats properes marxarien plegats cap "Eldorado català". Tot i que les ofertes de

⁹⁷ Capdevila, A., "La Matricula de 1637. Una radiografia dels francesos residents al Maresme" *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, Vol. XLIV (2003), pp. 233-246. Capdevila, A., *Pagesos, mariners i comerciants*, pp. 119-128.

⁹⁸ *Ibidem*.

⁹⁹ *Ibidem*.

¹⁰⁰ Nadal, Jordi; Giralt, Emili, *La immigració francesa a Mataró durant el S. XVII*.

¹⁰¹ Capdevila, A., "La Matricula de 1637. Una radiografia dels francesos residents al Maresme" *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, Vol. XLIV (2003), pp. 233-246. Capdevila, A., *Pagesos, mariners i comerciants*, pp. 119-128.

¹⁰² Forn Salvà, Francesc, "La llavor nord-pirinenca" *Arennios* núm. 33, pp.12-14.

¹⁰³ Capdevila, A., "La Matricula de 1637. Una radiografia dels francesos residents al Maresme" *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, Vol. XLIV (2003), pp. 233-246. Capdevila, A., *Pagesos, mariners i comerciants*, pp. 119-128.

feina els podrien disseminar per la geografia catalana, intentarien residir en localitats properes. Després d'haver acabat la temporada, molts retornarien plegats als seus llocs d'origen. L'estudi d'alguns exemples concrets confirma el caràcter col·lectiu d'aquest corrent migratori.

Una bona part dels francesos matriculats a Teià procedien de Marinyac. En realitat tres quartes parts dels oriünds d'aquest poble comengès disposaven de parents a Catalunya. Per exemple, els germans Joan i Bertran Serinyà havien marxat plegats de França a l'any 1597. En el decurs dels anys s'havien casat amb donzelles de Teià i de Vilassar respectivament. Un d'ells havia aconseguit la tinença d'una casa i d'una peça de vinya. Més tard, a l'any 1610, s'havia desplaçat a la població un cosí dels germans Serinyà, anomenat Bernat. Malgrat la seva extraordinària joventut, només tenia tretze anys, el fet de tenir dos familiars a la població li seria de gran ajut per poder aconseguir un treball temporal. Amb tot, a diferència de Joan i Bertran, Bernat es va erigir en un treballador temporal que any rere anys anava i venia de França. Quan es va confeccionar al Matricula, Bernat Sarinyà va reconèixer que feia vint-i-set anys que venia cada any a la població. Sens dubte, l'anàlisi d'aquest cas concret mostra que els immigrants establerts definitivament a Catalunya van conservar, en molts casos, els lligams amb els seus llocs d'origen. No oblidem que quan Bertran Sarinyà va arribar a terres catalanes, els seus cosins feia tretze anys que havien marxat de França.

En altres casos el seguiment de la procedència dels nouvinguts ens revela fins a quin punt aquesta immigració va esdevenir un moviment d'abast col·lectiu. Per exemple, a Premià la totalitat dels oriünds d'Aurinyach tenia lligams al Principat. Així, Joan Ciutat, que periòdicament anava i venia de França per tenir-hi esposa i fills, assenyalava tenir un cosí a Premià i un germà a Vilassar. Joan Ciutat havia estat el primer de la família en travessar els Pirineus a l'any 1618. Posteriorment s'hi anirien afegint els altres membres de la família. A l'any següent el seu cosí ja hi participava. Precisament, el cosí de Joan Ciutat reconeixia tenir un altre cosí a Premià, Bernat Forment. Aquest darrer hauria arribat a terres catalanes uns anys més tard, cap al 1625, i s'hi hauria establert de manera permanent.

En definitiva, l'estudi d'algunes de les poblacions més sovintejades en la Matricula palesa fins a quin punt aquest flux migratori va esdevenir un moviment de caire col·lectiu, on els membres més joves de les famílies de determinades demarcacions de Comenge, Rius, Coserans i Pàmies marxaven plegats cap a "Eldorado català" atrets pels bons sous i la ofertes de feina.

5. CAUSES DE LA IMMIGRACIÓ

Després d'haver establert la cronologia d'aquest moviment migratori i haver delimitat geogràficament les zones de procedència d'aquests nouvinguts, cal plantejar-se quins van ser els motius que van fer possible l'arrelament d'aquest flux migratori cap a terres catalanes durant els segles XVI i XVII. No oblidem que aquests desplaçaments de població van provocar la desmembració del nucli familiar, atès que molts caps de casa van marxar cap a Catalunya per poder treballar i van haver de deixar temporalment les seves llars.

Malgrat que la documentació no especifica les causes d'aquest degoteig, la lectura de la bibliografia dels llocs d'origen d'aquests immigrants (àrea pirinenca i llenguadociana fonamentalment), així com les dades aportades pels treballs ja clàssics de Giralt i Nadal permeten fer-nos una idea força aproximada de quin va ser el context socioeconòmic d'ambdues àrees, tant de la proveïdora d'immigrants com de la receptora. Resseguint l'esquema de Nadal i Giralt¹⁰⁴ distingirem entre uns factors d'atracció que haurien afavorit l'arribada de treballadors del Migdia francès cap a terres catalanes, i uns factors de repulsió que haurien esperonat a molts joves a abandonar els seus llocs d'origen.

1.- Els factors d'atracció:

La crisi de 1333 batejada pel "monjo d'Ullà" com "lo mal any primer" va marcar l'inici d'una nova fase de signe recessiu en l'evolució demogràfica catalana. Després de les nefastes conseqüències derivades de la fam de l'any 1333, el poble català va patir els terribles efectes de la pesta entre 1347 i 1351. Segons alguns crònics aquestes pandèmies s'haurien emportat dues terceres parts de la població catalana. Tot i que hem de titllar d'exagerades aquestes estimacions, és evident que en el decurs d'aquests anys la mortalitat va assolir uns nivells elevadíssims i que aquest fet va tenir conseqüències des del punt de vista social i econòmic.¹⁰⁵

Tanmateix, malgrat la gravetat de la crisi, l'enllaç d'aquells homes i dones que havien quedat vidus al llarg de l'epidèmia va permetre que Catalunya recuperés 42.000

¹⁰⁴ Nadal, J.; Giralt, E., *Immigració i redreç*.

¹⁰⁵ *Ibidem*, p. 172.

habitants. Tal com diu Nadal¹⁰⁶, aquest ascens fa pensar que la depressió causada pel contagi s'hauria pogut tancar amb rapidesa, si posteriorment no haguessin sorgit nous incidents. Però parafrasejant a Pierre Vilar¹⁰⁷ el que va caracteritzar la Catalunya sortida de la pesta fou l'oposició de més obstacles. Després d'una invasió de llagostes a l'any 1358, que va destruir les collites, els rebrots de l'epidèmia que van seguir (1362-1363 coneguda com la mortalitat dels infants i 1371 anomenada la mortalitat dels mitjans) van suposar un cop definitiu a les reserves biològiques del país que havia assolit el punt de màxim desgast després del poblament de Mallorca i València i el període àlgid de les guerres mediterrànies. Així, els 95.298 focs de 1365 es van reduir a 77.973 el 1378. Delmat en les capes més joves, el potencial demogràfic català va estar cada vegada més exposat a tota mena de trasbalsos. A partir de les darreries del segle XIV la pesta va tornar a fer acte de presència amb un ritme quasi cíclic fins a mitjan segle XVI.

El resultat d'aquest impacte permanent de la pesta seria per a Vilar, una veritable catàstrofe, manifestada sobretot per "*l'arrêt démographique persistant, à un niveau absolu très bas*". Davant aquesta opinió, Vicens Vives¹⁰⁸ recorda que "*los datos que nos subministran los investigadores de los municipios, cuyo interés medimos en razón de la carencia de "fogatges" generals, coinciden en una recuperación bastante satisfactoria de la población entre 1400 y 1450*" i explica el declivi demogràfic més com a resultat de la guerra entre la Generalitat i Joan II que no pas pels continus brots epidèmics.

A tot aquest reguitzell de penalitats, cal afegir l'emigració provocada per la decadència econòmica i per les mesures establertes pels Reis Catòlics contra els judaïtzants i els hebreus. El mateix autor conclou situant a l'any 1492 el punt més baix de la demografia catalana del segle XV. Les dades del fogatge de 1497 semblen corroborar aquesta afirmació. En aquella data Catalunya tenia 59.544 focs, és a dir 18.429 menys que el 1378, i 35.754 menys que el 1365.

Per tant, com a conseqüència de les pestes, les males collites i la guerra civil catalana (1462-1472), la Catalunya del cinc-cents constituïa "un món per omplir". Aquest buit demogràfic havia provocat que no hi haguessin suficients braços per

¹⁰⁶ *Ibidem*, p. 173.

¹⁰⁷ *Ibidem*.

¹⁰⁸ *Ibidem*.

treballar el camp i que consegüentment davant el desequilibri entre l'oferta i la demanda els sous fossin substancialment més elevats.

Amb tot, l'arribada massiva de metalls preciosos de les Índies a la Monarquia Hispànica va desencadenar un canvi en la conjuntura econòmica dels inicis del segle XVI. Segons J Bodin¹⁰⁹, els espanyols cada vegada es van mostrar menys disposats a realitzar treballs manuals. Aquest canvi de mentalitat va repercutir directament en els salaris. En determinats casos, aquests es van duplicar, fet que va afavorir aquests desplaçaments. A més tal com assenyala Bourret¹¹⁰, la immigració de gent del Midi cap a terres ja no catalanes sinó peninsulars va comptar amb el recolzament de les autoritats franceses, que adeptes a les doctrines mercantilistes consideraven que la massa de metalls preciosos com la constant del món. Segons aquest pensament econòmic per enriquir el país era necessari apropiarse dels metalls preciosos dels països estrangers. En aquest sentit, aquests moviments migratoris cap al "Perú peninsular" podien contribuir-hi de manera decisiva.

Sens dubte, les ofertes de feina i els bons sous van esdevenir un dels factors d'atracció més rellevants. Amb tot, el veïnatge territorial, l'afinitat lingüística i la tradició de les relacions polítiques no només haurien influït en aquest moviment migratori sinó que fins i tot haurien propiciat que en molts casos esdevingués permanent. A diferència d'altres regions espanyoles, la immigració francesa a Catalunya va tenir la peculiaritat que els forasters marxaven del seu país molt joves i acabaven casant-se i arrelant al Principat. Per tant, cal plantejar-se la possibilitat de què el fet de compartir una mateixa cultura hagués propiciat aquesta ràpida integració.

Als Pirineus predominaven tres grans entitats associatives que per ordre d'importància eren la local, la vallesana i la federativa que comprenia les valls situades tant al vessant francès com a l'espanyol. Aquesta última confederació constituïa un veritable desafiament a les estructures polítiques de l'època. Segons ha pogut documentar Soulet¹¹¹, els pirinencs del segle XVII van ignorar sistemàticament les directrius polítiques dels governs de Paris i Madrid i van refusar aquelles lleis que poguessin ser contràries als seus costums. Així, els habitants dels Pirineus francesos i catalans no van fer seves les intrigues i les guerres que enfrontaven als seus respectius països, perquè en el fons ells rebutjaven totalment les seves fronteres. De fet, aprofitant

¹⁰⁹ Bourret, C., *Les Pyrénées centrales du IX au XIX siècle. La formation progressive d'une frontière*, p. 240.

¹¹⁰ *Ibidem*.

¹¹¹ Soulet, J.F., *La vie quotidienne dans les Pyrénées sous l'Ancien Régime du XVI au XVIII siècle*, p. 56.

el caràcter perifèric de la zona i la sinuositat del terreny, els seus habitants van optar per viure al marge dels dos Estats i per intentar construir el seu propi regne.

D'aquesta manera durant molt de temps la muntanya lluny de representar una barrera física i humana va esdevenir un lloc d'encontre natural entre els pastors dels dos vessants. Així, a l'any 1513, els representants francesos de Loaron, de Larboust, de Loueil, de Nestes i de Comenge i de les valls espanyoles de Paillas, de Villemur, d'Aran, de Ribagorça, Venasque, Gista, Bielsa i de la conca d'Ourcau van renovar tots els seus tractats de pastura, duaners i polítics. Unes disposicions idèntiques van ser preses l'any següent, entre la vall de Verán i la Vall d'Aragó i més tard entre les altes valls de la cadena, de la Cize a Vicdessos. Així a inicis dels temps moderns un lligam cada vegada més fort unia gairebé totes les valls dels dos vessants convertint-les en un singular "État pyrénéen". Segons H Carvaillès¹¹² aquest estat tenia la peculiaritat "*qui n'eut ni capitale, ni gouvernement, ni armée, mais qui posséda des frontières, un droit public, une politique et des adversaires.*"

Aquesta confederació de gent de les dues valls va contribuir a desenvolupar les solidaritats i els lligams de tota mena entre els habitants de banda i banda dels Pirineus. La intensitat i la permanència d'aquests vincles va sorprendre als intendants dels segles XVII i XVIII. Així, al juliol de 1695 Bezons¹¹³ explicava al Controlador general de les finances que a Bigorra: "*il y a un traité de lies et passeries qui fait que les habitants des deux frontières se fournissent réciproquement les choses dont elles ont besoin. Il faut convenir que les Espagnols ont très bien assisté les habitants des vallées de Bigorre pendant la disette des bleds.*" Dissset anys més tard un altre administrador¹¹⁴ exclamava la seva sorpresa davant l'adhesió dels pirinencs a aquests tractats: "*(...)vous savez combien il est difficile d'empêcher le peuple, surtout un peuple aussi farouche que les montagnards, de suivre les anciens usages. Vous n'ignorez pas non plus qu'à quelque prix que ce soit, les habitants des montagnes de France et d'Espagne veulent conserver leur union, que jamais les guerres les plus vives n'ont pu interrompre.*"

Després de la Revolta dels Segadors, el Tractat dels Pirineus de l'any 1659 va desencadenar el sorgiment d'unes anomalies escandaloses. Per exemple, tot i haver de romandre vuit mesos aïllada d'Espanya, la vall d'Aran va ser integrada a Lleida. En

¹¹² Ibidem, p.58.

¹¹³ Ibidem, p. 64

¹¹⁴ Ibidem p. 64-65

canvi, Pierre de Marca i els altres plenipotenciaris encarregats de fixar els límits fronterers de la Cerdanya, no van dubtar en seccionar arbitràriament en dues parts la petita plana deixant subsistir el curiós enclavament de Llivia al vell mig de la part atribuïda a França. La nova frontera rossellonesa esdevenia un veritable desafiament, atès que no respectava la història i l'àmbit lingüístic de la demarcació. No obstant això, el tractat no va modificar substancialment els costums d'aquestes poblacions. Durant més d'un segle, els acords de pastura van subsistir. Els Pirineus van prosseguir amb els seus intercanvis i fins i tot van arribar a refusar contribuir a l'esforç militar de la guerra de Successió a Espanya.¹¹⁵

Amb la finalització del llarg període d'hostilitats entre França i Espanya, els acords entre les dues bandes pirinenques van esdevenir menys vitals. Progressivament els vincles es van començar a desfer al llarg del segle XVIII. La política centralitzadora d'ambdós Estats va tenir conseqüències nefastes sobre aquesta demarcació. Tanmateix d'aquests segles d'entesa i lligams estrets van perdurar nombrosos vestigis. Possiblement, el més evident sigui la llengua.

Al llarg de la cadena pirinenca es parlaven quatre llengües: el basc, el gascó (de Verán a Coserans), el llenguadocià (del País de Foix a Donezan) i el català. Segons sembla els oriünds d'aquesta zona es van mostrar força reticents a abandonar la seva llengua materna. De fet, en el seu recorregut per aquestes terres Arthur Young¹¹⁶ va constatar que la utilització oral de la llengua nacional progressava molt lentament fins al punt que a la població de Luchonnad, no va trobar cap pagès que compregués el francès, atès que *"la langue du pays est un mélange de catalan, de provençal et de français."* Al 1789 Garat¹¹⁷, diputat del tercer estat de Labourd, recordava a Necker que *"les électeurs basques, la plupart des laboureurs qui ne savent pas le français, ne pourraient pas se concerter avec les Bayonnaus qui ne savent pas le basque."* A l'altra extrem dels Pirineus els militars establerts¹¹⁸ a la zona de la Cerdanya al 1836, escrivien que *"il y a vingt ans, à peine si l'on pouvait se faire entendre, tous les habitants ne parlaient que le catalan."*

Per tant, si a les acaballes de l'Antic Règim, molts pirinencs encara conservaven la llengua dels seus pares, cal plantejar-se fins a quin punt el fet de parlar un idioma

¹¹⁵Ibidem, pp. 64-65.

¹¹⁶Ibidem, p. 79.

¹¹⁷Ibidem, pp. 78-79.

¹¹⁸Ibidem, pp. 79-80.

molt similar al català, -“quaix català” indiquen les fonts- no va esdevenir un factor més d'encontre amb la nova societat receptora en el decurs dels segles XVI i XVII.

2.- Els factors de repulsió:

Malgrat l'atractiva situació socioeconòmica del Principat, el seu veïnatge amb les terres del Midi i les seves afinitats lingüístiques i culturals, els francesos difícilment haurien abandonat els seus llocs d'origen i a la seva família sinó hi hagués hagut uns factors de repulsió que els haguessin abocat inexorablement a la immigració. Entre 1515 i 1660 es considera que Occitània¹¹⁹ va viure el segon gran període d'agitació de la seva història. Al llarg d'aquests anys les revoltes, les guerres civils i els moviments d'alliberació política i religiosa es van entrecreuar i es van superposar. En realitat, el segles XVI i XVII van ser per les províncies d'oc uns segles negres.

Als segles XVI i XVII la vida quotidiana a Occitània va prendre unes dimensions diferents. Malgrat que tots els francesos d'aleshores van conèixer les mateixes alegries i van experimentar les mateixes desgràcies, al Midi unes i altres es van caracteritzar per adquirir una composició i una coloració particular. En aquesta època, va predominar a les terres occitanes una pregària curta que hom la deia a missa i en processó. Hom la recitava per conjurar la sort: “*De fame, de peste, de bello, libera nos Domine*”.¹²⁰ Tanmateix, els segles del Renaixement, de la Reforma, dels grans descobriments i de l'absolutisme van ser també aquells de les fams, la pesta i la guerra.

Les característiques particulars de la història occitana entre 1560 i 1660 expliquen que la pesta tingués aquí una major freqüència i letalitat. Cal tenir present que les guerres polítiques i religioses es van desenvolupar preferentment al sud. Per tant, els desplaçaments constants dels exèrcits i les bandes van constituir un dels principals factors propagadors del contagi. Per exemple, entre 1620-1621 Lluís XIII va dirigir cap al Midi una creuada religiosa i política de conseqüències bacteriològiques indubtables. Tots els indrets on es va adreçar la repressió van ser contaminats: Bergerac, Clairac, Nérac i Agen.¹²¹

Malgrat l'existència d'uns trets comuns, en determinades àrees franceses aquests elements es van agreujar i en d'altres se n'hi van afegir d'altres. Tot seguit intentarem

¹¹⁹ Regió que compren les regions administratives d'Alvèrnia, Aquitània, Llemosí, Llenguadoc-Rosselló, Migdia-Pirineus i Provença-Alps-Costa Blava. Per tant, s'enquadrava amb les àrees de procedència dels francesos del segles XVI i XVII.

¹²⁰ Armenaud, A. d', *Histoire d'Occitanie*, p. 472

¹²¹ *Ibidem*, pp. 475-476.

aproximar-nos als motius pels quals els naturals dels Pirineus i Prepirineus, del Llenguadoc i la Conca de la Garona i de les Terres Altes i el Massís Central van emigrar cap a terres catalanes.

Una de les característiques de la regió pirinenca i prepirinenca va raure en la seva elevada densitat de població. Això provocava que malgrat la sinuositat del terreny els seus habitants aprofitessin qualsevol espai per edificar una casa o conrear una peça de terra. En els bisbats pirinencs el desequilibri entre població i recursos va esdevenir una constant que es va agreujar durant les males collites, les guerres de religió i la pesta. El viatge de Froidour per aquestes terres resulta molt il·lustratiu, ja que ens descriu com era la principal àrea subministradora d'immigrants del Maresme. Al comtat de Comenge, Froidour¹²² va quedar admirat de veure tants pobles en una extensió tan petita de terra. El més significatiu és que aquest observador manifesta la seva estranyesa davant el fet que tanta gent pugui subsistir, atesa l'escassetat de terra.

A poca distància de Comenge, al bisbat de Coserans, d'on provenien molts dels francesos matriculats a Alella i a Argenton, Froidour va remarcar que el terreny era molt accidentat i abrupte. Malgrat la inaccessibilitat del territori, els seus habitants aprofitaven la més petita obertura de les valls per situar-hi pobles. Al llarg de la seva crònica aquest viatger insisteix també en l'elevada densitat de població *“c'est une sorte de merveille que de voir une quantité si considérable de personnes dans un si petit pays.”* La superpoblació d'aquesta demarcació contrastava amb la seva escassetat de recursos. Segons Froidour¹²³ a Coserans no es recollia més de la dotzena o la quinzena part del blat que seria necessari.

Sens dubte en un context de desequilibri crònic entre població i recursos les pèssimes condicions climàtiques van accentuar encara més una situació alimentària ja de per si precària. Per exemple, a l'agost de 1693, l'intendent¹²⁴ del Llenguadoc escrivia al controlador general de Finances que el bisbat de Rius *“a été pendant quatre ans de suite ravagé para la grêle et qu'il faut lui fournir des semences si l'on veut éviter que le reste de ses habitants ne se retire en Espagne.”* Si les autoritats manifestaven la seva inquietud davant el risc que molts francesos marxessin cap a Espanya era perquè havia esdevingut quelcom recurrent. En un context de subsistència permanent qualsevol

¹²² Nadal, J.; Giralt, E., *Immigració i redreç*, p. 151.

¹²³ *Ibidem*, pp. 150-151.

¹²⁴ Bourret, C., *Les Pyrénées centrales du IX au XIX siècle. La formation progressive d'une frontière*, p. 241.

desgràcia, una pedregada, un incendi, una fredolada o una inundació que malmetés la collita, intensificava el flux migratori cap a terres catalanes o peninsulars.

En altres casos, la fugida va venir propiciada per les dificultats econòmiques familiars. Soulet¹²⁵ assenyala que sovintegen els testimonis de pirinencs arruïnats i endeutats que prenen el camí de la península. Per exemple, una enquesta feta a Arudy a finals del segle XVIII indicava que a l'estiu un habitant d'aquesta localitat havia passat a Espanya a causa dels deutes i precisava que més tard vindria la seva dona al seu encontre.

Els estralls de les Guerres de Religió franceses van provocar igualment nombroses marxos cap a "Eldorado català". Aquest conflicte es va perllongar des de 1562 fins a l'any 1629. Tanmateix les majors devastacions es van situar entre 1562 i 1592. Els pillatges, les ràtzies i les massacres van arruïnar regions senceres. Comenge i Coserans, zones catòliques properes al comtat de Foix, a mans de la família d'Albret, protestant, van ser especialment afectades. Les deliberacions dels Estats de Comenge als anys 1588-1591 evoquen el drama de Coserans. Així informaven que entre els habitants de les valls altes (Rivièrevert, Spulan, Aleu, Biert, Boussenac, Aulus...) n'hi havia una part que havien mort i una altra que havien marxat cap a Espanya.¹²⁶

En aquest context de crisi i de misèria el bandolerisme va adquirir un caràcter eminentment popular. De fet, molts bandolers assaltaven als immigrants quan retornaven als seus llocs d'origen carregats dels diners que havien aconseguit estalviar durant els mesos de treball a terres catalanes. Sens dubte, el caràcter abrupte i escarpat del terreny va afavorir que es poguessin amagar i sorprendre a les seves víctimes.

Una de les altres grans àrees subministradores d'immigrants van ser les Terres Altes i el Massís Central. L'Alvèrnia es caracteritzava per va ser un país d'economia deficitària i de caire predominantment ramader. Malgrat que la conversió de les muntanyes en pastures va evitar que es despoblés del tot, no va poder impedir, en canvi, que la seva "misère et stérilité" obliguessin una part dels habitants a expatriar-se.¹²⁷

¹²⁵ Soulet, J.F., *La vie quotidienne dans les Pyrénées sous l'Ancien Régime du XVI au XVIII siècle*, pp. 198 i ss.

¹²⁶ Bourret, C., *Les Pyrénées centrales du IX au XIX siècle. La formation progressive d'une frontière*, p. 241.

¹²⁷ Nadal, J.; Giralt, E., *Immigració i redreç*, pp.161-162.

Segons Nadal i Giralt¹²⁸ a part d'aquesta primera causa d'emigració –la pobresa del país, agreujada per un repartiment poc favorable de la propietat i pel sistema d'economia tancada propi de l'època- n'hi va haver moltes altres. Precisament, encara que la fecunditat de les dones de l'Alvèrnia compensava en certa mesura el flux d'expatriats, contribuïa al mateix temps perpetuar la situació natural de desequilibri entre població i subsistències. Allà, en efecte, sobretot a la part “Haute” del país, en les seves recerques l'intendent Legrand va descobrir pocs matrimonis estèrils i, en canvi, moltes mares amb quinze, divuit i fins a vint-i-dos fills.

Tal com indicava Durand¹²⁹ aquesta fecunditat venia agreujada pel sistema hereditari de concentració del patrimoni familiar (equivalent a l'hereu de Catalunya) que ho donava tot a un sol fill i obligava els altres a buscar fora els mitjans de vida. Per tant, la immigració de la gent dels Massissos esdevenia necessària i s'originava fonamentalment a causa de la pobresa del territori.

Tanmateix, el fet que encara avui, malgrat els treballs que han convertit l'Alvèrnia en una zona pròspera, la gent continui abandonant el país, obliga a pensar en la intervenció d'una altra mena de factors, al marge dels econòmics. Segons Nadal i Giralt¹³⁰ aquests elements serien els d'ordre psicològic, encapçalats per l'esperit de lucre de la gent dels Massissos: encara que sigui rica, sent la necessitat ineludible d'incrementar el patrimoni amb tots els mitjans lícits. Així, el guany que assoleix amb el treball d'estiu hi afegeix el benefici que ha obtingut durant les sortides de l'hivern. Aleshores, eludint el tancament forçat a què el sotmet el clima rigorós del país, es llança a les rutes forasteres. A tot això caldria afegir-hi el temperament aventurer de l'alvernès, que va arrossegar un contingent important fins a terres americanes. Per acabar, la mateixa tradició del fenomen empeny molts a seguir les petjades i l'exemple dels seus antecessors.

En un context de fase depressiva a l'Alvèrnia s'emmarca l'inici de les peregrinacions de Santa Flor a Montserrat, la muntanya santa catalana.¹³¹ Segons Nadal i Giralt¹³² la connexió entre els dos fenòmens es pot establir sense dificultats. A l'any 1582, 153 pelegrins de Santa Flor van dirigir-se a Catalunya per ofrenar les súpliques de

¹²⁸ *Ibidem.*

¹²⁹ *Ibidem*, p. 162.

¹³⁰ *Ibidem*, p. 162.

¹³¹ Belard L M “La Frairie sanfloraine de Notre Dame de Montserrat” *Revue de la Haute-Auvergne*, XXX (1939-1944), p. 157. Cita extreta de Nadal, J.; Giralt, E., *Immigració i redreç*, pp. 167-168.

¹³² Nadal, J.; Giralt, E., *Immigració i redreç*, pp. 167-168.

la seva ciutat a la Moreneta. La peregrinació va esdevenir una tradició desfermada amb gran fervor per la confraria de la Verge de Montserrat, instituïda a Santa Flor el 29 d'abril de 1582, quan els primers pelegrins van retornar. Immediatament, com havia passat amb el camí de Santiago, la ruta de Montserrat hauria servit d'eix a la irrupció comercial i demogràfica dels alvernesos al nostre país. Probablement la proliferació de donatius i la institució de misses a la Verge de Montserrat en els testaments dels immigrants francesos confirmaria la fervorositat d'aquests immigrants per la Moreneta. Així, al mateix any 1582, Antoni Pastor¹³³, mestre de cases de la diòcesi Lletotges (Terres Altes i Massís Central) demanava, en les seves darreres voluntats, que se li diguessin sis misses al Monestir de la Verge de Montserrat.

Més a l'est, seguint sempre el marge del Massís Central, a l'interior de la diòcesi de Mende se situa el territori del Gavalda (Gévaudan). Aquestes terres es caracteritzaven per ser "*si froides et naturellement si stériles, qu'elles ne produisent qu'a force de fumier.*"¹³⁴ A Causa d'aquesta pobresa, la gent de Gavalda tenia tanta fama d'emigrar cap a Espanya que d'aquest topònim va derivar el nom de "gavatxos". A la documentació consultada localitzem, en algunes partides, aquestes denominacions. Per exemple, al llibre de defuncions de l'any 1601 consta la defunció d'un gavatx que morí "en Lo Masnou a casa den Corbera". Malgrat la popularitat que va assolir aquest malnom tant al Maresme com a la resta de Catalunya, la Matricula de 1637 només ressenya un immigrant oriünd de "S. Jol de Gibalda" a Torroella de Montgrí.¹³⁵

La tercera gran àrea de procedència dels francesos arribats a terres catalanes va correspondre el Llenguadoc i la Conca de la Garona. En aquesta zona, els desplaçaments de població no poden ser atribuïts a la pobresa, ja que es tractava d'una àrea extraordinàriament fèrtil. De fet, des de Bordeus fins a Narbona s'estenia una plana immensa formada per terrenys d'al·luvions de bona qualitat. Segons assenyalen Nadal i Giralt¹³⁶ aquestes terres eren considerades el principal graner de França. Per tant, aquest territori es caracteritzava per poder autoproveir-se en circumstàncies normals i per retenir els seus pobladors.

Per tal de justificar les onades migratòries procedents d'aquesta demarcació, Nadal i Giralt¹³⁷ van recórrer al triangle clàssic de fam, pesta i guerra. Amb tot,

¹³³ACA. Notaria de Mataró. T. 1353. Testament d'Antoni Pastor, mestre de cases de Premià.

¹³⁴Nadal, J.; Giralt, E., *Immigració i redreç*, p. 170.

¹³⁵Ibidem, p. 170.

¹³⁶Ibidem.

¹³⁷Ibidem.

aquest flux immigratori va arrelar molt poc a Catalunya a causa de què molts eren hugonots. Així, la línia que divideix el Llenguadoc protestant o hugonot del catòlic va separar al mateix temps l'àrea on la immigració fou import de la que no ho fou.

Així doncs, tot sembla indicar que els forasters que van emigrar a les nostres terres ho van fer a causa de la manca de recursos econòmics, de la misèria existent en els seus llocs d'origen i finalment de la crueltat de la guerra.

6. EL PERFIL PROFESSIONAL DELS NOUINGUTS

Després del seu llarg periple, no sembla que els francesos s'haguessin trobat amb masses obstacles a l'hora de trobar feina a Catalunya. A les darreries del segle XVII Esteve de Corbera¹³⁸ constatava que "*los franceses trabajan la agricultra, labran los campos, guardan los ganados, benefizian las haciendas y se emplean en todo lo que imaginan les ha de ser de algun provecho.*" Aquesta voluntat de treballar en tot allò que els sorgís va propiciar que esdevingués una mà d'obra molt preuada. Cal recordar que en aquells moments les terres catalanes i maresmenques estaven pràcticament deshabitades. Les grans mortalitats dels segles baixmedievals havien provocat una manca de braços. Si a aquesta deficiència de mà d'obra hi afegim que en determinades regions, com el Maresme, s'estava forjant l'arrelament del monocultiu vitivinícola, fet pel qual hi havia una gran demanda de treballadors per preparar el terreny, comprendrem la facilitat d'aquests nouvinguts en ocupar-se a la nova societat receptora.

Una bona mostra de fins a quin punt aquests forasters van esdevenir imprescindibles en el redreç econòmic català dels segles moderns ens la revela la decisió del futur rei Felip II a l'any 1553. Així, en el marc de les hostilitats amb França, el fill de l'emperador Carles V, com a lloctinent, va renunciar a prendre qualsevol disposició contra "*els serradors, pastors, moliners, treballadors, mossos i altres estrangers residents al país perquè les corts li fan present que sense ells no es pot viure en el Principat de Catalunya.*"¹³⁹

Precisament, en contrast amb aquesta predisposició dels occitans per aquestes tasques les fonts coetànies, especialment franceses, insisteixen en el fet que tant els catalans com els espanyols no volien fer determinades feines, com el conreu de la terra o l'exercici de les arts. Aquest menyspreu pels treballs manuals era una de les causes per les quals els francesos venien a les terres meridionals. A tall d'exemple, l'informe de l'intendent de Moulins¹⁴⁰ assenyalava que entre els habitants de La Marche "*on croit qu'il en sort bien 6.000 tous les ans por aller en Espagne et en Catalogne, faire...*

¹³⁸ Corbera, Esteve, *Cataluña Ilustrada*, p. 31.

¹³⁹ Nadal, J.; Giralt, E., *La immigració francesa a Mataró*, p. 24.

¹⁴⁰ Nadal, J.; Giralt, E., *Immigració i redreç*, p. 216.

generalement tot ce que l'orgueil et la peresse de ces gens-là ne leur permet pas de faire.”

Malgrat que probablement aquests nouvinguts van haver d'acceptar les tasques més feixugues, en el decurs del temps molts haurien pogut millorar la seva situació professional, ja fos conreant la seva pròpia peça de terra o d'altri mitjançant un contracte de masoveria, ja fos realitzant algun ofici relacionat amb la construcció. Segons Jaume Torras¹⁴¹, aquest patró migratori té interès sobretot per a la història econòmica de les regions emissores. Es tracta d'una migració regular i ben organitzada, un component estable i característic de l'economia de terres pobres que no poden donar ocupació productiva a tot el seu potencial de treball. En aquest context tendien a desprendre's d'excedents humans per l'emigració definitiva, que sol ser-hi important. Sovint aquestes contrades, també, amplien les magres disponibilitats locals de recursos a base de descobrir espais d'activitat buits o mal coberts en altres economies, i de fer-los ocupar per la seva gent. Es tracta d'una “indústria” en el sentit diríem “preindustrial” del terme, que posa en relleu la laboriositat i l'enginy desplegats per corregir insuficiències de l'activitat primordial, agrària. Podia ser la filatura domèstica per compte de fabricants de les ciutats, o el treball al bosc per fer-hi llenya o carbó que es comercialitzaven, o tantes altres feines, incloent-hi les que requerien el desplaçament temporal cap a regions que de vegades eren lluny- es trigava setmanes, de vegades un mes, per anar a treballar a Madrid des d'un poblet del Massís Central.

Precisament, d'“indústria” entesa com a complement d'una agricultura pobra, es qualificava aquesta migració en un mémoire de 1698 sobre la généralité d'Alvèrnia¹⁴² que explicava que *“le surplus de l'industrie des habitans consiste au grand nombre qui en sort pour aller en Espagne aux offices utiles que les Espagnols tiennent au-dessous d'eux.”* El text continua *“comme porter de l'eau, passer les chevaux, couper les bleds, servir de maçons et autres de cette nature: on sait que ces sortes d'offices se font en Espagne uniquement par les François qui y passent tous les ans de l'Auvergne, du Limousin, de la Marche, Armagnac, Quercy, Rouergue et autres pays”*.

En el decurs d'aquest capítol tractarem d'aprofundir en el perfil professional tant dels francesos casats a les nostres parròquies com dels francesos matriculats. Una vegada obtinguem l'estructura professional d'aquests forasters caldrà confrontar-la amb

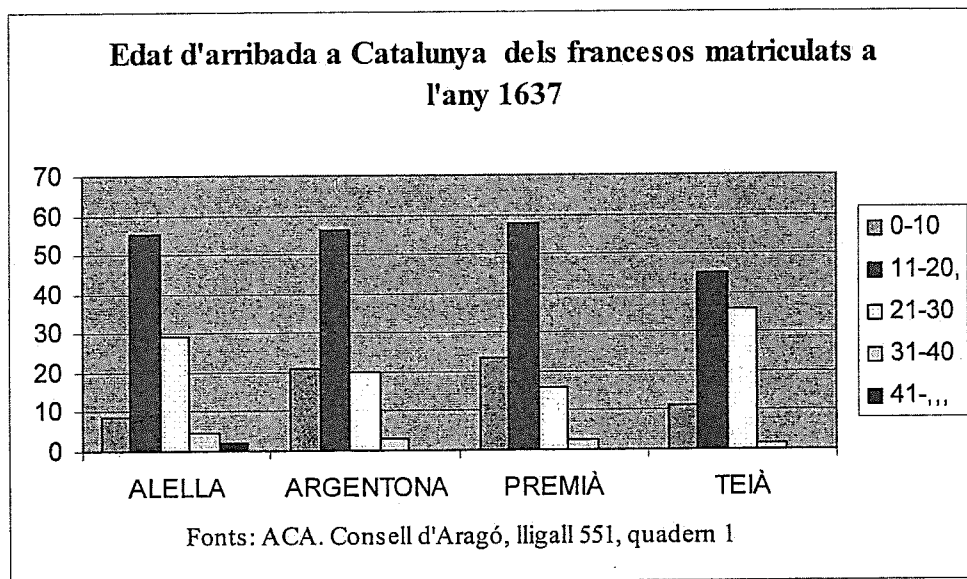
¹⁴¹ Nadal, J.; Giralt, E., *Immigració i redreç*, pp. 12 i ss.

¹⁴² *Ibidem*.

la pròpia de cada localitat per constatar fins a quin punt els francesos s'integraren en aquells sectors productius més rellevants o si pel contrari van cobrir determinades activitats econòmiques fins aquell moment mal cobertes o buides.

1.- Edat dels immigrants en arribar a Catalunya:

Gràcies a la minuciositat de la Matricula de francesos de 1637 podem aproximar-nos a l'edat d'arribada d'aquest contingent de treballadors a Catalunya. Aquest element pot ser molt revelador, ja que com més joves arribaven més difícil hauria estat que tinguessin una qualificació professional. En general, la bibliografia estima que una bona part dels forasters que van arribar a terres catalanes eren homes sense ofici, motiu pel qual es van dedicar a col·laborar com a bracers en les explotacions agrícoles. Malgrat tot, Nadal i Giralt¹⁴³ van constatar que els oriünds de les Terres Altes i el Massís Central haurien arribat a una edat lleugerament més tardana, fet pel qual disposarien d'una major especialització. Majoritàriament molts d'ells destacaven per ser excel·lents mestres de cases i picapedrers.



El càlcul de l'edat d'arribada al Principat dels francesos matriculats a Alella, Argentona, Premià i Teià ens revela que majoritàriament els nouvinguts tenien entre onze i vint anys. Cal remarcar, que a Teià la proporció de francesos compresos en aquesta franja d'edat va ser lleugerament més petita, atès que van tenir una gran

¹⁴³ *Ibidem*, pp. 188-189.

rellevància els forasters que tenien entre vint-i-un i trenta anys. Per tant, la singularitat de Teià en relació amb les altres poblacions veïnes seria que aquest flux migratori hauria estat protagonitzat per gent de més edat. Aquesta circumstància hauria d'haver propiciat una major especialització professional, que més endavant tractarem d'escatir.

Seguit de la franja d'edat compresa entre els onze i els vint anys d'edat, constatem que el segon grup d'edat majoritari va correspondre a Alella als que tenien entre vint-i-un i trenta anys d'edat. Tot i compartir la mateixa tendència que Teià, a Alella la presència de forasters arribats amb vint-i-un i trenta anys no va assolir els nivells percentuals de Teià. Argentona i Premià van resseguir la mateixa evolució: prevalença dels immigrants d'onze i vint anys, seguits dels arribats amb menys de deu anys, posteriorment i amb un percentatge molt similar als de vint-i-un i trenta anys i finalment els de més de trenta anys.

Encara que la franja d'edat més habitual dels immigrants, quan arribaven al Principat, se situava entre els onze i els vint anys, cal remarcar alguns casos excepcionals. Per exemple, el francès de més edat documentat a les poblacions analitzades va correspondre a Raimon Romeu¹⁴⁴ inscrit a Alella i que procedia del bisbat pirinenc de Coserans. Segons sembla aquest pagès havia arribat a terres catalanes per primera vegada a l'edat de 53 anys d'edat. A Teià detectem, igualment, dos pirinencs del bisbat de Rius i Comenge que havien arribat als 45 anys d'edat i es dedicaven al conreu de la terra. En tots aquests casos, malgrat que havien creuat als Pirineus a una edat madura no disposaven de cap qualificació professional. Amb tot, cal tenir present que una bona part d'aquests forasters estaven casats a França i venien a la comarca per col·laborar puntualment en la recollida de la collita. En aquest cas la immigració responia a uns altres objectius. Es tractava d'obtenir uns ingressos complementaris als que ja tenien al seu lloc d'origen. Qui sap, doncs, si a les seves poblacions no treballarien com a teixidors, sabaters o mestres de cases.

La nòmina referència, també, aquella proporció de francesos que van venir a Catalunya quan eren infants. Alguns van arribar en una edat tan primerenca que ni tan sols recordaven quants anys feia que romanien a terres catalanes. Així en la confessió de Joan Pere Plans¹⁴⁵, pagès d'Alella, natural del bisbat de Rius, s'afirmava que "*vino en esa provincia muy pequeño. Siempre ha residido en ella.*" Sortosament, en altres casos s'especifica l'edat. Els francesos més joves arribats a Catalunya van ser Pere

¹⁴⁴ ACA. Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1, f.133.

¹⁴⁵ *Ibidem.*

Castanyer¹⁴⁶, pagès d'Alella i oriünd de Rius amb sis anys i Bernat Pedrosa¹⁴⁷, pagès d'Argentona amb cinc anys.

Així doncs, la mitjana d'edat dels francesos vinguts al Principat va oscil·lar entre els quinze de Premià i els vint anys de Teià. En el moment d'elaborar-se la Matricula la majoria dels inscrits tenien entre trenta i trenta-nou anys. Per tant, estaven en una edat idònia per poder contribuir de manera decisiva al desenvolupament econòmic de les poblacions receptores.

En relació a l'entrecreuament de l'edat i la zona de procedència (les gràfiques es troben a l'apèndix) constatem que en contrast amb els oriüds dels Pirineus i el Llenguadoc que van arribar entre els onze i els vint anys, els nascuts a les terres Altes i el Massís Central haurien abandonat els seus llocs d'origen en una edat més madura. Això els hauria permès erigir-se en una mà d'obra més qualificada. Per exemple, si a Argentona els forasters de la zona pirinenca i lleguadociana arribaven entre els onze i els vint anys en un 64,5% dels casos, els de les Terres Altes marxaven en un 80% dels casos amb vint-i-un i trenta anys. Tot i aquesta singularitat, cal tenir present que la nòmina de francesos procedents d'aquesta demarcació va ser molt reduïda, per al qual cosa els resultats obtinguts s'han de prendre amb certes reserves.

El predomini de forasters arribats durant la infantesa i l'adolescència seria la causa de què aquest col·lectiu s'erigís en una mà d'obra no qualificada. Amb tot, davant el predomini absolut dels treballadors agrícoles hem localitzat alguns oficis de caire més especialitzat, com ara barbers, sabaters, teixidors i mestres de cases. En tots els casos, aquests nouvinguts haurien arribat en una edat similar a la dels seus compatriotes agrícoles. Per exemple, Pere Bonach¹⁴⁸ de Teià que treballava com a barber havia arribat als divuit anys d'edat; Pere Artigues¹⁴⁹, sabater de Premià, als catorze i Joan Boix¹⁵⁰, paleta d'Argentona, als disset. Per tant, aquest col·lectiu més qualificat difícilment hauria pogut aprendre aquest ofici en el seu lloc d'origen, si tenim present l'edat en què van marxar. Per tant, caldria considerar que a causa de l'extraordinària joventut els francesos vinguts al Maresme no disposarien de cap qualificació professional. Seria en els indrets on s'establissin, on els més emprenedors aconseguirien aprendre un ofici i anirien pujant els diferents esglaons de l'escala social. El Maresme

¹⁴⁶ *Ibidem*.

¹⁴⁷ ACA. Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1, f.193.

¹⁴⁸ *Ibidem*, f. 149.

¹⁴⁹ *Ibidem*, f. 158.

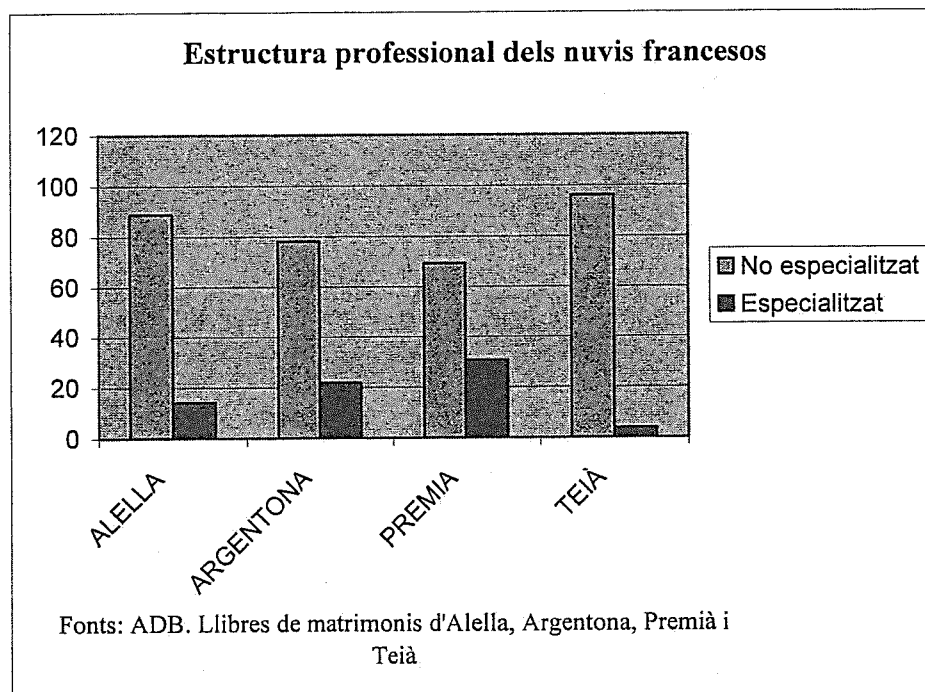
¹⁵⁰ *Ibidem*, f. 193.

era pels francesos una terra on s'oferia treball poc qualificat. D'aquí la rellevància d'aquest flux migratori protagonitzat per infants i adolescents.

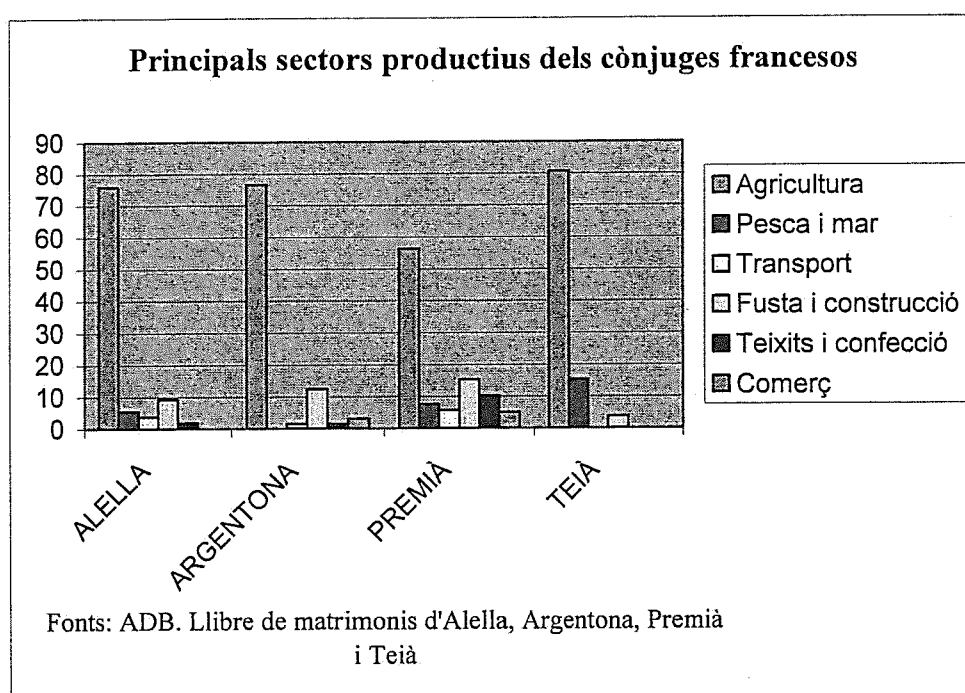
2.- L'estructura professional dels cònjuges francesos :

L'anàlisi de l'ofici dels nuvis casats a Alella, Argentona, Premià i Teià ens permet conèixer quin era el sector professional que més feina donava als francesos. Cal tenir present que a diferència de la Matricula de 1637 les partides de casament esmenten l'ofici d'aquella proporció de francesos que havien aconseguit establir lligams familiars i arrelar al Maresme. Per tant, constituïen una mà d'obra estable i integrada al territori.

En dos de cada deu casos la partida omet l'ofici del nuvi. De totes les poblacions de la mostra, la documentació que presenta menys buits correspon a Teià i a Alella, en contrast amb les mancances d'Argentona i Premià. A partir de la informació aportada per les actes de casament hem classificat els diferents oficis ressenyats en dos grans grups: els no especialitzats que englobarien les feines del camp, la ramaderia, el transport i la pesca; i els especialitzats que correspondrien a les diferents manufactures, a les professions lliberals i a les activitats comercials.



En línies generals, tot sembla apuntar que una part considerable dels cònjuges francesos treballaven en tasques que no requerien una especialització prèvia. Entre un 69 i un 96% dels forasters maridats treballaven com a bracers, pescadors, pastors o traginers. En canvi, els oficis que precisaven una major formació van esdevenir molt minoritaris. En realitat, la proporció de francesos amb ofici se situava entre un 4 i un 31%. Cal remarcar que en aquest cas les oscil·lacions van ser força acusades entre les localitats de la mostra. Així, si a Teià els nuvis qualificats representaven un escàs 4%, a Premià se situaven en un 31%. En el cas d'Alella la presència de cònjuges amb preparació tècnica van suposar un 14% i a Argenton gairebé un 22%.



L'anàlisi dels diferents sectors productius ens revela que la majoria de francesos maridats a les parròquies analitzades treballaven com a bracers. L'agricultura donava feina a una mica més del 75% d'aquest col·lectiu. En canvi, tot i ser el sector econòmic predominant, a Premià no va assolir el grau d'arrelament de les seves poblacions veïnes. Així, en aquesta localitat únicament un 56% dels cònjuges es dedicaven al conreu de la terra. Precisament, en aquesta població el percentatge de nuvis amb ofici qualificat va ser notori.

A una distància força considerable, se situava la manufactura de la fusta i la construcció, que va esdevenir el segon sector que proporcionava més feina a Premià, a Alella i a Argenton. Quan la partida específica la diòcesi d'origen, apreciem un

predomini aclaparador dels oriünds de les Terres Altes i el Massís Central. Per exemple, els mestres de cases consignats a les diferents localitats analitzades havien nascut a Claramunt, Sarlat, Tula i Llemotges.

La presència de mestres de cases, picapedrers o paletes procedents dels bisbats centrals de França és constatada reiteradament a tota la geografia catalana. A la zona pirinenca la conseqüència més visible de l'assentament de paletes francesos hauria estat la progressiva substitució, a partir del segle XVI, de la casa amb terrat, que abundava antigament al Pirineu català, per la casa francesa amb teulada a dues vessants.

A diferència de la immigració d'agricultors francesos, l'arribada de mestres de casa, picapedrers i paletes de les Terres Altes i del Massís Central palesaria l'existència d'un cert corrent de població de caire més especialitzat. Precisament, alguns d'aquestes mestres de cases els trobem al llarg dels segles moderns col·laborant en l'edificació o en l'ampliació de la parròquia. Per exemple, a Argentona, el principal responsable de la reedificació del nou temple parroquial va ser un mestre de cases francès, anomenat Perris Absolut.¹⁵¹

En el cas de Teià, la pesca es va situar per davant de la construcció. Les partides revelen que un 15% dels occitans eren pescadors. Aquesta proporció resulta molt important, si tenim present que a Alella i a Premià el percentatge de francesos dedicats a aquest ofici es va situar entorn un 5,5 i un 7,5%. En el casos de pescadors amb procedència assenyalada la documentació revela que provenien de Comenge, de Rius i de Lescar. Significativament, cap d'aquestes diòcesis són costaneres. Nadal i Giralt¹⁵² van estimar que la poca presència de pescadors i mariners francesos s'explicaria perquè la majoria de nouvinguts procedien de l'interior del Migdia de França. Molts d'ells no havien vist mai al mar. Per aquest motiu es van mostrar reticents a dedicar-se a aquesta activitat professional. Únicament haurien treballat com a pescadors els oriünds dels bisbats marítims. Significativament, però, a cap de les poblacions analitzades van arribar occitans nascuts en bisbats costaners. Per tant, davant aquests resultats caldria plantejar-se fins a quin punt la influència del lloc d'arrelament no hauria afavorit l'exercici d'aquesta activitat.

A Premià, la rellevància del treball especialitzat caldria atribuir-la al fet que molts francesos es van ocupar en la manufactura de la construcció i dels teixits.

¹⁵¹ Subiñà, E., *Argentona de la sagrera a la vila (1295-1900)*, p. 40.

¹⁵² Nadal, J.; Giralt, E., *Immigració i redreç*, p.201.

Respecte a l'origen dels teixidors i sastres documentats a Premià observem que procedirien de Comenge i de Rius.

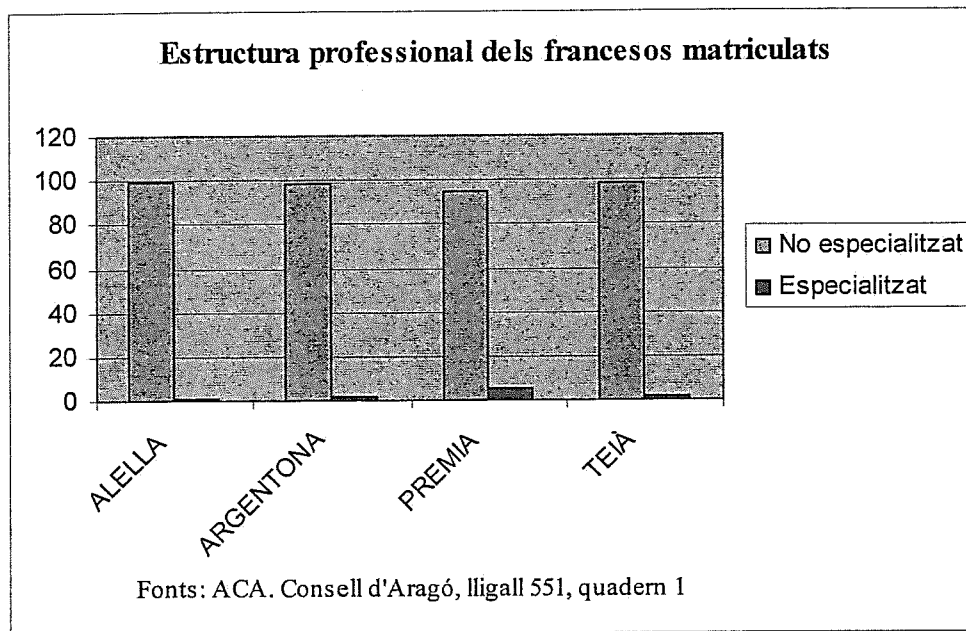
Malgrat que preferentment els francesos van sobresortir com a bracers i mestres de cases, detectem alguns forasters que van destacar com a taverners a Premià i Argenton, com a carnisers a Argenton i fins i tot com a doctors en dret. Aquest és el cas de Josep Guitart, oriünd del bisbat d'Elna.

Per tant, l'estudi del perfil professional dels nuvis francesos del Maresme ens revela que majoritàriament es van dedicar al conreu de la terra, seguit de la construcció i de la pesca. El contrast amb d'altres poblacions de la comarca¹⁵³ (Arenys de Mar, Canet, Vilassar, Llavanes i Cabrera) corrobora una vegada més que l'agricultura i la manufactura de la fusta i de la construcció van esdevenir els principals sectors productius dels cònjuges francesos. Significativament, la pesca va donar feina a una part molt petita dels forasters. En realitat els percentatges són molt reduïts: Vilassar (1,7%), Arenys Mar (2,2%) i Canet (3,7%). Aquesta migradesa contrasta amb les proporcions obtingudes ja no només a Teià sinó a Alella i a Premià, que va ocupar entre un 5 i un 15% dels nouvinguts. Cal concloure que en aquestes localitats del Baix Maresme el sector pesquer hauria concentrat una major presència francesa. L'estudi del perfil econòmic de les poblacions receptores ens permetrà escatir si la pesca constituïa una activitat econòmica marginal o si pel contrari estava absolutament arrelada entre els naturals d'aquestes viles de Baix Maresme.

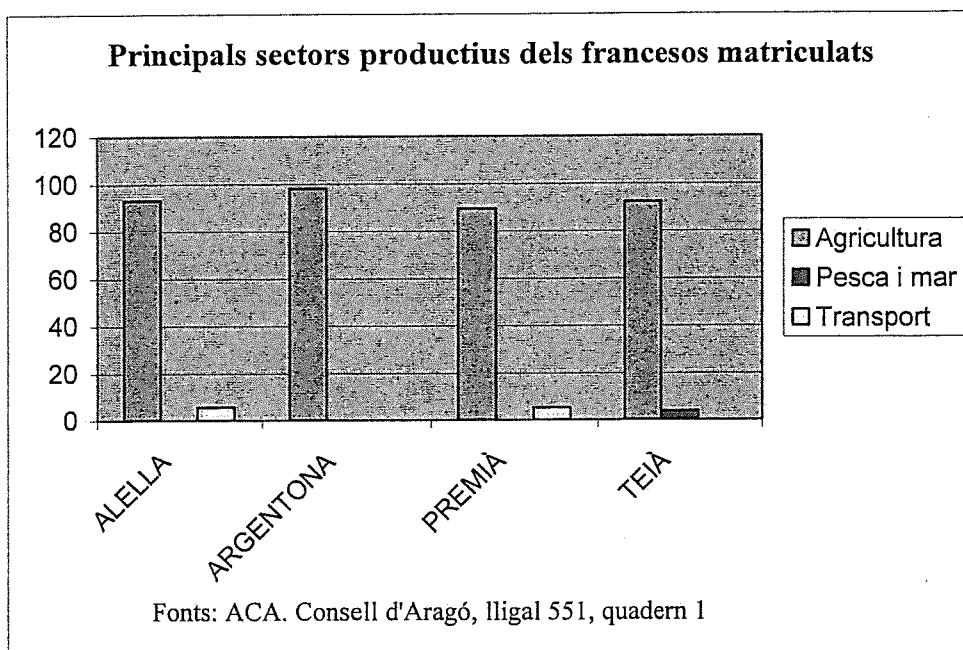
3.- L'estructura professional dels francesos matriculats :

Si en l'epígraf anterior ens aproximàvem a l'ofici d'aquella proporció de francesos que es van integrar a la població, tot seguit analitzarem la totalitat dels francesos matriculats a les poblacions d'Alella, Argenton, Premià i Teià. A l'hora d'aprofundir en el perfil professional d'aquest col·lectiu seguirem la mateixa classificació de la dels cònjuges francesos. Sortosament, en aquest cas la nòmina d'inscrits sense ofici assenyalat representa un percentatge més petit. Únicament a Teià i a Alella el document no especifica l'ocupació del matriculat en un 1,8 i en 3,2 % de la mostra respectivament.

¹⁵³ Capdevila, A., *Pagesos, mariners i comerciants*, pp. 119-128.



La visualització de les dades proporcionades per la Matrícula esdevé prou il·lustrativa. La totalitat dels francesos es van caracteritzar per treballar com a bracers, pastors, traginers i pescadors. Aquest percentatge va oscil·lar entre el quasi 95% de Premià i el gairebé 99% d'Alella. En relació als matriculats amb ofici especialitzat copsem que Premià és la única localitat on va obtenir una significativa representació, una mica més d'un 5%. Aquest lleuger predomini dels forasters amb qualificació s'enquadra amb les dades proporcionades per les partides de casament. L'anàlisi dels principals sectors productius de la població ens permetrà concloure si aquesta relativa importància dels forasters especialitzats encaixa amb el perfil de la vila o cal atribuir-lo a d'altres aspectes. Malgrat que a Teià els francesos matriculats destacaven per haver arribat en una edat més tardana, aquest fet no sembla que hagués propiciat una millor preparació tècnica. Com a la resta de localitats veïnes la proporció de nouvinguts amb ofici va esdevenir molt residual.



Per sectors econòmics, l'agricultura es va erigir amb escreix amb la principal ocupació dels francesos. De fet, si confrontem les dades proporcionades per les partides de casament amb les de la Matrícula constatem un augment significatiu dels treballadors del camp en aquesta darrera documentació. Si la proporció de bracers casats va ser d'un 76%, la dels matriculats va arribar gairebé al 93%. Significativament, Premià destaca per ser la població que va acaparar un percentatge més petit de treballadors del camp.

Si en les partides de casament el segon ofici més important dels nuvis francesos va ser el de la fusta i la construcció, la Matrícula palesa un predomini dels traginers i carreters a Alella i a Premià. En aquestes dues poblacions aquesta ocupació va constituir el segon ofici més important. La majoria dels traginers matriculats procedien del bisbat pirinenc de Comenge. En el cas d'Alella es dona la circumstància de què hi havien registrats a la localitat dos transportistes de la mateixa població. Aquest és el cas de Pere Bastaria i de Bernat Lafarga que procedien d'Aurinyach.¹⁵⁴ Tots els traginers destacaven per residir de forma permanent a la comarca. Les partides de casament confirmen que la totalitat dels cònjuges francesos que eren carreters eren naturals de Comenge. Per tant, aquesta diòcesi es caracteritzaria per haver proporcionat no només bracers i mossos sinó també traginers.

¹⁵⁴ ACA. Consell d'Aragó, lligal 551, quadern 1, f. 133.

Segons Bourret¹⁵⁵, els traginers van ser molt mal vistos per les autoritats espanyoles, ja que els acusaven de “*sucer la moëlle du pays*” i d’arruïnar als botiguers locals. Aquesta activitat professional va ser objecte de mesures específiques com la prohibició d’importar de França mercaderies especialment merceria i quincalleria al 1623 i renovada al 1627 i al 1657. Per contra, les autoritats franceses van considerar aquest senzill treball de proveïment com un mitjà privilegiat de drenar moneda espanyola cap a França.

A Teià, la pesca va constituir el segon ofici amb una major representació. Cal recordar que a les partides de casament la presència de pescadors francesos en aquesta població va ser, també, molt destacada. En realitat, Teià concentra els únics pescadors francesos matriculats de les poblacions analitzades. Semblantment amb el què succeïa amb els nuvis francesos, els pescadors matriculats tampoc procedien de diòcesis costaneres.

Aquest comportament contrasta amb les dades obtingudes per Nadal i Giralt. Atès que la major part dels immigrants francesos no havien vist el mar abans d’establir-se al litoral català, es devien sentir poc atrets per un ofici mal pagat que, a canvi, exigia una gran vocació. Per aquest motiu, segons Nadal i Giralt¹⁵⁶ proliferarien els pescadors de la diòcesi de Narbona, l’únic territori veritablement marítim inclòs a l’àrea francesa d’emigració. Tarragona es va configurar en el lloc de concentració dels pescadors francesos. En relacionar aquesta presència amb un memorial del 1680 que xifra en 600 els pescadors agrupats sota les confraries de sant Pere i sant Andreu de Tarragona i Vilaseca, Nadal i Giralt¹⁵⁷ arriben a la conclusió que totes dues poblacions haurien marcat amb Barcelona, la pauta d’aquesta classe d’activitats.

Dins el món de les manufactures, cal destacar la presència de francesos matriculats en la fusta i la construcció, en els teixits, en la pell i el calçat i en els metall. En tots els casos els percentatges van esdevenir merament testimonials. Així, a diferència dels cònjuges francesos, la manufactura de la fusta i la construcció va esdevenir molt marginal, únicament localitzem un paleta de Rodes a Argenton i un boter de Rius a Teià. En relació a la indústria dels teixits, Premià va ser la única població, on hi va haver enregistrat un teixidor de lli. A les partides de casament, Premià ja va despuntar per concentrar un percentatge més significatiu de francesos

¹⁵⁵ Bourret, C., *Les Pyrénées centrales du IX au XIX siècle. La formation progressive d’une frontière*, p. 249.

¹⁵⁶ Nadal, J.; Giralt, E., *Immigració i redreç*, p. 201.

¹⁵⁷ *Ibidem*.

ocupats en aquest sector productiu. La Matrícula ressenya sabaters únicament a Premià i a Argentona, els quals procedien preferentment de Comenge, semblantment al què succeïa amb els cònjuges francesos d'Alella i Argentona. Finalment, la indústria metal·lúrgia, únicament, va tenir representació a Alella tant a les partides de casament com a la Matrícula de 1637. L'anàlisi dels ferrers matriculats i maridats a la població ens revela que provenen dels bisbats pirinencs de Coserans i Comenge.

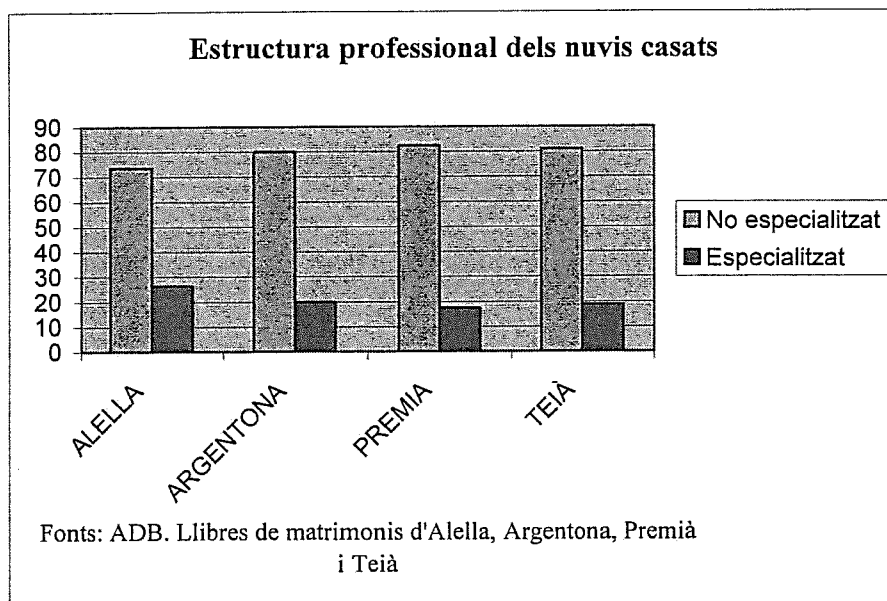
El contrast amb altres localitats de la comarca¹⁵⁸ ens confirma que majoritàriament els francesos es van convertir en un proletariat agrícola. A Cabrera i a Vilassar la proporció de bracers francesos va ser similar a la d'Alella, Argentona, Premià i Teià. En canvi, a Canet i a Arenys de Mar va ser sensiblement inferior. Significativament, en aquestes últimes poblacions la indústria de la construcció i dels metalls va aplegar un major nombre de francesos.

Així doncs, segons es desprèn de les dades aportades per aquest registre, els francesos es van consolidar en una mà d'obra no especialitzada que es va dedicar preferentment a treballar la terra i de manera més marginal a la pesca i al transport. L'entrecreuament de l'ofici amb el bisbat de procedència no ha permès apreciar una especialització professional en funció del lloc d'origen. Cal recordar que majoritàriament tots eren oriünds dels Pirineus i Prepirineus, la qual cosa hauria afavorit l'arrelament dels treballadors del camp. Tanmateix sospitem que l'especialització no tindria lloc a la zona de provenença sinó més aviat en la població d'acollida. Aquesta hipòtesi esdevé més versemblant si tenim present que la majoria quan van marxar de França eren infants o adolescents. Per tant, no podien haver après encara cap ofici. Finalment aquesta suposició se'ns referma quan constatem que els pescadors enregistrats a la Matrícula provenien de diòcesis muntanyenques.

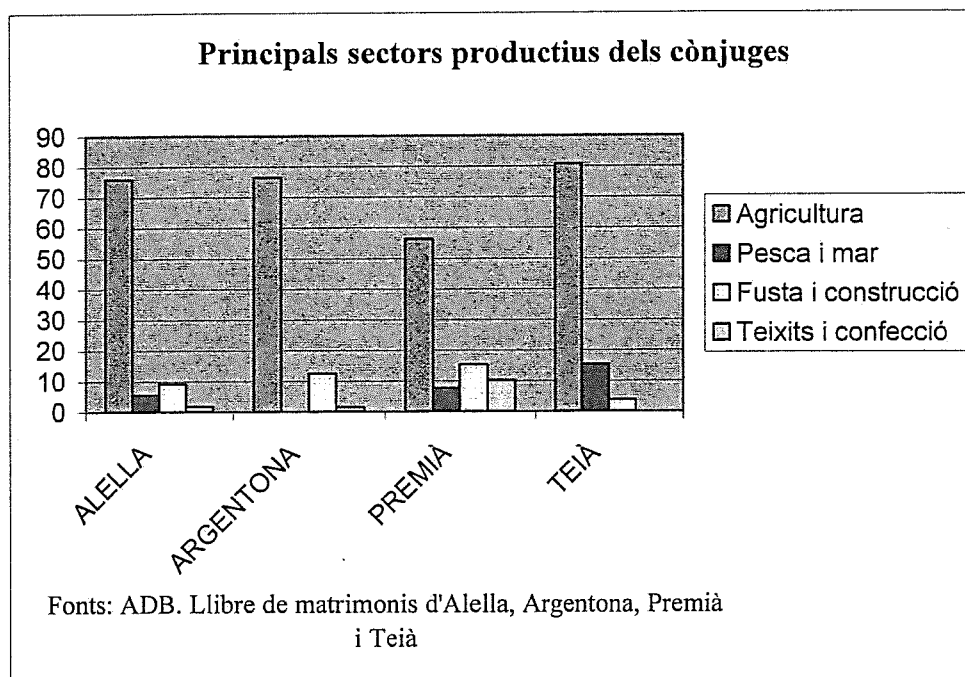
4.- El perfil professional de la població d'acollida:

A partir de les dades proporcionades pels llibres de matrimonis analitzarem l'estructura professional de cada població amb l'objectiu de confrontar-la amb la dels cònjuges francesos de la població corresponent. Per mitjà d'aquest estudi tractarem d'intentar constatar si determinats oficis van ser monopolitzats per occitans o si pel contrari aquests van ocupar-se en aquells sectors productius majoritaris a la localitat.

¹⁵⁸ Capdevila, A., "La Matrícula de 1637. Una radiografia dels francesos residents al Maresme" *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, Vol. XLIV (2003), pp. 233-246. Capdevila, A., *Pagesos, mariners i comerciants*, pp. 119-128.



Una primera aproximació a l'estructura econòmica de les diferents poblacions ens confirma el predomini de les feines de caire no especialitzat, és a dir l'agricultura, la pesca, la ramaderia i el transport. Amb tot, en aquest cas la proporció de treballadors sense preparació tècnica va ser sensiblement inferior a la dels cònjuges d'origen ultrapirinenc. Aquest fenomen és evident a la majoria de les poblacions. Així, per exemple, si a Teià un 98% dels cònjuges francesos exercia una feina no qualificada, en la resta de nuvis aquest percentatge es reduïa a un 81%. Cal remarcar, però, l'especificitat de Premià, atès que es va produir la tendència inversa. Tot i l'hegemonia de les feines sense especialització, el percentatge de treballadors qualificats va ser més notori entre els francesos que entre el conjunt dels nuvis de Premià, un 30,7% front un 17,5%.



Els sector productiu que donava més feina a totes les localitats de la mostra va ser indiscutiblement l'agricultura. Encara que la majoria dels francesos casats es van dedicar al conreu de la terra, la seva aportació va ser molt minoritària. Així, calculem que únicament entre un 8 i un 22% dels bracers casats a les poblacions de la mostra havia nascut a l'altra banda dels Pirineus. Possiblement, a Alella és on l'aportació de braços francesos al treball de la terra va assolir un major pes, aproximadament un 22%, en contrast amb el 8% de Premià.

La manufactura de la fusta i de la construcció es va configurar en el segon ofici que donava més feina als habitants d'Alella, Argentona i Premià. Aproximadament, entre un 9,2 i un 15,3% dels nuvis d'aquestes localitats van treballar com a fusters, boters i mestres de casa. El predomini d'aquesta indústria s'enquadra amb la rellevància que va tenir dins el col·lectiu de cònjuges francesos establerts en aquestes mateixes poblacions. La preponderància d'aquest tipus de manufactura s'hauria de relacionar amb dos fenòmens, per una banda amb l'expansió de la vinya que hauria afavorit el desenvolupament de l'ofici de boter i de l'altra amb l'expansió demogràfica d'aquestes localitats que hauria propiciat la construcció de noves cases per donar cabuda a tota la població. De fet, quan vam analitzar l'evolució demogràfica d'aquestes poblacions ja vam assenyalar que en el decurs dels segles moderns s'hauria produït una expansió demogràfica.

D'aquesta manera, la intensa demanda de mà d'obra en el sector de la fusta hauria afavorit que molts d'aquests nouvinguts s'haguessin consagrat, també, en aquest ofici. Estimem que aproximadament tres de cada deu treballadors d'aquest tipus de manufactura eren originaris del Regne de França a Alella, Argentona i Premià. Precisament, l'anàlisi de determinats oficis arrelats a la població palesa que gairebé la meitat estaven a mans franceses. Per exemple, a Argentona sis de cada deu mestres de cases havien nascut a l'altre vessant dels Pirineus. Precisament d'aquests, set de cada deu procedien de les Terres Altes i el Massís Central. Aquesta zona es caracteritzava per ser una regió d'on provenia mà d'obra molt qualificada i excel·lents constructors.

La pesca va constituir una de les altres fonts de riquesa de les poblacions de Teià, Premià i Alella. Tanmateix a Teià aquesta activitat econòmica va tenir un major arrelament, fet que coincideix amb les dades extretes de l'ofici de nuvis francesos casats en aquesta localitat. Amb tot, la proporció de pescadors francesos no va ser massa destacada a Teià. Tot i que alguns dels francesos dedicats a la pesca van arrelar a la contrada i van donar lloc a nissagues tan rellevants, com els Maristany, els Millet o els Rosés, l'aportació francesa es va situar en un 11%. En canvi, a Alella el percentatge de pescadors forans va ser més rellevant. Estimem, que en aquesta població una quarta part dels pescadors eren oriünds de França. Malgrat tot, la totalitat dels pescadors francesos provenien de bisbats de l'interior (Comenge, Rius i Lescar). Per tant, davant aquests resultats haurem de concloure que el perfil econòmic de la comunitat receptora hauria afavorit que molts d'aquests nouvinguts es dediquessin a la pesca, malgrat no ser oriünds de poblacions costaneres.

Després d'haver analitzat els principals sectors econòmics d'aquestes poblacions des d'un punt de vista quantitatiu, pot resultar interessant aproximar-nos hi des d'un prisma més selectiu. Si confrontem l'estructura socioprofessional dels nuvis casats en aquestes parròquies amb el dels francesos, constatem que en determinats oficis la presència francesa va ser notòria; aquest és el cas dels traginers, els taverners, els carnissers o els teixidors de lli.

En definitiva, tot sembla indicar que una bona part de la mà d'obra francesa arribada a la comarca no era qualificada. Sens dubte, l'extraordinària joventut dels immigrants justificaria aquest fenomen. Una vegada establerts al Maresme, la majoria es van ocupar en aquells sectors que proporcionaven més feina: l'agricultura, la fusta i la construcció i la pesca. Malgrat la presència d'alguns constructors del Massís Central

casats a la contrada, sospitem que l'especialització professional es donaria a Catalunya quan aquests nouvinguts haguessin arribat durant l'adolescència.

7. AMBITS DE SOCIABILITAT DELS IMMIGRANTS

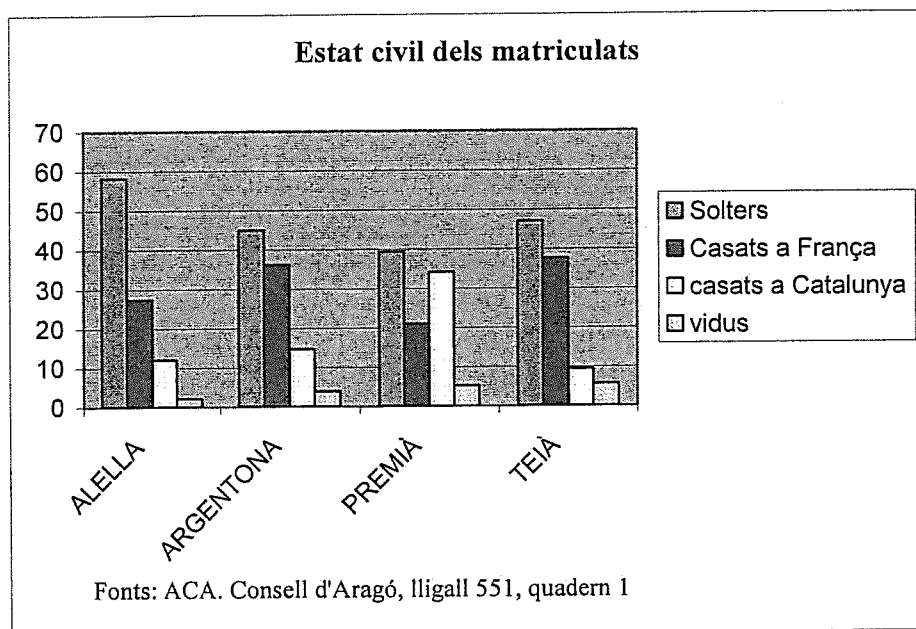
Després de haver analitzat la cronologia de les arribades, la procedència geogràfica, les causes d'aquestes migracions i l'ofici exercit intentarem esbrinar fins a quin punt aquest col·lectiu es va integrar sense masses obstacles al Maresme. La presència de matrimonis entre francesos i l'establiment de relacions d'amistat i de tipus econòmic entre conciudadans palesarà la dificultat de determinats nousvinguts en arrelar al nou país. El recurs a les dades proporcionades pels llibres de matrimonis i defuncions, la Matrícula de 1637 i els testaments ens permetran intuir com es va desenvolupar la vida d'aquesta comunitat estrangera i com van ser rebuts per la societat d'acollida. Per tal d'assolir aquests objectius aprofundirem en tot un reguitzell d'elements, com el grau d'integració d'aquest col·lectiu, les xarxes de sociabilitat d'aquests nousvinguts i finalment l'actitud de les autoritats i de la comunitat receptora.

1.- El grau d'arrelament:

Si com hem pogut constatar la majoria dels immigrants francesos provenien de demarcacions que compartien moltes similituds (llengua i cultura) amb Catalunya, la integració hauria d'haver estat relativament fàcil. En qualsevol societat tant del passat com contemporània un dels millors baròmetres per valorar el nivell d'integració dels nousvinguts és la proliferació o no d'enllaços mixtes. L'establiment de lligams efectius amb membres de la nova comunitat afavoreix una millor integració i això és el que va succeir amb determinats francesos que van emparentar amb aquelles nissagues de tota la vida. Disposem d'alguns casos força il·lustratius. Per exemple, Bertran Texonera va emparentar amb una Sala de Teià, Toni Guasch va entroncar amb els Manent de Premià, Bertran Compenyó va esposar-se amb una Comalada d'Alella i Joan Roca amb una Altafulla d'Argentona. La totalitat d'aquests cognoms són documentats des de 1497 als recomptes de població.

Tanmateix, les partides de casament, únicament, referencien una petita part d'aquells forasters que van emparentar amb donzelles catalanes, ja que com ha

assenyalat molt encertadament Josep Maria Pons Guri¹⁵⁹ aquells forasters que van casar-se amb una pubilla del país haurien tendit a adoptar el cognom de l'esposa. D'aquesta manera el seu origen gascó quedaria totalment ocultat. En altres casos, molts estrangers tendrien a catalanitzar el cognom per amagar el seu passat.



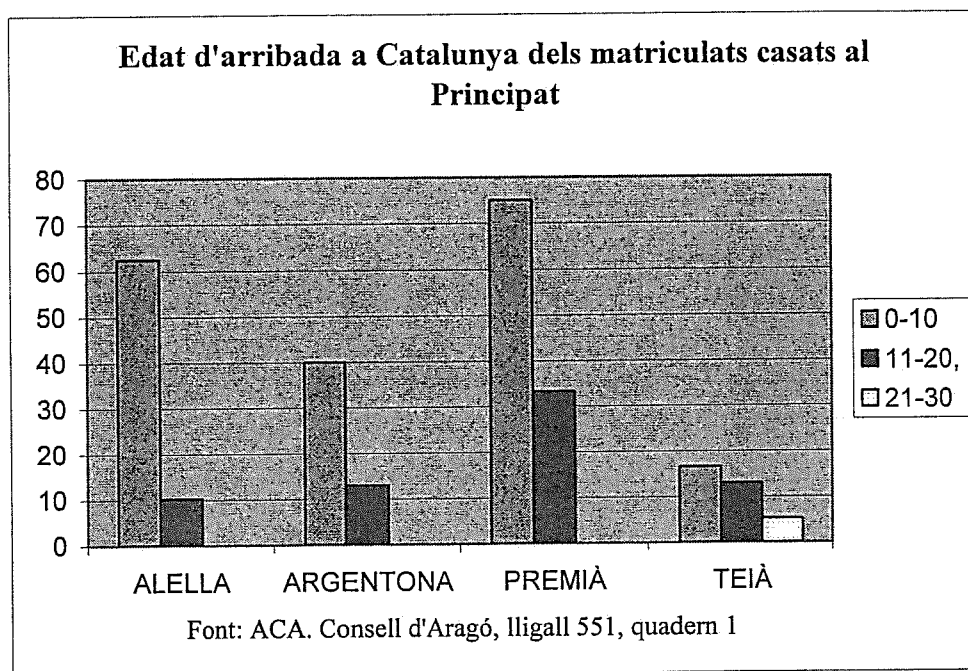
La matrícula de 1637 ens permet conèixer quin era l'estat civil d'aquest col·lectiu en un moment determinat. Tanmateix el fet que aquesta nòmina aplegui indistintament els francesos permanents i els temporers pot distorsionar els resultats. Així i tot, el seu estudi ens revela que la majoria eren homes joves i solters. Amb tot, Alella va esdevenir la població on van predominar més els forasters sense lligams familiars. Precisament, aquesta mateixa població es va caracteritzar per haver experimentat un ascens força considerable de les esposalles amb nuvi francès al període 1621-1660. Cal recordar que la bibliografia assenyala un progressiu descens de la presència estrangera en aquests sacramentaris a partir d'aquesta data. Tal vegada l'existència d'un contingent tan elevat d'estrangers en edat de casar-se pugui justificar aquest increment de noces.

Els matriculats amb esposa a França van esdevenir el segon grup més nombrós, especialment a Teia i a Argenton. El fet d'estar casat a França constituïa un obstacle, ja

¹⁵⁹ Pons Guri, Josep M, *Quan nasqué, s'emancipà i s'organitzà una vila. Arenys de Mar, 1574-1720*, Arenys de Mar, 1999.

que impedia que poguessin integrar-se a la nova comunitat. La majoria eren immigrants temporeres que periòdicament anaven a França per veure a la família i portar les soldades recollides. De fet, al llarg de la Matricula sovintegen els exemples de forasters que addueixen la seva estacionalitat a aquesta circumstància. A tall d'exemple, Joan Ciutat¹⁶⁰, matriculat a Premià i oriünd d'Aurinyach a Comenge, de 45 anys d'edat assenyalava que *"habra 19 que revengo en esta provincia y cada año voy y vengo de Francia porque alli tengo mi mujer e hijos."*

Els casats a Catalunya es van situar en tercer lloc a totes les poblacions, tret de Premià. En aquesta darrera, la proporció de matriculats casats al Principat i solters va ser força ajustada, atès que es va situar entorn al 30% en ambdós casos. En canvi, a Teià la proporció de francesos casats al país va ser molt reduïda, la qual cosa s'explica per l'extraordinari arrelament dels casats a França.

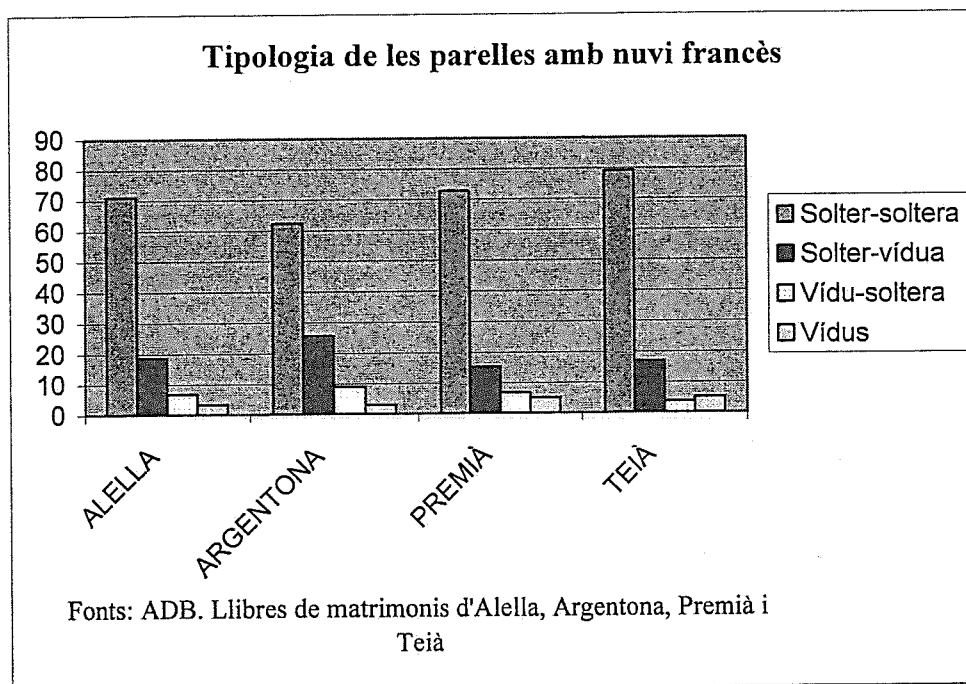


L'entrecruament de l'edat d'arribada a Catalunya amb l'estat civil esdevé molt revelador. Tot sembla apuntar que com més joves arribaven les possibilitats de casar-se amb una donzella del país augmentaven i viceversa. Així, dins el col·lectiu de matriculats casats a Catalunya el grup més nombrós va correspondre aquell que havia abandonat el seu país durant la infància. Disposem de molts exemples, com els de

¹⁶⁰ ACA, Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1, f. 158.

Salvador Carles¹⁶¹ de Premià, Bernat Pedrosa¹⁶² d'Argentona, Pere Castanyer de Teià¹⁶³ o Joan Pere Plans¹⁶⁴ d'Alella. A més d'haver establert lligams familiars, en força casos van aconseguir la tinença d'una peça de terra.

En canvi, els forasters que van travessar la frontera més grans difícilment van aconseguir emparentar amb famílies del país. En molts casos ja tenien lligams als seus llocs d'origen i es van configurar en una mà d'obra temporera que anualment anava i venia de Catalunya a França. En alguns casos, malgrat que ell no hi arrelés, el fet d'introduir en aquesta feina estacionària a un familiar més jove, un fill, un nebot, un germà o un cosí més petit, va propiciar la integració d'altres parents seus. Aquest seria el cas de Bertran Vergés¹⁶⁵, treballador comengès de 65 anys, que des dels 25 anys anava i venia de França, perquè tenia esposa allà. En canvi, el seu fill Arnau, que havia arribat a terres catalanes amb setze anys, s'havia afincat a Premià de forma permanent.



L'anàlisi de la tipologia de les noces amb nuvi francès mostra que majoritàriament van predominar les parelles solteres. Cal remarcar la proporció de matrimonis amb vídua, que va oscil·lar entre el 15% de Premià i el 26% d'Argentona i

¹⁶¹ *Ibidem*.

¹⁶² *Ibidem*, f. 193.

¹⁶³ *Ibidem*, f. 149.

¹⁶⁴ *Ibidem*, f. 133.

¹⁶⁵ *Ibidem*, f. 158.

que va esdevenir el segon tipus d'enllaç més freqüent. Tanmateix, la importància de les parelles conformades per un fadrí i una vídua ha estat també apreciada en altres estudis¹⁶⁶ que analitzen la totalitat de les parelles independentment de l'origen forà del nuvi. Així i tot, sospitem que en el cas dels francesos per la seva condició de forasters haurien estat un dels principals sectors de la societat més proclius a contraure esposalles amb vídues.

En aquella època una dona vídua tenia més dificultats per esposar-se de nou que no pas un vidu, ja que des del punt de vista de la mentalitat social unes segones núpcies protagonitzades per un vidu, estaven més ben considerades que no pas per una vídua. De fet els refranys populars¹⁶⁷ reflecteixen l'opinió que mereixia un matrimoni amb una vídua: "*guarda't de persona assenyalada i de dona dues vegades casada*" i "*amb viudes no hi vulguis res si t'hi has de casa després.*" No és estrany doncs que els homes de la parròquia preferissin maridar abans amb fadrines que amb vídues. Per aquest motiu, aquestes dones s'haurien de casar, preferentment, amb immigrants. Aquest hauria estat el cas del francès Guillem Sensat¹⁶⁸ que es va casar amb Antònia Fornells, vídua de Premià, a l'any 1612.

Els altres tipus d'unions, tant les conformades per vidu-soltera com per vidus, van assolir uns nivells merament testimonials, ja que no van ultrapassar el 10%. Amb tot, resulta significatiu haver pogut localitzar francesos maridats en segones núpcies, atès que ens confirmaria que s'haurien integrat plenament a la població. Així, el 1677 Jaume Sala¹⁶⁹ de la diòcesi de Pàmies es va casar amb una vídua d'Argentona. A causa de la mort de la seva esposa, el detectem a l'any següent contraient noves esposalles amb una donzella de la població. Altre cas significatiu és el de Joan Millet, pescador de Comenge de Teià. A l'any 1664 va maridar amb una fadrina de Teià¹⁷⁰ i al 1679 el localitzem als sacramentaris de Premià¹⁷¹ esposant-se de nou amb una vídua d'aquesta vila.

Al llarg del buidatge hem apreciat alguns enllaços integrats per francesos. La immigració de dones nascudes a l'altre vessant pirinenc va ser molt migrada a causa de la duresa del viatge. Per tant, cal descartar la hipòtesi de que haguessin arribat a terres

¹⁶⁶ Gual Remírez, Xabier; Millàs Castellví, Carles, *Olesa de Montserrat en època dels Àustria*, p. 133.

¹⁶⁷ Parés Puntals, A., *Tots els refranys catalans*, Barcelona, 1999.

¹⁶⁸ ADB. Llibre de matrimonis de Premià (1671-1700).

¹⁶⁹ ADB. Llibre de matrimonis d'Argentona (1567-1700).

¹⁷⁰ ADB. Llibre de matrimonis de Teià (1583-1700)

¹⁷¹ ADB. Llibre de matrimonis de Premià (1671-1700).

catalanes amb les seves famílies. En aquests casos, caldria plantejar-se la possibilitat de què fossin filles de francesos casats i establerts a la parròquia. Així, per exemple Pere Bonach, barber de Comenge i habitant de Teià, va casar dues filles¹⁷² amb francesos. Significativament un dels gendres, Pere Artigues procedia de la mateixa localitat que el seu sogre, és a dir de Marinyach.

En altres casos, observem com la vídua d'un francès de la població, a l'hora de contraure noves esposalles ho fa amb un altre francès. No sabem si aquest comportament reflectiria una certa reticència dels naturals de la localitat per emparentar amb la que havia estat l'esposa d'un estranger. Tanmateix sigui o no sigui aquesta la causa, al llarg del buidatge n'hem pogut detectar alguns exemples significatius. Així, Margarida Roig que s'havia casat amb el comengès Joan Bufartigas a l'any 1632, la trobem maridant en segones esposalles amb Pera Fita del bisbat de Castres a l'any 1654. Precisament, cinc anys després d'aquest matrimoni, consignem la filla de Margarida contreien núpcies amb el comengès, Pere Oms.¹⁷³

Malgrat que quantitativament no és molt rellevant el nombre de parelles integrades per un francès i per una filla o una vídua de francès, resulta molt interessant, perquè ens mostra la importància i l'efectivitat d'aquestes xarxes de sociabilitat que progressivament aquests forasters havien anat teixint amb els seus compatriotes. En aquests casos, el fet de procedir de Comenge, de Rius o de Càors era merament secundari el més rellevant era el fet de compartir unes mateixes inquietuds i procedir del Migdia de França.

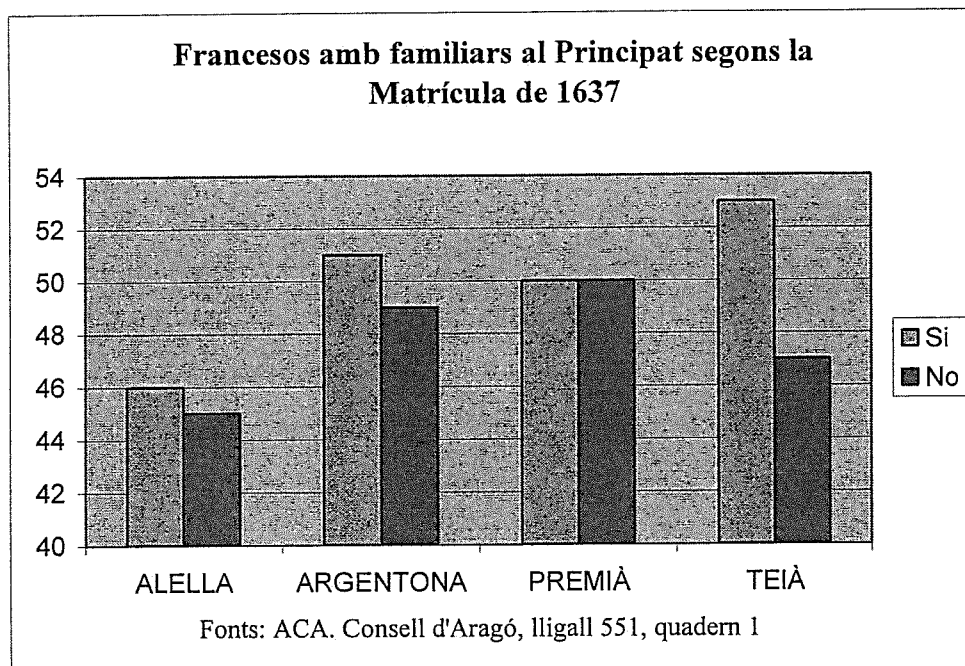
2.- Les xarxes de sociabilitat:

Malgrat que una part significativa d'aquests forasters va casar-se amb dones del país i es va anar integrant dins la nova comunitat d'acollida, una part important no va oblidar els seus orígens occitans. A l'hora de buscar esposa alguns van preferir maridar amb filles de francesos. D'altres malgrat viure de manera permanent al Maresme, van procurar mantenir els lligams amb les seves àrees d'origen. És en aquest context que cal interpretar la presència de forasters temporers i permanents amb familiars no només a la població sinó en zones geogràficament molt properes. En el decurs d'aquest subapartat

¹⁷² ADB. Llibre de matrimonis de Teià (1583-1700). Enllaços de Joan Barba, estranger, i Francesca Bonach i de Pere Artigues de Comenge i Paula Bonach a l'any 1612.

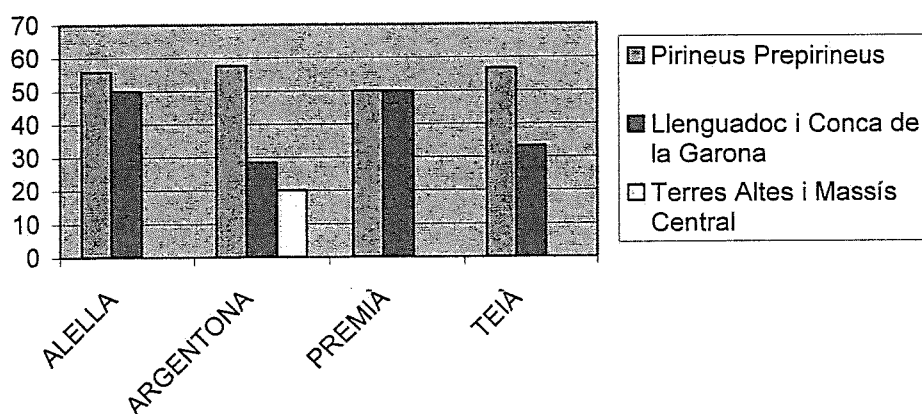
¹⁷³ ADB. Llibre de matrimonis d'Alella (1567-1700).

intentarem aprofundir en aquestes xarxes de sociabilitat que els forasters francesos van anar establint amb els seus compatriotes.



La representació gràfica permet apreciar, a Alella, Argentona i sobretot a Teià, una prevalença dels forasters amb familiars a Catalunya. Amb tot, cal precisar que les proporcions entre uns i altres no van ser massa acusades. En general, entre un 46 i un 53% dels matriculats reconeixien tenir algun parent per la geografia catalana. En canvi, el percentatge de forasters sense lligams al país es va situar entre un 45 i un 50%. A Premià va preponderar un equilibri entre els que disposaven de parents i els que no.

La influència de l'àrea de procedència a l'hora de tenir familiars a Catalunya

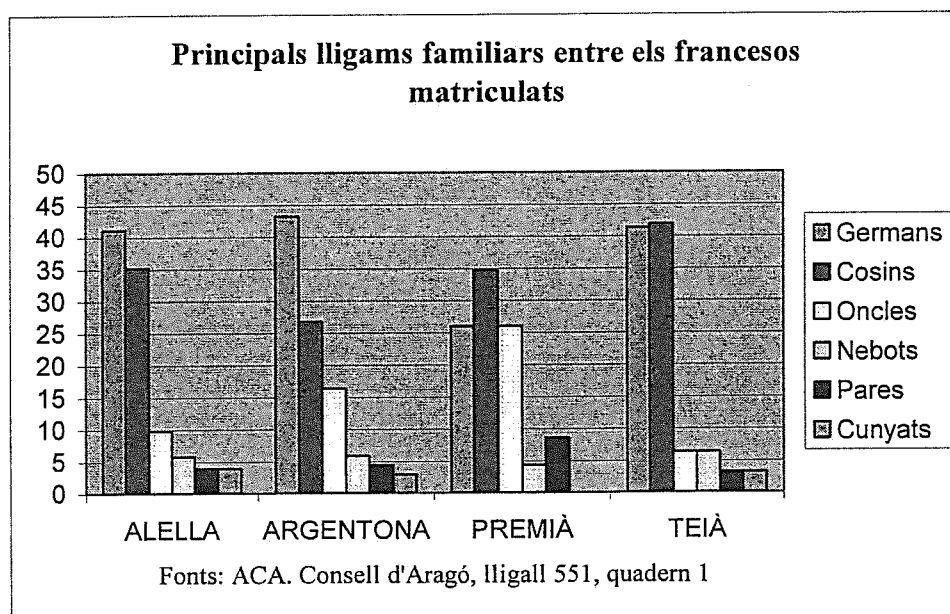


Fonts: ACA. Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1

L'entrecruament de l'existència de familiars amb l'àrea de procedència ens revela que com més ens allunyem de la frontera la presència de familiars decau progressivament. Així, a causa de la seva proximitat geogràfica, els oriünds de l'àrea pirinenca destacaven per tenir més familiars que els seus veïns del Llenguadoc o de les Terres Altes. Cal destacar l'absència de lligams parentals entre els francesos procedents dels Massissos Centrals i les Terres Altes. De fet, Argentona és la única localitat de la mostra, on els habitants d'aquesta regió assenyalen tenir algun familiar. Sens dubte, la distància afavoria que a la llarga els lligams s'anessin perdent. Des del punt de vista de la diòcesi d'origen, els comengesos van ser els que més parents tenien a Catalunya. Els percentatges van oscil·lar entre el 50 i el 78%. Així, a Teià un 78% dels nascuts en aquest bisbat tenien algun germà o algun cosí a Catalunya.

L'existència de vincles en una població determinada va constituir un dels principals mecanismes afavoridors d'arribada d'immigrants. Habitualment, hom resseguia la mateixa estratègia. Després d'haver establert uns primers contactes amb la nova societat, el nouvingut afavoria el desplaçament dels altres membres de la família. En alguns casos, es tractava d'immigrants temporers que any rere any travessaven els Pirineus per treballar en la recollida de la collita. En altres casos, es tractava de migracions amb una voluntat de permanència. En qualsevol cas, tant en les unes com en les altres les mateixes relacions familiars, veïnals o d'amistat actuarien com de minúsculs conductes capil·lars del gran corrent migratori.

Normalment els joves de diferents pobles veïns s'ajuntaven i marxaven plegats a Catalunya sota la direcció d'una persona de més edat i més avesada en la ruta. La proliferació de determinades localitats franceses en una població és el signe més evident d'aquest tipus de flux migratori de caràcter col·lectiu. Segons Soulet¹⁷⁴ a causa del seu sistema organitzatiu l'associació constituïa un principi bàsic en la vida dels pirinencs. Qui sap si aquesta peculiaritat hauria estat un factor determinant en l'arrelament d'aquest tipus de corrent migratori i en la importància dels lligams efectius en aquesta zona de França.



Si procedim a repassar els vincles de parentiu més reiterats evidenciarèiem que van primar els lligams de tipus col·lateral. Sovintegen a les enquestes els nouvinguts que reconeixen tenir germans i cosins al Principat. Segueixen en ordre decreixent la presència d'oncles, que significativament van arrelar més que no pas els pares. La resta de relacions familiars, nebots, pares i cunyats, van esdevenir merament testimonial. Per tant, de l'anàlisi dels diferents lligams familiars es desprèn que aquest flux migratori el protagonitzarien homes joves, de la mateixa edat, que marxarien junts de França a la recerca de feina; una vegada al Principat les ofertes del mercat laboral els anirien disseminant per tota la geografia catalana. Tot i així, la Matrícula permet localitzar algunes confessions que assenyalen tenir un cosí, un germà, un oncle o el pare a la mateixa vila o a una població veïna.

¹⁷⁴ Soulet, J.F., *La vie quotidienne dans les Pyrénées sous l'Ancien Régime du XVI au XVIII siècle*, p. 58.

Per exemple, a Alella localitzem la presència de quatre germans francesos. Inicialment havia arribat Joan Manaut¹⁷⁵ a l'any 1630, on s'havia afincat de manera permanent. Cinc anys més tard, a l'any 1635, havien vingut els altres germans, Joan, Bernat i Badian. Curiosament, tot i que la majoria van fixar la seva residència a Alella, el més gran va continuar anant i venint de França.

Si procedim a repassar algunes de les confessions que reconeixen tenir algun familiar a la contrada, ens adonarem de l'existència d'una profunda xarxa de vincles de parentesc que hauria afavorit la ràpida integració dels nouvinguts. Així, Gabriel Labatut francès de Teià¹⁷⁶, reconeixia tenir a la població un germà més gran i un cosí. Els dos, tant Felip Labatut com Basian Badia havien arribat deu i cinc anys abans a Catalunya i periòdicament tornaven als seus llocs d'origen.

Un altre cas significatiu és el de la família Noan i Dardenyà d'Argentona.¹⁷⁷ Bartomeu Dardenyà, oriünd de la població comengesa de Montoliu havia marxat de França a l'any 1607 i s'havia establert a Argentona, on s'havia casat amb Maria Quintana. A l'any 1611 un germà de Bartomeu Dardenyà, anomenat Pere, havia arribat a terres catalanes. A causa d'estar casat a França, aquest últim es va erigir en un treballador temporer que periòdicament anava i venia de Comenge a Catalunya. Al 1612, un cosí segon dels germans Dardenyà, Raimon Noan, es va incorporar a aquest tipus de feina estacionària de la mà de Pere Dardenyà. Al 1617 s'hi va afegir Bertran Noan i el 1625 Gabriel Noan. Tots aquests, però, no van residir permanentment al Principat, atès que tenien família a Montoliu. A la seva vegada, a Teià els germans Dardenyà i Noan tenien un cosí, Joan Galambí¹⁷⁸ que periòdicament també anava i venia de França.

Finalment un altre exemple significatiu de xarxa de parentesc la constitueixen les famílies Ciutat i Forment de Premià.¹⁷⁹ Així, Joan Ciutat reconeixia tenir dos germans, una a Premià i un altre a Vilassar. A la seva vegada, a Premià hi tenia dos cosins, Bernat i Pere Forment. D'aquesta manera, estirant els fils d'aquesta xarxa observem com alguns arrelen a Catalunya. Aquest fet va afavorir que familiars i coneguts emigressin a la població; uns van establir-se de manera permanent i uns altres van esdevenir una població flotant a cavall entre França i Espanya.

¹⁷⁵ ACA, Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1, f. 133.

¹⁷⁶ *Ibidem*, f. 149.

¹⁷⁷ *Ibidem*, f. 193.

¹⁷⁸ *Ibidem*, f. 149.

¹⁷⁹ *Ibidem*, f. 158.

Preferentment els parents van viure a la mateixa vila o bé en poblacions no massa allunyades, com Vilassar, Mataró, Alella, Teià, Argentona, Premià i Llaveneres. A la Matrícula enregistrem cosins, germans, oncles i nebots disseminats pel Maresme, el Vallès Oriental i la capital catalana. Per exemple, Pere Pey¹⁸⁰ de Teià tenia un nebot a Barcelona i Joan Boxadell de Premià¹⁸¹ un germà a Barcelona i un oncle a Cardedeu. Aquesta constatació vindria a confirmar la idea d'una immigració d'abast col·lectiu on lligams familiars i veïnals s'entretexien. Probablement, molts haurien marxat conjuntament dels seus llocs d'origen, però una vegada al Principat les ofertes de feina els haurien anat distribuïnt per una àrea que comprenia el Barcelonès, el Maresme i el Vallès Oriental.

Si la Matrícula ens ha permès copsar fins a quin punt molts dels nouvinguts quan arrelaven en una localitat tenien germans, cosins, nebots o veïns a la mateixa població o a pocs quilòmetres, l'estudi de la informació aportada per les partides de casament, els testaments i els capítols matrimonials ens permet valorar des d'un altre angle la intensitat de les relacions d'amistat teixides per aquest col·lectiu. Generalment, en tots aquests documents es ressenya els testimonis que l'interessat havia demanat que assistissin per donar fe de l'autenticitat del casament, del testament o del capítol matrimonial signat. Per tant, és de suposar que es recorria a familiars i a amics molt íntims. A partir de l'estudi d'aquesta documentació, constatem com en molts casos els testimonis són també francesos. Així, en el matrimoni de Joan Pujol, mestre de cases de Claramunt, amb Maria Colonna d'Argentona a l'any 1697 figuren com a testimonis Joan Verats i Pere Losa, ambdós francesos.¹⁸² A l'any 1673, en el testament de Francesc Bonach¹⁸³, fill del francès Pere Bonach, són cridats com a testimonis dos francesos d'Alella, Joan Verder i Guillem Saurach.

Tal com recorden Nadal i Giralt, els llibres diocesans de visites pastorals constitueixen una pista excel·lent per a detectar la presència de francesos a les parròquies visitades. En efecte, l'acta aixecada pel notari eclesiàstic que en tota inspecció acompanyava el bisbe o el seu delegat solia incloure en la descripció de cada un dels altars i dependències del temple un esment de les agrupacions de fidels organitzades sota l'advocació dels respectius sants titulars. Aquestes associacions religioses –confraries, il·luminacions, devocions- tenien o bé una base professional per

¹⁸⁰ *Ibidem*, f. 149.

¹⁸¹ *Ibidem*, f. 158.

¹⁸² ADB. Llibre de matrimoni d'Argentona (1567-1700).

¹⁸³ ACA, Notaria Mataró, T. 1481.

exemple de Sant Pere pels pescadors o bé senzillament geogràfica. En aquest sentit, les agrupacions podien ser de població local o de gent forastera establerta a la parròquia.

En relació al Maresme, la documentació menciona la presència d'una confraria de "francigenos" a l'altar de sant Sebastià i sant Roc a l'any 1591 a Mataró, una "Illuminatio strangers" en l'altar de sant Sebastià de Teià¹⁸⁴ a l'any 1602, una confraria dels estrangers sota l'advocació de sant Marçal a l'any 1612 a Canet¹⁸⁵ i finalment la confraria de francesos de sant Jaume a Vilassar.¹⁸⁶ Sabem de l'existència d'una confraria a mans franceses a Vilassar, perquè el 1695 es va renunciar a gestionar-la perquè eren molt pocs:

"Fas nota com la confraria del gloriós Sant Jaume de la present parròquia de Sant Genís de Vilassar, instituida y fundada en la present iglesia, acostumava antes esser aportada per los estrangers. I com aquells hagen disminuhit en numero de manera que los habitant ara de present en esta parroquia no son bastants per a portarla comodament ni cumplir ab los carrechs de la confraria eo de aquella, se determinaren los pochs mateixo estrangers que si trobaran a renunciar la administració. (10-7-1695)"¹⁸⁷

Malauradament, la documentació emprada impedeix de formular cap precisió en aquest sentit. Tanmateix, si d'una banda tenim en compte que una organització del tipus confraria requereix un nombre considerable de persones i, de l'altra, que sovint les associacions religioses integrades per francesos s'han localitzat a pobles petits que no comptaven ni tan sols amb una confraria o il·luminació paral·lela de gent del país, cal concloure que el fenomen immigratori fou també, molt intens a la part interna de la diòcesi barcelonina.¹⁸⁸ Cal remarcar el petit retard cronològic que es produeix en l'aparició de les esmentades organitzacions religioses respecte de la fase àlgida del cicle migratori. Mentre que els llibres de visites coincideixen a registrar el naixement de les primeres entorn de l'any 1600, el moment de màxima aflluència de francesos s'ha de situar uns quants anys abans, entre 1540 i 1580. Tanmateix, aquesta demora és

¹⁸⁴ ADB. Visita Pastoral, T. 70, f. 110v.

¹⁸⁵ Capdevila, A., *Pagesos, mariners i comerciants a la Catalunya litoral. El Maresme a l'època moderna*, pp. 119-128.

¹⁸⁶ Capdevila, A., "A la recerca d'Eldorado català. La immigració francesa a Vilassar s. XVI-XVII" *Ipsa Arca*, 6 (2004), p. 30-46.

¹⁸⁷ *Ibidem*, p. 31.

¹⁸⁸ Nadal, J.; Giralt, E., *Immigració i redreç*, p. 105.

perfectament explicable si es té en compte que havia de passar un cert temps entre l'arribada dels immigrants i el moment que s'organitzaven.

Finalment, sabem de l'existència de sepultures en determinades localitats de la comarca on s'acostumaven a soterrar els estrangers; aquest va ser el cas de Vilassar, Llavaneres i Cabrera.¹⁸⁹ En canvi, a Alella, Argentona, Premià i Teià desconeixem si n'hi va arribar haver alguna. Tot i que no ho descartem, ja que la proporció de francesos va ser molt superior al d'aquestes localitats. Malgrat tot les partides de defunció no en fan esment.

Així doncs, l'anàlisi de tot aquest conglomerat de fonts ha palesat fins a quin punt els col·lectiu francès va tendir a agrupar-se. Independentment del lloc d'origen, es van aplegar amb confraries, en determinats casos es van casar entre ells i van establir lligams d'amistat tal com ho demostra la proliferació de testimonis francesos a les deixes testamentàries, als capítols matrimonials i a les partides de casament. Malgrat que les partides de casament, de defunció i la Matrícula de 1637 ens ha permès fer una aproximació quantitativa dels francesos establerts a Alella, Argentona, Premià i Teia, probablement això no seria més que una petit reflex de l'important degoteig francès que des del segle XVI va arribar a les nostres contrades. Corrobora aquesta apreciació la localització de francesos no ressenyats als sacramentaris a les deixes testamentàries i als capítols matrimonials.

3.- L'actitud de les autoritats i de la societat davant els nouvinguts:

Malgrat les afinitats lingüístiques i culturals en determinats períodes, especialment delicats com en les guerres de Religió, la pesta de 1652-1653 i el tractat dels Pirineus de 1659, l'actitud de les autoritats i de la societat vers aquest col·lectiu que venia periòdicament a treballar a terres catalanes i que s'acabava esposant amb donzelles del país va esdevenir molt crítica.

Davant el desenvolupament de l'heretgia protestant al setembre de 1562 el virrei de Catalunya, Garcia de Toledo, va exigir als francesos que entressin al Principat a partir de primers de gener de 1561 la presentació d'un certificat subministrat per les autoritats religioses de la seva diòcesi d'origen i tots aquells que no poguéssim

¹⁸⁹ Capdevila, A., *Pagesos, mariners i comerciants a la Catalunya litoral. El Maresme a l'època moderna*, pp. 119-128.

subministrar-la serien expulsats. A l'any 1568, tots els gascons com que eren sospitosos de possible convivència amb el hugonots els va ser prohibit d'ensenyar i exercir funcions clericals al Principat. Al gener de 1570, el virrei Diego Hurtado de Mendoza va prohibir als solters d'origen francès, molt menys integrats a la societat catalana que els casats, de posseir pedrenyals.¹⁹⁰

La presència d'una epidèmia en territori peninsular a l'any 1631 va ser aprofitada per establir un vincle entre la difusió de les epidèmies i els moviments de població. Quelcom semblant va succeir quan va tenir lloc la terrible pesta de 1652-1653. A l'any 1659, la mutilació del Principat va accentuar encara més l'animositat contra els francesos i va provocar importants moviments de població. Les autoritats franceses van tendir a adjudicar als catalans refugiats al Rosselló-Cerdanya els béns confiscats a aquells que havien emigrat al Principat. Tanmateix, les autoritats espanyoles van fer el mateix en sentit invers.

Des del punt de vista francès, les autoritats van començar a canviar d'opinió en relació a aquest flux migratori. Al 1640 Richelieu va intentar d'impedir les migracions d'Alvèrnia cap a Espanya. En aquest context cal interpretar l'aprovació d'un edicte contra els expatriats a l'agost de 1669. En aquest document es decretava que els immigrants que no retornessin a França al cap de sis mesos serien considerats estrangers. En matèria de moviments de població el poder reial francès va intentar prohibir les migracions definitives, perquè afeblien el regne, mentre que van tendir a afavorir les temporals que alleugerien la misèria i permetien tornar numerari.

Més enllà dels esdeveniments polítics, en la quotidianitat del dia a dia també van sovintejar els recels i les desconfiances. Així, per exemple, les paraules d'un català filipista sobre la presència francesa a Catalunya esdevenen molt il·lustratives, perquè traspuen quina era l'opinió de la societat catalana en relació als francesos. Segons Rocaberti "*el mayor agravio que se dize a un natural es que tiene quarto de francés*".¹⁹¹ Confirma la importància quantitativa d'aquest col·lectiu els escrits de Pere Gil "*y així, foragitats tot los moros, restà Catalunya habitada sols de cathalans y francesos.*"

Sens dubte, els termes que Esteve de Corbera¹⁹² recorre per definir els francesos esdevenen molt paradigmàtics. Segons aquest cronista, els immigrants francesos són "*gente servil, de condición baja y soez, que idolatra en el interés y que por él se*

¹⁹⁰Bourret, C., *Les Pyrénées centrales du IX au XIX siècle. La formation progressive d'une frontière*, p. 234.

¹⁹¹Nadal, J.; Giralt, E., *Immigració i redreç*, p. 30.

¹⁹²Corbera, E., *Cataluña Ilustrada*, p. 31.

aventura a cualquier trabajo y ejercicio, por vil y abatido que sea" i que treballen "en todo lo que imagina les ha de ser de algun provecho."

La documentació consultada no permet arribar a precisar si els nouvinguts van ser ben acollits o no. Amb tot, al llarg del buidatge hem localitzat determinades partides on es ressenya la mort de francesos per causes violentes. Per exemple, a l'any 1614 a Teià consta la defunció de Benet Lloses, estranger, "lo qual mataren al camí de Alella de pedrenyades."¹⁹³ A l'any 1622 va morir a Argentona Pau Glanadell, estranger, per una escopetada "en lo lloch anomenat lo Bosch dels Pins".¹⁹⁴ A l'any 1633 a Alella van morir a causa d'una "pedranyada" Joan Forment.¹⁹⁵

Ateses les limitacions documentals de l'època per aproximar-nos a la percepció que van tenir els maresmencs davant l'onada immigratòria occitana, el recurs als refranysers i cançoners populars catalans pot esdevenir un mitjà idoni per copsar l'actitud de la societat en relació a aquests forasters. Així, una primera constatació és l'arrelament de la denominació despectiva "gavatx" i una altra és la malfiança i els recels que suscitava aquest col·lectiu entre les classes populars. Així, per exemple, els refranysers populars alertaven a les mares de no casar les seves filles amb francesos: "Ai mares que teniu filles, no les deu a cap gavatx, que a les primeres renyines : Adéu, que a França me'n vaig".¹⁹⁶ En un altre cas es feia esment a les desconfiança que despertava aquests individus ja que advertia que "de gavatx i de porc, no te'n fiïs viu ni mort."¹⁹⁷

Més enllà dels refranyer popular, el cançoner català està plagat de referències de caire despectiu i negatiu envers aquest col·lectiu. Un exemple molt significatiu és el de la cançó titulada "Per cridar la mandra". Aquesta tonada era cantada per els segadors quan l'amo no els tractava prou bé en el menjar. L'amo solia donar-se per entès i millorava la ració als segadors per tal d'evitar el perjudici que li reportaria la mandra dels treballadors. Significativament, en el decurs d'aquesta romança es fa referència explícita als francesos que venien a la península a treballar com a segadors¹⁹⁸:

Ai, quina mandra que tinc!

Ai, quina mandra!

Gavatxot, mal gavatxot,

¹⁹³ ADB. Llibre de defuncions de Teià (1580-1700).

¹⁹⁴ ADB. Llibre de defuncions d'Argentona (1574-1700).

¹⁹⁵ ADB. Llibre de defuncions d'Alella (1580-1700).

¹⁹⁶ Amades, Joan, *Folklore de Catalunya. Cançoners. Cançons, refranys i endevinalles*, p. 1233.

¹⁹⁷ *Ibidem*.

¹⁹⁸ *Ibidem*, p. 505.

que véns a Espanya,
que no saps segar amb la falç,
i portes dalla!
Ai, quina mandra que tinc!
Ai, quina mandra!
Gavatxot, mal gavatxot,
que véns a Espanya
bé et podies trencar el coll
o bé una cama.
Ai, quina mandra que tinc!
Ai, quina mandra!
Ai, quina mandra que tinc!
Ai, quina mandra!
Ai, quina mandra que tinc!
Ai, quina mandra!

En una altra lletra s'evidencia els recels que despertava entre la societat aquests nouvinguts. La voluntat d'arrelament i l'ambició d'aquests forasters suscitava no poques suspicàcies entre els catalans com podem apreciar en la cançó del "*Gavatxot*"¹⁹⁹:

Si n'hi havia un gavatxot,
diri, diri, diridot,
que ha vingut de França
mal calçat i mal vestit
diri, diri, diridit,
Se n'ha entrat a la dansa,
diri, diri, diri, diri, diri dom;
diri, dom, dom, dom.
Les noies d'aquell veïnat
n'han tingut planyença.
Li han donat uns pantalons
sense cames ni botons.
Li ha donat un camiset
sense faldar ni mànegues.

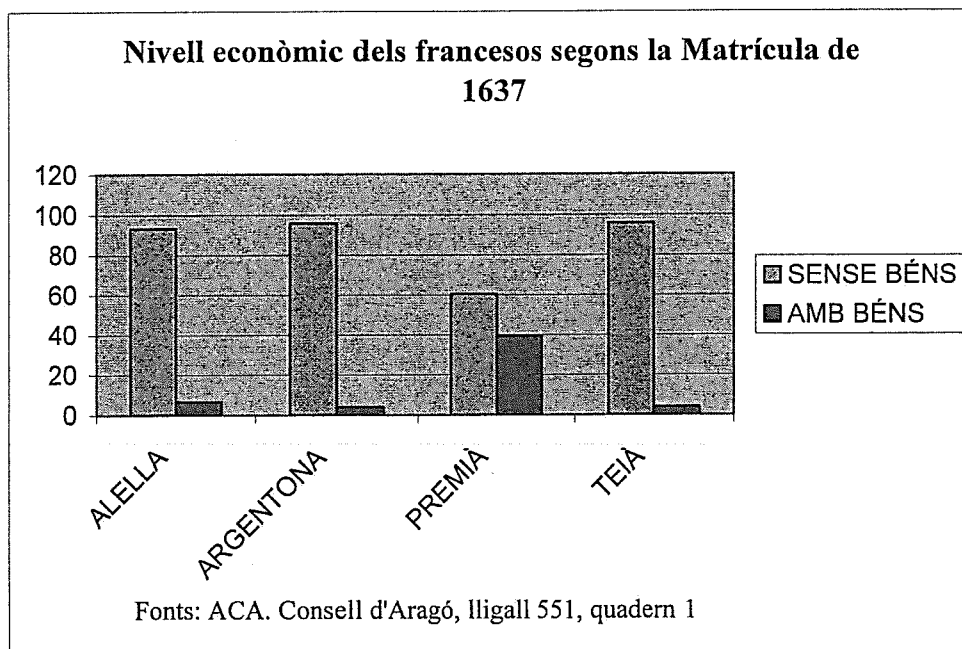
¹⁹⁹ *Ibídem*, p. 100.

Li han dat uns calçotets
sense vetes ni gafets.
Li han dat uns mitjonots
que les mosques hi passen.
Li han dat uns sabatots
que tots prou se desfeien.
Li han dat un giponot
que no valia gaire.
Li han dat un barretot
de cuixes de paraire.
Quan se n'ha vist tan mudat
ja parla de casar-se.
Minyona vol buscar
de molt grossa soldada.
Noia pobra no vol,
que la vol potentada,
que anant mudat com va
fàcil serà trobar-la.

Malauradament, com massa sovint succeeix encara, aquests nouvinguts haurien estat rebut en no pocs recels. La seva indefensió -la majoria fugien de la misèria de les seves poblacions d'origen- i la seva necessitat de treballar els hauria constituït en una víctima propiciatòria de l'explotació pagesa. Alguns haurien patit les conseqüències d'una certa xenofòbia, d'aquí la utilització del terme despectiu "gavatx". Amb tot, els anys de convivència van contribuir a la seva integració i es van anar creant noves xarxes de relació amb els habitants de la població receptora. En alguns casos, aquest col·lectiu va aconseguir maridar amb donzelles catalanes i va contribuir a fundar noves nissagues. En canvi, d'altres es van configurar en una mà d'obra flotant a cavall entre França i Catalunya. Tanmateix, el fet que periòdicament retornessin al país exemplifica que malgrat les suspicàcies i els recels van ser en general ben acollits a Catalunya.

8. NIVELLS DE RIQUESA DELS FORASTERS

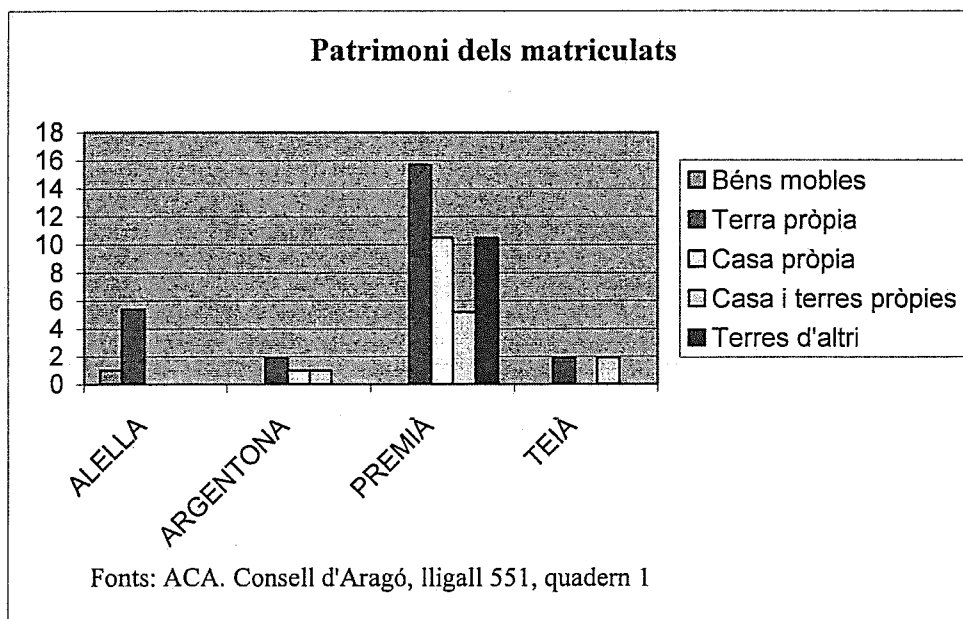
Generalment tenim la visió o la imatge de què aquest col·lectiu hauria viscut dins dels límits del pauperisme. Arribats amb poques pertinences; sovint amb poca cosa més que una capa gascona; anirien d'un lloc a l'altre cercant feina i malvivint a les pallisses, als estables o als corrals. Però en contrast amb aquesta imatge tan llastimosa, la Matricula i els testaments ens proporcionen la imatge d'un altre col·lectiu, el dels menestrals i pagesos que havien aconseguit arrelar al nou país, s'havien casat i fins i tot havien obtingut la tinença de cases i peces de terra. Al llarg d'aquest capítol tractarem d'aprofundir sobre aquestes dues realitats: l'immigrant pobre i rodamón i l'immigrant propietari i arrelat al país.



L'anàlisi de les dades aportades per la Matricula permet apreciar que la majoria de francesos no disposaven de béns a la contrada. Cal remarcar, però, la rellevància de francesos posseïdors d'algun cabal a Premià. Així, si a la majoria de les localitats la proporció d'occitans amb alguna fortuna se situava entre un 4 i un 6,6%, a Premià superava el 39%. Aquesta xifra adquireix una major significació si tenim present que a

d'altres poblacions de la comarca²⁰⁰, com a Arenys de Mar, Canet, Vilassar i Cabrera, la proporció de nousvinguts amb patrimoni va oscil·lar entre un 7,2 i un 21,2%. Tot i acaparar uns percentatges més importants, especialment a Arenys de Mar i a Vilassar, cal plantejar-se quin podria haver estat el motiu pel qual els francesos establerts a Premià tinguessin un nivell de riquesa més elevat.

Tal vegada, l'explicació caldria atribuir-la a diferents aspectes. A Premià, una part important dels forasters va arribar al llarg de la infantesa. Malgrat que la franja compresa entre els onze i els vint anys va ser la més sovintejada, la proporció de forasters amb menys de deu anys va esdevenir molt significativa. A causa d'aquesta peculiaritat, el percentatge de matriculats casats amb una catalana va ser més elevat que a la resta de poblacions. Per tant, la casuística de Premià ens proporciona quines eren les variables que determinaven la tinença o no de béns immobles: haver arribat a una edat molt primerenca al país i tenir lligams efectius a Catalunya.



El patrimoni dels francesos matriculats estava integrat per la tinença de peces de terra, preferentment vinyes, cases i per la possessió de bestiar i mercaderies. Sovintegen els casos de traginers que reconeixen tenir matxos per poder anar d'un lloc a l'altre per

²⁰⁰ Capdevila, A., "La Matricula de 1637. Una radiografia dels francesos residents al Maresme" *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, Vol. XLIV (2003), pp. 233-246. Capdevila, A., *Pagesos, mariners i comerciants*, pp. 119-128.

vendre les seves mercaderies. Aquest és el cas de Salvador Carles²⁰¹, traginer de Comenge i veí de Premià, i el de Pere Bastaria, traginer també de Comenge i habitant a Alella. Els càlculs percentuals revelen el contrast existent entre els forasters establerts a Premià i els residents a la resta de poblacions. Així, si la proporció de nouvinguts amb una parcel·la de terra pròpia va ser de gairebé un 16% a Premià, a la resta de localitats no va arribar al 6%. A Alella va representar un 5,5%, en contrast amb el gairebé 2% de Teià i Argentona. Després de la tinença de peces de terra, la possessió d'una casa va constituir altra dels béns immobles dels francesos a Premià i a Teià. Tant a Argentona com a Premià i a Teià n'hi va haver que havien aconseguit aplegar una casa i una peça de terra. Finalment, a Premià un de cada deu matriculats confessava tenir una peça per mitjà d'un contracte d'arrendament.

Tal com revelen els percentatges, la tinença d'una peça de terra era molt difícil d'assolir. Només una minoria va aconseguir construir un petit patrimoni. Tot i les distàncies temporals i geogràfiques, pot resultar interessant esbrinar quina era la proporció de catalans que tenien parcel·les de terra. En altres investigacions²⁰² vam poder apreciar que tres quartes parts dels vilassarencs i llavanerencs de la segona meitat del disset posseïen la tinença d'una peça de terra. Si confrontem aquest percentatge amb les dades extretes de la Matricula que no arriben al 16% ens adonarem de la dificultat dels francesos per aconseguir una petita peça de terra.

En relació als posseïdors de béns immobles tot sembla indicar que el perfil dels matriculats era el d'un home oriünd dels Pirineus (Comenge i Rius fonamentalment), casat amb una donzella maresmenca, que portava aproximadament uns trenta anys d'estada al Principat i que es dedicava a les feines del camp. Preferentment havien arribat durant la infantesa, això els hauria permès integrar-se amb una relativa facilitat. Així, per exemple, Joan Morell havia arribat als deu anys a Catalunya, s'havia casat amb Joana Mas de Premià, vivia del conreu de la terra i havia aconseguit la tinença de dues vinyes. Tot sembla indicar que els solters restarien exclosos del col·lectiu de propietaris. Per tant, a la llum de les dades obtingudes sembla que el fet d'haver establert vincles efectius al Principat havia esdevingut determinant a l'hora de posseir una petita fortuna.

²⁰¹ ACA. Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1, f.158.

²⁰² Capdevila, A., *Pagesos, mariners i comerciants*, pp. 289 i ss.

Així doncs, tal com van palesar Nadal i Giralt²⁰³ la facultat d'accedir a l'usdefruit directe i fins i tot a la propietat de la terra que cultivaven es va configurar com un factor de l'arrelament dels immigrants. La Matrícula de l'any 1637, que demostra de manera categòrica la seva condició originària de peons a sou d'uns amos autòctons, no descarta, tanmateix, la possibilitat d'aquest accés. Per mitjà de l'estalvi o del matrimoni afortunat amb la filla o la vídua de l'amo, el mosso estranger va poder establir-se per compte propi o succeir directament l'antic amo. Aquesta possibilitat, que només es va donar a partir de 1586, fou la clau de la permanència.

Disposem d'alguns exemples de francesos que tenien cases o peces de terra per mitjà de l'esposa. Així, Arnau Guàrdies, oriünd del bisbat pirinenc de Rius, tenia una casa de la seva esposa que formava part de la arrelada família Tay de Premià.²⁰⁴ Aquesta llinatge el trobem documentat als fogatges d'ençà el 1497.

Tanmateix, per als qui no emparentaven amb famílies benestants, la possessió d'una peça de terra no s'aconseguia fàcilment. Per obtenir-la eren necessaris molts anys de treball i esforç no és casualitat que molts dels matriculats que declaren tenir patrimoni siguin persones d'edat. Per exemple, el francès que disposava d'una hisenda més significativa era Joan Viader.²⁰⁵ Aquest foraster de Lombers establert a Premià tenia setanta-quatre anys i posseïa una casa i quatre peces de vinya. Guillem Sansat²⁰⁶ del bisbat de Comenge i veí de Premià tenia seixanta anys i havia aconseguit aplegar una casa i dues vinyes.

L'expansió demogràfica va propiciar la proliferació d'establiments de patis per construir nous habitatges. Per exemple, Subiñà²⁰⁷ en ressenya uns quants en el seu treball sobre Argentona. Després dels primers establiments de cases al carrer Gran d'Argentona, que es van deturar vers el 1580, el segle XVII va ser el de la consolidació d'aquest carrer, iniciant-se els establiments el 1611. Entre els establiments ressenyats localitzem la presència d'alguns francesos. Així, cal destacar l'establiment d'un pati a Beltran Martí de Lombers a l'any 1630 i a Lluís Compte, de Lombers també, a l'any 1632. Més tard, a l'any 1699, Maria Llauder, vídua del ciutadà honrat de Barcelona Josep Llauder, i el seu fill Pau van establir, al mestre de cases de Tula Joan Pujol, un

²⁰³ Nadal, J.; Giralt, E., *Immigració i redreç*, pp. 183-184.

²⁰⁴ ACA. Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1, f.158

²⁰⁵ *Ibidem*.

²⁰⁶ *Ibidem*.

²⁰⁷ Subiñà, E., *Argentona de la sagrera a la vila (1295-1900)*, pp. 34 i ss.

pati de terra de tres cossos de 25 pams cadascun i de 130 de llarg al carrer la Font den Llauder.

Tanmateix, tal com reflecteix la Matrícula la immensa majoria eren pobres. Així, als llibres d'òbits sovintegen les partides de francesos morts sobtadament, mentre dormien a les pallisses, estables o porxos, on havien anat a buscar aixopluc; aquest és el cas de Pau Formiga²⁰⁸, que va morir al porxo "en Valls" de Teià a l'any 1618. Sovint, a l'hora d'inscriure el foraster a la partida de defunció el rector ha de buscar entre el col·lectiu de nouvinguts de la parròquia algú que sàpiga com es diu. Els sacramentaris de Premià assenyalen l' "*enterro al febrer de 1671 d'un pobre frances diegues Arnau del Cotre mori en lo porxo de casa Franquesa antes de migdia y per donar ya mal olor fonch enterrat dit die al enfoscat. Un pobre frances casat al que digue que era en lo lloc dit Estela del bisbat de Commenge.*"²⁰⁹

En ocasions, les dificultats econòmiques van parvernir pel retard en el pagament dels sous. En els testaments són freqüents els francesos que assenyalen els diners que els deu l'amo pel pagament de jornals retardats. Així, en les darreres voluntats de Ramon Xambó²¹⁰, ferrer de la diòcesi de Sarlat i veí de Premià, destaca un capítol en què sota el títol "*Fa memoria del que se li deu*" enumera les persones que s'han retardat en els pagaments i n'especifica la quantitat econòmica. Entre els deutors figura el mestre Garau Ferrer de Badalona que li havia de pagar 8 lliures i 3 sous en concepte de soldada.

Des del punt de vista del pagès, la demora en el pagament dels sous als mossos i bracers francesos va propiciar la creació de diferents mecanismes d'endeutament. Així, a l'abril de 1613 Miquel Cisa, pagès de Premià, va reconèixer per mitjà d'un debitori que devia a Guillem Casanovas, francès, vint-i-vuit lliures "*de tot el temps que ha estat com a mosso*". Un cas força il·lustratiu és el de Mariano Carbonell Vehil, pagès de Vilassar, que per pagar i satisfer a Joan Figera, francès i veí d'Argentona, 57 lliures 6 sous que li devia per les causes contingudes en un albarà o debitori va haver de vendre-li el vi recollit durant quatre collites.

Malgrat aquests retards en els jornals, nombrosos francesos venien periòdicament a la comarca durant la temporada de major feina al camp, ja que el seu

²⁰⁸ ADB. Llibre de defuncions de Teià (1580-1700)

²⁰⁹ ADB. Llibre de defuncions de Premià (1519-1700)

²¹⁰ ACA. Notaria de Mataró, T. 1353. Testament de Ramon Xambó de Premià a l'any 1580.

treball era ben pagat. D'aquí que Picqué²¹¹ estimi que les caravanes dels forasters retornarien carregades als seus llocs d'origen. Per aquelles professions més especialitzades els beneficis haurien estat substancials, haurien permès la consolidació de l'ordinari de la família i fins i tot la compra de terres i immobles. Tanmateix, com hem tingut ocasió de comprovar la major part dels immigrants treballaven com a mossos i bracers, per la qual cosa els seus salaris eren molt més baixos. Així i tot l'arrelament d'aquesta pràctica, de fet hi ha treballadors que fa més de vint anys que van i venen de França a Catalunya, demostra que els beneficis que n'extreien eren significatius.

Malauradament, el pagament amb moneda estrangera no estava exempt de dificultats i es traduïa amb unes grans pèrdues econòmiques. Segon Froidour²¹² una de les principals problemàtiques va raure en la moneda. Malgrat que aquests pagesos estaven ben pagats, aproximadament el seu salari era el doble del que se'ls acostumava a pagar a França, es trobaven carregats de la moneda en què se'ls pagava i havien de donar el doble per canviar-la per or i plata per poder-la transportar cap al seus llocs d'origen. Però com que a Espanya estava prohibit extreure la plata fora del regne, sovint succeïa que les autoritats enxampaven aquests miserables amb la seva plata obtinguda després de mesos de treball i els hi era confiscada. En altres casos, eren assaltats per bandolers durant el seu camí de tornada. Tot i les penalitats i els obstacles, els beneficis haurien esdevingut molt importants si tenim present que en aquest flux temporal hi van participar famílies senceres i es va perllongar al llarg de molts anys.

En el decurs de les centúries aquests forasters arribats als segles XVI i XVII van anar millorant la seva situació econòmica i es van anar integrant a les nostres contrades. Així per exemple en la seva investigació sobre la transformació del paisatge masnoví als segles XIX i XX, Isabel Giménez²¹³ va aplegar tots els propietaris que declaraven tenir alguna peça de vinya al Registre de Finques Rústiques (1849-1852). L'anàlisi d'aquest llistat pot esdevenir molt interessant per copsar si localitzem algun descendent d'immigrant francès. Així doncs, al costat de llinatges de tota la vida a la zona com els Fontanills, els Gibernau, els Botey o els Ramentol, en consignem d'altres que traspuen un origen gascó.

²¹¹Soulet, J.F., *La vie quotidienne dans les Pyrénées sous l'Ancien Régime du XVI au XVIII siècle*, p. 164-165.

²¹²Ibidem.

²¹³Giménez, I., *La transformació del paisatge del Masnou*, p. 67.

Per exemple, José Castañar, que tenia una parcel·la, era descendent de Pere Castañar, oriünd de Rius que s'havia casat amb Magdalena Duran a l'any 1634. Un altre cas significatiu és el Ramon Dardaia que era propietari d'una parcel·la i que procedia de Bartomeu Dardenyà, natural de Comenge i casat amb Mariana Quintana d'Argentona a l'any 1632. Miguel Elias que posseïa dues peces provenia del comengès Ramon Elias que s'havia casat amb Margarida Rovira de Teià a l'any 1650. Tant Gerard Maristany com Isidro Maristany, Josep Maristany, Pere Maristany, Teresa Maristany i Tomàs Maristany descendien de Bernat Maristany, francès de Rius i maridat a Teià a l'any 1653 amb Teresa Bertran. Jaume Millet venia del comengès Joan Millet, que s'havia casat a l'any 1664 amb Elisabet Elías. Finalment, Teresa Roses i Martin Roses pervenien de Bernat Roses de Lescar casat amb Anna Sampere de Teià a l'any 1630. Sens dubte de la presència de propietaris de terres del Masnou amb cognoms d'origen francès se'n desprenen dues conclusions; una primera és que aquest col·lectiu es va integrar a la comarca i una segona i darrera que va aconseguir prosperar econòmicament. El fet que avui dia es consideri tan llinatge de la contrada els Fontanills, els Isern com els Maristany, els Roses o els Millet palesa l'èxit d'aquesta assimilació.

9. TIPUS DE CORRENT IMMIGRATÒRIA. TEMPORAL I/O PERMANENT

Una de les peculiaritats del flux migratori francès cap a terres catalanes va raure en el fet que una part dels nouvinguts va acabar casant-se i arrelant al país tal com ho testimonien les partides casament i la Matricula de 1637. Davant aquesta constatació, l'emigració de francesos cap a Catalunya als segles XVI i XVII no encaixa amb el patró migratori que s'ha anat establint per a l'emigració francesa a Espanya en la mateixa època, un patró dominat pel caràcter temporal dels desplaçaments, el pes determinant de les ciutats en l'atracció d'immigrants i la poca significació estadística dels casos d'arrelament al país de destinació.

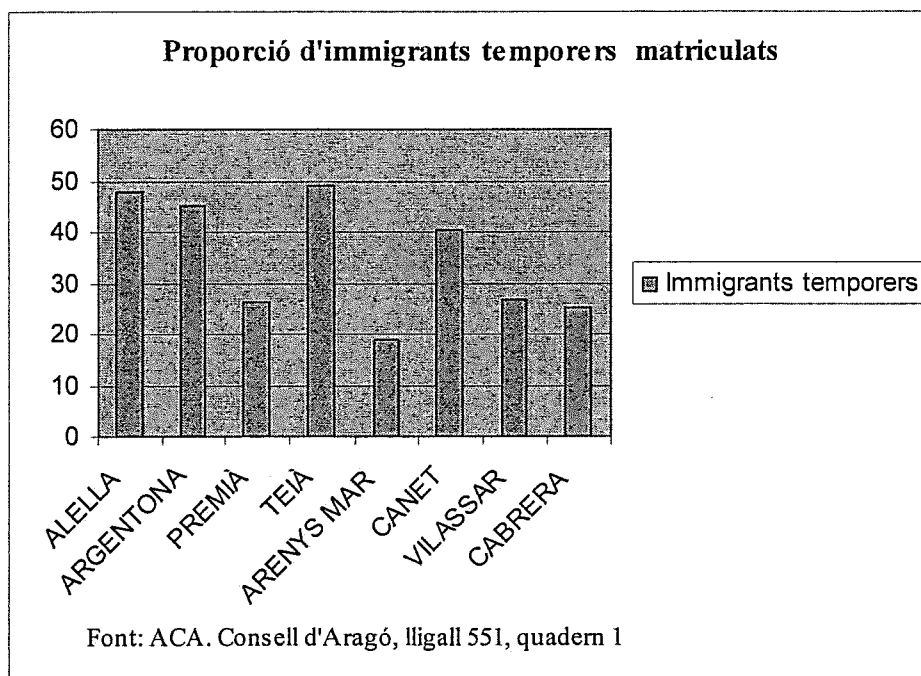
Encara que una part dels emigrants francesos arribats al Maresme es van establir al país i hi van arrelar, una altra part es va erigir en una mà d'obra flotant que passava cada any els Pirineus per dedicar-se a certes feines i tornava després al punt de partença. Per conèixer aquesta immigració temporal al Principat, disposem de la Matricula de francesos de 1637. Malauradament, des del punt de vista francès no disposem de cap document estadístic comparable a la nòmina de 1637. No obstant això, els testimonis de l'època, preferentment, els informes emesos pels intendants de la segona meitat del disset es fan ressò de l'arrelament d'aquest flux migratori.

Contràriament al que succeeix amb l'emigració definitiva, que la historiografia ha negligit totalment, la temporal ha estat objecte d'alguns estudis, però la major part no remunten la investigació més enllà del segle XVIII, quan el corrent temporal dels segadors, artesans i mercaders cap a Espanya era ja una tradició. Al llarg d'aquest capítol intentarem valorar quantitativament la importància d'aquests dos moviments migratoris: el temporal i el permanent. En cada cas ens aproximarem a la cronologia d'aquest moviment, a les principals zones de procedència, a l'ofici dels nouvinguts, al seu estat civil i a l'existència o no de vincles familiars a Catalunya. Tot plegat ens permetrà determinar quines haurien estat les causes que haurien afavorit l'arrelament definitiu dels forasters a la nova comunitat d'acollida.

1.- La immigració temporal:

En el cas concret de Catalunya, la Matricula de 1637 ens presenta els immigrants temporals establerts a la costa en un moment determinat, sense possibilitat de saber-ne res d'abans. Tanmateix, els precedents d'aquest flux migratori es perden en la llunyania dels temps. Per exemple, el document detallat més antic sobre l'emigració dels habitants de l'Alvèrnia a Espanya explica els incidents que van tenir lloc entre un grup de calderers del Cantal en tornar d'Aragó i Catalunya l'any 1449.²¹⁴

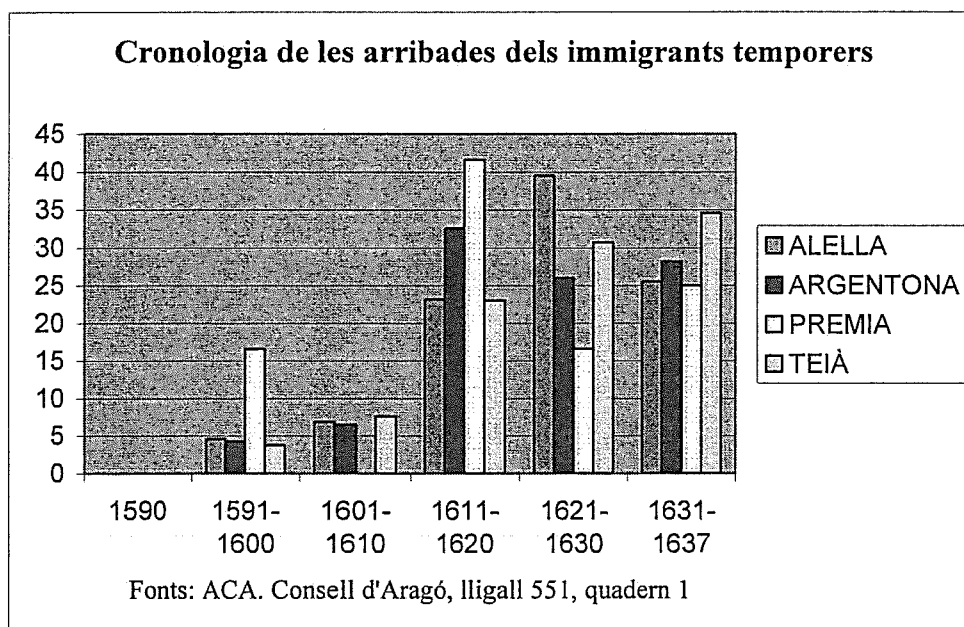
Malgrat aquestes arrels medievals, l'emigració temporal a Catalunya i a Espanya en general va assolir unes proporcions extraordinàries a partir del segle XVI, quan la nova situació econòmica originada pel descobriment d'Amèrica va encarrilar cap a la Península els tresors indians i va crear alhora entre els seus habitants una nova mentalitat poc inclinada a treballar. Una paga més bona i la mandra dels espanyols, que es despreocupaven del conreu dels camps o de l'exercici de les arts, són els dos factors adduïts per tota classe de documents per a explicar el fet que els francesos anessin a Espanya. A Catalunya la plenitud d'aquest degoteig s'ha de situar durant els regnats de Felip III i Felip IV, de manera que la Matricula, efectuada al 1637, hauria reflectit un moment de plenitud d'aquest corrent si no fos per la guerra francoespanyola, iniciada el 1635, que per força hi degué influir negativament.²¹⁵



²¹⁴ Thomas Antoine "Emigrants auvergnats en Espagne sous Charles VII (1449)" *Homenaje a Menéndez Pidal*, Vol. III., Madrid, 1925, pp. 89-92.

²¹⁵ Nadal, J.; Giralt, E., *Immigració i redreç*, p. 216.

Segons es desprèn de les dades proporcionades per la Matrícula de 1637, la proporció d'immigrants temporers va ser més important a les poblacions agràries d'Alella, Argentona i Teià. En canvi, a Arenys de Mar i a Premià es van donar els nivells més baixos de forasters temporers. Precisament al llarg d'aquest estudi hem tingut ocasió d'evidenciar les especificitats d'aquesta localitat. A diferència de les poblacions veïnes, la Matrícula de 1637 a Premià palesa un predomini significatiu dels nouvinguts casats amb catalanes i arribats a una edat més jove. A tot això cal recordar que la proporció d'immigrants amb patrimoni havia estat, també, més elevada. Per tant, tot semblava indicar que Premià s'hauria erigit en una terra d'arrelament.



De la mateixa manera que succeïa quan analitzàvem la cronologia de les arribades del conjunt dels forasters constatem que el gruix de la població va arribar entre 1611 i 1630. Malgrat que localitzem forasters que des de les darreries del segle XVI encara continuaven venint a Catalunya, la proporció és molt petita, tret de Premià. La poca representativitat dels forasters arribats a la dècada dels noranta del segle XVI i les primeries del disset caldria atribuir-la a dues raons fonamentals. Per una banda, és possible que al llarg dels anys molts haguessin acabat per establir-se de manera permanent al nou país. Per altra, si tenim present que molts iniciaven aquest periple amb vint anys d'edat, a l'any 1637 estarien entorn de la seixantena. Per tant, a causa de l'edat molt haurien abandonat aquesta feina i haurien estat reemplaçats pels membres més

joves de la família. Així i tot, resulta significatiu detectar homes de seixanta i setanta anys que periòdicament van i venen dels seus llocs d'origen cap a Catalunya. Aquest és el cas de Joan Sanges que feia quaranta anys que travessava els Pirineus, perquè deia estar casat a França.

Significativament, la proporció de forasters arribats a la mateixa dècada dels trenta és també destacada. N'hi ha que porten menys d'un any de residència, la qual cosa en demostraria que les hostilitats entre els dos països no haurien aturat aquest corrent migratori. El període de l'any, en què es va confeccionar la nòmina, probablement hagi condicionat la major presència de treballadors temporers. Per exemple, a Alella Joan Serra²¹⁶ de la localitat comengesa d'Alan reconeixia que feia un mes que havia arribat per primera vegada a terres catalanes.

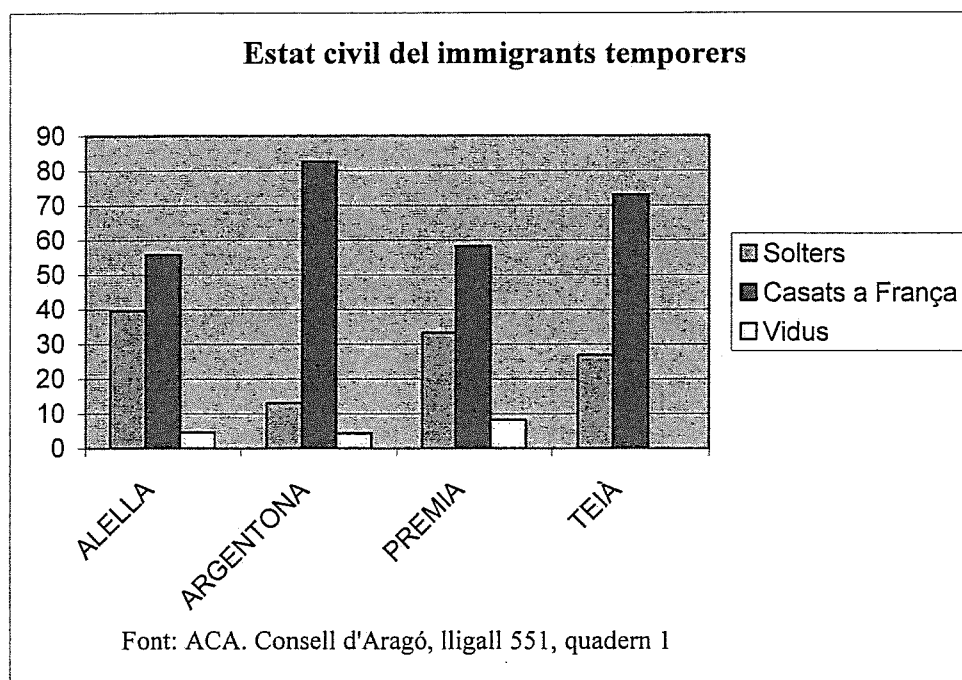
Tanmateix malgrat tenir vincles amb França, al llarg dels anys molts immigrants van anar espaïant els seus viatges, fins al punt que alguns matriculats reconeixien que només havien anat a França dues vegades als darrers divuit anys. Aquest és el cas de Joan Ciutat²¹⁷ del bisbat de Rius i veí de Premià que assenyalava que en els divuit anys que vivia a Catalunya *"he ido en Francia dos veces porque soy alla casado."* Guillem Rosés²¹⁸, pagès d'Alella, s'expressava amb uns termes similars *"14 años que resido en esta Provincia. En este tiempo habra dos veces en Francia a donde tengo mujer y un hijo."*

En general la mitjana d'edat dels treballadors temporers se situava entorn als trenta-cinc anys a les poblacions de la mostra. Sens dubte, per poder realitzar aquesta tasca era necessària gent jove que tingués la fortalesa necessària per haver de travessar els Pirineus periòdicament. En quant a l'edat d'incorporació, si en el conjunt de la Matrícula la mitjana oscil·lava entre el quinze de Premià i els vint de Teià, el càlcul dels nouvinguts temporals revela que la mitjana era sensiblement més elevada. Així, oscil·lava entre els vint-i-un de Premià, Alella i Argentona i els vint-i-tres de Teià.

²¹⁶ ACA. Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1, f.133.

²¹⁷ *Ibidem*, f. 158.

²¹⁸ *Ibidem*, f.133.



El fet que aquests immigrants temporers haguessin arribat en una franja d'edat més tardana hauria determinat que esdevinguessin un flux migratori temporer. Com més grans s'incorporaven més fàcil era que tinguessin lligams a França. Així l'anàlisi de l'estat civil dels immigrants temporers ens confirma que més de la meitat tenien esposa a França. D'altres encara que havien enviduat continuaven anant i venint per poder mantenir la seva família.

Aquestes migracions estacionals van marcar el ritme de vida de les regions afectades. Sovint aquestes localitats es buidaven d'homes durant llargs períodes. Aquest fet obligava a les dones, els vells i els infants a assumir l'essencial d'aquestes activitats. Tot plegat marcava profundament la vida social i familiar. Tal com assenyala Bourret²¹⁹ alguns pirinencs van fer el trajecte d'anar i venir cada any durant gairebé tota la vida. A tall d'exemple, Bernat Palet²²⁰ de la diòcesi de Comenge remarcava que feia 35 anys que *"revengo en esta Provincia y lugar [Alella] y cada año voy y vengo de Francia porque tengo allí mujer e hijos."*

Aquesta deserció de la unitat familiar durant molts mesos resultava molt feixuga. Per començar a l'home l'obligava a haver de treballar molt i a haver de viure lluny dels seus. Al seu retorn l'esperava sovint la notícia d'alguna defunció. A vegades durant

²¹⁹ Bourret, C., *Les Pyrénées centrales du IX au XIX siècle. La formation progressive d'une frontière*, p. 248.

²²⁰ ACA. Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1, f.133.

la seva absència havia tingut lloc el naixement del seu últim fill. A la tornada al seu lloc d'origen molts havien de posar-se a treballar en allò que la seva dona i els seus fills havien començat.

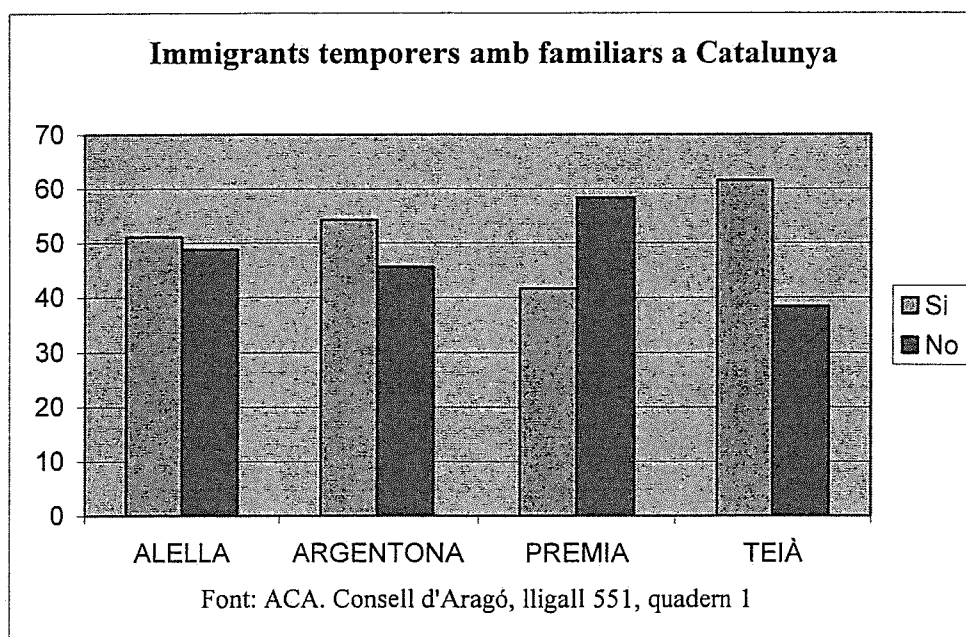
Amb tot, aquestes sortides periòdiques oferien la gran avantatge de permetre la continuació de l'explotació familiar, mentre descarregava a les famílies de l'alimentació dels homes durant tres mesos. A tot això calia afegir que aquestes migracions subministraven una part del numerari indispensable per a la família. Tots els documents insisteixen sobre aquest darrer aspecte. Així, en un informe de l'any 1686 s'afirmava que *"la plupart des habitants (de la vallée d'Ossau) passent en Espagne quelques mois de l'année, sans quoi ils auraient peine à subsister."*²²¹ Des de Coserans a la Soule, Froidour²²² no fa més que constatar aquest fenomen i no deixa de remarcar la imperiosa necessitat de moltes famílies per recórrer a aquesta migració, ja que sinó *"les habitants seraient réduits à la plus extrême misère si la plupart d'entre eux ne passaient en Espagne les neuf mois de l'année où ils amassent quelque argent qui sert à payer les impositions et à faire subsister leur ménage. C'est l'unique ressource de cette communauté."*

Les migracions temporals rarament esdevenien una empresa individual. La solidaritat era fonamental. Era necessari protegir-se dels atacs dels bandolers i assistir-se en cas d'accidents i malalties. G Doublet²²³ ha detectat l'existència d'immigrants estacionals atacats per bandolers a l'alta Ariège a inicis del segle XVII. Sota la responsabilitat d'un home gran que coneixia bé el camí i organitzava les etapes, viatjaven en grups. L'organització, els itineraris, les sortides i les tornades d'aquests grups marcaven la mentalitat pirinenca.

²²¹ Soulet, J. F., *La vie quotidienne dans les Pyrénées sous l'Ancien Régime du XVI au XVIII siècle*, p. 164.

²²² *Ibidem*.

²²³ Bourret, C., *Les Pyrénées centrales du IX au XIX siècle. La formation progressive d'une frontière*, p. 248.



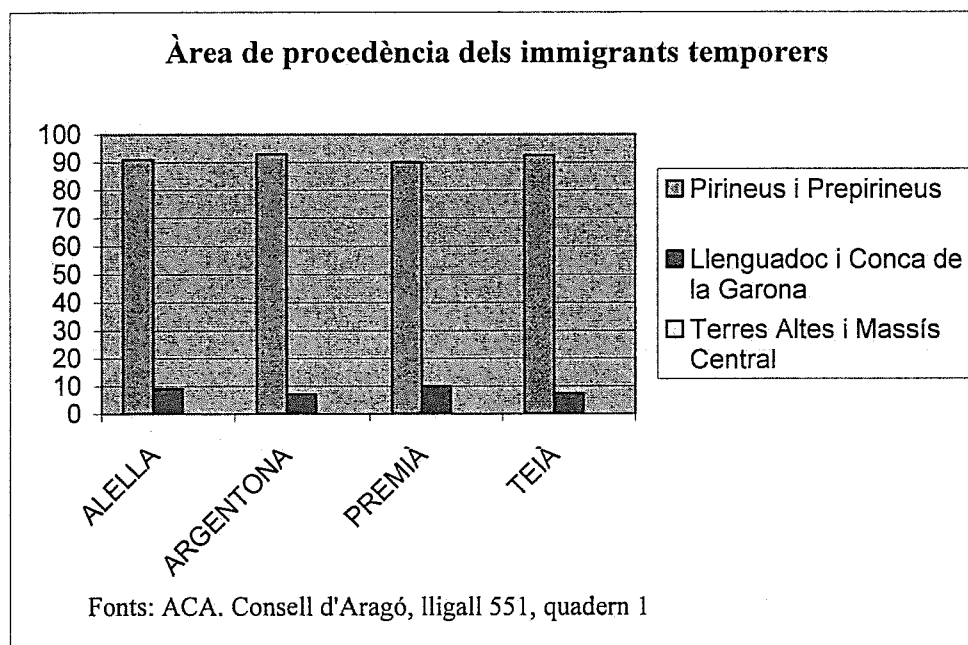
En realitat, l'anàlisi de l'existència o no de lligams familiars entre el col·lectiu de treballadors temporers revela un cert equilibri entre els uns i els altres a Alella i a Argentona. En canvi, a Premià van predominar més les migracions sense parents al Principat i a Teià es va produir el fenomen contrari. En general, el percentatge de treballadors amb algun parent al territori va oscil·lar entre un 41 i un 61%. En canvi, la nòmina de forasters sense cap vincle va abarcar entre un 38 i un 58%. En aquest darrer cas ens podríem plantejar la hipòtesi que o bé haguessin marxat amb els veïns de la seva localitat d'origen o bé que encara que haguessin marxat amb familiars, amb els anys alguns d'aquests haguessin abandonat aquesta feina estacionària i s'haguessin quedat a França. Per tant, en el moment d'elaborar la Matricula aquell cosí, germà o oncle que l'hauria introduït ja no viuria a Catalunya.

L'anàlisi d'aquells forasters que portaven menys d'un any de residència a Catalunya pot esdevenir molt il·lustrativa per esbrinar qui els va facilitar l'arrelament. Així, Isaac Ribes²²⁴ del bisbat de Rius portava set mesos a Argentona, però tenia un germà a la localitat. Precisament, aquest germà, anomenat Joan Pau Ribes, feia vint-i-dos anys que vivia a la contrada i estava casat amb una catalana. Al mateix temps, l'exemple dels dos germans és molt significatiu per copsar fins a quin punt l'edat de sortida del lloc d'origen podia oferir uns destins diferents. El germà gran, Joan Pau Ribes, havia arribat amb deu anys al Principat. Això hauria afavorit la seva ràpida

²²⁴ ACA. Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1, f. 193.

integració i que s'establís definitivament al nou país. En canvi, Isaac Ribes havia marxat amb vint-i-un anys. Aquesta tardança havia provocat que ja tingués lligams a França i que per tant es configurés en un treballador temporer.

En altres casos, encara que els inscrits que portaven menys d'un any de residència a Catalunya no tenien familiars, disposaven de compatriotes de la seva mateixa població d'origen. Gabriel Rocha²²⁵ que feia set mesos que residia a Catalunya i no tenia cap parent al país provenia d'Aurinyach. Precisament, una part important dels immigrants d'Alella provenien d'aquesta vila de Comenge. Per tant, malgrat no tenir vincles de sang a Catalunya, aquest foraster tenia nombrosos veïns en aquesta contrada que ja estaven plenament arrelats i que de ben segur l'ajudarien a integrar-se. A més a més durant el trajecte podria haver compartit el neguit i els nervis de la primera experiència amb els germans Duclos, que també havien arribat per primera vegada a Catalunya feia set mesos i que procedien de la mateixa vila comengesa.



L'anàlisi de la procedència dels treballadors temporers evidencia un predomini aclaparador dels oriünds de les terres pirinenques. El contrast dels resultats obtinguts en el conjunt de matriculats i els temporers palesa un augment significatiu dels naturals dels Pirineus i Prepirineus. Així, si nou de cada deu treballadors temporers provenien d'aquesta demarcació, la proporció de matriculats se situava en vuit de cada deu. Cal

²²⁵ Ibidem, f. 133.

remarcar l'absència de francesos temporers procedents de les Terres Altes i Massís Central i la minva significativa dels llenguadocians en relació al conjunt dels matriculats.

Tanmateix, els autors antics i moderns que han estudiat el fenomen migratori han posat de relleu que els habitants dels Massissos Centrals havien estat els emigrants més nombrosos i destacats. Així, el 1698 l'intendent De Bernages²²⁶ escrivia que "*tous les Limousins ont generalement la coutume de sortir de la Province tous les ans et ils n'y reviennent qu'en hivern y rapportant l'argent qu'ils ont gagné soit à servir les massons, soit à scier les bleds, ou à toute autre occupation.*" D'Ormesson²²⁷ precisava en la mateixa data que "*d'Auvergne seule ou plutot des montagnes d'Auvergne, du coté d'Aurillac, Mauriac et Saint Flour, allait tous les ans en Espagne cinq à six mille travailleurs qui rapportaient dans le pays par estimation 7 à 800.000 livres.*" Uns anys més tard, Legrand d'Aussy²²⁸ confirmava aquestes dades "*il n'y a pas longtemps encore que de la seule élection d'Aurillac il partait annuellement plus de 6.000 émigrants pour l'Espagne.*"

Tanmateix, les dades de la Matricula, no només d'Alella, Argenton, Premià i Teià sinó també de tota la costa catalana²²⁹, contradiuen els testimonis ressenyats que atribuïen a les terres de l'Alvèrnia els índexs de màxima expatriació temporal. La raó d'aquesta anomalia cal atribuir-la al fet que Catalunya es va configurar més en un país d'immigració definitiva que no pas temporal. Els treballadors de l'Alvèrnia no eludien la ruta catalana, però la recorrien una única vegada i de manera definitiva. És a dir, en contra del seu costum, fixaven la residència, en aquest cas de manera permanent, en el país de recepció. Així, tot i que no figuren entre els immigrants temporals de 1637, són ressenyats entre els permanents. Aquest és el cas de Francesc Moramie²³⁰, oriünd de Rodes i afincat a Alella des de feia tres anys.

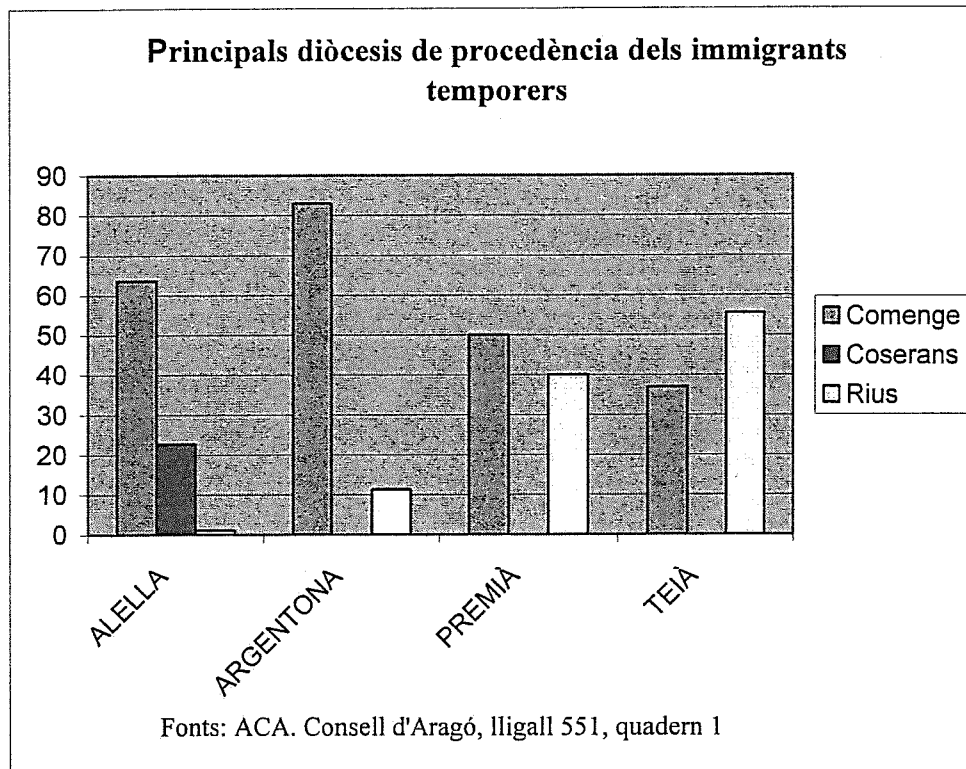
²²⁶Nadal, J.; Giralt, E., *Immigració i redreç*, p. 216.

²²⁷Ibidem.

²²⁸Ibidem.

²²⁹Ibidem, p. 217.

²³⁰ACA. Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1, f.133.



Majoritàriament els temporers provenien de la diòcesi de Comenge que era un dels bisbat geogràficament més propers a les terres catalanes. Si la Matrícula palesava que l'àrea d'emigració integrava els territoris de Comenge, Lombers, Rius Coserans i Pàmies, en el cas dels treballadors temporals es va circumscriure bàsicament a les terres de Comenge i Rius. En el cas d'Alella, cal destacar la presència de Coserans.

Precisament, aquesta immigració sense vocació definitiva provenia de la regió d'Aurignac (Aurignac, Montegut, Boussan, Alan, Benque, Marignac-Laspeyres, Montoulieu) i la diòcesi de Rius-Volvestre (Martes-Tolosanes, Montdavezan, Le Plan, Rieux, Pailhès). Precisament, aquestes zones van destacar per patir amb gran virulència les conseqüències de les guerres de religió.²³¹

Resta plantejar-nos a què es dedicaven aquests camperols temporers. Malgrat que la Matrícula de 1637 no fa distincions sobre aquesta qüestió, la documentació francesa insisteix a presentar-los lliurats a les tasques més feixugues, aquelles que les persones del país rebutjaven per altivesa i per ganduleria. Així s'expressa Paul Casteran²³² quan assenyala que "*les habitants de toutes nos vallées [pirinenques] et meme des plaines de Languedoc et de Guyenne (...) profitent de la paresse et de la*

²³¹Bourret, C., *Les Pyrénées centrales du IX au XIX siècle. La formation progressive d'une frontière*, p. 242.

²³²Nadal, J.; Giralt, E., *Immigració i redreç*, p.219.

fetardise des Espagnols fons ils vont faire les moissons, les vendanges et les huilles.” En un informe de la Generalité de Montalban es remarcava també la mateixa idea “*les hommes de la campagne qui habitent ces frontières, passent en Espagne dans les saisons convenables pour y faire la moisson et d’autres travaux auxquels les Espagnols ne sont pas accoutumés*”.²³³ Per tant, tot semblava apuntar que aquest col·lectiu vindria a terres catalanes i maresmenques per la sembra i la sega.

Com avisa el bisbe Pierre Marca²³⁴, l’objectiu primordial de l’emigració apuntava a “*decharger leurs maisons de la nourriture de leurs personnes pour trois mois, et rapporter quelque gain à leur famille.*” Tots els testimonis estan d’acord a assenyalar el magnífic resultat econòmic que obtenien a Espanya. Així, a mitjan segle XVII el mateix Intendant des Eaux et Forêts²³⁵ confessava que aquests camperols “*veritablement sont tres bien payez de leur salaire et mesme au double de ce qu’on a coutume de leur payer en France.*”

L’escalonament en el temps de les collites els permetia aquesta desbordant activitat: “*passent en Espagne du temps de la recolte des grains, retournent en France pour y faire la moisson qui est plus tardive; repassent en Espagne pour les vendanges et retournent ensuite les faire en France.*”²³⁶ Chevalier descriu l’itinerari dels segadors de la comarca de Castillon a Coserans que abandonaven el país “*lorsque le blé y était en fleur; ils arrivaient à Lérida pour la moisson, puis revenaient par le Val d’Aran ou ils fauchaient et moissonaient le seigle.*”²³⁷ Sens dubte, la duresa i la quantitat de feines que duïen a terme exclouïa d’entre el emigrants temporals els adolescents que, en canvi, constituïen la base dels definitius.

Segons les necessitats, aquests immigrants partien per tres mesos, sis mesos, a vegades per nou llargs anys. Quan era possible efectuaven dues anades i vingudes a l’any; el muntanyenc sortia per primera vegada a finals de setembre cap a Espanya per la collita, tornava a França poc després per assegurar-se la recaptació de les seves pròpies collites i retornava de nou a Espanya en el moment de la verema. A causa de les creixents dificultats accentuades per la superpoblació aquests moviments van anar prenent una més gran dimensió en el decurs dels segles moderns.²³⁸

²³³ *Ibidem.*

²³⁴ *Ibidem*, p. 220.

²³⁵ *Ibidem.*

²³⁶ *Ibidem.*

²³⁷ *Ibidem.*

²³⁸ Soulet, J. F., *La vie quotidienne dans les Pyrénées sous l’Ancien Régime du XVI au XVIII siècle*, p. 876.

Aquests grups que marxaven de les valls pirinenques buidaven les comunitats de tots els homes aptes per treballar deixant a les dones la direcció i l'exercici del treball. Es calcula que no menys d'un terç dels habitants d'Arudy a finals del segle XVII partien com obrers a l'Ebre durant nou o deu mesos. Una enquesta encarregada a l'any 1804 mostrava que les valls d'Aure i de Louron enviaven cada hivern tres mil persones a Espanya i a la vall d'Argeles. El sol cantó d'Aspet dins el districte de Saint Gaudens va perdre mil cinc-cents habitants. Aquests treballadors formaven una caravana associats segon els seu orígens geogràfics. Els immigrants portaven amb ells una mula o un ase carregat de petites mercaderies per vendre a Espanya i assegurar-se alguns beneficis. Arribats al vessant meridional ells no se separaven i s'esforçaven en treballar a la mateixa regió i viure en la mateixa explotació.

En general, tal com assenyala Soulet²³⁹ la majoria d'aquests temporers no exercien més que d'obrer del camp : *“Ils vont travailler en Espagne, à la culture des terres, des vignes, des jardins et des verges; ils y fauchent les prez, font les récoltes des bleds, des vins et des huiles ; surtout ils sont excellens ouvriers pour bûcher et remuer la terre et ils s'y occupent aussi à faire ou à réparer les fossez que l'on fait ordinairement pour la clôture des terres.”*

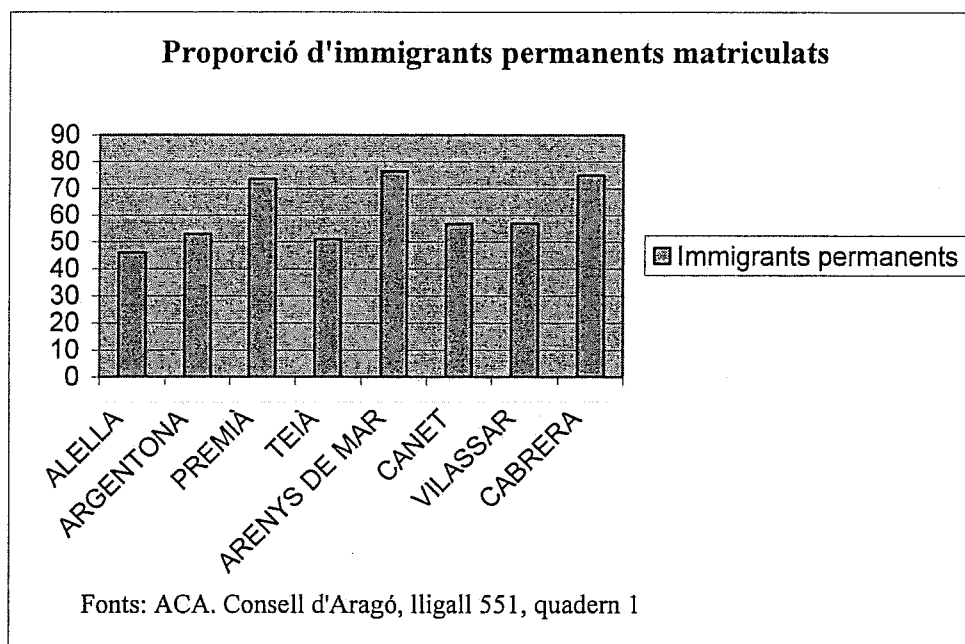
Tanmateix, en contrast amb aquest flux migratori estival i ben orientat cap al treball del camp s'hi oposava un de corrent hivernal més llarg i especialitzat. Tots els anys a inicis de l'hivern sis-cents i vuit-cents treballadors de les valls de Barousse, Aure, Campan i Barèges passaven la frontera per anar a treballar com a premsadors d'oli a les fabriques catalanes i aragoneses. Del País de Foix partien cap al novembre i fins al maig un nombre elevat de llenyataires, carboners i forjadors. Tanmateix, donades les característiques de l'agricultura maresmenca especialitzada en el conreu de la vinya estimem que hauria arrelat més el flux migratori que arribava a la primavera per col·laborar a les tasques del camp i no marxava fins a la tardor.

En definitiva, tot sembla indicar que anualment grups de pirinencs recorrien aquests camins i senders. Ells es dirigien cap a aquesta mena de “Perú” que representava aleshores Espanya i Catalunya. Les terres peninsulars van exercir el paper de refugi i de terra d'esperança per tots els desheretats del vessant nord pirinenc. Alguns es van establir de manera permanent i d'altres van preferir establir-se de manera estacional.

²³⁹ *Ibidem*, p. 162.

2.- La immigració permanent:

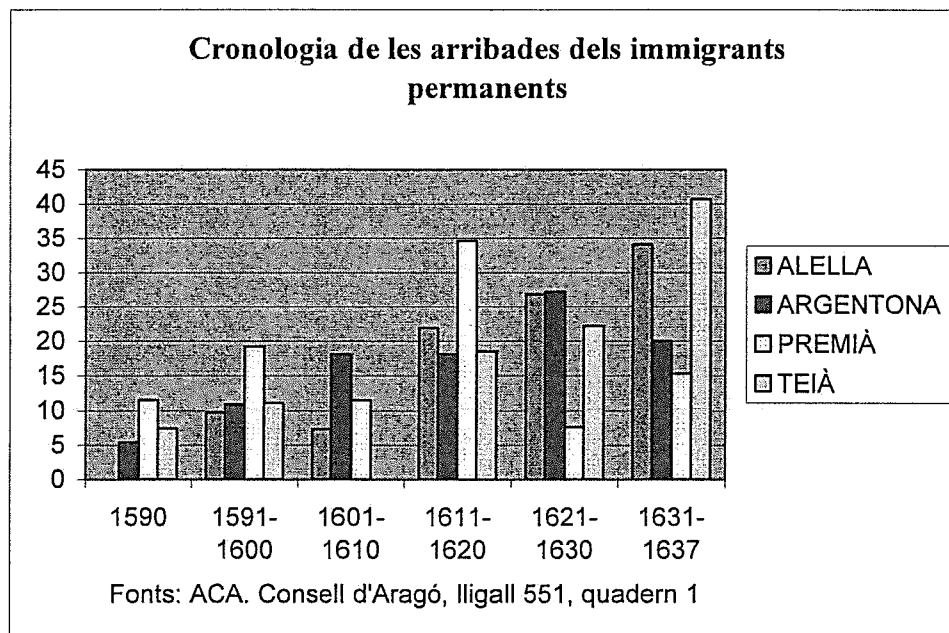
En contrast amb aquest col·lectiu que any rere any venia a Catalunya a la recerca de feina i bons sous, n'hi va haver un altre que va fer aquest recorregut una única vegada o que després d'anar i venir en diverses ocasions va acabar per fixar la seva residència al Principat. Les afinitats culturals i els lligams establerts dins la nova comunitat d'acollida van ser algunes de les causes que van afavorir la seva integració. Si en l'apartat precedent hem intentat aprofundir en els trets característics d'aquest flux temporal, en aquest epígraf focalitzarem la nostra atenció en les particularitats d'aquest corrent migratori. Sens dubte, per la història de la nostra comarca aquest moviment de caire permanent va ser el més decisiu, ja que molts d'aquests forasters van casar-se amb donzelles del país i van introduir nous llinatges, com els Millet, els Pagès i els Maristany de Teià i El Masnou.



Dins les localitats de la mostra, Premià es va caracteritzar per ser la població amb una major proporció de matriculats que residien de manera permanent al Principat. Estimem que un 73,6% havien arrelat de manera definitiva en aquesta localitat. En contrast amb aquest elevat percentatge, destaquem els valors obtinguts a les altres viles que van oscil·lar entre el 46 d'Alella i el 52,9% d'Argentona. La confrontació d'aquests nivells amb els obtinguts a d'altres enclavaments de la comarca evidencia que Arenys de Mar, Premià i Cabrera van ser les poblacions on va preponderar la immigració

permanent. Significativament, tant a Premià com a Arenys de Mar una bona part dels matriculats declaraven estar casats amb una catalana. Aquest lligam efectiu amb el nou país seria decisiu, perquè afavoriria la integració del nouvingut.

Precisament, a diferència dels immigrants temporers que la mitjana d'edat de sortida de França se situava entre els vint i els vint-i-cinc anys, la dels permanents oscil·lava entre els catorze i els disset anys. Per tant, difícilment amb aquesta edat aquests nouvinguts estarien casats o compromesos a la seva àrea de procedència. Aquesta extraordinària joventut hauria afavorit que durant els primers anys poguessin anar prosperant i arrelant al país. Hem de tenir present que els francesos passaven per la vicaria després d'anys de residència al país. Així, per exemple, Joan Cortada²⁴⁰, oriünd de Lomers i veí de Teià, va arribar a terres catalanes per primera vegada a l'any 1597. Tanmateix, va tardar més de trenta anys a casar-se amb Francesca Prats.



La visualització de la gràfica reflecteix una tendència ascendent a mesura que hom s'aproxima a la dècada dels anys trenta del segle XVII. Encara que la majoria de forasters, tant els temporers com els permanents, van arribar a "Eldorado català" entre 1611 i 1637, dins el col·lectiu de matriculats permanents cal mencionar la rellevància dels vinguts a finals del segle XVI i principis del XVII. Així si entre els matriculats permanents la proporció de forasters vinguts abans de l'any 1590 se situava entre el 5 i

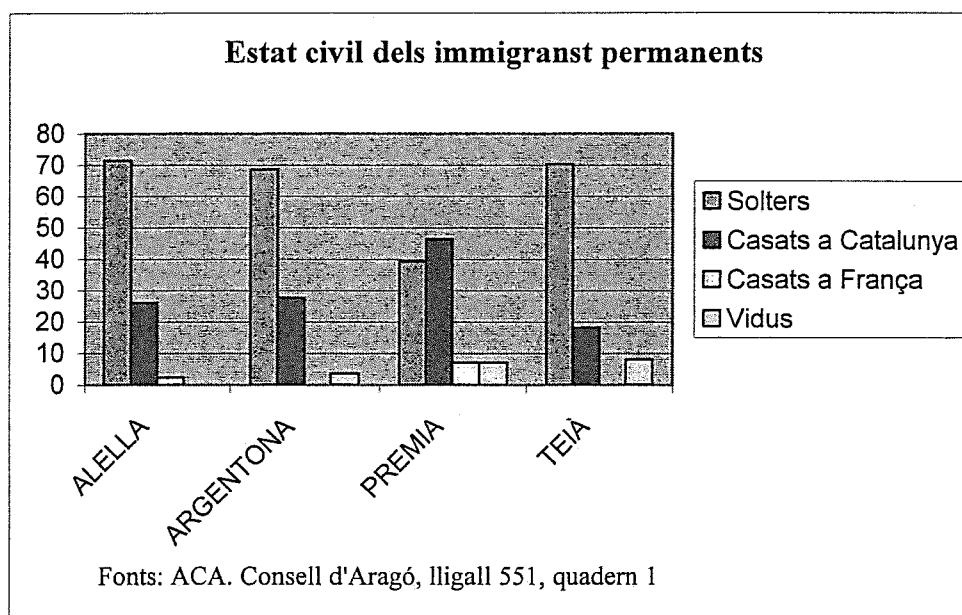
²⁴⁰ ACA. Consell d'Aragó, lligall 551, quadern I, f. 149.

el 11%, en el cas dels temporers no n'hi havia cap. Precisament, aquests nouvinguts que portaven quaranta i cinquanta anys de residència a Catalunya ja s'havien casat, havien tingut descendència i fins i tot havien aconseguit la tinença d'una peça de terra. Cal mencionar, també, la importància percentual dels que feia menys d'una dècada que havien abandonat el seu país i que s'havien establert a Alella i a Teià.

L'existència d'aquest grup de forasters que feia tan poc que havien marxat del Migdia francès ens porta a plantejar-nos quines haurien estat les causes que haurien determinat que aquest contingent hagués arrelat a la comarca. De fet, quan hem analitzat el col·lectiu de matriculats temporers hem tingut ocasió de localitzar un nombre important de forasters que feia pocs anys que havien arribat a terres catalanes i que periòdicament anaven i venien de França. Davant aquest comportament tan diferenciat ens preguntem què hauria determinat que uns esdevinguessin treballadors temporers i uns altres permanents.

L'estudi de dos casos paradigmàtics, un de temporer i un altre de permanent, esdevé molt il·lustratiu per comprendre les raons d'aquesta decisió. Així encara que Domingo Ribes i Bernat Layus²⁴¹ havien fet la primera travessia a l'any 1631, un estava arrelat a Teià i l'altre anava i venia de França. Les causes d'aquesta dissensió cal buscar-les fonamentalment en l'edat d'arribada i en l'estat civil. Domingo Ribes havia arribat als divuit anys d'edat i s'hi havia afincat, atès que no tenia cap lligam efectiu al seu lloc d'origen. En canvi, Bertran Layus havia vingut als trenta-nou anys. Amb aquesta edat, Layus ja tenia esposa i fills a Comenge, la qual cosa va obstaculitzar la seva integració al nou país. En canvi, el seu nebot, Antoni Vidal, residia de manera permanent a Teià, atès que era solter i havia arribat als tretze anys d'edat. Així, doncs, al marge de les circumstàncies familiars específiques, l'edat d'arribada i l'estat civil esdevenien la clau de volta de la permanència o l'estacionalitat dels nouvinguts.

²⁴¹ *Ibidem.*

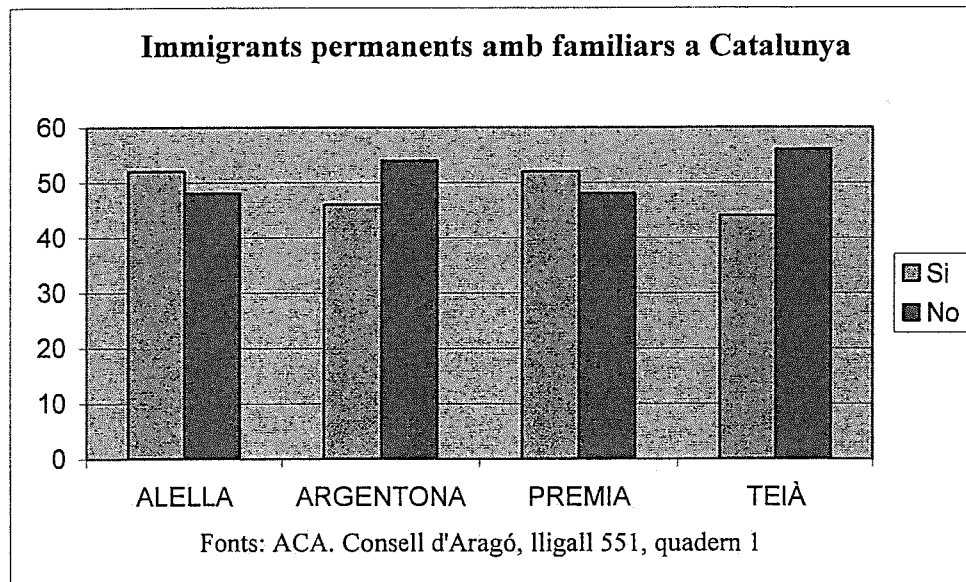


L'estudi de l'estat civil dels immigrants permanents resulta molt significatiu. Si dins el grup de matriculats temporers predominaven els casats a França, en aquest cas observem una prevalença dels solters. Cal recordar que la proporció d'immigrants solters dins el col·lectiu temporer no superava el 40%. En canvi, en el cas dels permanents es va situar entorn al 70%. A la totalitat de les localitats l'estatus més arrelat va ser el de solter, tret de Premià. En aquesta darrera població copsem una lleugera prevalença dels casats a Catalunya. El percentatge de francesos amb esposa catalana va ser molt heterogeni. Així, si a Premià va ser del 46,4%, a Alella i a Argentona va representar un 26,1 i 27,7% i a Teià un 18,15%. Aquesta última població és la que va acaparar un percentatge més petit.

Tal vegada l'hegemonia dels homes solters entre els forasters permanents caldria atribuir-la a la seva mitjana d'edat, que se situava entorn als vint-i-vuit-trenta-un anys. En canvi, la mitjana d'edat dels temporers era significativament superior, entre els trenta-dos i els trenta-vuit. Això ocasionava que la majoria dels temporers ja tinguessin esposa i fills a França i que per tant no poguessin arrelar al país. Precisament, alguns dels matriculats permanents que declaren ser solters a l'any 1637, els localitzem al cap d'uns anys a les partides de casament maridant amb donzelles de la comarca. Aquest és el cas de Gabriel Roure, veí de Teià, i d'Antoni Barber, habitant d'Alella, que no van emparentar amb una família catalana fins a l'any 1654.

Entre l'arribada a Catalunya i la celebració de les primeres esposalles hi havia un espai de divuit anys de mitjana, al llarg dels quals l'immigrant anava arrelant al país i

anava ascendint els esglavons de l'escala social. Així, Salvador Carles²⁴² que havia arribat amb nou anys a l'any 1616, no va passar per la vicaria fins a l'any 1634. En altres casos, la integració va ser extraordinàriament ràpida. A tall d'exemple, Pere Bonach²⁴³ es va casar amb Antiga Verdaguer després de sis anys de residència a Teià.



La presència de familiars a Catalunya va resultar molt equilibrada entre els que en tenien i els que no. Si a Alella i a Premià van predominar els que disposaven d'algun parent, a Argentona i a Teià va preponderar l'opció contrària. La proporció de forasters amb algun familiar al país va oscil·lar entre el 44 de Teià i el 52% d'Alella i Premià. El percentatge de matriculats sense lligams va abarcar entre el 48 d'Alella i el 56% de Teià.

En ocasions, alguns dels matriculats feia tant de temps que havien abandonat el seu país que havien perdut el contacte, la qual cosa hauria provocat que no sapiguessin si tenien algun parent a Catalunya. Aquest seria el cas d'Arnau Guàrdies²⁴⁴ que havia marxat de Rius feia cinquanta anys. En d'altres casos, però, localitzem francesos que porten trenta i quaranta anys de residència al país i malgrat això, mantenen els lligams amb el seu país, ja que afavoreixen l'arribada dels membres més joves de la família per

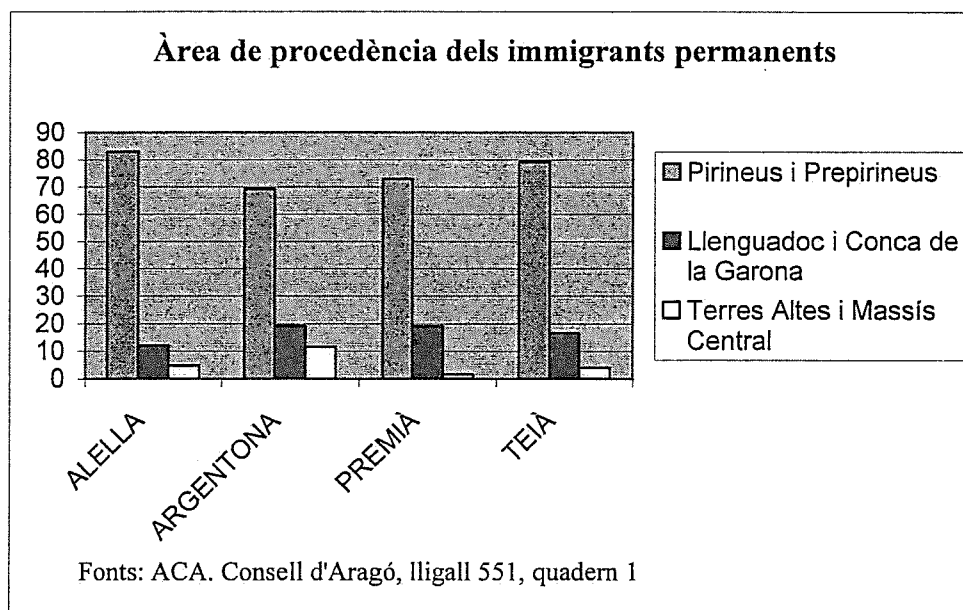
²⁴² ACA. Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1, f. 158.

²⁴³ *Ibidem*, f. 149.

²⁴⁴ *Ibidem*, f. 158.

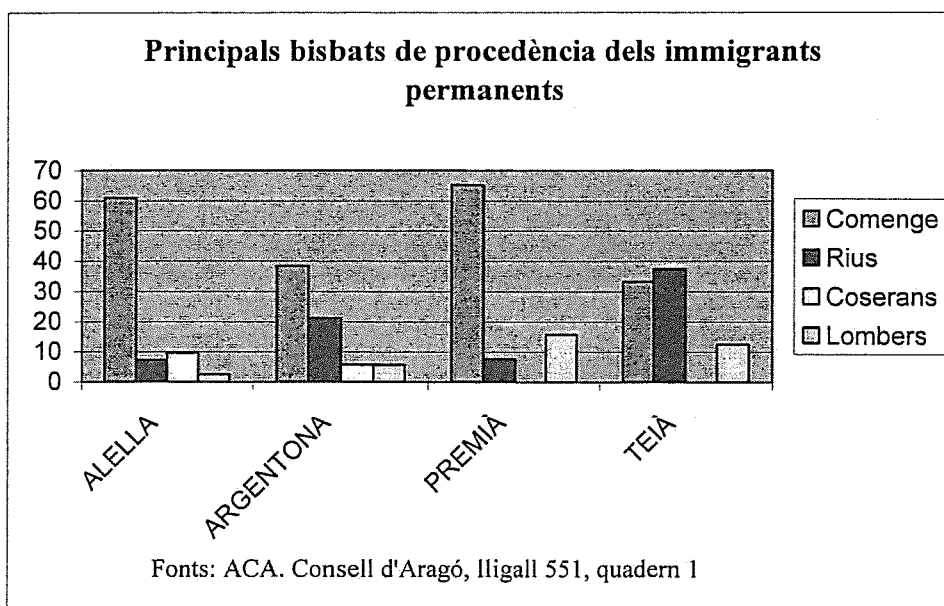
treballar temporalment. Joan Viader²⁴⁵ que feia seixanta anys que residia al país, on estava casat, tenia un nebot que havia arribat feia setze anys.

Tal vegada l'existència o l'absència de parents estaria condicionada per l'àrea de procedència del foraster. Així, la majoria dels oriünds de les Terres Altes i Massissos Centrals assenyalaven no tenir cap parent a Catalunya. En canvi, els naturals dels bisbats pirinencs tendien a tenir més familiars.



Malgrat el predomini dels forasters permanents de l'àrea pirinenca, el contrast amb les dades proporcionades pel conjunt de matriculats i pels immigrants temporers evidencia un lleuger descens dels naturals d'aquesta àrea en detriment del Llenguadoc i la Conca de la Garona i les Terres Altes i el Massís Central. Així, si en el conjunt dels matriculats la proporció de naturals de les terres pirinenques oscil·lava entre el 78 i el 86%, en els permanents se situava entre el 69 i el 82%. Tanmateix el contrast més evident es troba en la zona dels Massissos Centrals. Si entre el conjunt de matriculats representava entre un 2 i un 6%, en els permanents acaparava entre un 2 i un 11%. Per tant, tot sembla apuntar que els francesos de les demarcacions més allunyades de la frontera farien el viatge una única vegada.

²⁴⁵ Ibidem.



En relació a les diòcesis de procedència constatem una vegada més l'hegemonia dels forasters nascuts en la franja integrada pels bisbats de Comenge, Coserans, Rius i Lomers. A causa de la seva proximitat amb Catalunya i de la conjuntura econòmicament recessiva que estava patint, aquest territori es va configurar en el principal subministrador de treballadors temporers i permanents. Davant les dades extretes de la Matrícula no podem parlar d'una àrea de procedència d'immigrants específicament temporers o permanents. Aquesta constatació confirma que els motius pels quals uns forasters s'integraven i uns altres cal buscar-les més en qüestions estrictament personals que no pas en la procedència geogràfica. A partir d'alguns dels exemples que hem anat exposant al llarg d'aquest estudi hem pogut verificar fins a quin punt dins una mateixa família hi havia membres que residien de manera permanent al país, en contrast amb d'altres que periòdicament anaven i venien de França. Aquest és el cas de la família Grimalt.²⁴⁶ El pare, Jacques Grimalt, feia més de vint-i-cinc anys que anava i venia de Comenge a Argentona. En canvi, el fill, que havia estat introduït pel seu pare, feia tres anys que residia de manera permanent a la localitat.

Tanmateix, la única demarcació que podem atribuir el qualificatiu de subministradora d'immigrants permanents sigui les Terres Altes i el Massís Central. Encara que no va esdevenir una àrea molt ressenyada en la documentació, constatem com a la Matrícula els naturals d'aquesta zona residien de manera fixa al Principat. La

²⁴⁶ *Ibidem*, f. 193.

majoria provenien de Càors i Rodes i en menor mesura de Perigús i Santa Flor. El llarg camí que havien de recórrer obligava que únicament el fessin una vegada a la vida.

De la mateixa manera que els immigrants temporers, els francesos que s'havien afincat de manera permanent a la comarca van dedicar-se al conreu de la terra. Aproximadament, entre vuit i nou de cada deu forasters declaraven ser pagesos o mossos. Tanmateix, probablement aquest col·lectiu es dedicaria a un altre tipus de tasques. Malgrat que inicialment haurien realitzat les tasques més feixugues, al llarg dels anys haurien aconseguit millorar les condicions del seu treball i fins i tot establir lligams d'amistat amb els seus amos. En els testaments de francesos són freqüents els casos d'immigrants que lloguen una part dels seus estalvis al fill o a la filla de l'amo com a mostra d'agraïment per l'acollida i el tracte dispensat durant la malaltia. Però també sovintegen els casos contraris; és a dir el d'amos que lliuren una part dels seus béns a aquests forasters. Amb els anys s'havien anat entreteixint unes relacions d'amistat que havien permès al nouvingut millorar les seves condicions laborals. Probablement, les feines més dures serien reservades als immigrants temporers. Malgrat el predomini absolut de l'agricultura, cal ressenyar l'aportació francesa en la pesca, en el transport i en les manufactures dels teixits i de la fusta i de la construcció.

En molts casos, el fet d'haver arribat durant l'adolescència els hauria permès integrar-se i poder anar prosperant dins la nova societat. Precisament, un dels trets més distintius dels permanents respecte els temporers, va ser que els primer van aconseguir en determinats casos la tinença d'una casa, d'una peça de terra o de bestiar per poder realitzar el seu treball. Amb tot, dins les localitats de la mostra les proporcions de forasters amb béns destaca per al seva heterogeneïtat. En relació al percentatge d'immigrants permanents amb algun cabal constatem que Premià va ser la població on la tinença de béns va estar més arrelada. Així, tot sembla indicar que la meitat dels nouvinguts permanents posseïen alguna petita fortuna. Aquest arrelament contrasta amb els nivells de Teià i Argentona que es van situar entorn al 7%. A Alella la proporció d'immigrants permanents amb algun cabal va representar gairebé un 14%.

Amb tot, atès que la totalitat dels posseïdors de béns immobles i mobles destacaven per haver emparentat amb famílies de la contrada pot resultar interessant esbrinar quin era el percentatge de francesos casats posseïdors d'alguna fortuna. En el cas de Premià constatem que la majoria de francesos casats, aproximadament un 87%, havien aconseguit la tinença d'una peça de terra o posseïen bestiar, seguia en ordre decreixent Alella amb un 50% i Teià i Argentona amb un 22,2 i 20% respectivament.

Tot i les diferències en funció de la localitat d'arrelament, tot sembla apuntar que el fet de contraure esposalles amb una donzella del país esdevenia un element determinant per afavorir la integració i la prosperitat del nouvingut.

Molts d'aquests forasters van esdevenir gent anònima que amb el treball del dia a dia van contribuir al redreç econòmic i demogràfic del Maresme. En canvi, d'altres van donar lloc a nissagues de renom a la contrada. Aquest és el cas dels Millet i dels Maristany. El primer Joan Millet²⁴⁷ que trobem documentat a Teià correspon a un pescador francès oriünd de Comenge que va maridar amb Elisabet Elias a l'any 1664. Fruit d'aquest matrimoni en van sortir vuit fills, tal com ho ha pogut constatar Joan Muray en el seu interessant article sobre aquest llinatge.²⁴⁸ Segons dades extretes dels sacramentaris de Premià, a l'any 1679 aquest foraster va casar-se en segones núpcies amb Paula Roger.²⁴⁹ En aquestes segones esposalles, Muray²⁵⁰ ha calculat que Joan Millet hauria tingut quatre fills més. Finalment, a l'any 1699 Joan Millet²⁵¹ va morir a Teià després d'haver portat al món dotze fills. Sens dubte aquesta extraordinària fertilitat podria explicar l'arrelament d'aquest cognom a la contrada. Precisament, d'aquest humil francès del segle XVII va descendir el fundador i director de l'Orfeó Català, Lluís Millet.

Segons Muray²⁵², la casa pairal dels Millet al Masnou fou aixecada al terreny que li fou cedit a cens pel pagès del veïnat del Masnou, Pere Corbera, a l'actual plaça de Jaume Bertran, aleshores carrer de Sant Francesc, número 4, la qual, segons diu el document notarial estava al costat de l'hostal de Can Ramon, al peu de l'escala que mena a la parròquia de Sant Pere. Aquest habitatge va continuar a mans de la família fins a l'any 1771, quan va ésser venuda per Francesc Gerard Millet i Torrents. Aleshores va ésser quan bastiren la casa del veïnat de l'Ocata que encara porta el sobrenom "Can Fita", al carrer del Bergantí "Caupolican" un vaixell també relacionat amb la família.

²⁴⁷ ADB. Llibre de matrimonis de Teià (1583-1700).

²⁴⁸ Muray, Joan, "Els Millet... de Belvesser al Masnou. 340 anys del primer document" *Butlletí Informatiu Municipal del Masnou* (2004), p. 22.

²⁴⁹ ADB. Llibre de matrimonis de Premià (1571-1700).

²⁵⁰ Muray, Joan, "Els Millet... de Belvesser al Masnou. 340 anys del primer document" *Butlletí Informatiu Municipal del Masnou* (2004), p. 22.

²⁵¹ ADB. Llibre de defuncions de Teià (1580-1700).

²⁵² Muray, Joan, "Els Millet... de Belvesser al Masnou. 340 anys del primer document" *Butlletí Informatiu Municipal del Masnou* (2004), p. 26.

Un altre cas significatiu d'immigrant francès arrelat al Masnou el constitueix Bernat Maristany. La primera referència documental data de l'any 1653, quan aquest pescador del bisbat pirinenc de Rius es va casar amb Teresa Bertran de Teià.²⁵³ Tanmateix, després d'aquesta primera menció escrita del cognom Maristany, Muray²⁵⁴ en localitza una segona de tan cabdal com la primera ja que en aquesta segona referència consignem el naixement de la que seria la casa pairal d'aquesta nissaga al Masnou. En efecte, es tracta d'una venda d'un tros de terra feta per Pere Corbera, pagès del Masnou, a Bertran Maristany per edificar-hi una casa. Malauradament aquest habitatge va desaparèixer al llarg del segle XX. Segons assenyala Muray, aquest immoble estava emplaçat a l'actual carrer de Barcelona. Sabem que aquest immigrant francès va romandre a la població fins a la seva mort, ocorreguda a l'any 1695.²⁵⁵

De la mateixa manera que amb els Millet, els Maristany s'haurien distingit també per la seva extraordinària fecunditat, atès que al llarg de tres-cents cinquanta anys aquesta nissaga establerta a la vila, va donar a més de capitans de renom molts d'altres fills que donaren prestigi a aquest llinatge. Possiblement un dels més coneguts va ser Pere G Maristany²⁵⁶ que va esdevenir el primer comte de Lavern i va ser declarat fill predilecte de la vila. Sens dubte, poc s'imaginava aquell modest immigrant occità del segle XVII que d'ell descendiria un aristòcrata que temps a venir seria homenatjat per la població on s'havia establert.

Tanmateix, al marge d'aquest exemple, n'hi ha molts d'altres. Així, Joan Muray²⁵⁷ en el seu article sobre els Maristany aplega a tots els Maristany de renom per mitjà d'una breu entrada bibliogràfica. De l'extensa nòmina de personatges il·lustres d'aquesta família, destaquem Lluís Maristany, pintor passatgista del segle XIX-XX; Francesc Maristany Galceran (El Masnou 1823-1887), capità i "negrero"; Eduard Maristany Gibert (1855-1941), enginyer inspector estatal dels ferrocarrils de Catalunya; Alexandre Maristany Guasch (1880-1942), autor teatral; Francesc Maristany Millet, primer alcalde de la II República proclamat al 16 d'abril de 1931 i Amadeu Maristany Oliver, president de la Cambra de Comerç de Barcelona del 1938 al 1954 entre molts d'altres.

²⁵³ ADB. Llibre de matrimonis de Teià (1583-1700).

²⁵⁴ Muray, Joan, "Maristany 1653-2003. 350 anys del primer document" *Bulletí Informatiu Municipal del Masnou* (2003), pp. 42-43.

²⁵⁵ ADB. Llibre de defuncions de Teià (1580-1700).

²⁵⁶ Bassegoda, Pere J., *Notas para la contribución al estudio de la Historia del Masnou*, pp.20-21.

²⁵⁷ Muray, Joan, "Maristany 1653-2003. 350 anys del primer document" *Bulletí Informatiu Municipal del Masnou* (2003), pp. 42-47.

Davant l'arrelament i la importància quantitativa d'aquests cognoms al Masnou, un dubte plana: no sabem si aquests dos francesos es van caracteritzar per la seva extraordinària fecunditat o posteriorment van arribar-ne d'altres. Desconeixem quina en seria la causa, però resulta innegable que la vocació marinera adquirida a Catalunya –no oblidem que en ambdós casos provenen de diòcesis de l'interior de França- es va transmetre de generació rere generació fins al punt que d'aquests dos forasters van descendir importants capitans de la marina masnovina. Segons ha pogut apreciar Joan Muray²⁵⁸, de Millet se'n podem comptabilitzar més de seixanta capitans i de Maristanys un centenar.

Al marge d'aquests dos casos- possiblement els més coneguts- n'hi ha d'altres. Per exemple, entre els capitans enumerats per Muray²⁵⁹ en el seu treball sobre els capitans masnovins localitzem alguns cognoms que denoten un origen ultrapirineic; aquest és el cas dels Barba, els Rosés i els Duran. Així, els capitans Pere, Gerard i Francesc Barba procedirien d'un estranger anomenat Joan Barba que es va casar amb Paula Bonach, filla de Pere Bonach també francès a l'any 1612; Antoni i Carles Rosés de Bernat Rosés pescador del bisbat de Lescar maridat amb Anna Sampere a l'any 1630 i Pere Duran de Bertran Duran, estranger esposat amb Guilleuma Bras a l'any 1601.

Igualment, a Vilassar, Benet Oliva²⁶⁰ ha pogut resseguir l'origen francès d'algunes destacades famílies de la contrada. Així, Pere Esteve Calvet del qual procedirà una de les més importants famílies de fabricants del Vilassar vuitcentista; Joan Serra, del qual descendirà la més important nissaga tèxtil del Vilassar contemporani i, finalment, Francesc Manent, que donaria lloc a la singular nissaga de mitgers i fabricants de teixits de cotó del Vilassar vuitcentista.

L'anàlisi del rectorologi²⁶¹ de les diferents parròquies de la mostra evidencia que alguns rectors de la contrada provenien d'aquells immigrants francesos dels segles XVI i XVII. Així, tenim documentats alguns exemples: Ramon Rosés, rector del Masnou a l'any 1870 i d'Argentona a l'any 1877, Pau Vergés de Premià entre 1711 i 1734 i finalment Francesc Artigas d'Alella entre 1857 i 1865. Tant Rosés com Vergés i Artigas provenien de forasters dels segles XVII oriünds dels bisbats pirinencs de Comenge i Lescar.

²⁵⁸ Muray, J., "Capitans masnovins (Retrats d'una època)" *Històries de la vila ... El Masnou*, pp. 244-247.

²⁵⁹ *Ibidem*.

²⁶⁰ Oliva Ricós, B., *Els orígens de la primera industrialització del rerepaís. Un cas emblemàtic. Vilassar i el capital comercial barceloní (1828-1875)*.

²⁶¹ ADB. Rectorologi, pp. 50-65.

La nòmina de teianencs que van complir amb el precepte pasqual²⁶² a l'any 1864 pot esdevenir molt il·lustrativa per copsar la pervivència o no de cognoms d'origen francès a la vila. Així d'aquest suggerent anàlisi es desprèn que alguns dels cognoms més ressenyats en aquesta llibreta de comunió corresponen a descendents d'immigrants francesos. Aquest és el cas dels Vidal, els Sala, els Duran, els Rosés, els Artigas, els Audiñach i els Casals entre d'altres.

Sens dubte, la pervivència d'alguns d'aquests cognoms a la comarca i la rellevància d'alguns dels seus descendents palesa fins a quin punt la integració d'aquests nouvinguts va esdevenir tot un èxit. Malgrat l'existència d'alguns claroscurs a causa de la reticència en què sovint van ser acollits i per l'hostilitat vers tot allò que era forà i desconegut, la pervivència d'aquests llinatges a la comarca és la mostra més evident de com es va aconseguir la integració d'aquests forasters.

²⁶² ADB. Fons parroquial de Teià caixa 724. Llibreta del precepte pasqual de l'any 1864. A l'apèndix es ressenya tots els cognoms esmentats en el document.

10. L'ORIGEN FRANCÈS DEL BARRI DE L'OCATA

A diferència del Masnou, les referències al barri de l' Ocata són més tardanes i no exemptes de dificultats. En un article publicat al diari El Matí al 29 de juny de 1934, l'arquitecte Pere J Bassegoda va deixar constància escrita del possible origen rossellonès de l'Ocata. Segons l'opinió de Bassegoda, el Masnou hauria estat fundat al segle XVII per pescadors oriünds del Rosselló. En el decurs de la guerra dels Segadors aquesta contrada hauria demanat la protecció dels exèrcits del rei de França per poder-se enfrontar amb les tropes de Felip IV i el seu ministre el comte-duc d'Olivares. Segons assenyala Bassegoda el general espanyol, Garay, des del Rosselló, hauria vingut per mar, en auxili de l'armada castellana que es trobava a Tarragona, essent des d'aquella data proveïda per via marítima. Precisament, aquells o alguns dels patrons de les barques rosselloneses, accidentalment varades a les platges de la Marina, s'haurien instal·lat provisionalment a la ribera de les parròquies d'Alella i de Teià. En aquesta zona haurien trobat abundosa pesca i gent acollidora que parlava la mateixa llengua. La proximitat amb Barcelona hauria esdevingut un atractiu afegit perquè aquests rossellonesos s'establissin al Masnou.

A l'Arxiu Municipal del Masnou dins l'anomenat fons Bassegoda²⁶³ hem localitzat alguns apunts d'aquest arquitecte. En un d'ells es reflexiona sobre l'origen de l'Ocata. A diferència de l'antiguitat del Masnou, Bassegoda va estimar encertadament que el nom de l'Ocata hauria estat més recent, atès que no havia localitzat cap document antic que en fes referència. Des del punt de vista de Bassegoda, en el marc de les campanyes militars contra França, els exèrcits terrestres haurien estat proveïts per mar per mitjà de petites embarcacions. Aquests petits vaixells haurien atracat en diversos enclavaments de la costa de llevant mentre esperarien fer la tasca encomanada. Quelcom semblant succeiria amb aquelles naus que procedien del Rosselló i que vindrien a avituallar el litoral català. Segons Bassegoda tot i que inicialment aquestes estades haurien estat més o menys perllongades, després s'haurien desplaçat esposes i fills dels mariners que inicialment viurien a la mateixa barca. Posteriorment aquestes famílies haurien passat a terra ferma, on adquiririen patis per edificar les seves cases.

²⁶³ AMM. Fons Bassegoda. Capsa 1, Dc 35-44.

Segons Bassegoda la seva hipòtesi pren força quan evidencia que una bona part dels cognoms típics de la població (Millet, Maristany, Pagès, Estapé, Bertrán) no comencen a sovintejar fins molt tard i que segons sembla aquests llinatges eren abundants al Rosselló.

A la ciutat de Barcelona sembla que hi hauria hagut una plaça anomenada de l'Ocata davant la duana, on es trobaven els banys públics de l'Ajuntament. Segons indica Víctor Balaguer²⁶⁴ a *Las calles de Barcelona* aquesta “era una plaza grande y espaciosa, cuando aun no existia la Ciudadela y Barcelona se prolongaba por el terreno ocupado hoy por esta fortaleza. Relativamente al nombre que lleva, hay varias versiones, pues que unos la llamen de Leucata, de Ocata y de Locata, y otros de Cucata o Eucata. Hay quien dice que se llama de la Cucata, nombre corrompido de Eucata que era la escuela militar de la ciudad, existente en aquel sitio y aun cuando es hoy verosímil, el origen de este nombre, no lo es menos tampoco el que le dan los que suponen que se llama de Leucata en recuerdo de la plaza militar.”

Per Bassegoda el possible origen francès de l'Ocata vindria reforçat pel fet que “Ocata” és un nom que mai es pronuncia sol sinó acompanyat de l'article femení, és a dir “La Ocata”. Tot plegat palesaria que aquest nom tindria el seu origen en la transformació del nom de la ciutat francesa de Leucata.

La hipòtesi de l'origen francès de l'Ocata ha anat arrelant a la població, fins al punt que algunes publicacions del Masnou com *El Masnou d'ahir i d'avui* o el primer número de la Revista *La Roca de Xeix* en fan esment. Així, tal com ressenya el llibre *El Masnou d'ahir i d'avui*²⁶⁵ l'origen d'aquest terme seria degut a la forta immigració de pescadors de la localitat avui francesa de Leucata, quan aquesta població va passar a pertànyer definitivament a França com a conseqüència de la pèrdua del Rosselló pels tractats dels Pirineus 1659. Aquests rossellonesos s'haurien instal·lat en algunes zones costaneres de la comarca. El nucli més important s'hauria situat a la zona litoral de Teià, tot formant un barri del veïnatge del Masnou, el nom del qual ha perdurat fins avui. Tot i que hi ha constància de la seva instal·lació a Vilassar i a d'altres poblacions no n'han conservat la denominació.

En el seu article, Almuzara²⁶⁶ va indicar que el fet històric cabdal per a la formació del nucli urbà del Masnou va ser l'onada immigratòria protagonitzada per

²⁶⁴ Bassegoda, Pere J., *Notas históricas*, p. 35

²⁶⁵ VVAA, *Masnou ahir i avui*, p. 40.

²⁶⁶ Almuzara, Rosa, “La historiografia del Masnou” *La Roca de Xeix*, 1 (1990), p. 16.

habitants de la zona de Leucata –tocant al castell de Salses (Rosselló). Malauradament, malgrat que en aquest escrit l'autora va assenyalar que en un número posterior aprofundiria sobre aquest aspecte, aquesta investigació no ha vist la llum.

Tanmateix, sorprenentment Víctor Balaguer²⁶⁷ en la seva obra *Guia Cicerone del camino de hierro del este* no fa cap esment al possible origen francès de l'Ocata, malgrat que sembla estar bastant documentat sobre la història del Masnou. En concret d'aquesta població assenyala el següent:

Masnou a mediados del año 1600 era un reducido barrio sin nombre que pertenecía a la vecina parroquia de San Martín de Tayá, y componíase este barrio simplemente de cuatro ó cinco mansos, cuyos dueños solo se cuidaban de labrar sus tierras. Los pocos pescadores que tenía, residían en Tayá, distante media hora del mar, é iban y venían todos los días, hasta que uno de ellos edificó una casa a orillas mismas del mar denominándola Mas nou, para distinguirla de los cuatro o cinco mansos viejos que allí existían. Fue seguido este ejemplo por los demas pescadores que poco á poco fueron estableciéndose en la playa, acabando por formar una pequeña renión de chozas de pescadores que se denominó Masnou de la parroquia de Teya-. Esta población o colonia nueva fue pasando casi desapercibida hasta el año 1740 en que tomó por patrono a San Pedro Pescador, edificándole una pequeña ermita en el sitio mas elevado de la poblacion, que es el mismo en donde hoy se eleva su hermoso templo parroquial. Desde esta fecha Masnou fue creciendo prodigiosamente, hasta el punto de ir absorviendo los edificios y masias que antes estaban diseminados, llegando hoy a formar una población que por lo larga necesita que el ferrocarril tenga en ella dos estaciones. Em 1769 todos los vecinos del pueblo se reunieron para tratar de segregarse de la parroquia de Tayá, formándose en parroquia independiente y edificar al efecto un templo.

En relació a l'Ocata, Balaguer²⁶⁸ va remarcar que:

Ocata era un nombre de un barrio ó de un grupo de casas que huvieran acabado quizá por formar un pueblo, si el Masnou no se hubiese estendido, apoderándose de ellas y haciéndoselas suyas. El mucho incremento que tomó

²⁶⁷ Balaguer, V., *Guia-Cicerone del Camino de Hierro de Este. De Barcelona a Arenys de Mar*, pp. 42-53.

²⁶⁸ *Ibidem*.

este pueblo y su mucha extensión hicieron necesaria aquí una segunda estación, pero no hay edificio alguno, pues el pueblo del Masnou cedió para ellos los bajos de las Casas Consistoriales á fin de no privar-se de este beneficio y tener, como tiene ahora, dos estaciones, una al entrar y otra al salir del pueblo.

Tanmateix, no només Balaguer²⁶⁹ no fa al·lusió a aquest origen sinó que tampoc en fa esment el diccionari de Pascual Madoz²⁷⁰, ni el d'Antoni Bergnes de Las Casas,²⁷¹ ni el de Pablo Riera Sans²⁷², tots datats al segle XIX. Els relats dels viatgers²⁷³ que van visitar la nostra zona tampoc ressenyen aquesta peculiaritat. Finalment, en els seus estudis sobre la desfeta de Leucata Josep Sanabre²⁷⁴ tampoc al·ludeix aquest desplaçament de població des de la zona de Leucata cap a la Marina.

Malauradament la Matrícula de 1637 quedaria fora d'aquest marc cronològic, atès que segons Bassegoda aquest degoteig tindria lloc després de la caiguda de Leucata a l'any 1639 i aquesta nòmina va ser confeccionada uns anys abans. Amb tot, al llarg del buidatge dels llibres de defuncions i de matrimonis de les diferents poblacions analitzades no hem documentat cap francès oriünd de Leucata ni de localitats properes. La idea de què pescadors d'origen francès haguessin vingut a la nostra contrada resultaria inversemblant, si tenim present que tots els pescadors estrangers documentats als segles XVI i XVII van provenir de bisbats de l'interior de França (Comenge, Lescar, Rius). En canvi, quan vam analitzar el perfil professional de tots els nuvis casats a Teià ja vam poder constatar que una part dels seus residents es dedicaven a la pesca, la qual cosa en fa pensar que els nouvinguts adoptarien aquest ofici una vegada arribats a la contrada.

Segons Bassegoda la idea d'un flux migratori des de terres rosselloneses quedaria confirmat per la incorporació dels llinatges Millet, Maristany i Pagès. Precisament, a través de les dades subministrades per les partides de casament hem pogut conèixer la procedència geogràfica d'aquests nouvinguts. Així, malgrat que la majoria són documentats a partir de la segona meitat del segle XVII, destaquen per ser

²⁶⁹ Balaguer, V., *Historia de Cataluña y de la Corona de Aragón*, Barcelona, T.IV, Barcelona, 1863.

²⁷⁰ Madoz, P., *Diccionario Geográfico-Estadístico-Histórico de España y sus Posesiones de Ultramar*, Madrid, 1848, T.XI, pp. 284-285.

²⁷¹ Almuzara, R., "La historiografía del Masnou" *La Roca de Xeix*, 1 (1990), p. 8.

²⁷² Riera Sans, P., *Diccionario Geográfico Estadístico, Histórico, Biográfico, Postal, Municipal, Militar, Marítimo y Eclesiástico de España y sus Posesiones de Ultramar*, Barcelona, 1881-1887, T. VII, pp. 80-81.

²⁷³ Giménez Molina, I., *La transformació del paisatge del Masnou (1849-1945)*, cap. I.

²⁷⁴ Sanabre, J., *La acción de Francia en Cataluña en la pugna por la hegemonía de Europa 1640-1659*, Barcelona, 1956. *El Tractat dels Pirineus i la mutilació de Catalunya*, Barcelona, 1960.

originaris de Rius els Maristany i de Comenge els Millet i els Pagès. A tot això cal afegir que la hipòtesi de què famílies senceres s'haguessin desplaçat a la contrada no s'ajustaria al patró migratori que hem intentat traçar al llarg d'aquesta investigació. Aquest degoteig migratori va ser protagonitzat per homes. Encara que sovint els trobem maridant amb franceses, cal assenyalar que es tractaria de filles de francesos arribats una generació abans. Per exemple, Guillem Pagès²⁷⁵ va esposar-se en segones núpcies amb Caterina Maymó, que era filla de Jaume Maymó comengès arrelat a Premià.

Si en la documentació relativa a Teià i a les poblacions de l'entorn no hem consignat cap referència de Leucata, resta plantejar-nos què ens diuen tant les fonts primàries com les secundàries d'aquesta població rossellonesa en relació a aquest possible flux migratori cap a terres masnovines. Com bé saben els especialistes en la matèria, a França les fonts documentals de les diferents poblacions es troben conservades en arxius departamentals. Per tant, en el cas de Leucata tota la documentació es troba dipositada a l'Arxiu Departamental de l'Aude a Carcassona. L'inventari²⁷⁶ de les fonts conservades en aquest arxiu que fan referència a aquesta vila confirmen que Leucata es va configurar en el decurs de l'època moderna en un camp de batalla a causa de la seva immillorable posició estratègica. Així, sovintegen cartes de militars, balanços sobre l'estat de les municions i de les provisions, així com obres de millora de les infraestructura de la localitat (castell, estanc, muralles).

Si el tipus de documentació dipositada en aquest arxiu no permet pensar en l'existència d'un flux migratori de leucatenos cap al Masnou, la lectura de la bibliografia corrobora aquesta apreciació. La majoria d'articles i monografies²⁷⁷ existents sobre aquesta vila aprofundeixen en el setge de 1637 i evidencien que les úniques relacions que es van donar entre rossellonesos i catalans va ser en el camp militar. Cap dels articles consultats fa esment al possible desplaçament de pescadors de Leucata o de les viles de l'entorn cap a la costa catalana.

²⁷⁵ ADB. Llibre de matrimonis de Premià (1572-1700).

²⁷⁶ Agraeixo l'extraordinària amabilitat de la directora d'aquest arxiu, la Sra Sylvie Caucanas, a l'hora d'atendre les meves peticions.

²⁷⁷ Balmitgère, Jean, "Entre Leucate et Perpignan (1494-1642)" *Bulletin de la Commission Archéologique de Narbonne*, T. XXX (1968), pp. 145-165. Bayrou, Lucien, *Entre Languedoc et Roussillon: 1258-1659 fortifier une frontière?*, Perpinyà, 2004. Pech de Laclause, Jacques, "La bataille de Leucate en 1637, morts et blessés français" *Bulletin Société des Études Scientifiques de l'Aude*, T. LXVII (1967), pp. 295-300. Eppe, Guillaume, "Leucate: Batterie côtière du XVIIème siècle" *Bulletin de l'Association Archéologique des Pyrénées-Orientales*, núm. 11 (1996), pp. 40-41. Vassal-Reig, Charles, *La guerre en Roussillon sous Louis XIII*, Paris, 1934.

Per tant, a tenor de les dades subministrades pels sacramentaris i la documentació notarial de les poblacions analitzades així com de les fonts primàries i secundàries de Leucata, tot semblaria indicar que la caiguda de Leucata a mans franceses no hauria desencadenat un flux migratori ni cap al Masnou ni cap a d'altres localitats veïnes. D'altra banda, referma la nostra hipòtesi el fet de què cap dels treballs existents que aludeixen a l'origen leucatenc del barri de l'Ocata no remetien a cap font documental. Així doncs, més enllà de la similitud del nom de les dues zones Leucata i Ocata res permet pensar que el barri masnoví de l'Ocata hagués estat fundat per pescadors d'aquesta localitat francesa.

11. ALTRES MOVIMENTS MIGRATORIS

De bell antuvi, la historiografia ha tendit a considerar les societats de l'Antic Règim com uns cossos tancats. En aquests indrets, els nivells d'endogàmia haurien estat molt intensos. Tanmateix l'aportació de la demografia francesa ha esdevingut fonamental per desmitificar aquesta imatge. A l'any 1970 i 1971, la revista "Annales de Démographie Historique"²⁷⁸ va publicar dos números monogràfics dedicats als moviments migratoris. En l'àmbit hispànic, la contribució de Pérez Moreda²⁷⁹ ha estat molt rellevant. Segons aquest demògraf, la davallada demogràfica de l'interior peninsular s'explicaria més pels desplaçaments de la població, que per les crisis de mortalitat.

Fruit de la influència de la historiografia francesa, s'han publicat alguns treballs centrats en els moviments migratoris de caràcter urbà. A Catalunya, destaquen les comunicacions de Narcís Castells²⁸⁰ i Antoni Simon²⁸¹ sobre Girona. En l'àmbit espanyol cal ressaltar les investigacions de Pla Alberola²⁸² sobre Alacant, Marcos Martín²⁸³ sobre Medina del Campo i Salas²⁸⁴ sobre Barbastre.

En el cas de la historiografia catalana, les recerques han tendit a focalitzar l'anàlisi en la immigració francesa. La majoria d'articles, monografies locals i comunicacions centrades en el fenomen de la immigració a Catalunya són deutores de l'obra de Nadal i Giralt.²⁸⁵ Tanmateix, la influència d'aquests treballs ha propiciat que es menystingués la rellevància d'altres fluxos migratoris. La

²⁷⁸ Annales de Demographie Historique, Paris, 1970 i 1971. Inicia el primer número Pôussou, J. P., "Les mouvements migratoires en France et a partir de la France de la fin du XVè au début du XIXè siècle. Approches pour une syntèse", pp. 11-78. Extret de Dantí, Riu, Jaume, *Terra i població*, p. 128, nota 134.

²⁷⁹ Pérez Moreda, Vicente, *Las crisis de mortalidad en la España interior (siglos XVI-XIX)*, Madrid, 1980.

²⁸⁰ Castells, Narcís, "Els moviments migratoris en la Catalunya moderna. El cas de la immigració envers la ciutat de Girona (1473-1576)" *Actes I Congrés d'Història Moderna*, Vol. I, pp 223-232.

²⁸¹ Simon Tarrés, Antoni, "Girona a comienzos del ochocientos. Inmigración y crecimiento demográfico" *Actes I Congrés d'Història Moderna*, Vol. I, pp 133-139

²⁸² Pla Alberola, Primitivo J., "El estudio de los movimientos migratorios a través de los registros parroquiales" *Actas de las II Jornadas de Metodología y Didáctica de la Historia*, Cáceres. 1993, pp. 59-73.

²⁸³ Marcos Martin, A., *Auge y declive de un núcleo mercantil y financiero de Castilla la Vieja. Evolución demográfica de Medina del Campo durante los siglos XVI y XVII*, Valladolid, 1978.

²⁸⁴ Salas, José A., "Migraciones internas y medium-distance en Aragón (1500-1900) I Conferencia Europea de la Comisión Internacional de Demografía Histórica. Migraciones internas y medium-distance en Europa 1500-1900, Santiago de Compostela, 1993, Vol. II, pp. 189-215.

²⁸⁵ Nadal, Jordi; Giralt, Emili, *La population catalane de 1553 à 1717. L'emigration française et les autres facteurs de son développement*, Paris, 1960. Recentment editada en català per l'editorial Eumo. També dels mateixos autors *La immigració francesa a Mataró durant el segle XVII*, Mataró, 1966.

demografia catalana ha considerat que el redreç poblacional del Principat no hauria estat possible sense l'arribada de joves francesos. En aquest sentit Jaume Dantí²⁸⁶ ha matisat la contribució francesa al redreç del Vallès Oriental i ha obert una altra línia de treball. Així, la revifalla demogràfica del Principat no s'hauria d'atribuir tant a l'arribada de gent de l'altra banda dels Pirineus com als moviments interns del propi país.

Tenint present aquestes consideracions en el decurs aquest capítol intentarem aproximar-nos als altres corrents migratoris que es van donar al llarg dels segles XVI i XVII i que van ser fonamentalment d'àmbit comarcal, català i peninsular.

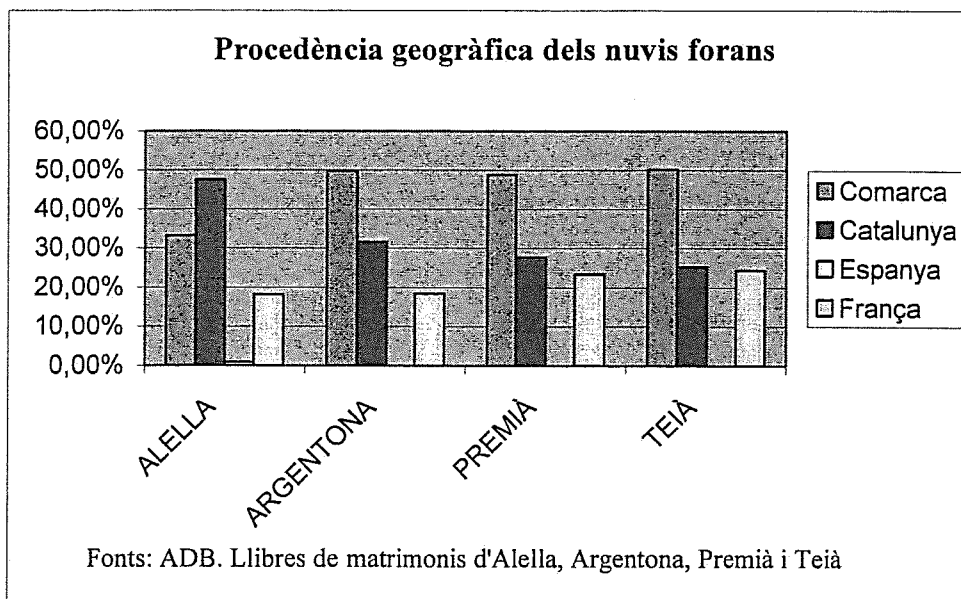
1.- El pes de la immigració francesa en relació amb els altres corrents migratoris:

Le Roy Ladurie²⁸⁷ va definir quines van esdevenir les principals zones de repulsió i d'atracció de població al llarg de l'Antic Règim. Així, els principals àmbits de repulsió van ésser la muntanya, ja que constituïa un focus de misèria, mendicitat estacional i d'emigració; d'aquí el vell proverbi català de l'àrea pirinenca "*baixar sempre, muntar no.*" En canvi, les principals zones d'atracció van ser les terres vitivinícoles; en definitiva els principals centres d'acumulació de rendes i creixement agrícola i comercial. D'aquesta manera la muntanya va acomplir el paper de subministradora de potencial humà a les demarcacions més comercials. Seguint els criteris de Le Roy Ladurie, el Maresme es perfilava, com un centre receptor d'immigrants a causa de l'important pes del comerç vitivinícola i de la seva proximitat a la capital catalana.

En el decurs de l'època moderna, els immigrants procedien de la mateixa comarca, del Principat, de França i de manera més residual de la mateixa península Ibèrica. Tenint present aquests àmbits de procedència hem procedit a calcular el pes de cada flux migratori en relació al percentatge de nuvis forans consignats.

²⁸⁶ Dantí Riu, Jaume, *Terra població*.

²⁸⁷ Le Roy Ladurie, E., *Les paysans de Languedoc*, Paris, 1966, p. 102.

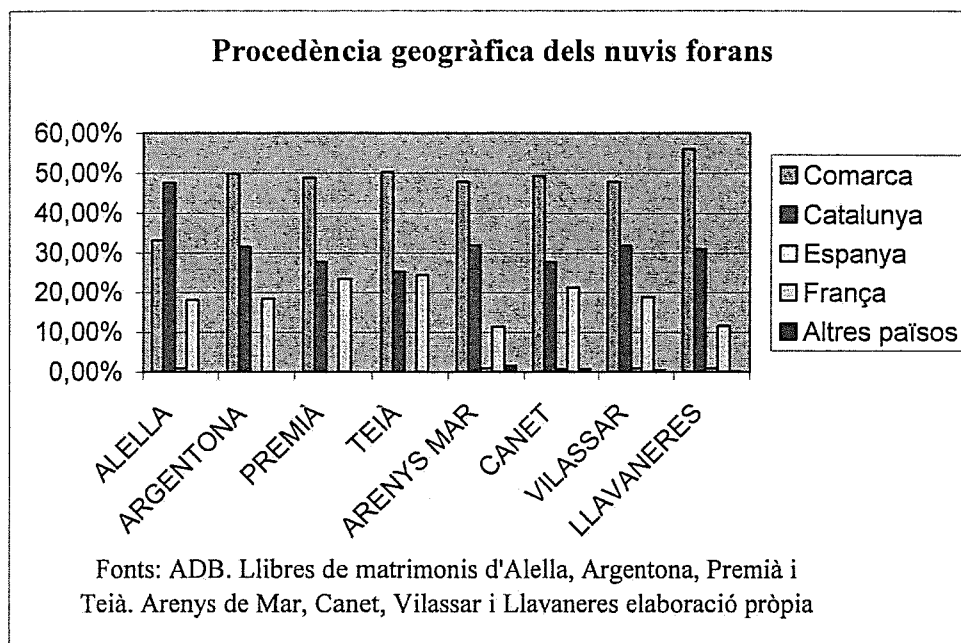


Segons es desprèn d'aquest càlcul la principal àrea de procedència dels nuvis forasters se situava a l'interior de la mateixa comarca. Així, tant a Argentona, com a Premià i a Teià la meitat dels nuvis forans provenien del Maresme. En canvi, a Alella van preponderar els forasters que procedien d'altres comarques, preferentment el Vallès Oriental i el Barcelonès. En aquest cas, el veïnatge d'aquesta població amb el Vallès Oriental i el Barcelonès explicaria aquesta singularitat. Cal recordar que a diferència de Premià, Teià i Argentona que estan ubicades al bell mig de la comarca i delimiten amb localitats maresmenques, Alella es troba a la perifèria i atermena amb localitats vallesanes.

Després de la migració d'àmbit comarcal, la segona gran àrea de procedència es va situar al Principat de Catalunya a la totalitat de les poblacions, tret d'Alella. Tanmateix, en determinades poblacions, com Premià i Teià, va tenir lloc un cert equilibri entre els forasters catalans i els francesos. Així, si els cònjuges procedents d'altres comarques van totalitzar entre un 25,3 i un 27,7% a Teià i a Premià, els oriünds de França van representar un 23,4 i 24,4% respectivament. Per tant, en aquestes demarcacions podríem afirmar que la segona gran àrea de procedència dels nuvis forans estaria molt igualada entre el flux migratori català i el francès. En canvi, tant a Argentona com a Alella, la immigració francesa es va situar en tercer lloc al darrera de la comarcal i la catalana.

Els altres corrents migratoris procedents d'altres comunitats autònomes espanyoles i d'altres països europeus va esdevenir merament testimonial o inexistent.

Així, per exemple Alella és la única localitat de la mostra, on detectem la presència d'un nuvi procedent d'altres enclavaments de la geografia espanyola. En la resta de poblacions els àmbits de procedència es van circumscriure a la comarca, a Catalunya i al Migdia francès.



El contrast amb d'altres enclavaments del Maresme confirma que a la totalitat de les poblacions la principal àrea de procedència dels nuvis forans se situava a la mateixa comarca. Tret d'Alella, la resta de localitats van destacar per concentrar unes proporcions molt similars entre un 47 i un 56%. La segona gran àrea subministradora de cònjuges al Maresme es va situar a d'altres comarques catalanes. Ara bé malgrat aquesta similitud, constatem com a Premià i a Teià es va donar un cert equilibri entre els nascuts a d'altres punts de la geografia catalana i els originaris del Midi francès. Finalment, la tercera àrea de procedència dels forasters es va situar a l'altre vessant dels Pirineus, encara que amb notables divergències percentuals. Si a Premià i a Teià els nascuts a França van representar un 23-24% dels nuvis forasters, a Arenys de Mar i a Llavaneres van encarnar entorn un 11,5%. A diferència de les poblacions de la mostra, cal mencionar la presència de forasters de la resta de l'Estat espanyol i d'altres països europeus. En els dos casos no van arribar, però, al 2%.

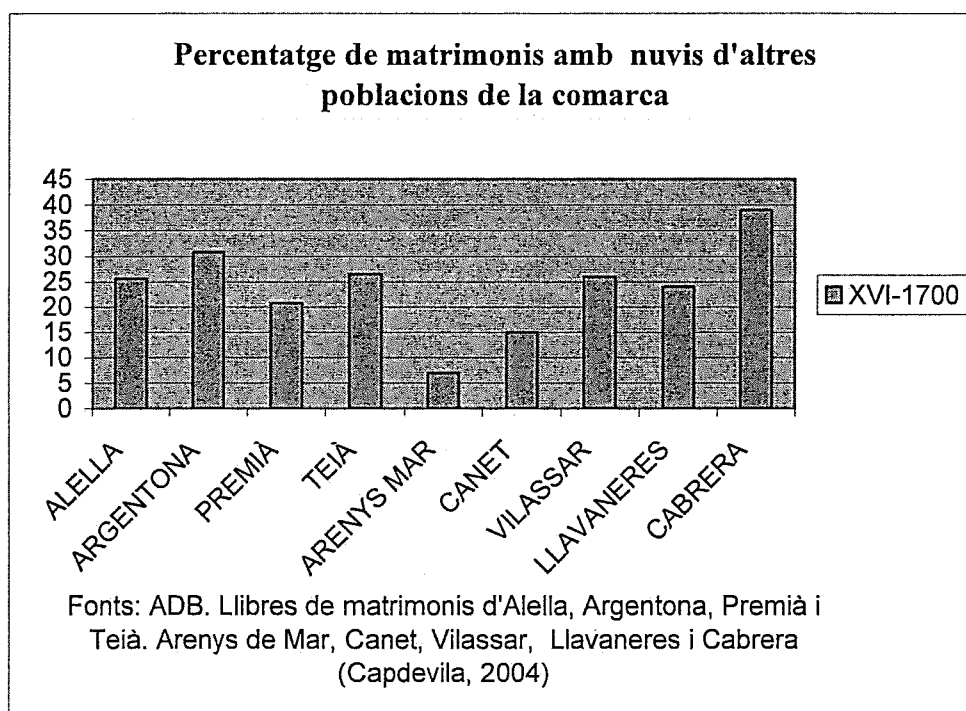
Així, doncs, tot sembla indicar que dins el contingent de nuvis forans els nascuts al país veí es van erigir en la tercera gran àrea de procedència al darrera dels naturals de

la mateixa comarca i dels nascuts al Principat. Amb tot, a Premià i a Teià constatem un cert equilibri entre la immigració catalana i la francesa, la qual cosa corrobora l'extraordinària incidència d'aquest degoteig en aquestes poblacions.

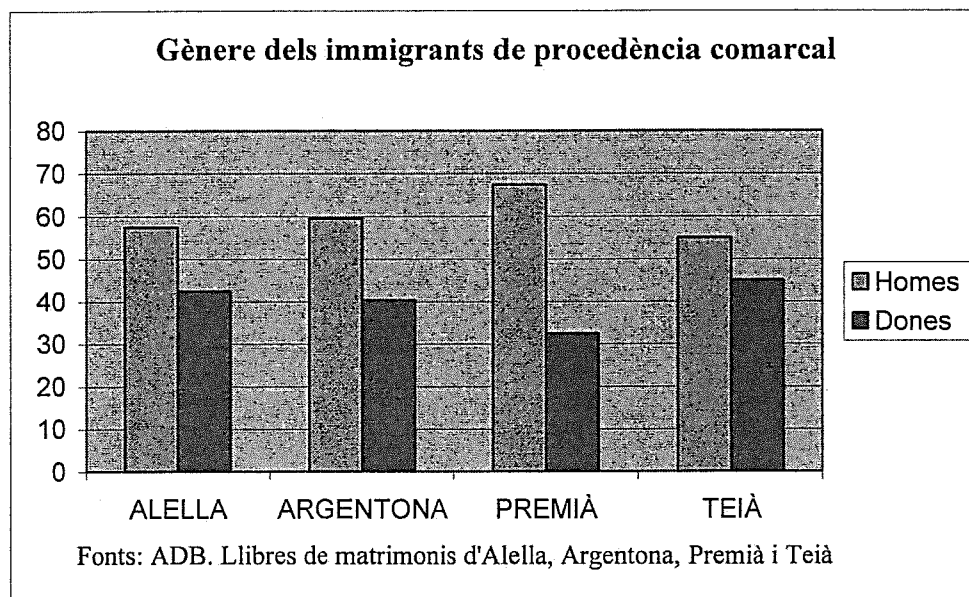
2.- Els altres moviments immigratoris:

L'anàlisi de la procedència geogràfica dels nuvis forasters ha revelat que al marge de la immigració francesa van tenir lloc altres desplaçaments de població. Tanmateix a diferència del degoteig occità, aquests altres moviments es van donar entre poblacions molt properes geogràficament.

En línies generals, tal com hem pogut evidenciar un 50% dels nuvis forasters havien nascut dins la mateixa comarca. En relació al conjunt d'esposalles, la proporció d'enllaços amb nuvis d'altres poblacions maresmenques es va situar entre un 21 i un 31%. Els nivells màxims es van situar a Argentona i els mínims a Premià. A la resta de poblacions de la comarca la proporció de contraents de la mateixa comarca no va ser tant homogènia. Així, a Arenys de Mar i a Canet no van superar el 20%, en contrast amb els nivells de Cabrera que van representar un 30%. Vilassar i Llaveneres van obtenir uns nivells molt similars als d'Alella i Teià.



Des del punt de vista del gènere dels immigrants procedents de l'interior de la comarca constatem un predomini dels nuvis per sobre de les núvies. Aquesta tendència cal atribuir-la al costum de casar-se a la parròquia de la muller. Per aquest motiu probablement algunes d'aquestes parelles maridades a les parròquies d'Alella, Argentona, Premià o Teià després de l'enllaç es desplaçarien a viure a la localitat d'on era oriünd el nuvi. Així, per exemple, alguns dels matrimonis celebrats a Teià en què ell procedia d'Alella s'afincaven a la població del marit.



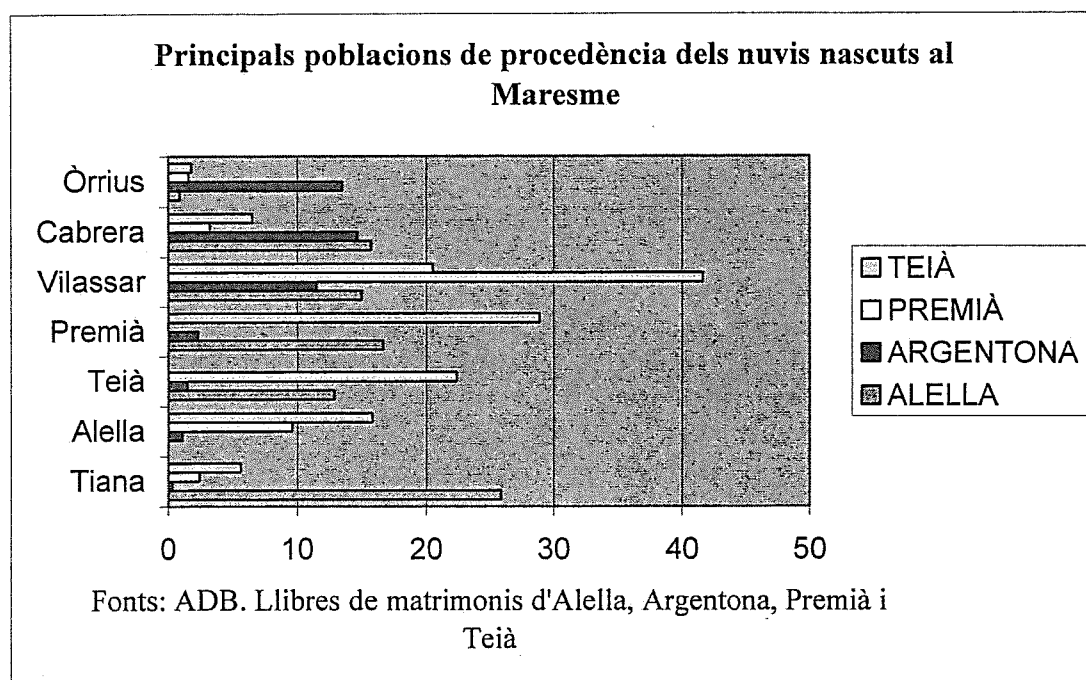
Al marge de l'arrelament d'aquesta tradició copsem uns percentatges molt similars a la totalitat de les poblacions. Així els nuvis forans representen un 60% i les núvies foranes un 40%. Significativament, a Premià la proporció de donzelles de fora de la població va ser menys rellevant. De fet, aproximadament un 70% dels nuvis havia nascut a d'altres enclavaments del Maresme en contrast amb el 30% de les núvies.

Sens dubte, l'anàlisi individualitzada de la procedència dels nuvis en cada parròquia ofereix uns resultats força interessants. Així, si Josep Maria Pons Guri²⁸⁸ ha remarcat en diverses ocasions el contrast existent entre l'anomenat Alt i Baix Maresme, l'anàlisi de la procedència dels nuvis confirma aquestes distincions. Així, apreciem com les localitats de la mostra mariden amb nuvis del Baix Maresme en més d'un 85% dels casos. Quelcom similar vam poder constatar quan vam analitzar la procedència dels nuvis maresmencs esposats a Vilassar, Llavaneres i Cabrera.²⁸⁹ En

²⁸⁸ Espriu Malagelada, Agustí; Nogueras Baró, Núria; Pons Recolons, M. Assumpció de, *Aproximació històrica al mite de Sinera*, p 54.

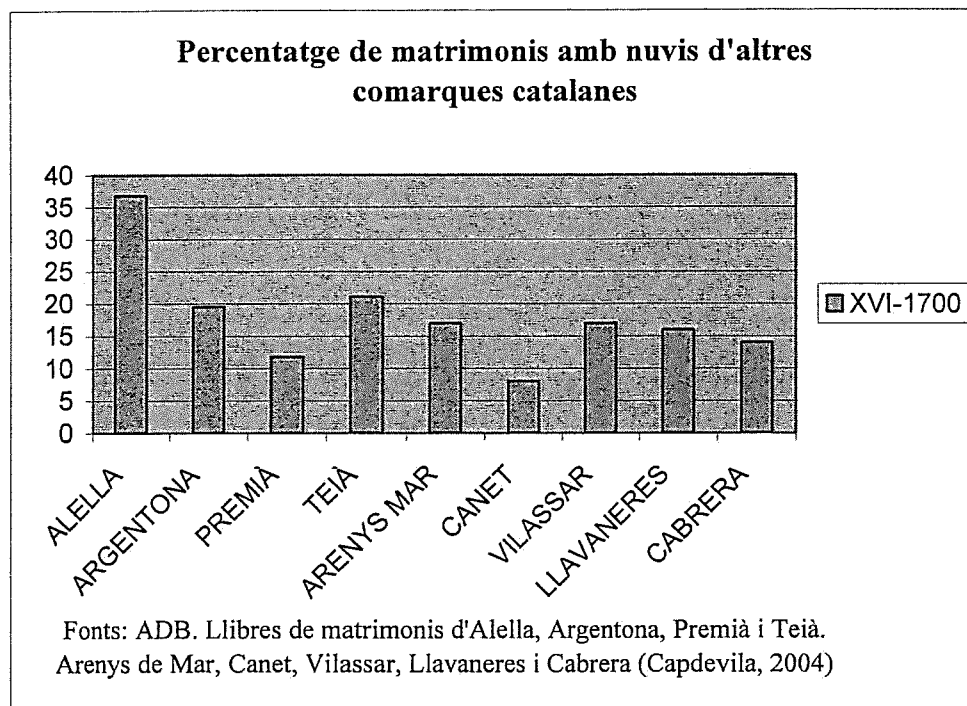
²⁸⁹ Capdevila, A., *Pagesos, mariners i comerciants a la Catalunya litoral*, pp. 110-128.

canvi, els maridats a Arenys de Mar Canet i Tordera van tendir a buscar parella en poblacions de l'anomenat "Alt Maresme".

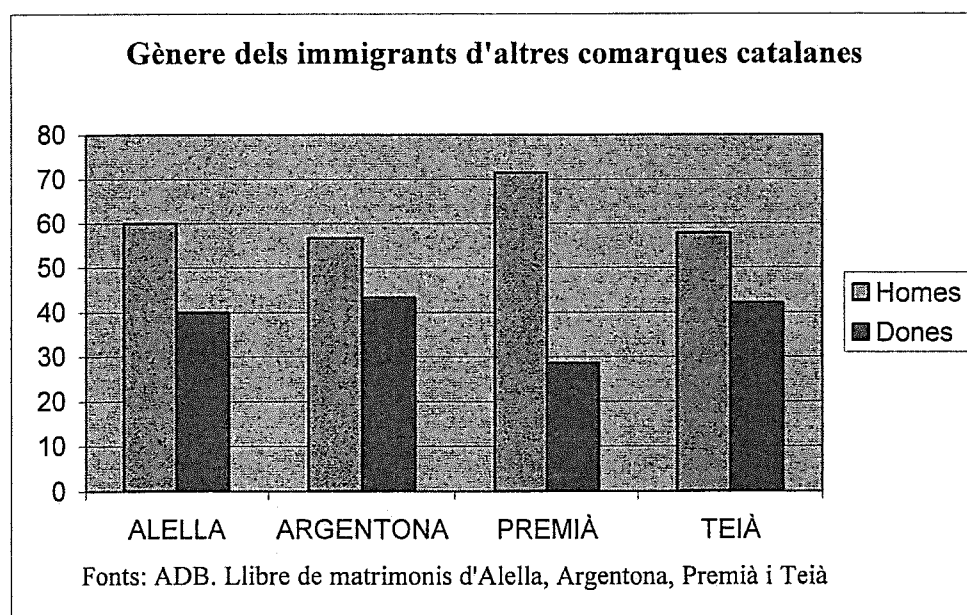


Els lligams es buscaven amb persones de localitats veïnes, no en va els dies de mercat i de celebració de fires comercials esdevenien el punt de trobada dels joves de les poblacions contigües. A tall d'exemple, els nuvis de Teià provenien de Vilassar, Premià i Alella i els d'Argentona de Cabrera, Vilassar i Òrrius. En canvi, els cònjuges de Canet provenien de Sant Iscle de Vallalta, Arenys de Munt, Arenys de Mar i Calella. Es referma, doncs, la imatge d'una comarca dividida en dues subzones i el principi de la proximitat geogràfica a l'hora de contraure matrimoni.

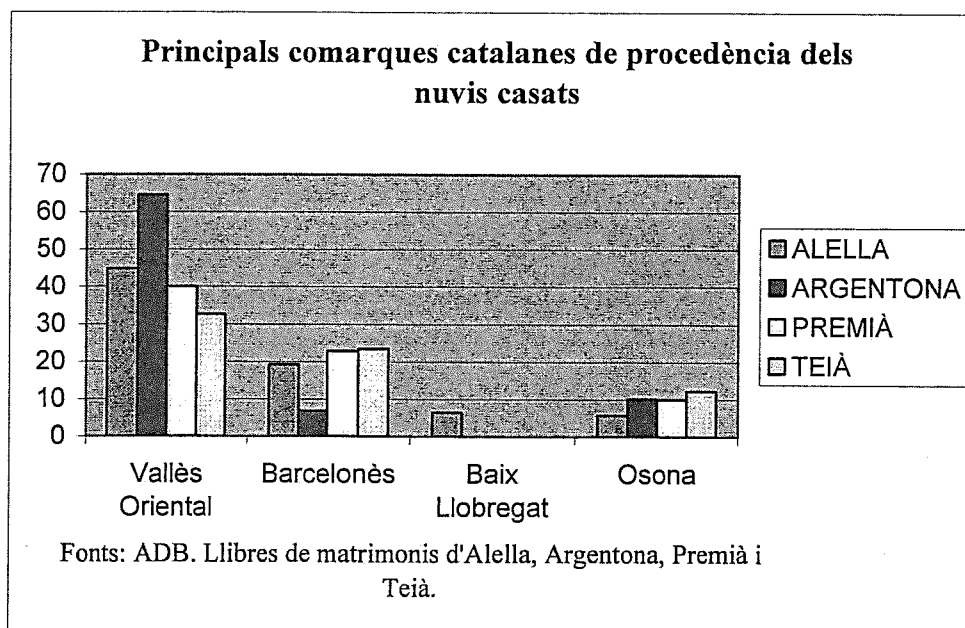
Si una bona part dels nuvis forasters procedia de la mateixa comarca, no hem de menystenir, tampoc, la contribució dels contraents d'altres comarques catalanes. De fet, la proporció de catalans d'altres comarques maridats al Maresme va oscil·lar entre un 11,8% de Premià i un 36,8% d'Alella. Cal recordar que aquesta darrera població a causa de la seva ubicació al sud de la comarca tenia més lligams amb la comarca veïna del Vallès Oriental que no pas amb les altres poblacions de la comarca, la qual cosa es traduïa amb una major proporció d'esposalles amb nuvis de comarques limítrofes.



Respecte al sexe dels immigrants, copsem la mateixa tendència que havíem apreciat en analitzar la immigració d'àmbit comarcal, és a dir un predomini dels forasters masculins. Significativament, tal com havíem pogut constatar en l'estudi del gènere dels immigrants de l'interior del Maresme a la vila de Premià, copsem un predomini aclaparador dels nuvis forasters un 70% en contrast amb el 30% de les núvies foranes. En la resta de localitats els percentatges s'assimilen força als obtinguts en la immigració d'àmbit comarcal, un 60% dels fadrins d'altres demarcacions del Principat front al 40% de les donzelles.



Un repàs a la procedència extracomarcal dels nouvinguts confirma, una vegada més, la influència dels lligams veïnals. Els forasters van provenir fonamentalment del Vallès Oriental, el Barcelonès, Osona i el Baix Llobregat en el cas d'Alella. Probablement, una bona part dels homes naturals d'aquestes demarcacions s'oferirien com a treballadors i bracers contribuint d'aquesta manera a la rompuda de noves terres i a l'expansió de la vinya en aquesta comarca litoral.



La confrontació dels recomptes de població de l'any 1553 i 1708 va palesar l'existència de dues Catalunyaes, una d'expansiva i una de recessiva. Les comarques del Pallars Jussà, Noguera, Segarra, Urgell, Segrià, Garrigues, Ribera d'Ebre i Terra Alta es van caracteritzar per perdre població. En canvi, les regions de la Val d'Aran, Pallars Sobirà, Alt Urgell, Solsonès, Cerdanya, Berguedà, Ripollès, Garrotxa, Osona, Bages, Anoia, Conca de Barberà i Priorat, Alt Empordà, Baix Empordà, Gironès i Selva, Maresme, Vallès Oriental, Vallès Occidental, Barcelonès, Baix Llobregat, Garraf, Alt Penedès, Baix Penedès, Alt Camp, Tarragonès, Baix Camp, Baix Ebre i Montsià van sobresortir per la seva línia ascendent.

Aquesta contraposició tan manifesta entre dues Catalunyaes de signe demogràfic oposat va ser el punt de partida de la investigació de Nadal i Giralt.²⁹⁰ Inicialment en intentar d'establir les relacions entre una i altra àrea, aquests historiadors es van

²⁹⁰ Nadal, J.; Giralt, E., *Immigració i redreç*, p. 29.

plantejar la possibilitat d'un fenomen compensatori; és a dir el gran augment dels efectius de la Catalunya Vella es deuria haver aconseguit a costa del potencial humà de l'altra banda del país. Atès que ni l'extraordinari índex de creixement del Garraf, Osona o Maresme, ni la greu pèrdua del Segrià, per donar uns casos extrems, es podien explicar pel simple joc de les forces biològiques semblava que no hi havia cap obstacle per acceptar un intens moviment emigratori des de les comarques lleidatanes cap a les del litoral i prelitoral.

Tanmateix, d'aquesta hipòtesi tan suggestiva no en va quedar rastre després d'estudiar els corrents migratoris catalans en direcció a Barcelona. La classificació de les persones ingressades a l'Hospital de la Santa Creu i dels contraents forasters a diverses parròquies demostrava que no havia tingut lloc el suposat fenomen de compensació. Precisament, l'estudi de la procedència geogràfica dels nuvis catalans maridats a Alella, Argentona, Premià i Teià confirma aquest fenomen. Per tant, tal com assenyalaven Nadal i Giralt²⁹¹ tot sembla indicar que les dues Catalunyes es van girar d'esquena i no sembla que tinguessin cap lligam que les unís.

L'arribada de gent provinent de la península va tenir un caràcter merament testimonial a les poblacions de la mostra. De fet, la única localitat, on consignem nuvis de la resta de l'estat espanyol és a Alella i percentualment no va arribar al 1%. Aquests forasters van procedir de Toledo, de Mallorca i de València. Significativament, aquests desplaçaments de població es van caracteritzar per ésser, essencialment, masculins a diferència dels altres moviments d'àmbit comarcal i català. Per tant, tot sembla apuntar que a mesura que ens allunyàvem de les poblacions d'anàlisi la proporció de núvies forasteres tendia decaure. Cal no oblidar que la immigració francesa es va caracteritzar per ser essencialment masculina.

Tal com hem pogut apreciar en d'altres enclavaments de la comarca, aquest flux migratori va estar conformat o bé per militars, que es van aquarterar a les poblacions, o bé per comerciants i mariners que van fixar la seva residència a les poblacions costaneres. Així, van proliferar les unions de soldats de Castella, Galícia i Andalusia amb donzelles de la localitat en les etapes més adverses: conflictes bèl·lics i allotjaments militars. A tall d'exemple, cal mencionar el matrimoni de Felip Díez, soldat de Granada, amb Eulàlia Benet de Cabrera a l'any 1653.²⁹²

²⁹¹ Ibidem, p. 29

²⁹² Capdevila, A., *Pagesos, mariners i comerciants a la Catalunya litoral*, pp. 110-128.

Tanmateix les localitats marineres d'Arenys de Mar i Canet es van configurar en un enclavament mercantil molt atractiu. Aquesta circumstància va propiciar els desplaçaments de comerciants de Mallorca, Menorca, Galícia, València i Cartagena.

Finalment en contrast amb Arenys de Mar, Canet, Vilassar i Llavaneres, cap de les poblacions objecte d'estudi en aquest treball es van distingir per rebre el flux migratori d'altres països europeus.

Així doncs, tot sembla apuntar que des del punt de vista percentual la major part dels nuvis forans casats a Alella, Argentona, Premià i Teià van procedir de la mateixa comarca o del Principat de Catalunya. La immigració francesa es va situar en el tercer i en alguns casos, com a Teià i Premià, en la segona gran àrea de procedència dels nuvis forans.

Nadal i Giralt van estimar que l'espectacular recuperació demogràfica del Principat al llarg dels segle XVI i XVII calia atribuir-la al flux migratori procedent de l'altre vessant pirinenc. Tanmateix, a partir de les dades obtingudes hem pogut apreciar que la proporció de francesos esposats es va situar entorn un 12%. Tot i la seva importància, no creiem que la seva aportació fos tan decisiva per al redreç demogràfic de la comarca. Cal tenir present que els moviments migratoris procedents de la mateixa comarca i de la resta del Principat van representar un 26% i un 20% respectivament. Amb tot, casualment les àrees subministradores de població a les localitats de la mostra es van caracteritzar per ser demarcacions que no van perdre població al llarg dels segles XVI i XVII. Per tant, tot i la possible incidència de la immigració en la represa demogràfica de la comarca, sospitem que aquesta expansió caldria atribuir-la a d'altres factors.

Precisament, en una investigació²⁹³ de més abast vam poder constatar que l'expansió demogràfica d'Arenys de Mar, Canet, Vilassar, Llavaneres i Cabrera havia estat més pels propis mecanismes autoreguladors de cada població que per la ingerència d'un flux migratori. Corroborava aquesta constatació l'elevada natalitat, l'escassa intensitat i continuïtat de les crisis de mortalitat i la facilitat en contraure esposalles després d'una sobremortalitat. Tot i que aquests aspectes quedaven fora del nostre estudi sospitem que a Alella, Argentona, Premià i Teià es donarien les mateixes circumstàncies.

²⁹³ *Ibidem.*

CONCLUSIONS

Josep Pla afirmava "*a mi m'agrada el Migdia de França. I m'agrada perquè és l'espai d'Europa que s'assembla més al meu país.*" Possiblement, aquest mateix sentiment hauria esperonat quatre segles abans als protagonistes d'aquesta investigació a l'aventura catalana.

Al llarg d'aquest treball hem intentat aproximar-nos a la realitat social i econòmica d'aquest col·lectiu d'immigrants francesos que al llarg dels segles XVI i XVII va envair les nostres contrades. A partir de tot un conglomerat de fonts molt heterogènies, des de sacramentaris, passant per la documentació notarial i per la Matricula de 1637, hem pogut atansar-nos a la quotidianitat d'aquests nouvinguts, els temporers i els permanents, des de múltiples punts de vista.

Tot i que la immigració francesa ha estat objecte de nombrosos estudis a la resta de la península, en el cas català i maresmenc la singularitat d'aquest degoteig va raure en el seu caràcter permanent. L'estudi de les partides de matrimoni ens ha permès constatar que una proporció gens menyspreable de forasters va entroncar amb famílies de la contrada, aproximadament un 12% dels nuvis era d'origen ultrapirinenc. Aquest fet ha propiciat que la bibliografia hagi estimat que sense l'arribada de població ultrapirinenca Catalunya en general i el Maresme en particular no haguessin pogut superar el trasbals demogràfic derivat de la crisi baixmedieval.

Tanmateix l'entrecreuament del percentatge de casaments amb nuvi francès i el nombre de focs o cases enregistrats en els recomptes de població ha palesat que els francesos van establir-se, preferentment, en aquelles localitats més agràries (Alella, Teià, Argentona i Premià) i amb menys volum de població. De totes les dades que disposem de la comarca, les localitats que van acaparar un major percentatge de francesos van ser fonamentalment Alella i Teià. Precisament, aquestes van ser les localitats que en el fogatge de 1553 i en el cens de 1708 menys població posseïen i que van créixer menys al llarg dels segles XVI i XVII. Així, doncs, tot sembla apuntar que aquests nouvinguts buscaven viles demogràficament petites, d'economia agrícola i properes a Barcelona.

L'anàlisi de la cronologia de les arribades d'aquests forasters ha evidenciat notables similituds respecte a la pauta ressenyada per la bibliografia: un descens progressiu a mesura que hom s'aproxima al 1700. Malgrat que Alella, Premià i Teià van resseguir aquesta tendència decreixent, Argentona va experimentar un augment

significatiu de les esposalles amb nuvi francès entre 1621-1660. Semblantment amb el que va succeir a Vilassar i Arenys de Munt, Argentona hauria seguit la seva pròpia línia evolutiva.

Aquests nouvinguts van procedir majoritàriament de l'àrea dels Pirineus i Prepirineus, i en concret de la franja compresa pels bisbats de Comenge, Rius, Pàmies i Coserans. Coetàniament, aquesta àrea pirinenca estava patint una greu crisi econòmica a causa del desequilibri crònic entre població i recursos i per les nefastes conseqüències de les Guerres de Religió. En contrast amb aquest context depressiu, Catalunya en general, i el Maresme en particular, destacaven per sofrir un dèficit de mà d'obra degut a les grans mortaldats dels segles medievals. Aquesta necessitat de mà d'obra havia afavorit una puja en els salaris i que el Maresme esdevingués un lloc ideal pels immigrants francesos a causa de la demanda de braços per la rompuda de terres.

D'aquesta manera les possibilitats de troba feina, els bons sous que s'oferien i el fet de tenir una mateixa cultura i una mateixa parla haurien afavorit aquests contactes de bell antuvi.

El seguiment de les localitats de procedència dels matriculats ens ha revelat la prevalença de determinades poblacions en un mateix poble: Arandorta a Argentona, Marinyac a Teià, Montoliu a Argentona i Alella, Montdebasan a Teià, Aurinyach a Premià, Alella, Vilassar i Cabrera. Tot plegat ens ha fet sospitar que aquest flux migratori hauria estat de caràcter col·lectiu. D'aquesta manera, grups de joves marxarien conjuntament de les seves poblacions d'origen a la recerca de feina i bons sous cap a "Eldorado català."

La mitjana d'edat dels francesos vinguts al Principat va oscil·lar entre els quinze de Premià i els vint anys de Teià. En el moment d'elaborar-se la Matricula la majoria dels inscrits tenien entre trenta i trenta-nou anys. Per tant, estaven en una edat idònia per poder contribuir de manera decisiva al desenvolupament econòmic de les poblacions receptores. Probablement aquesta extraordinària joventut, no oblidem que molts havien abandonat la llar familiar durant l'adolescència, hauria provocat que s'erigissin en una mà d'obra no especialitzada. La majoria van exercir de bracers i van contribuir de manera decisiva a l'expansió de la vinya a la contrada. Al marge de l'agricultura, d'altres forasters es van ocupar en aquells sectors que proporcionaven més feina al Maresme: la fusta i la construcció i la pesca. Per tant, sospitem que la qualificació tècnica es donaria preferentment a la zona d'acollida. Així, per exemple tots els

pescadors documentats procedien de bisbats de l'interior de França. Per tant, cal concloure que haurien après l'ofici a la població receptora.

L'entrecreuament de l'edat d'arribada a Catalunya amb l'estat civil ha esdevingut també molt revelador. Tot sembla apuntar que com més joves arribaven les possibilitats de casar-se amb una donzella del país augmentaven i viceversa. Així, dins el col·lectiu de matriculats casats a Catalunya el grup més nombrós va correspondre aquell que havia abandonat el seu país durant la infantesa.

En canvi, els forasters que van travessar la frontera més grans difícilment van aconseguir emparentar amb famílies del país. En molts casos ja tenien lligams als seus llocs d'origen i es van configurar en una mà d'obra temporera que anualment anava i venia de Catalunya a França. En alguns casos, malgrat que ell no hi arrelés, el fet d'introduir en aquesta feina estacionària a un familiar més jove, un fill, un nebot, un germà o un cosí més petit, va propiciar la integració d'altres parents seus.

Precisament, en relació a la presència o no de familiars al Principat, la Matricula ha evidenciat que aproximadament la meitat dels francesos tenien algun parent al Principat. Entre els lligams més ressenyats hem localitzat a cosins i germans i en menor mesura oncles, nebots, pares i cunyats. D'aquesta manera, l'anàlisi dels diferents lligams familiars ha palesat que aquest flux migratori el protagonitzarien homes joves, de la mateixa edat, que marxarien junts de França a la recerca de feina; una vegada al Principat les ofertes del mercat laboral els anirien disseminant per tota la geografia catalana. Tot i així, la Matricula ha permès localitzar algunes confessions que assenyalen tenir un cosí, un germà, un oncle o el pare a la mateixa vila o a una població veïna.

La informació aportada pels sacramentaris i la documentació notarial ens ha revelat fins a quin punt els col·lectiu francès va tendir a agrupar-se. Independentment del lloc d'origen, es van aplegar amb confraries, en determinats casos es van casar entre ells i van establir lligams d'amistat tal com ho demostra la proliferació de testimonis francesos a les deixes testamentàries, als capítols matrimonials i a les partides de casament. Malgrat que les partides de casament, de defunció i la Matricula de 1637 ens han possibilitat fer una aproximació quantitativa dels francesos establerts a Alella, Argentona, Premià i Teia, probablement això no seria més que una petit reflex de l'important degoteig francès que des del segle XVI va arribar a les nostres contrades. Corrobora aquesta apreciació la localització de francesos no ressenyats als sacramentaris a les deixes testamentàries i als capítols matrimonials.

Una vegada més, l'edat de sortida de França hauria determinat o no la integració del nouvingut. Així, si la mitjana d'edat de sortida de França se situava entre els vint i els vint-i-cinc anys dins el col·lectiu temporal, oscil·lava entre els catorze i els disset anys en el dels permanents. Per tant, difícilment amb aquesta edat aquests nouvinguts estarien casats o compromesos a la seva àrea de procedència. Aquesta extraordinària joventut hauria afavorit que durant els primers anys poguessin anar prosperant i arrelant al país. Hem de tenir present que els francesos passaven per la vicaria després de més de quinze anys de residència al país.

De fet, l'estudi de l'estat civil dels immigrants permanents i temporers ha resultat molt significatiu i ha corroborat aquesta idea. Si dins el grup de matriculats temporers predominaven els casats a França, en el cas dels permanents observem una prevalença dels solters. Cal recordar que la proporció d'immigrants solters dins el col·lectiu temporal no superava el 40%. En canvi, en el cas dels permanents es va situar entorn al 70%.

En relació a les diòcesis de procedència dels immigrants permanents i temporers hem constatat una vegada més l'hegemonia dels forasters nascuts en la franja integrada pels bisbats de Comenge, Coserans, Rius i Lombers. A causa de la seva proximitat amb Catalunya i de la conjuntura econòmicament recessiva que estava patint, aquest territori es va configurar en el principal subministrador de treballadors temporers i permanents. Davant les dades extretes de la Matrícula no podem parlar d'una àrea de procedència d'immigrants específicament temporers o permanents. Aquesta constatació confirma que els motius pels quals uns forasters s'integraven i uns altres cal buscar-les més en qüestions estrictament personals que no pas en la procedència geogràfica.

Tanmateix, la única demarcació que hem pogut atribuir el qualificatiu de subministradora d'immigrants permanents ha estat les Terres Altes i el Massís Central. Encara que no va esdevenir una àrea molt ressenyada en la documentació, hem apreciat com a la Matrícula els naturals d'aquesta zona residien de manera fixa al Principat. La majoria provenien de Càors i Rodes i en menor mesura de Perigús i Santa Flor. El llarg camí que havien de recórrer obligava que únicament el fessin una vegada a la vida.

En molts casos, el fet d'haver arribat durant l'adolescència els hauria permès integrar-se i poder anar prosperant dins la nova societat. Precisament, un dels trets més distintius dels permanents respecte els temporers, ha estat el fet que els primer van aconseguir en determinats casos la tinença d'una casa, d'una peça de terra o de bestiar

per poder realitzar el seu treball. Amb tot, dins les localitats de la mostra les proporcions de forasters amb béns han destacat per al seva heterogeneïtat. En relació al percentatge d'immigrants permanents amb algun cabal hem constatat que Premià va ser la població on la tinença de béns va estar més arrelada.

Amb tot, en el decurs dels segles XVI i XVII el Maresme va rebre altres allaus immigratòries. Així doncs tot sembla apuntar que des del punt de vista percentual la major part dels nuvis forans que passaven per la vicaria a Alella, Argentona, Premià i Teià van procedir de la mateixa comarca o del Principat de Catalunya. La immigració francesa es va situar en el tercer i en alguns casos, com a Teià i Premià, en la segona gran àrea de procedència dels nuvis forans.

El Maresme es va caracteritzar per ser una de les comarques que en el decurs dels segles XVI i XVII va experimentar un major creixement demogràfic. Davant aquest espectacular augment poblacional, la bibliografia va estimar que la causa d'aquest redreç calia buscar-la en l'arribada de gent procedent de l'altra banda dels Pirineus. A tenor dels resultats obtinguts, tot sembla apuntar que tot i la influència francesa les causes les hauríem de buscar, també, en altres factors com l'elevada natalitat, l'escassa intensitat i continuïtat de les crisis de mortalitat i la facilitat en contraure esposalles després d'una sobremortalitat

Sens dubte, tot el conglomerat de fonts emprades ens ha possibilitat conèixer una mica millor la situació d'aquest col·lectiu. Pocs saben que cognoms aparentment tant d'ací com Millet, Maristany, Rosés, Clos, Dardenyà, Lafarga, Viader, Aurifiach o Casals denoten un origen gascó. Qui sap, doncs, si alguns dels actuals masnovins, alellencs, argentonins premianencs i teianencs provenen d'aquell pobre immigrant que va arribar a terres catalanes amb poca cosa més que una capa gascona a mitjanes del segle XVII.

Malgrat que el nostre principal objectiu ha estat aprofundir en les causes, la cronologia, la procedència, el valor percentual, l'ofici, els àmbits de sociabilitat i el nivell de riquesa d'aquests immigrants, a mesura que analitzàvem les seves característiques més ens adonàvem de fins a quin punt la immigració dels anys vint i seixanta del segle XX i l'actual allau immigratòria reproduïx les mateixes pautes de comportament que la immigració occitana dels segles XVI i XVII. En tots els casos, predomina un denominador comú: l'immigrant fuig de les dificultats econòmiques del seu lloc d'origen, on se li presenta un futur incert. En aquest sentit, doncs, el principi segons el qual conèixer el passat pot ajudar a comprendre millor el present ha

resultat del tot vàlid quan hem analitzat les dificultats que van haver d'afrontar els forasters francesos dels segles XVI i XVII.

BIBLIOGRAFIA

AGUADÉ, J., "La població de Vilabella als segles XVI i XVII (1566-1640). La immigració francesa" *Actes de la XXXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos*, Valls, 1988, Vol. II, pp. 11-27.

ALMERICH, P., *Una història diferent: les parròquies del Maresme*, Vallgorguina, 1996.

ALMUZARA, R., "La historiografia del Masnou" *La Roca de Xeix*, 1 (1990), pp. 4-17.

AMADES, Joan, *Folklore de Catalunya. Cançoner. Cançons, refranys, endevinalles*, Barcelona, 1982.

ARMENAUD, André d', *Histoire d'Occitanie*, 1979.

BALADA, Jordi; BALADA, Josep M^a, "L'Arxiu Municipal d'Història de Teià" *Butlletí d'arxius i museus del Maresme*, núm. 1 (1993), pp. 3-4.

BALAGUER, Víctor, *Historia de Cataluña y de la Corona de Aragón*, Barcelona, T.IV, Barcelona, 1863.

BALAGUER, Víctor, *Guía-Cicerone del Camino de Hierro del Este. De Barcelona a Arenys de Mar*, Mataró, 1973.

BALMITGÈRE, Jean, "Entre Leucate et Perpignan (1494-1642)" *Bulletin de la Commission Archéologique de Narbonne*, T. XXX (1968), pp. 145-165.

BASSEGODA MUSTÉ, P. J., *Masnou, Notas para la contribución al estudio de la historia del Masnou*, El Masnou, 1928.

BAYROU, Lucien, *Entre Languedoc et Roussillon: 1258-1659 fortifier une frontière?*, Perpinyà, 2004.

BOURRET, Christian, *Les Pyrénées centrales du IX au XIX siècle. La formation progressive d'une frontière*, 1995.

BILBENY, Jordi, "Els occitans a Sant Martí d'Arenys a la primera meitat del segle XVI (1514-1550)" *Fulls Arenyencs de Cultura*, Arenys de Munt, 2000, pp. 1-24

CAPDEVILA MUNTADAS, Alexandra, "Gavatxos, gascons i francesos. L'allau francesa a la comarca del Maresme als segles XVI i XVII" *XVII Sessió d'Estudis Mataronins*, Mataró, 2001, pp. 107-114.

CAPDEVILA MUNTADAS, Alexandra, "La Matricula de 1637. Una radiografia dels francesos residents al Maresme" *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, Vol. XLIV, Girona, 2003, pp. 233-246.

CAPDEVILA MUNTADAS, Alexandra, *Pagesos, mariners i comerciants a la Catalunya litoral. El Maresme a l'època moderna*, Tesi Doctoral, Barcelona, 2004.

CAPDEVILA MUNTADAS, Alexandra, "A la recerca d'Eldorado català. La immigració francesa a Vilassar. Segles XVI-XVII" *Ipsa Arca*, Vilassar de Dalt, 2004, pp. 30-45.

CAPDEVILA MUNTADAS, Alexandra, "Pagesos, mariners i comerciants a la Catalunya litoral. El Maresme a l'època moderna" *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, núm. XV (2004), pp. 192-203.

CARRERA PUJAL, J., *Historia Política y Económica de Cataluña*, Barcelona, 1946, Vol I.

CARRERAS CANDI, F., *Geografia general de Catalunya*, Barcelona, 1906.

CODINA, Jaume, *El Delta del Llobregat i Barcelona. Gèneres i formes de vida dels segles XVI al XX*, Barcelona, 1971.

CODINA, J., "La immigració francesa al Delta del Llobregat (1400-1700)" *Actes de la XXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos*, El Prat, 1985, pp. 226-371.

CODINA, Jaume, *Els pagesos de la Provençana (984-1807). Societat i economia a l'Hospitalet pre-industrial*, Barcelona, 1987.

CODINA, J., "Un projecte nacional urgent. L'estudi de l'abast de la immigració francesa a Catalunya durant l'Edat Moderna" *Revista de Catalunya*, 59 (1992), pp. 46-56.

CODINA, Jaume, *Contractes de matrimoni al Delta del Llobregat (segles XVI a XIX)*, Barcelona, 1997.

CODINA, Jaume, *Les famílies santboianes (segles XIV-XIX)*, Sant Boi del Llobregat, 2000.

CODINA, Jaume, *El temps dels albats. Contagi i mortalitat al Baix Llobregat (1450-1875)*, Lleida, 2001.

CORBERA, Esteve, *Cataluña Ilustrada. Contiene su descripción en comun y particular con las Poblaciones, Dominios y Successos, desde el principio del Mundo asta que por el valor de su Nobleça fue libre de la Opresión Sarracena*, Nàpols, 1678.

DANTÍ RIU, Jaume, *Terra i població al Vallès Oriental època moderna. El Creixement demogràfic i econòmic als segles XVI i XVII*, Santa Eulàlia de Ronçana, 1988.

EPPE, Guillaume, "Leucate: Batterie côtière du XVIIème siècle" *Bulletin de l'Association Archéologique des Pyrénées-Orientales*, núm. 11 (1996), pp. 40-41.

ESPRIU MALAGELADA, Agustí; NOGUERAS BARÓ, Núria; PONS RECOLONS, M. Assumpció de, *Aproximació històrica al mite de Sinera*, Barcelona, 1983.

FORN SALVÀ, Francesc, "La llavor nord-pirinenca" *Arennios* núm. 33, pp.12-14.

GARCÍA CÁRCEL, R., *Historia de Cataluña, s.XVI-XVII*, Barcelona, 1985.

GARCÍA ESPUCHE, Albert, *Un siglo decisivo. Barcelona y Cataluña. 1550-1640*, Madrid, 1998.

GARCÍA MERCADAL, J, *Viajes de extranjeros por España y Portugal desde los tiempos remotos hasta comienzos del siglo XX*, Vol. VI.

GIMÉNEZ BLASCO, Joan, *Continuïtat i canvi a les estructures econòmiques de la Catalunya del segle XVII. Mataró 1580-1710*, Tesi Doctoral, Barcelona, 1998.

GIMÉNEZ BLASCO, Joan, *Mataró en la Catalunya del segle XVII. Un microcosmos en moviment*, Mataró, 2001.

GIMÉNEZ MOLINA, Isabel, *La transformació del paisatge del Masnou (1849-1945)*, El Masnou, 2005.

GUAL REMÍREZ, F Xabier; MILLÀS CASTELLVÍ, Carles, *La població al Baix Llobregat a l'època dels Àustria*, Barcelona, 1999

GUAL REMÍREZ, F Xabier; MILLÀS CASTELLVÍ, Carles, *Olesa de Montserrat en època dels Àustria. Demografia i Economia*, Olesa de Montserrat, 2002.

GUAL VILÀ, Valentí "Gavatxos", *gascons i francesos. La immigració occitana a la Catalunya Moderna. El cas de la Conca de Barberà*, Barcelona, 1991.

GUAL VILÀ, Valentí, *La família moderna a la Conca de Barberà*, Tarragona, 1993.

IGLÉSIES, Josep, *Distribució comarcal de la població catalana a la primera meitat del segle XVI*, Barcelona, 1957.

IGLÉSIES, Josep, *El cens del Comte de Floridablanca, 1787 (part Catalunya)*, 1970, II Vols.

IGLÉSIES FORT, Josep, *La població del Maresme a la llum dels censos generals*, Mataró, 1971.

IGLÉSIES, Josep, *Estadístiques de població de Catalunya el primer vicenni del segle XVIII*, Barcelona, 1974, III Vols.

IGLÉSIES, Josep, *El fogatge de 1553. Estudi i transcripció*, Barcelona, 1979, II Vols.

IGLÉSIES, Josep, *El fogatge de 1497. Estudi i transcripció*, Barcelona, 1991, II Vols.

IGLÉSIES, J., "Mateu Aymerich, S. I. (1715-1799) i la seva "Història Geogràfica y Natural de Cataluña" seguit de la transcripció del volum dedicat al regne Animal segons el manuscrit inèdit del Palau Reial de Madrid " *Quaderns de Geografia*, II, 1949.

LE ROI LADURIE, E., *Les paysans de Languedoc*, Paris, 1966

LLOBET, J.M., "La immigració francesa a Cervera segons els capítols matrimonials conservats a l'Arxiu Històric Comarcal a la ciutat (1501-1700)" *Espacio, tiempo y forma*, Sèrie IV, Història Moderna, Vol. 2 (1989), p. 49.

MADOZ, P., *Diccionario Geográfico-Estadístico-Histórico de España y sus Posesiones de Ultramar*, Madrid, 1848, T.XI.

MANENT, Albert, "Les onades d'occitans a Catalunya". <http://www.avui.com/avui/diari/03/oct/14/c20214htm>

MOREU-REY, Enric, "Els immigrants francesos a Barcelona (segles XVI al XVIII)" *Institut d'Estudis Catalans*, Barcelona, 1959, pp. 7-50.

MURAY, Joan, *Històries de la vila ... El Masnou*, Vilassar, 1999.

MURAY, Joan, "Maristany 1653-2003. 350 anys del primer document" *Butlletí Informatiu Municipal del Masnou* (2003), pp. 42-47.

MURAY, Joan, "Els Millet ... de Belveser al Masnou. 340 anys del primer document" *Butlletí Informatiu Municipal del Masnou* (2004), pp. 22-27.

NADAL, Jordi; GIRALT, Emili, "Ensayo metodológico para el estudio de la población catalana de 1553 a 1717" *Estudios de Historia Moderna* núm. III, pp. 283-298.

NADAL, Jordi; GIRALT, Emili, *La population catalane de 1553 à 1717. L'emigration française et les autres facteurs de son développement*, Paris, 1960.

NADAL, Jordi; GIRALT, Emili, *La immigració francesa a Mataró durant el segle XVII*, Mataró, 1966

NADAL, Jordi; GIRALT, Emili, *Immigració i redreç demogràfic. Els francesos a la Catalunya dels segles XVI-XVII*, Vic, 2000.

OLIVA RICÓS, Benet, *Els orígens de la primera industrialització del rerepaís. Un cas emblemàtic. Vilassar i el capital comercial barceloní (1828-1875)*, Mataró, 1999.

Programa de festa major de Teià de l'any 2000 "175è aniversari de la independència del Masnou".

PARÉS PUNTALS, A., *Tots els refranys catalans*, Barcelona, 1999.

PECH DE LACLAUSE, Jacques, "La bataille de Leucate en 1637, morts et blessés français" *Bulletin Société des Études Scientifiques de l'Aude*, T. LXVII (1967), pp. 295-300.

RECASENS, Josep M., "Datos para el estudio de la inmigración en Tarragona entre 1575 y 1639" *Revista Técnica de la Propiedad Urbana*, 19 (1969), pp. 47-56.

RIERA SANS, P., *Diccionario Geográfico Estadístico, Histórico, Biográfico, Postal, Municipal, Militar, Marítimo y Eclesiástico de España y sus Posesiones de Ultramar*, Barcelona, 1881-1887, T. VII.

SALES, N., "Els segles de la decadència" Vilar, P., *Història de Catalunya*, T. IV.

SANABRE, Josep, *La acción de Francia en Cataluña en la pugna por la hegemonía de Europa 1640-1659*, Barcelona, 1956.

SANABRE, Josep, *El Tractat dels Pirineus i la mutilació de Catalunya*, Barcelona, 1960.

SIMON TARRÉS, Antoni, "La demografia històrica en Catalunya. Un Balance bibliogràfic" *Boletín de la Asociación de Demografía Histórica* Any VII 2, 1989, pp. 37-60.

SOULET, Jean-Françoise, *La vie quotidienne dans les Pyrénées sous l'Ancien Régime du XVI au XVIII siècle*, Paris, 1974.

SUBIÑÀ COLL, Enric, *Argentona de la sagrera a la vila (1295-1900)*, Argentona, 2002. Premi Burriac 2001

SUBIÑÀ COLL, E, “La immigració francesa al Maresme Central durant la segona meitat del segle XVI” *XX Sessió d’Estudis Mataronins*, Mataró, 2004, pp. 81-98.

THOMAS, Antoine, “Emigrants auvergnats en Espagne sous Charles VII (1449) *Homenaje a Menéndez Pidal*, Vol. III., Madrid, 1925, p. 89-92.

TORRAS RIBÉ, J. M., “Demografia i societat a Igualada durant els segles XVI i XVII” *Miscel·lània Aqualatensia*, 4 (1987), p. 87-109.

TORRENTS FOZ, Pilar, “La immigració occitana a Arenys de Munt (1566-1700) *Arennios* núm. 25, pp. 22-23.

VVAA, *Masnou d’ahir i d’avui*, Barcelona, 1985.

VVAA, *Les Françaises en Espagne à l’époque moderne*, 1990.

VASSAL-REIG, Charles, *La guerre en Roussillon sous Louis XIII*, Paris, 1934.

VILALTA, Maria J, *Població, família i treball a la Lleida del segle XVI*, Barcelona, Tesi Doctoral, 1992.

APÈNDIXS

I. Nòmina de veïns censats

ALELLA

Fogatge de 1497

Lo vicari

Feliu Colomer

Antoni Cabus

Guillem Arnau

Benet Sayol

Barthomeu Moyo

Jonch

Joan Arbucias

Thomas Garriga

Barthomeu Balle

Joan Monar

Francesc Roure

Jaume Fontanils

Vicens Serra

Francesc Dauder

Joan Sayol

Francesc Gurri

Bernat Torre

Anthoni Sorts

Los hereus den Antoni Guinard

Johan Torres

Bernat Tonay

Geronim Valls

Johan Oliver

Jaume Mates
Pere Ferrer
En Comolada
Pere Pujades
Joan Pereres de la Costa
Marti Casals
En Loberes
Pere Casals
Joan Pereres mercant
Ramon Auleda
Jaume Toll
Pere Company
Johan Fuster
Vicens Sagrera
Jaume Pujades
Pere Company
Thomas Soler
Johan Mates
Galvany
Johan Bulsot Barcelona

Fogatge de 1515

Mossen Gabriel Leopert prevere vicari
Feliu Colomer
Benet Cabot
Genis Arnau
Jeroni Sayol
Bernat Moyo
Joan Arbucies
Joan Fuster
Thomas Garriga

Feliu Monar
Francesc Roure
Jaume Fontanills
Francesc Deuder
Joan Sayol
Jaume Garri
Thomas Soler
Guillem Sasrie
Bernat Torre
Jaume Fas
Joan Guinovart
Pere Torra
Joan Corder
Joan Jovany
Jeroni Valls
Joan Mates
En Oliver
Pere lo Carniser
En Comalada
Jaume Pujades
La viudua Brigida Casals
Pau Parera
Joan Mates de la Coma
Salvador Pera
Joan Coll
Pere Ramon Auleda
Pere Company de Munt
Barthomeu Loberes
Antoni Garriga de la Coma
Barthomeu Galvany
Vicens Sagrera

Los Comedants de Barcelona que tenen casa en dita parroquia

Mossen Garau Despla

La Torre de mossen Burgues

La Torre de mossen Bisbal

Joan Pujades

Pere Company de la Segrera

Pere Ferrer als Arnau

En Burot

Vicens Serra

Pere Jonch

Fogatge de 1553

Mossen Gabriel

Antoni Blava

Colomer

Coloms

Gibernau

Seyol Munt

Moyo

Jonch

Arbusias

Fuster

Garriga boter

Munara

Fontanills

Serra

Dauder

Sayol de Vall

Soler

Darvui qui esta en la casa den Carbonell

Gurí

Lorens Torre
Jovany
Fors
Portell
Torre Moner
St Pere Corder
Valls
Sastre
Farrer
Company de Vall
Xingarrada
Carres qui esta en la casa Busser
Joan Aulo
Comalada
Pujades Munt
Casals
Parreres de la Costa
Francesc Parera
Loberes
Joan Garriga
Mathes
Coll
Roman
Pere Rejoler
Jaume Galvany
Segrera
Leonart Sabater
Feliu Galvany
Guillem Rejoler
Pujades de Vall

ARGENTONA

Fogatge de 1497

Belet

Meri

Ferrer

Capri

Moner

Mesol

Gol

Tich

Bona

Corlus Babet

Matheu

Portell

Vives C

Gili

Mossen Costabella

[Falten 21 focs]

Fornells

La rectoria

Colell

Altafulla

Remir

Lentiscla

March

Vinyals

Rovira

Fabrer

Pins

Gener

Cabot

Carreres

Segui

Calvet

Segrera

Sires

Ergent

Queralt

Joan Puig te la casa de mossen Barriera

Maiol

Ferrer

Frexes

Priorat de Clara

Steve Moliner

Garbeller

Fogatge de 1515

Mestre Tomas Alzimer

Leonard Hostaler

Joan Mauri pages

Lo Mas Tunys

Lo Mas Ferrer de la Torra

An Boet de la Torra

An Moner

Joan Mayol

An Gual

Jaume Reig ferrer

Anthoni Pages Antich

Carles Ballot

La vidua Boeta

Melcior Mateu

Antoni Portell

Antoni Vives
Sagimon Gili
Pere Serra
La vidua Mers
Antoni Riba
En Roqueta
Joan Garau
En Ameller
En Ledo
En Esteve Janer
En Novell
Jaume Balle
Rafel Moyo
Andreu March ferrer
Sabria Quintana
Bartomeu Lentiscla
Joan Roqueta
Viuda Mayola
La Vidua Ortala
Pere Balle
En Lauder
En Loberons
Joan Sabater
Antoni Fornells
En Colell
Miquel Rovira
Pere March
Narcis Vinyals
En Lentiscla del Bosch
En Reymir
En Altafulla

Joan Bramover
Barthomeu Cabot
En Banyeres als Seguí
Nicolau Carreres
Anthoni Janer
Francesc Puig
La vidua Feberera
Lo Teixidor de Puig
En Frexes
Marti Mostoros
En Polls
Guillem Castell
Marti de la Pujada
Pere Cabanyes
Lorens Ballot
Anthoni Bear vicari
Pere Camps balle
Lorens Fornells del Mas de Nira Maya
Jon Segrera logater de la casa de mossen Costabella
Joan Fonayet logater de la casa de mossen Carreres
Mossen Joan Garriga vicari
Joan Saladriga arrendador de Clara

Recompte de 1516 ²⁹⁴

Veïnat de la Torra
Mn Tomàs Alomer
Conrat Crostader
Joan Mauri
Tomàs Tunyí

²⁹⁴ Extret Subiñà Coll, Enric, *Argentona de la sagrera a la vila (1295-1900)*, pp. 188-189

Tomàs Ferrer

Veïnat del Cros

Joan Mayol

Joan Gual

Jaume Reig, ferrer

Antich Pagar

Carles Ballot

Viuda Boesa

Miquel Bona

Melchor Matheu

Miquel Portell

Veïnat de Lladó

Miquel Vives

Segimond Gili

Joan Serra

Viuda Uxert

En Sila

En Roqueta

Joan Garau

En Ametller

Joan Gener

En Novell

Rafael Moyó

Carrers Josep Soler i Lladó

En Lladó

Andreu Mas Ferrer

Cebrià Guinsau

Joan Roqueta

La vidua Mayola

La vidua Ensola

Jaume Batlle

Plaça de l'Església

Pere Badia

Bartomeu Llentiscla

Miquel Barriera

En Llovernos

Veïnat Puig

Cardeu (Rectoria)

Joan Sabater

Miquel Formells

En Colell

Miquel Rovira

Veïnat Clarà

Pere Marc

En Vinyals

En Llentiscla

En Raimi

En Altafulla

Veïnat Pins

Joan Bramona

Bartomeu Cabot

En Ganyoret

En Torrents

Miquel Ganer

Francesc Pins

Vidua Febrera

Teixidor de Pins

En Regas

Llorens Fornells de Mas Riudemeya

Martí Mustaros

Veïnat de la Pujada

En Polls

Miquel Agell

Martí de la Pujada

Pere Cabanyes

Llorens Ballot

Miquel Bellatriu

Espai comprès entre Can Coca i Can Saborit

Pere Camps Batlle

Joan Serrayet

Joan Sagrera

Mn Joan Garriga, vicari

Mn Joan Saladriga

Fogatge de 1553

En Leonart

En Mauri

Barthomeu Tuny

Farrer de la Torres

Boet

Moner

Mallol

Gual

Joan Puig

Terrasench
Joan Garau
Antich
Rafael Ballot
Bova
Pere Fornells en casa de mossen Costabella
Marçal Novell
Matheu
Portell
Viver
Joan Gili
En Serra
Cires
Riba de Mn Bosch
Garau
Roqueta
Joan de la Ase que esta en lo mas Pons
Antic Mane
Janer
Lledo
Novell
Moyo
Quintana
Balla
Masferrer
Badia
Lentiscla
Bartomeu Sabater teixidor
Portal
Anglada
Lauder

Sabater
Fornells
Colell
Gabriel Portal
Lobarons
Camp
Rafel Pujol
Cruanyes
Beatriu
Pere Ballot
Joan Bova
Joan Cabanyes
Marti
Castells
Polls
Rovira
March
Lentiscla
Reymir
Altafulla
Joan March pages
Vinyals
Bramona
Cabot
Monros
Thomas del hospital
Sagui
Joan Carreras
Pins
Jener
Febrer

Saladriga

Frexas

Jaume Riba

Barthomeu Mates vicari

Talla de 1630 ²⁹⁵

Joan Rovira, pagès

La casa d'en Vinyals

Baltasar March de Clarà

La casa d'en Reymir

En Llentisclar del Bosch

La casa d'en Altafulla del Rech

La casa d'en March del Priorat

Casanoves Bartomeu

Jaume Altafulla

La casa d'en Ridemeya

La casa d'en Tomàs de l'Espinal

La casa del mas Seguí de Pins

La casa d'en Carreres

La casa d'en Ferreginals

La casa d'en Cabot

La casa d'en Bramona

La casa d'en Pins

La casa d'en Saladriga

La casa d'en Ferrer

La casa d'en Pinçó

La casa d'en Musterós de Pins

La casa d'en Polls

La casa d'en Castells de la Pujada

²⁹⁵ ACA, Fm, C-20, Consell d'Argentona, tall del 29 de maig de 1630. Extret Subiñà Coll, Enric, *Argentona de la sagrera a la vila (1295-1900)*, pp. 188-189

La casa d'en Martí de la Pujada
La casa d'en Cabanyes
La casa d'en Bellot de la Pujada
La casa d'en Beatriu
La casa d'en Bova de les Vinyes
La casa d'en Camps
La casa d'en Croanyes, pagès
La casa d'en Pujol, moliner
En Lladó de casa d'en Croanyes
La casa d'en Mallol de la Torre
La casa d'en Moner
La casa d'en Lleonart
La casa d'en Mauri
La casa d'en Tonyí
La casa d'en Ferrer
La casa d'en Bohet
La casa d'en Gual del Cros
La casa d'en Pujol del Cros
La casa d'en Baltasar Pins i Gual
La casa de n'Antich del Cros
La casa d'en Guerau del Cros
La casa d'en Bellot del Cros
La casa d'en Bova
La casa d'en Martí Ferrer del Cros
La casa de les senyores Mateves pels masovers Mateu i Camps
La casa d'en Portell del Cros
La casa d'en Viver
La casa d'en Gili
La casa d'en Serra de Lladó
La casa d'en Cirés
La casa d'en Riba de Lladó

La casa d'en Guerau de Lladó
La casa d'en Roqueta
La casa de n'Ametller, en Margens, masover
La casa d'en Lladó de LLadó
La casa d'en Gener de Lladó
La casa d'en Novell
La casa d'en Moyó amb el mas Pons
La casa d'en Gabriel Sabater
La casa d'en Fornells del Puig
El masover de mossèn Valls
Na Padrona
La casa d'en Llorià
La casa d'en Codina
La casa d'en Tomàs del carrer
En Francesc Rovira, sabater
La casa d'en Barrera
En Jaume Riba
Casa Croanyes del carrer
La casa d'en Vidal
Julià Vinyals
La Roses
La casa d'en Llauder, teixidor
La casa d'en Prats, teixidor
La casa d'en Portal del Raval
La casa d'en Fornells del Raval
La casa d'en Casals
La casa d'en Cruells
La casa de n'Estapera
Antich Castells del Raval
La casa d'en Lloverons del Xiprer
La casa d'en Volart

Francesc Lloberons
Antich Frexes
Pujol de la Font
La casa d'en Llauder
La casa de n'Anglada
La casa d'en Portal de Plaça
En Pere Veyls
Pau Badia de Plaça
La casa d'en Masferrer
La casa d'en Llentisclar de Plaça
Bartomeu Badia, sastre
La casa d'en Batlle
Garau del carrer
Joan Garau, teixidor
Jaume Bramona
Rossell i Massuet
Els pubills Rossell
Na Sala
En Canal
Mateu Bonet
La casa d'en Pujals
Joan Batlle, hostaler
Jaume Irella
Piferrer i Quintana
Na Serra i Comas
En Veyls
En Ros qui està a casa d'en Rosselló per la casa de la Font
Bartomeu Vila
Bartomeu Riba
Miquel Castells
Antoni Vilanova

Ramon Fornells

Pau Company

Lluís Pujals

Ramon March

Pau Bova

En Maderes

Antich [] de Plaça

Margarida Bada, viuda

En Pere Nogueras a casa d'en Pinçó

Sebastià Sabater

Gaspar Serra

Molts en casa la Sra. Mateu

Pau March

Lluís Compte

Bernat Reig

PREMIÀ

Fogatge de 1497

En Portella

En Massia

En Rossello

En Margimon

En Folgueres

En Botey

En Cassans

Pere Triador

En Franquesa

En Pere Ferrer als Franquesa

En Pons Ferrer

En Manent

En Font

Miquel Font

En Strader

En Soller als Rossel

En Oriols

En Riera

En Boter

Joan Bernat arrendador

En Fornells

En Dorcha

Joan Font

En Quasto

En Pi

En Tay

En Laurador

En Castellar

En Colomer

En Tissa

En Soler

En Thio

En Mora

Sebastia Oriols

En Figuera

Narcis Raull

Mossen Jaume Torrent vicari

Guillem Castell

Salvador Gurrea

Jaume Oller

Na Anthoni Robira

Fogatge de 1515

Mossen Antoni Ferrer vicari

Mossen Antoni Vidal prevere

Barthomeu Portella

Joan Rossello

Lo Mas Torres

Lo Mas Argimon

Lo Mas Folgueres

Lo Mas Casas

Lo Mas Franti Boter

Lo Mas Triador

Miquel Boter

Lo Mas boter

Lo Mas Franquesa

Lo Mas Pons Ferrer

Lo Mas Manent

Miquel Font
Lo Mas Strader
Jaume Rossell
Lo Mas Orryols
Lo Mas Riera
Lo Mas Fornells
Lo Mas Dorcha
Lo Mas Tay
Lo Mas Costa
Lo Mas Pi
Lo Mas Laurador
Lo Mas Colomer
Lo Mas Tio
Lo Mas Castellar
Lo Mas Cisa
Lo Mas Pereferrer
Lo Mas Mora
Lo Mas Figuera
An Ferrer esta al mas den Cases
Miquel Roig esta al mas Roby
Barthomeu Estrader esta al mas Pau Vella
Bernat Pujol esta al mas Pallerols
Barthomeu Teixidor esta al mas Fornells
Anthoni Argimon esta al mas Orriols
Benet La Missatge

Fogatge de 1553
Casa den Pere Torra
Partella
Rossello
Macia

Argimon
Folgueras
Cases
Latzer
Pere Boter stranger
Triador
Joan Franquesa
En Botey
Lo Farrer
Esteve Franquesa
Devissa
En Marti
Pons ferrer
Manent
Font texidor
Ant Gay a la botiga de dit Font
Font pages
Strader
Rossell
Amat
Orriols Damunt
Riera
Polles
Riera de Sant Matheu
Jaume Ferrer
Fornells
Dorcha
Colomer
Tay
Costa
Pi

Castellar

Rahull

Laurador

Badia a casa den Antich Pedro

Argimon Damunt

Marti

Tio

Mora

Orriols de Vall

Figuera

Cisa devall

Cisa demunt

Mossen Pere Brixia que esta en la casa de la capella de la Cisa prevere

En Roig

Bernat a casa den Noguera

Joan Vives a lo Mas Riquer

TEIÀ

Fogatge de 1497

Johan Gaspar Torbi vicari

En ...

Pere Guillem Martines

Carrera

Antich

Noguera

Torre

Nadal May

Famades

Nadal Rems

En Company

Salvador Nadal

Botey

Rosello

Bruguera

Munt

Ledo

Aroles

Raventol

Matheu

Isern

Riba

Marti

Sala

Mossen Derdeu prevere

En Genis Arnau a casa Mossen Sant Climent

La viuda Boscha que esta casa de mossen Saromira

Narcís Bosch qui esta casa de la Sra Olivera

En Valls esta a casa den Torrent ciutada de Barcelona

Rafel Fabregue barber esta a casa Mestre
En Nargimon esta casa den Palau en un massot enderro-
Figueres esta a casa de la Sa Setmanada
Joan Daragosa a casa den Sala en Joan Massot enderrocac
En Fontanils ciutada de Barcelona

Fogatge de 1515

Pere Corbera
Bernat Riera
Joan Antich
Joan Anglada
Pere Noguera
Pere Torras
Nadal May
Bernat Famades
Madalena Nadala reg viuda
Joan Bosch
Vicens Company
Rafel Casabregues
Salvador Nadal
Rafel Botey
Mossen Felip Martines als ...
Antoni Cafont Rossello
Joan Bruguera
Jaume Munt
Pere Antich Marti
Bartomeu Ledo
Clara Valls vidua
En Ramentol
La vidua Sala
Salvador Noguera

Joan Bover
Mestre Feliu Sastre
Pere Mateu
Jaume Figuero
Agusti Ysen
Pere Ribes
Garau Aroles
Salvador Arnau
Joan Laurador
Los canedons militars y estrangers que no volen contribuir
Pere Fontanyls del Masnou
Mossen Joan Amat donzell
Mossen Joanot Oliver donzell
Mossen Antoni Canet vicari
Bartomeu Torrens mercader

Fogatge de 1553
Marti del Bosch
Ledo
Ramentol
Sala
Noguera de Munt
Duran
Torrens
Joan Matheu
Pere Matheu
Jaume Isern
Jaume Pau Ribes
Pere Eroles
Francesc Laurador
Pere Fabregues

Corrals
Corbera
Riera
Nansich Antich
Anglada
Noguera de la Torre
Jeronim Vives boter qui esta en la casa del Benefici
Torra
Nadal Mas
Famades
Nadal Orans
Bosch
Company
Rafel Fabregues
Antich Nadal Verdaguer
Joan Bosch
Rossello
Jaume Valls
Bruguera
Lluís Gurri
En Munt
Noguera Pelut
Joan Pere Noguera carniser que esta en casa del terme
Fontanillas
Gibernau
Arnau Guillem que est en casa de mossen Costabella
March Sastre que en esta de la casa Maymir
Carrago Moliner
Joan Cominer vicari

Relació dels cognoms inscrits a la Llibreta de compliment pasqual
de Teià 1864 ²⁹⁶

Barri de Ponent

Nicolàs Arquer, rector

Salvador Giralt, vicari

Martín Riera, viudo i mestre

Duran

Barbara

Casellas

Ramentol

Ramentol

Ramentol

Duran

Botey

Colomer

Cruells

Pont

Elias

Ramentol

Sabater

Ramentol

Valls

Coll

Valls

Mateu

Roses

Bosch

Duran

Ramentol

Terres

²⁹⁶ ADB. Fons parroquial. Caixa 724 (Teià).

Castells
Artigas
Mateu
Coll
Corominas
Audiñach
Duran
Amat
Mompert
Duran
Sala
Torrents
Sabater
Homs
Casals
Duran
Sabater
Rosell
Cue
Duran
Duran
Duran
Ventura
Estella
Visa
Duran
Audiñach
Casellas
Ramentol
Ramentol
Duran

Bover
Duran
Duran
Llado
Argimont
Horta
Sabater
Estaper

Barri del Migdia:

Buch
Mateu
Duran
Ramentol
Pages
Terrés
Duran
Mercansus
Ros
Pons
Botey
Casals
Casals
Terrés
Suñol
Mateu
Cabús
Rodon
Finet
Vidal
Valls

Puigferrat

Botey

Castañer

Sabater

Gibernau

Duran

Coll

Duran

Ramentol

Botey

Sabater

Ballasca

Ballasca

Ros

Vidal

Buch

Botey

Mateu

Grané

Vilaseca

Barri del Nord:

Pujadas

Botey

Mateu

Ramentol

Horta

Tarrés

Coll

Ramentol

Botey

Castells
Rusquellas
Sabates
Elias
Castells
Buch
Vidal
Gibernau
Sabater
Sabater
Ramentol
Mateu
Jané
Solà
Castells
Audiñach
Terrés
Casals
Casellas
Bruguera
Barrera
Triador
Casals
Pi
Botey
Roselló
Alberich
Gibernau
Mateu
Estaper
Duran

Casasa

Sabater

Terrés

Elias

Terrés

Vidal

Masaguer

Girbent

Torrents

Mora

Ramentol

Bover

Duran

Novell

Balada

Duran

Argimont

Ros

Veinat de Llevant :

Audiñach

Feu

Creus

Pons

Vidal

Ramentol

Bosch

Visa

Duran

Duran

Riera

Sala
Pagés
Pascual
Bàrbara
Casasa
Bosch
Sala
Terrés
Tarrés
Sabater
Casasa
Casasa
Bosch
Terrés
Sala
Pi
Audiñach
Rosell
Valls
Duran
Duran
Botey
Audiñach
Rodon
Botey
Duran
Coll
Audiñach
Lladó
Sabatés
Mateu

Audiñach
Botey
Casabeya
Casals
Duran
Botey
Vidal
Horta
Valls
Pratdecaba
Pagés
Audiñach
Buch
Puigoriol
Ramentol
Duran
Creus
Sabater
Marfá
Creus
Sala
Janer
Gibernau
Riera
Rubis
Botey
Pascual
Rovira
Bárbara
Riera
Audiñach

Casellas

Mora

Pujadas

Duran

Bover

Lladó

Altimira

Audiñach

Coll

Sabater

Sabater

Vidal

Doria

Audiñach

Serra

Colomer

II. Nòmina de francesos casats

ALELLA

Nº	Any	Nom	Ofici	Bisbat	Proced Núvia	Esposa
1	1569	Joan Berter	Sastre	França		Joana Compeny
2	1570	Miquel Tolra		França		
3	1571	Esteve Borjas	Pagès	França		Elisabet Garau
4	1578	Bernat Perduguer	Pescador	França		Paula Sanpere
5	1579	Guillem Carreras	Pagès	Comenge		Bartomeua Fort
6	1581	Guillem Bosquet	Pagès	Sarlat		Joana Fuster
7	1581	Pere Capella	Pagès	Lombers	Palou	Atzarena Bons
8	1624	Jaume Barus	Pagès	Comenge	Badalona	Eulàlia Pera
8	1625	Pere Montell	Treballador	França	Vilassar	Àngela Pedro
9	1625	Arnau Garau	Treballador	Comenge		Isabel Duran
10	1625	Bertran Compenyo	Pagès	França		Margarida Comalada
11	1629	Joan Guasch	Pagès	França		Eulàlia Julia
12	1630	Joan Iglesias	Pescador	Comenge	Barcelona	Antiga Moles
13	1630	Bertran Compenyo	Treballador	Comenge		Mariangela Burges
14	1631	Joan Boxoneda	Pagès	Agen		Marianna Pallissa
15	1632	Pau Basterrio	Pagès	França		Isabel Sanso
16	1632	Joan Bufartigas	Treballador	Comenge	Premià	Margarida Roig
17	1633	Sebastià Casals	Pagès	França	Cervera	Jerònima Domingo
18	1634	Antoni Bonet	Treballador	Comenge	Cabrera	Maria Ferrer
19	1634	Pere Gerbisa	Pagès	Tarba	Barcelona	M Baro
20	1634	Joan Vequer	Pagès	Auch	Cabrera	Petronila Mestre
21	1634	Pere Bastario	Traginer	Comenge	Sta Eulàlia Ronçana	Paula Tey
22	1635	Bernat Parenteu	Ferrer	Comenge	Cabrera	Joana Alberch
23	1635	Bernat Carreras	Pagès	Llubras		Elisabet Gili
24	1635	Joan Aymerich	Traginer	França	Sant Celoni	Maria Regas
25	1637	Joan Bartra	Pagès	França	Vilassar	Magdalena Vila
26	1641	Jordi Casanoves	Pagès	França		Caterina Vilavella
27	1645	Antoni Barber	Pagès	Laitora		Caterina Bany
28	1650	Joan Masench	Fuster	França		Maria Ana Julia

29	1652	Ramon Campanyo		França	Tiana	Paula Santamaria
30	1652	Pere Planes	Treballador	França	Lleida	Cecília Jordà
31	1653	Antoni Barber	Treballador	França		Maria Senyal Sayol
32	1654	Joan Homs	Treballador	Comenge		Maria Bolart
33	1654	Pere Fita	Treballador	Castres		Maria Bufartigues
34	1655	Ramon Manent		Comenge	St Boi del Llobregat	Maria Vendrell
35	1658	Bernat Noguera	Masover	Comenge	Roca del Vallès	Isabel Llovet
36	1659	Joan Mariach	Treballador	Comenge	Vallromanes	Cecília Malloles
37	1659	Joan Ballis	Mestre de cases	França		Margarida Casals
37	1659	Pau Oms	Treballador	Comenge		Beatriu Bufartigas
38	1667	Arnau Oms		Comenge		Eulàlia Serra
39	1668	Ramon Donyach	Treballador	Coserans	Cardedeu	Mariangela Diurnero
40	1671	Esteve Bosach	Pagès	Elna	Vilassar	Maria Calvet
41	1673	Benet Gas	Pescador	Rius		Susanna Comalada
42	1675	Joan Sareix	Treballador	Coserans		Maria Salavert
43	1679	Bertran Daliach		Comenge	Vallromanes	Magdalena Puyol
44	1680	Joan Amat	Treballador	Comenge	Cardona	Maria Ferrer
45	1680	Jaume Bieta	Treballador	Coserans		Teresa Garau
46	1682	Miquel Clos	Treballador	França	Llavaneres	Maria Noguera
47	1682	Joan Artigas	Treballador	Comenge	Malla	Maria Bausells
48	1683	Miquel Clos	Treballador	França		Teresa Safont
49	1685	Lluís Maxart	Treballador	França		Paula Mestre
50	1686	Esteve Reges	Mestre de cases	Tula		Margarida Batlle
51	1689	Joan Santpedor	Mestre de cases	Tula		Maria Badia
52	1694	Miquel Clos	Treballador	França		Margarida Roselló
53	1696	Pere Aurinyach	Treballador	Comenge	Vic	Maria Artigas
54	1696	Frances del Pex	Serrador	Claramunt		Francesca Auge
55	1698	Pere Amillot	Treballador	Coserans	Rupit	Joana Bosan
55	1698	Joan Seribell	Sabater	Comenge		Maria Hors
56	1699	Joan Aliot	Treballador	Pàmies		Maria Xevex

*Fonts: ADB. Llibres de matrimonis d'Alella

ARGENTONA

N ^a	Any	Nom	Ofici	Bisbat	Esposa	Origen
1	1567	Joan Del Tos		França	Joana N	
2	1569	Mateu Rosell	Pagès		Àngela Riba	
3	1569	Bernat Terres	Pagès		Margarida Tarasco	
4	1570	Antoni Caminada	Sastre	Estranger	Francesca Ballafa	
5	1571	Lleonart Jusse		Estranger	Beneta Rossella	
6	1583	Guillem Pau	Carnisser	Comenge	Elisabet Moner	
7	1584	Toni Brocal		Càors	Àngela Prats	
8	1584	Pere Mas		Pàmies	Eulàlia Bria	
9	1588	Dordet Prat	Taverner		Franesca Pinos	
10	1589	Joan Vila	Pagès		Elisabet Peres	
11	1590	Blasi Icco Hio	Pagès	França	Eleonor	
12	1590	Joan Roca	Pagès	França	Elisabet Altafulla	
13	1591	Pau Bertran Font	Treballador		Francesca Carau	
14	1593	Salvador Garau			Maria Lloberas	
15	1594	Pere Ferrer	Ferrer	Comenge	Eulàlia Ribosa	
16	1595	Gabriel Spinach	Treballador		Anna Bonet	
17	1595	Joan Gendre	Botiguer	França	Paula Venia	
18	1595	Arnau Marti	Pagès		Esperança Costa	Mataró
19	1595	Vidal de Lafarga	Treballador	França	Leonor Garau	
20	1597	Arnau		França	Paula Fornells	
21	1599	Francesc Gassany		Lombers	Magarida Roure	Òrrius
22	1600	Pere Grimali	Treballador	França	Elisabet Bolava Boteva	
23	1601	Pere Pux	Moliner	França	Maria Jorneu	Mataró
24	1602	Joan Prat	Pagès	França	Maria Bartres	St Martí Puigbó
25	1602	Ramon Fornells		França	Magdalena Guasch	
26	1602	Joan Fornells		Càors	Ana Bonet	
27	1605	Narcís Bardors		França	Antònia Boch	
28	1608	Pere Andreu		Estranger	Eulàlia Homs	
29	1608	Pere Labageria		Estranger	Magdalena Garau	
30	1609	Marçal Manent		Estranger	Maria Boteva	Vic
31	1612	Giralt Boxareu		França	Antiga Carreras	
32	1613	Joan Gusto		França	Magdalena Faver	Roca del Vallès

33	1614	Joan Dardinyach		França	Magdalena Gresa	Vilamajor
34	1614	Francesc Font		França	Magdalena Genestar	
35	1614	Joan Payas	Treballador	França	Eulàlia Sala	
36	1616	Benet Maderas	Pagès	Tarba	Maria Àngela Dibosa	
37	1617	Pere Rey	Bracer	Càors	Anna Rosella	Arenys Munt
38	1618	Joan Fortis	Bracer	Comenge	Caterina Rimalt	
39	1618	Antoni Dardenya	Bracer	Comenge	Elisabet Codina	Coll
40	1619	Joan Balla	Traginer	Pàmies	Mariana Mestalt	Cardedeu
41	1621	Benet Portell	Bracer	Comenge	Elisabet Margalla	
42	1623	Ramon Prat		França	Maria Ridanya	
43	1625	Bartomeu Dardenya	Treballador	França	Eulàlia Puiola	
44	1632	Bartomeu Dardenya	Pagès	Comenge	Mariana Quintana	
45	1633	Joan Rafaneu	Pagès	Rius	Paula Janer	
46	1633	Joan Pau Ribas	Bracer	Estranger	Margarida Bolba	
47	1633	Bertran Casanyes	Bracer	Comenge	Maria Pedro	
48	1633	Bernat Llombart	Sabater	Comenge	Aldonza Pujola	
49	1633	Francesc Xurreu		França	Isabel Tarasco	
50	1635	Ramon Baures	Treballador	Pàmies	Maria Leonart	
51	1635	Antoni Audibert	Bracer	França	Eulàlia Bosch	Mataró
52	1637	Joan Amell	Bracer	França	Margarida Torrens	
53	1637	Francesc Anglada		França	Maria Rosa	
54	1638	Joan Jover		França	Elisabet Janer	
55	1641	Joan Surges	Pagès	Rius	Margarida Ribas	
56	1645	Ramon Farrer		França	Maria Cassanyes	
57	1646	Joan Fuster		Argantat	Mariona Novell	
58	1648	Benet Sala		França	Caterina Montegosa	Dosrius
59	1649	Antoni Soler	Treballador	Comenge	Margarida Llerga	Dosrius
60	1650	Ramon Elias		Comenge	Margarida Rovira	
61	1650	Francesc del Riu		Pàmies	Maria Melie	
62	1651	Pere Salamó		Pàmies	Elisabet Balla	
63	1653	Pere Barbesa	Treballador		Úrsula May	
64	1655	Joan àlies Salamó		França	Basília Puig	
65	1655	Pere Surges		Comenge	Eulàlia Companyia	
66	1657	Joan Box	Mestre de cases	França	Maria Rovira	
67	1657	Bartomeu Fornells	Bracer	Comenge	Antiga Stapa	Dosrius
68	1661	Joan Freres	Treballador	Comenge	Eulàlia	Arenys Munt

69	1661	Joan Baladó	Treballador	Bordeus	Antiga Sans	Cardedeu
70	1663	Arnau Bordes	Treballador	Rius	Maria Llauredó	Dosrius
71	1667	Domingo Casanoves	Treballador	Comenge	Magdalena Villar	Roca
72	1667	Joan Pujol		Comenge	Maria Canals	Dosrius
73	1668	Benet Llorens	Treballador	Comenge	Maria Raniu	Mataró
74	1669	Nadal Duran	Treballador	França	Dorotea Casals	
75	1671	Joan Pores		França	Maria Ballager	
76	1675	Joan Prillach	Treballador	França	Maria Badia	
77	1676	Pere Cases		Pàmies	Maria Lledo	
78	1677	Jaume Sala	Treballador	Pàmies	Maria Llorens	
79	1678	Jaume Sala	Treballador	Pàmies	Teresa Villa	Llinàs
80	1679	Bernat Pamada	Bracer	Goserans	Maria Vinyals	
81	1679	Francesc Garulera	Bracer	Càors	Eulàlia Masip	
82	1681	Arnau Bordas	Treballador	Rius	Maria Serra	
83	1682	Jaume Sala	Treballador	Pàmies	Maria Esteve	Cànoves
84	1683	Joan Mariondin	Rejoler	Baiona	Maria Billar	
85	1683	Josep Guitart	Doctor en Dret	Elna	Francesca Dardenya	Barcelona
86	1686	Benet Mayana		Rius	Maria Beneta	Vic
87	1687	Domingo Casanovas	Treballador	Comenge	Clara Lledó	Arenys Munt
88	1687	Joan Callas	Treballador	Pàmies	Maria Bordas	
89	1687	Antoni Gari	Treballador	Pàmies	Eulàlia Canas	
90	1689	Pere Marti	Treballador	Comenge	Teresa Bove	
91	1689	Marti Buyt	Boter	Comenge	Maria Vilardebó	Palautordera
92	1689	Guillem Collet	Treballador	França	Elisabet Puy	
93	1690	Joan Iter	Bracer	Goserans	Ignes Pla	Cardedeu
94	1690	Pere Alenora	Treballador	Comenge	Maria Sala	
95	1691	Joan Pujol	Mestre de cases	Tulla	Victòria Llentiscla	
96	1692	Marti Buyt	Boter	Comenge	Victòria Portal	
97	1694	Joan Varets	Mestre de cases	Llemotges	Mariana Sol	
98	1695	Joan Cassenya		Comenge	Elisabet Serra	
99	1697	Joan Pujol	Mestre de cases	Tula	Maria Colonna	
100	1697	Joan Costa		Càors	Maria Sorell	Vilamajor
101	1699	Joan Ginesta	Mestre de cases	Claramunt	Maria Colominas	

*Fonts: ADB. Llibres de matrimonis d' Argentona

PREMIÀ

Nº	Any	Nom	Ofici	Bisbat	Esposa	Origen
1	1571	Pere Creus		Comenge		
2	1572	Pere Pasqual	Mestre de cases	Sarlat	Caterina Sabadell	Sabadell
3	1582	Toni Sorallo		França	Magdalena	
4	1582	Francesc Mestre	Mestre de cases	Rius		
5	1582	Pere Gosch		França	Comes	
6	1584	Bernat de la Serra		França		
7	1584	Guillem Mora		Comenge	Joana Ribes	
8	1586	Joan de La Farga		Tolosa		
9	1589	Toni Guasch		França	Paula Manent	
10	1590	Joan Tauler	Taverner	França	Esperança Massiques	
11	1593	Mateu Rafanell		Rius	Margarida Argimac	
12	1596	Toni Guasch		França	Magdalena Farguesa	
13	1598	Guillem Pares	Sastre	França	Clara Pasqual	Mataró
14	1600	Joan de Laga	Teixidor lli	França	Maria Lanas	
15	1600	Pere Estibalt		França	Montserrat Dujola	
16	1605	Pere Barros		França	Joana Plana	
17	1612	Vasians Autancon		Comenge	Jerònima Tay	
18	1612	Ludivicus Germa	Pagès	Comenge	Caterina Aravila	
19	1613	Antoni Serra	Mestre de cases	Comenge	Margarida Baxi	
20	1614	Guillem Sensat	Pagès	França	Antoni Fornells	
21	1616	Pere Puig	Traginer	Comenge	Eulàlia Subira	
22	1616	Badia Brisant	Taverner	Comenge	Margarida Sploguera	S. Coloma Gramanet
23	1616	Francesc Ros	Treballador	França	Paula Guasch	
24	1616	Pere Sampso		Comenge	Paula Morot	
25	1617	Antoni Dubas	Treballador	Tolosa	Àngela Julia	
26	1621	Joan Godal	Treballador	Rius	Esperança Stibal	
27	1623	Joan Marti	Teixidor lli	Comenge	Maria Ferrer	
28	1624	Joan Balaguer	Bracer	Rius	Paula Tay	
29	1626	Antoni Boxo	Pagès	França	M Cot	
30	1626	Joan Arezi	Pagès	Rius	Àngela Malloles	Roca del Vallès
31	1627	Joan Sala		Comenge	Magdalena Font	
32	1631	Joan Robert	Bracer	Agen	Maria Guardela	

33	1632	Joan Vergés	Pagès	Comenge	Francesca Subirana	
34	1634	Salvador Carles	Traginer	Comenge	Elisabet Moragas	
35	1635	Joan Gasanyes		Comenge	Antiga Barber	Sarrià (Bcn)
36	1643	Pere Viader	Treballador	Lombers	Esperança Sala	Cardona
37	1650	Joan Forner	Bracer	Comenge	Madrona Lafont	
38	1650	Domingo Bruguera		Comenge	Petronila Dordet	Vilassar
39	1653	Salvador Carles	Mestre de cases	Comenge	Francesca Subirana	
40	1653	Garau Badia		Rius		
41	1655	Antoni Pla	Treballador	França	Margarida Pordenella	
42	1657	Bernat Curso	Bracer	Lombers	Paula Bonvilar	
43	1661	Bertran Orriol	Treballador	Rius	Maria Terrima	
44	1665	Jaume Maymó	Pagès	Comenge	Marquesa Arbucias	
45	1666	Bertran Orriol	Treballador	Rius	Victòria Suscaralls	
46	1668	Pere Vergés		Comenge	Margarida Morot	
47	1670	Joan Santiñó	Treballador	Comenge	Mariangela Morera	Vilassar
48	1671	Ramon Badia	Pescador	Rius	Caterina Mals	
49	1672	Domingo Marmius		Rius	Maria Morera	Vilassar
50	1673	Bernat Baylach	Bracer	Rius	M Moragues	
51	1674	Joan Rogé	Teixidor Lli	Rius	Paula Cabus	
52	1674	Joan Forment	Pagès	Comenge	Caterina Estrader	
53	1676	Joan Serrier	Bracer	Comenge	Caterina Estrader	
54	1678	Joan Badia		Rius	Jerònima Murla	
55	1679	Joan Millet	Pescador	Comenge	Paula Roger	
56	1680	Ramon Badia	Pescador	Rius	Maria Marti	
57	1688	Pau Vinyals	Bracer	Coserans	Rosselló	
58	1697	Pere Vilme	Mestre de cases	França	Isabel Castanyo	
59	1697	Arnau Bernada	Rajoler	Càors	Marianna Ciurana	Vilassar

*Fonts: ADB. Llibres de matrimonis de Premià

TEIÀ

Nº	Any	Nom	Ofici	Bisbat	Esposa	Origen
1	1583	Angulem Vidal	Boter	Estranger	Elisabet Moliner	
2	1590	Pere Bonach	Barber	Comenge	Antiga Nadal	
3	1591	Ramon Mas		Estranger	Pujol	Barcelona
4	1601	Bernat Artiga	Treballador	Comenge	Àngela Rajoler	
5	1601	Bertran Duran		Estranger	Guilleuma Bras	
6	1601	Guillem Ramon	Pagès	Estranger	Beneta Gili	Alella
7	1606	Joan Brossa	Treballador	França	Paula Olserach	
8	1611	Joan Sarinya	Pagès	Comenge	Eulàlia Blanca	Vilassar
9	1611	Esteve Fornello	Treballador	Càors	Àngela Pedrosa	
10	1611	Bernat Casanoves	Treballador	França	Paula Cabanyes	St Feliu Guixols
11	1612	Joan Plantada	Pagès	Estranger	Joana Sebastiana Sanon	
12	1612	Joan Barba		Estranger	Francesca Bonach	
13	1612	Pere Artigues		Comenge	Paula Bonach	
14	1613	Miquel Sala	Treballador	França	Pares	
15	1617	Arnau Capdepont		Comenge	Paula Mas	
16	1618	Joan Sobira		Estranger	Magdalena Grau	Arenys Munt
17	1619	Joan Deubanc		Estranger	Elisabet Duran	
18	1628	Joan Cortada	Pagès	Lombers	Francesca Prats	Palautordera
19	1630	Bernat Rosés	Pescador	Lescar	Anna Sampere	
20	1633	Pau Cabre		Comenge	Anna Sarinyana	
21	1634	Pere Castanyer	Pagès	Rius	Magdalena Duran	
22	1636	Guillem Pages	Pescador	França	Antiga Ribas	
23	1637	Bertran Saurinya	Pagès	Comenge	Maria Labatut	
24	1643	Pere Saurinya		Comenge	Paula Andinach	
25	1647	Blasi Marcusus		França	Eulàlia Duran	
26	1648	Bernat Labatut		França	Eulàlia	
27	1650	Joan Delpins		Rius	Jerònima Endinach	
28	1652	Vasia Dinat		Comenge	Francesca Torra	
29	1652	Bertran Guasc		Rius	Margarida Truc	
30	1653	Bertran Texonera		Rius	Mònica Sala	
31	1653	Bernat Maristany		Rius	Teresa Bertran	
32	1653	Ramon Abadia	Pescador	Rius	Maria Torra	

33	1653	Francesc Casals	Pagès	Comenge	Eulàlia Botay	
34	1654	Gabriel Roure	Pagès	Rius	Magdalena Castanyer	
35	1654	Joan Sant Ilari		Lombers	Caterina Cortada	
36	1654	Pere Sevinya		Comenge	Jerònima Duran	
37	1655	Pere del Pont		Càors	Caterina Rementol	
38	1655	Benet Pujol	Pagès	Rius	Eulàlia Labatut	
39	1657	Bernat Noguera		Comenge	Jerònima Llaurador	
40	1657	Simón Coret		Rius	Isabel Carreras	Manresa
41	1657	Bartomeu Pons		Comenge	Paula Rovira	Dosrius
42	1664	Joan Millet		Comenge	Elisabet Elias	
43	1669	Guillem Claret		Comenge	Maria Duran	
44	1671	Joan Sidos		Comenge	Teresa Torrents	Vilassar
45	1674	Pere Rosés		França	Elisabet Gasanya	
46	1675	Joan Vidal	Treballador	Narbona	Teresa Pons de Vall	
47	1678	Benet Garau	Bracer	Pàmies	Eulàlia Oriach	
48	1680	Pere Garau	Bracer	Tolosa	Maria Jauma	
49	1681	Josep Quiscun	Treballador	Grenoble	Maria Anglada	
50	1684	Bertran Pages	Pescador	Comenge	Maria Fontanilles	
51	1685	Joan Bascons	Bracer	Comenge	Paula Maconsas	
52	1688	Bertran Pages	Pescador	Comenge	Caterina Maymo	Premià
53	1689	Felip La Farga	Treballador	Comenge	Mariana Comas	

*Fonts: ADB. Llibres de matrimonis de Teià

III. Nòmina de francesos matriculats

ALELLA

Nº	Nom	Ofici	Bisbat	Esposa	Origen
1	Joan Pau Plans	Llaurador	Rius	Isabel Marti	
2	Arnau Garau	Llaurador	Comenge	Isabel Duran	
3	Antoni Bonet	Llaurador	Comenge	Maria Ferrer	
4	Bernat Parenteu	Ferrer	Comenge	Joana Alberch	Cabrera
5	Miquel Puey	Ferrer	Coserans		
6	Gabriel Rocha	Llaurador	Comenge		
7	Joan Sernat	Llaurador	Coserans		
8	Joan Romeu	Llaurador	Coserans		
9	Raimon Romeu	Llaurador	Coserans		
10	Joan Boxoneda	Llaurador		Marianna Pallares	Manresa
11	Joan Bonet	Llaurador	Comenge		
12	Joan Massegan	Llaurador	Comenge		
13	Antoni Fau	Llaurador	Comenge		
14	Joan Dels Cloti	Llaurador	Coserans		
15	Joan Dedavent	Llaurador	Comenge		
16	Basian Duclos	Llaurador	Comenge		
17	Joan Manaut	Llaurador	Comenge		
18	Joan Manaut	Llaurador	Comenge		
19	Joan Lasserra	Llaurador	Lomers		
20	Pau Respout	Llaurador	Coserans		
21	Joan Dardinach	Llaurador	Comenge		
22	Pere Sanafede	Llaurador	Comenge		
23	Joan Sobra		Rius		
24	Pau Comell	Llaurador	Coserans		
25	Bernat Noa	Llaurador	Comenge		
26	Bernat Martí	Llaurador	Comenge		
27	Joan Fons		Comenge		
28	Francsc Ruffart	Llaurador	Coserans		

29	Antoni De Lanes	Llaurador	Caors		
30	Andreu Terranch	Mosso	Tarba		
31	Joan Vinyals	Llaurador	Coserans		
32	Joan Bufartigas	Llaurador	Comenge	Margarida Roig	Premià
33	Manaut Mascaret	Llaurador	Lomers		
34	Joan Serra	Llaurador	Comenge		
35	Gerard Comella	Llaurador	Coserans		
36	Jaume Barus	Llaurador	Comenge	Eularia Badalona	
37	Guillem Saves	Llaurador	Comenge		
38	Bernat Palet	Llaurador	Comenge		
39	Roger Pegibert	Llaurador	Rius		
40	Joan Vequer	Llaurador	Auch	Petronila Mestre	Cabrera
41	Francesc Moramie	Llaurador	Rodes		
42	Joan Ferrer	Llaurador	Coserans		
43	Bernat Roganyo	Llaurador	Comenge		
44	Guillem Roses	Llaurador	Lomers		
45	Joan Fresxets	Llaurador	Agen		
46	Marti Faber	Llaurador	Comenge		
47	Jaume Beyt	Llaurador	Comenge		
48	Pere Artiguers	Llaurador	Comenge		
49	Esteve Fabres	Llaurador	Comenge		
50	Arnau Ponsola	Llaurador	Comenge		
51	Joan Semallanch	Llaurador	Comenge		
52	Guillem Fita	Llaurador	Comenge		
53	Josep Vinyals	Llaurador	Tolosa		
54	Joan Lorens	Llaurador	Rius		
55	Arnau Reganyó	Llaurador	Comenge		
56	Bernat Manent	Llaurador	Comenge		
57	Pere Raimon Casau	Llaurador	Coserans		
58	Arnau Carrera	Llaurador	Comenge		
59	Manaut La Coma	Llaurador			
60	Antoni Barber	Llaurador	Laitora		
61	Badian Manaut	Llaurador	Comenge		
62	Guillem Serra	Llaurador	Comenge		
63	Raimon De Biu	Llaurador	Coserans		
64	Pere De Mont	Llaurador	Comenge		

65	Joan Campañola	Llaurador	Tarba		
66	Joan Garris	Llaurador	Comenge		
67	Llorenç Duran	Llaurador	Comenge		
68	Bernat Cassany	Llaurador	Comenge		
69	Bartomeu Font	Llaurador	Comenge		
70	Bernat Blaus	Llaurador	Tarba		
71	Gabriel Castells	Llaurador	Tarba		
72	Pere Gerbisa	Llaurador	Tarba	Maria Baró	Barcelona
73	Pontio De Strada	Llaurador	Comenge		
74	Esteve Rius	Llaurador	Coserans		
75	Badia Garau	Llaurador	Comenge	Rafaela Font	
76	Joan Tusquets	Llaurador	Comenge		
77	Raimon Broch	Llaurador			
78	Joan Boxeda	Traginer	Comenge		
79	Joan Jusan	Mosso	Comenge		
80	Joan Sonmartuera	Llaurador	Comenge		
81	Joan Drulas		Comenge		
82	Joan Montalt	Llaurador	Comenge		
83	Joan Balle	Llaurador	Comenge		
84	Joan Rocha	Traginer	Comenge		
85	Pere Bastaria	Traginer	Comenge	Paula Tey	Sta Eulàlia Ronçana
86	Joan Curoleu	Llaurador	Comenge		
87	Bernat Costa	Traginer	Comenge		
88	Antoni Galtie	Llaurador	Agen		
89	Guillem Roses	Llaurador	Lombers		
90	Joan Soga	Llaurador	Comenge		
91	Bernat Lafarga	Traginer	Comenge		

*Fonts: ACA. Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1.

ARGENTONA

N ^a	Nom	Ofici	Bisbat	Esposa	Origen
1	Guillem Brange	Llaurador	Comenge		
2	Bernat Marsiliach	Llaurador			
3	Miquel Balle	Llaurador	Comenge		
4	Robert Santa	Llaurador	Rius		
5	Joan Mas	Llaurador	Comenge		
6	Pere Grimau	Llaurador	Comenge		
7	Bernat Amell	Llaurador	Rius		
8	Esteve Miramunt	Llaurador	Càors		
9	Bernat Costa	Llaurador	Pàmies		
10	Lluís Compte	Llaurador	Lomers	Joana Font	Dosrius
11	Pere Sembasart	Llaurador	Comenge		
12	Isaac Ribes	Sabater	Rius		
13	Joan Pau Ribes	Llaurador	Rius	Margarida Noguera	Caldes de Montbui
14	Joan Baybert	Llaurador	Comenge		
15	Florensi Raxart	Llaurador	Agen	Isabel Vehils	
16	Joan Raffaneu	Llaurador	Rius	Paula Genera	
17	Vidal Vesi	Llaurador	Lomers		
18	Pere Rey	Llaurador	Càors	Anna Fabregat	Arenys Munt
19	Pere Conquet	Llaurador	Càors		
20	Bernat Maderas	Llaurador	Tarba	Maria Montalt	Dosrius
21	Bartomeu Dardenya	Llaurador	Comenge	Marianna Quintana	
22	Bertran Marti	Llaurador	Lomers	Antiga Fabregat	Montseny
23	Pere Mas	Llaurador	Comenge		
24	Joan Boscando	Llaurador	Coserans		
25	Francesc Vernet	Llaurador	Comenge		
26	Joan Estruch	Llaurador	Agen		
27	Joan Farault	Llaurador	Auch		
28	Domingo De Prieu	Llaurador	Comenge		
29	Joan Guitet	Llaurador	Comenge		
30	Felip Sola	Llaurador	Rius		
31	Fabian Casasus	Llaurador	Comenge		

32	Guillem Brange	Llaurador	Comenge		
33	Joan Grimalt	Llaurador	Comenge		
34	Joan Gramont	Llaurador	Comenge		
35	Jaume Grimalt	Llaurador	Comenge		
36	Joan Reig	Llaurador	Albi		
37	Raimon Ferran	Llaurador	Comenge		
38	Pere Forga	Llaurador	Comenge		
39	Bertran Boxeda	Llaurador	Carcassona		
40	Antic Forgas	Llaurador	Comenge		
41	Benet Germent	Llaurador	Comenge		
42	Joan Pastor	Llaurador	Comenge		
43	Joan Riera	Llaurador			
44	Joan Gusto	Llaurador		Margarida Favor	Vallès
45	Pau Marigaut	Llaurador	Pàmies		
46	Bernat Pedros	Llaurador	Comenge	Margarida Cuquet	Vallromanes
47	Joan Croses	Llaurador	Coserans	Eulàlia Puyol	
48	Joan Boix	Paleta	Rodes	Isabel Armenyaga	Ripoll
49	Pere Dardenyach	Llaurador	Comenge		
50	Pere Lafont	Llaurador	Comenge		
51	Pere Giralt	Llaurador	Agen		
52	Raimon Blanch	Llaurador	Comenge		
53	Pere Rossell	Llaurador	Comenge		
54	Joan Rocha	Llaurador	Rius		
55	Superi Foxet	Llaurador	Comenge		
56	Marti Boxareu	Llaurador	Comenge		
57	Joan Amell	Llaurador	Rius	Margarida Artigas	Mataró
58	Joan Surges	Llaurador	Rius		
59	Pere Prissa	Llaurador	Coserans		
60	Gaspar Cassanyes	Llaurador	Comenge		
61	Raimon Depena	Llaurador	Lombers		
62	Pau Grimallot	Llaurador	Rius		
63	Raimon Germa	Llaurador	Comenge		
64	Joan Bordes	Llaurador	Comenge		
65	Gerard Dardenya	Llaurador	Comenge		
66	Joan Gramont	Llaurador	Comenge		
67	Joan Polls	Llaurador	Comenge		

68	Esteve Llanes	Llaurador	Agen	
69	Domingo Benet	Llaurador	Rius	
70	Joan Mestrot	Llaurador	Comenge	
71	Joan Casuydaria	Llaurador	Comenge	
72	Bartomeu Baro	Llaurador	Rius	
73	Bernat Bruguelleres	Llaurador	Santa Flor	
74	Joan Dardenya	Llaurador	Comenge	
75	Guillem Dardenya	Llaurador	Comenge	
76	Joan Sabes	Llaurador	Comenge	
77	Arnau Larat	Llaurador	Comenge	
78	Joan Lavinya	Llaurador	Comenge	
79	Francesc Sarriera	Llaurador	Comenge	
80	Raimon Vinyes	Llaurador	Comenge	
81	Bertran Noan	Llaurador	Comenge	
82	Antoni Dardenya	Llaurador	Comenge	
83	Raimon Noan	Llaurador	Comenge	
84	Gabriel Noan	Llaurador	Comenge	
85	Joan Comes	Llaurador	Comenge	
86	Joan Duclos	Llaurador	Comenge	
87	Joan Lacosta	Llaurador	Agen	
88	Antoni Nadal	Llaurador	Rius	
89	Nicolas Laforga	Llaurador	Auch	
90	Jaume Rocha	Llaurador	Rius	
91	Bernat Badia	Llaurador	Comenge	
92	Jaume Danguin	Llaurador	Comenge	
93	Joan Laus	Llaurador	Comenge	
94	Joan Codert	Llaurador	Comenge	
95	Bertran Faralt	Llaurador	Comenge	
96	Maurici Prioli	Llaurador	Von	
97	Bernat Benet	Llaurador	Rius	
98	Francesc Xurreu	Llaurador	Comenge	Isabel Janera
99	Arnau Fornells	Llaurador		Marianna Barcelona
100	Oliver Benet	Llaurador	Rius	
101	Antoni Bofill	Llaurador	Rius	
102	Joan Sire	Llaurador	Pàmies	

*Fonts: ACA. Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1.

PREMIÀ

Nº	Nom	Ofici	Bisbat	Esposa	Origen
1	Joan Plantada	Llaurador	Rodes	Joana Sebastiana	Santa Susanna
2	Joan Godas	Llaurador	Comenge	Esperança Creus	
3	Guillem Font	Llaurador	Càors	Anna Anglada	Francesa
4	Joan Serrans	Llaurador	Comenge		
5	Bertran Verges	Llaurador	Comenge	Maria Cardera	Francesa
6	Pere Lafont	Llaurador	Lomers	Susanna Abril	Vilassar
7	Pere Puig	Llaurador	Comenge	Eulàlia Dubira	
8	Pere Artigues	Sabater	Comenge	Paula Bonach	Teià
9	Joan Boxadell	Llaurador	Comenge		
10	Joan Abadia	Llaurador	Comenge		
11	Arnau Abadia	Llaurador	Comenge		
12	Antoni Casals	Llaurador	Rius		
13	Joan Ciutat	Llaurador	Comenge		
14	Guillem Mora	Llaurador	Comenge		
15	Gabriel Despuig	Llaurador	Rius		
16	Joan Ciutat	Llaurador	Rius		
17	Gabriel Saboya	Llaurador	Comenge	Margarida Mayolas	Roca del Vallès
18	Joan Viader	Llaurador	Lomers	Lazara Garriach	Girona
19	Joan Verges	Llaurador	Comenge	Francesca Subirana	
20	Badian Casasus	Llaurador	Rius		
21	Bernat Forment	Llaurador	Comenge		
22	Arnau Verges	Llaurador	Comenge		
23	Jaume Subirà	Llaurador	Comenge		
24	Joan Lafont	Llaurador	Comenge		
25	Joan Sanat	Mosso	Comenge		
26	Antoni Boxo	Llaurador	Albi	Margarida Cot	
27	Samsó Anoll	Teixidor lli	Comenge	Paula Morot	Cabrera
28	Arnau Guardies	Llaurador	Rius	Anna Tay	
29	Pere Viader	Llaurador	Lomers		
30	Bertran Brugada	Llaurador	Comenge		

31	Pere Bonvilar	Llaurador	Comenge	Jerònima Torra
32	Pere Forment	Llaurador	Rius	
33	Joan Morell	Llaurador	No consta	Joana Mas
34	Salvador Carles	Traginer	Comenge	Isabel Moragues
35	Raimon Broquissa	Llaurador	Lomers	
36	Pere Lafont	Traginer	Lomers	
37	Guillem Sansat	Llaurador	Comenge	Eulàlia Bassa Vilassar
38	Miquel Sala	Llaurador	No ho sap	

*Fonts: ACA. Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1.

TEIÀ

Nº	Nom	Ofici	Bisbat	Esposa	Origen
1	Gabriel Roure	Llaurador	Rius		
2	Gabriel Labatut	Llaurador	Comenge		
3	Felip Labatut	Llaurador	Comenge		
4	Antoni Frico	Llaurador	Caòrs		
5	Pere Verneda	Llaurador	No consta		
6	Joan Furine	Llaurador	Comenge		
7	Guillem Pagès	Pescador	No consta	Antiga Ribas	
8	Francesc Castells	Llaurador	Rius		
9	Antoni Estrada	Llaurador	Rius		
10	Joan Mascaras	Llaurador	Lomers		
11	Joan Casals	Llaurador	Comenge		
12	Andreu Duran	Llaurador	Comenge		
13	Antoni Vidal	Mosso	Comenge		
14	Bernat Rosés	Llaurador	Lescar	Ana Sarpera	
15	Joan Pollastre	Llaurador	Tolosa		
16	Francesc Sanerich	Llaurador	Lomers		
17	Badian Abadia	Llaurador	Rius		
18	Bertran Baylach	Llaurador	Rius		
19	Raimon Carbonell	Llaurador	Rius		
20	Pere Ponsi	Pastor	Rius		
21	Joan Badia	Boter	Rius		
22	Joan Comes	Llaurador	Rius		
23	Pere Pey	Llaurador	Comenge		
24	Joan Garso	Llaurador	Rius		
25	Joan Xarrie	Llaurador	Comenge		
26	Bertran Manent	Llaurador	Rius		
27	Joan Langes	Llaurador	Comenge		
28	Joan De Poy	Llaurador	Rius		
29	Joan Nacies	Llaurador	Rius		
30	Joan De Puy	Llaurador	Rius		
31	Joan Cabrer	Llaurador	Rius		
32	Estruch Bayada	Llaurador	Rius		

33	Bernat Amiel	Llaurador	Rius		
34	Joan Sanges	Llaurador	Comenge		
35	Vasia Badia	Llaurador	Rius		
36	Badian Estrada	Llaurador	Rius		
37	Bernat Longabau	Llaurador	Rius		
38	Joan Cortada	Llaurador	Lomers	Francesca Prats	Palautordera
39	Pere Bonach	Barber	Comenge	Antiga Verdaguer	Teià
40	Joan Galambi	Llaurador	Comenge		
41	Arnau Pont	Llaurador	Tarba		
42	Arnau Pros	Llaurador	Rius	Francesca Tormat	França
43	Bernat Sarinya	Llaurador	Comenge		
44	Joan Sarinya	Llaurador	Comenge	Eulàlia Blanca	Vilassar
45	Bertran Sarinya	Llaurador	Comenge	Maria Famades	
46	Joan Baranger	Llaurador	Rius		
47	Joan Reig	Llaurador	Rius		
48	Domingo Ribes	Llaurador	Auch		
49	Bertran Layus	Llaurador	Comenge		
50	Pere De Poy	Llaurador	Comenge		
51	Guillem Monlasie	Llaurador	Comenge		
52	Pere Castanyer	Llaurador	Rius		
53	Joan del Til	Llaurador	Lomers		

*Fonts: ACA. Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1.

IV. Quadres estadístics

Bisbats de procedència dels nuvis francesos:

	ALELLA	ARGENTONA	PREMIÀ	TEIÀ
Pirineus i Prepirineus				
Comenge	20	22	22	20
Rius	1	5	14	9
Lescar				1
Coserans	4	2	1	
Tarba	1	1		
Elna	1	1		
Baiona		1		
Pàmies	1	11		1
Total	28	43	37	31
Llenguadoc i conca de la Garona				
Lombers	1	1	2	2
Bordeus		1		
Agen	1		1	
Auch	1		2	
Tolosa				1
Laitora	1			
Narbona				1
Total	4	2	5	4
Terres Altes i Massissos				
Càors		5	1	2
Claramont	1	1		
Tula	2	2		
Perigús		1		
Llemotges		1		
Sarlat	1		1	
Total	4	10	2	2

*Fonts: ADB. Llibres de matrimonis d'Alella, Argenton, Premià i Teià

Bisbats de procedència dels francesos matriculats:

	ALELLA	ARGENTONA	PREMIÀ	TEIÀ
Pirineus i Prepirineus				
Comenge	54	54	22	18
Rius	4	17	6	24
Lescar				1
Coserans	14	3		
Tarba	5	2		1
Pàmies		3		
Total	77	79	28	44
Llenguadoc i Conca de la Garona				
Lombers	4	4	5	4
Albi		1	1	
Agen	3	5		
Auch	1	2		
Tolosa	1			1
Laitora	1			
Condom		1		
Carcassona		1		
Total	10	14	6	5
Terres Altes i Massissos				
Càors	1	3	1	1
Rodés	1	1	1	
Santa Flor		1		
Perigús		1		
Total	2	6	2	1

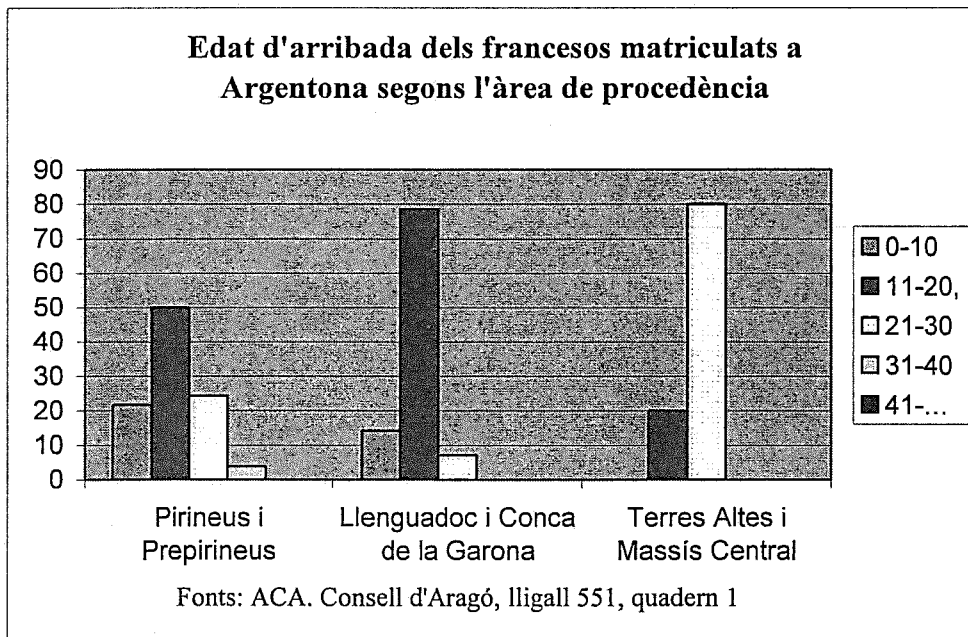
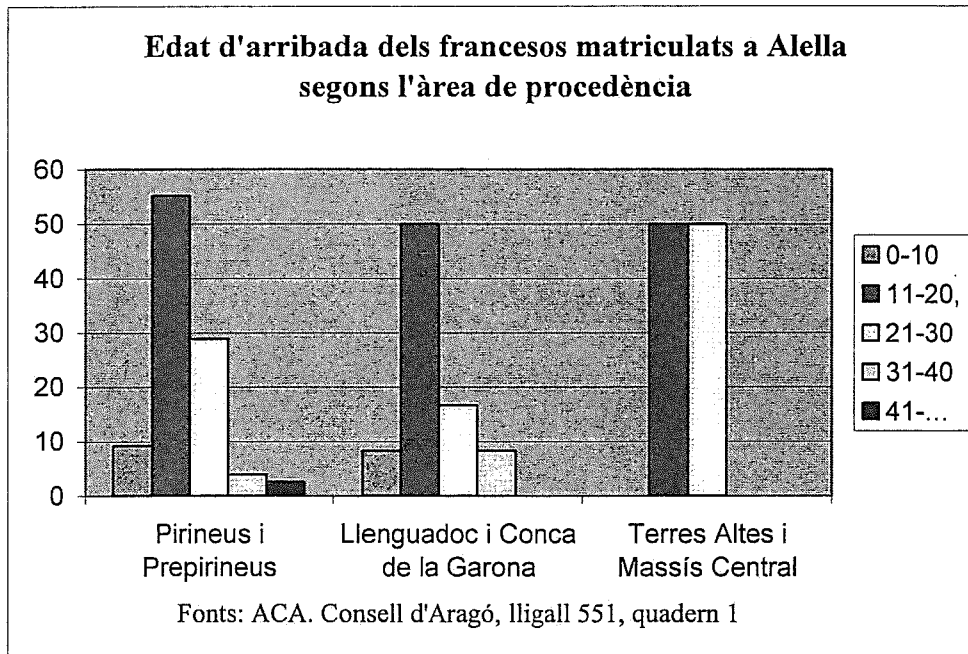
*Fonts: ACA. Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1.

Comarques de procedència dels nuvis forans

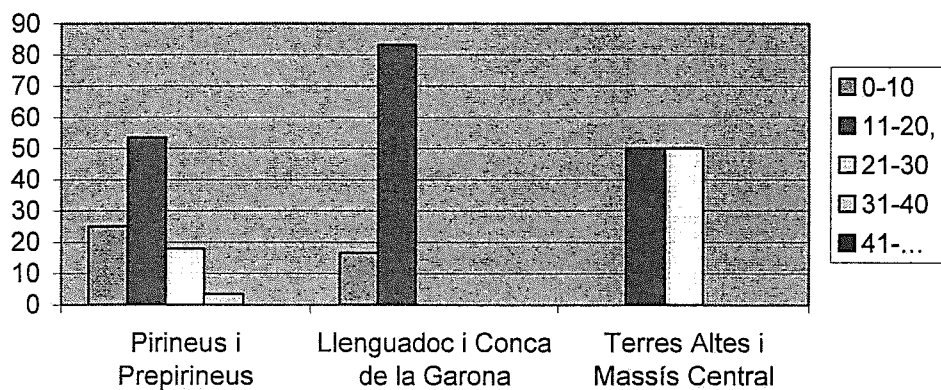
	ALELLA	ARGENTONA	PREMIÀ	TEIÀ
Alt Camp				
Alt Empordà	1	1		
Alt Penedès		1	1	2
Alt Urgell				
Alta Ribagorça				
Anoia	1			
Bages	2	2	5	5
Baix Camp		1		2
Baix Empordà		3		
Baix Llobregat	10	2		4
Baix Penedès				1
Barcelonès	30	12	16	23
Berguedà	7			
Cerdanya	1	1		
Conca de Barberà	1			
Garraf	1	2	1	
Garrigues				
Garrotxa				
Gironès	1	7	1	
Montsià				
Noguera	1		1	1
Osona	9	18	7	12
Pallars Jussà	1			
Pallars Sobirà				
Pla d'Urgell				
Pla de l'Estany				
Priorat				
Ribera d'Ebre				
Ripollès				1
Segarra				
Segrià	6			2
Selva	1	3		2
Solsonès	4	1	1	3
Tarragonès	1			
Terra Alta				
Urgell	4	4	4	1
Val d'Aran				
Vallès Occidental	2	3	4	5
Vallès Oriental	71	114	29	34

*Fonts: ADB. Llibres de matrimonis d'Alella, Argenton, Premià i Teià

Edat d'arribada dels francesos matriculats en funció de la zona de procedència

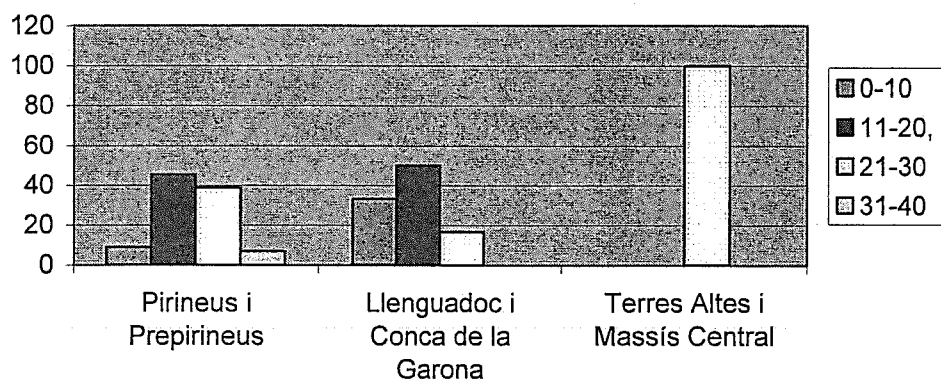


**Edat d'arribada dels francesos matriculats a Premià
segons l'àrea de procedència**



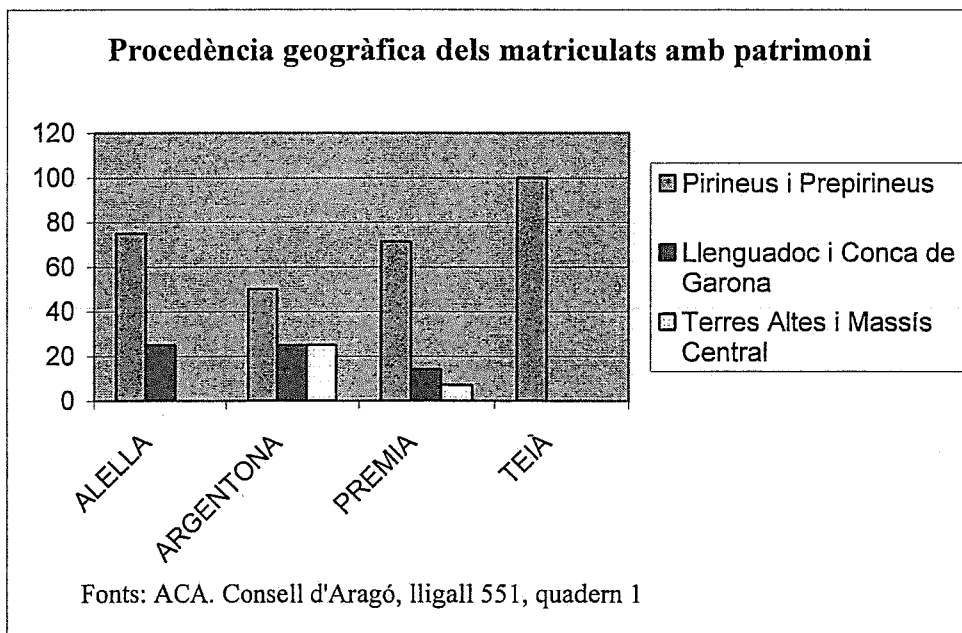
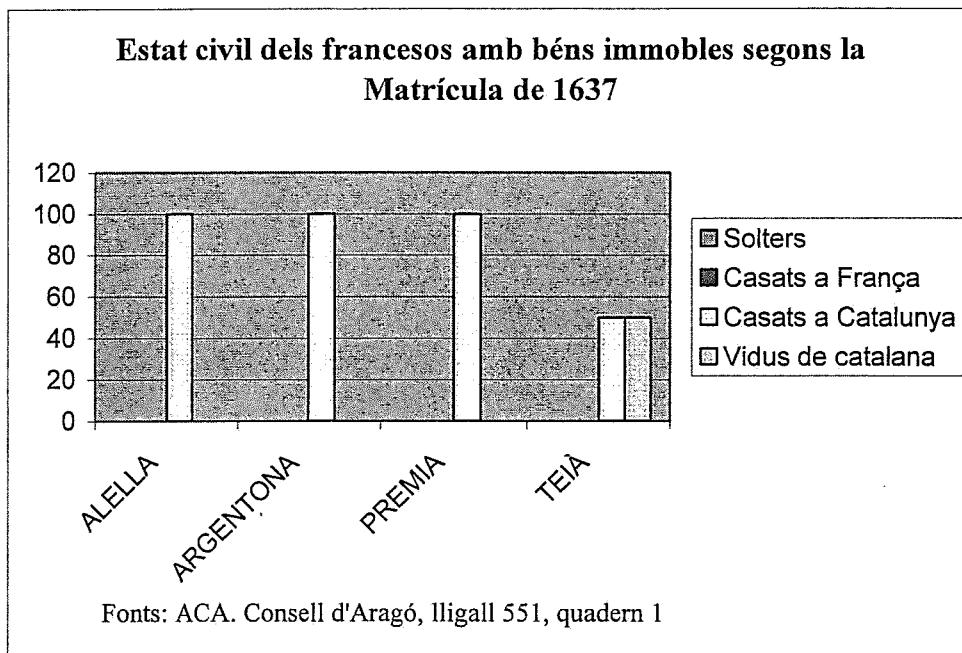
Fonts: ACA. Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1

**Edat d'arribada dels francesos matriculats a Teià
segons l'àrea de procedència**

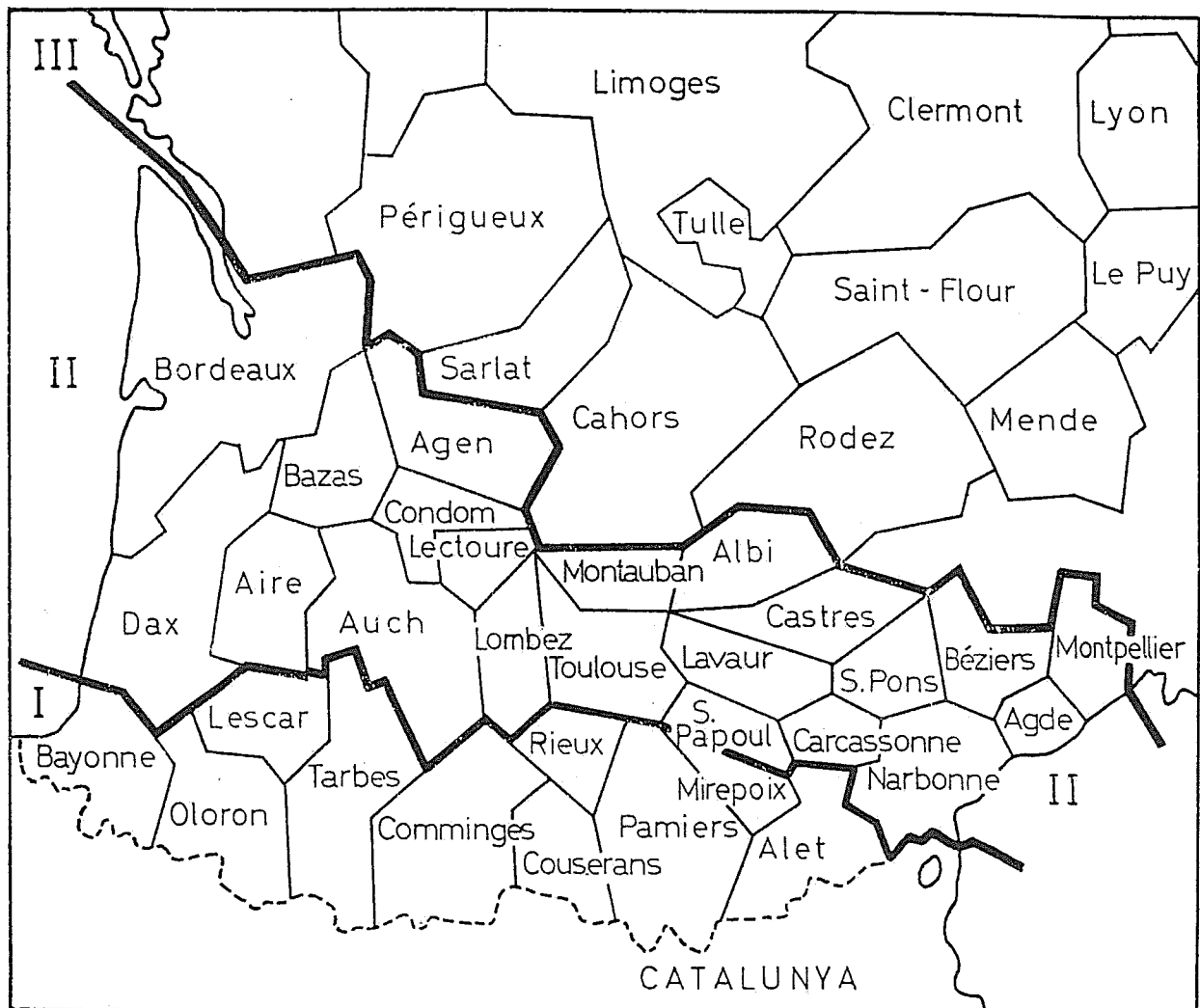


Fonts: ACA. Consell d'Aragó, lligall 551, quadern 1

Perfil de l'immigrant francès posseïdor de béns immobles



LES DIOCESIS DEL MIGDIA DE FRANÇA



- I : Pirineus i Pre-pirineus
- II : Llenguadoc i Conca del Garona
- III : Terres Altes i Massissos

Mapa publicat a *La immigració francesa a Mataró durant el segle XVII*; JORDI NADAL I OLLER i EMILI GIRALT i RAVENTÓS, Caixa d'Estalvis Laietana, Mataró 1966.